

ЕТНОГРАФІЧНИЙ ЗБІРНИК.

ВИДАЄ

ЕТНОГРАФІЧНА КОМІСИЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА.

Т. XV.

ЗНАДОБИ ДО ГАЛИЦЬКО-РУСЬКОЇ ДЕМОНОЛОГІЇ,

ЗІБРАВ

Володимир Гнатюк.

У ЛЬВОВІ, 1904.

Накладом Товариства.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

22084

L.SOC. 12.83
Exchange?
Rec. Feb. 13, 1930.

Передне слово.

Випускаючи в світ отсю збірку знадобів до га-ицько-руської демонології мушу зазначити, що вона буде обіймати в цілості два томи, при чім другий том не буде мати ніяких нових рубрик (як се було приміром з легендами, надрукованими теж у двох томах), лиш такі, як отсей. Різниця між обома томами буде лиш та, що коли в отсім подано надруковані ще ніде матеріяли, то до другого тому вйдуть і деякі передруки, хоч нечисленні зрештою. Звичайно записувачі звертають найбільшу увагу на пісні та казки, а иньші матеріяли, між тим і такі, як обняті сим томом, записують лише випадково. Тимчасом як раз такі матеріяли мають спеціальну ціну для нас і то не лиш тому, що їх зібрано відповідно дуже мало, але й з тої причини, що в них містить ся багато елементів властивих лише нашому народови, а не перебраних із загально-людської скарбниці фольклорної, як се в приміром із казками. Розуміть ся, що тими словами не хочу я приписувати сим матеріялам цілковитої оригінальності; звертаю лиш на них більшу увагу, якої вони заслугоють вповні.

Через те, що збірка розділена на два томи (головно з фінансових причин), річевий покажчик до матеріялів буде надрукований аж на кінці другого тому. Так само паралелі будуть зібрані в окремім розділі при кінці разом до обох томів.

Що тикаеть ся поодиноким записів, то мушу зазначити, що вони досить різнородні, не однастайні; та так мусить

бути все зі збірками, до яких входять записи різних людей. Уніформувати їх зрештою нема ніякої потреби, бо вони призначені не для широкої публіки, але для спеціалістів, а тим усе одно, в якій формі бачать перед собою предмет, аби лиш не було баламуцтва. Чисельно представляють ся ці записи так: Усіх оповідань надруковано тут 400. З того записали: В. Гнатюк — 196 оповідань (при них не подано імя записувача); О. Дерев'янка — 94; А. Веретельник — 53; В. Левинський — 33; Л. Гарматій — 7; В. Равлюк — 7; Н. Левицька — 6; В. Горницький, Е. Бохенська, Н. Козловський і Маркевич по одному, разом — 4. Майже всі записи підписаного (зібрані 1902 р.) і записи дд. Дерев'янки, Веретельника, Левинського й Гарматія зібрані коштом спеціальної підмоги, признаної краєвим соймом Етнографічній Комісії на збирання етнографічних матеріалів. Таким чином сей том являєть ся першим, що зібраний і виданий коштом краєвої підмоги для нашої комісії. Шкода лише, що висота сеї підмоги не дозволяє ані розширити видавництво, ані розвинути ширшу і успішнішу акцію в користь призбирування матеріалів, які з поступом освіти вигибають між народом чимраз швидше.

Дякуючи всім П. Т. Добродіям, що взяли участь у сьом томі, прошу й далі присилати всякі матеріали на адресу комісії, в якій можна теж засягнути кожного часу інформацій, що саме і як належить записувати.

Аллянд, 30 марта, 1904.

Володимир Гнатюк.

I. ЧОРТИ.

1. Чи є чорт на світі?

То буў йиден такий пітпанок, шо ни віриў ні ў Бога, ні ў чорта. І той йиму ни знати, хто шо говориў, то він ўсе казаў, шо таки нима ні Бога, ні чорта. А він буў на Майдані коли Дирнова і рас ішоў до міста, віпріў дужи. І прийшоў до міста, віпріў дужи і прийшоў там на поли до озера, шо там йе і стаў кунати сьі — а то було ў саме полудни. Шо но він зайшоў по пахи ў воду, теї йиго шось хап за ноги теї на сиридину тьегни. Він сьі ни даїе, а воно тьегни, він сьі борікаїе, а воно уже затыгнуло йиго на сиридину і вискочило йиму на карк. Али він буў сильний хлоп і йак сьі митушнуў теї ськинуў то з себи і з цілої сьли шарпнуў сьі і вирваў сьі теї вибіг на беріг. І йак він прийшоў до міста, то буў такий бльідий, йик глина і оповідаў, шо то мучиў йиго чорт. Він видіў те, шо йиго ў водї душило і казаў, шо то було так, йик свиньї з рїшками малими з рудоїу шерстейу. А ту шерсть показуваў він лудьим, бо була йиму за паньїсцьами, йак борікаў сьі з ним. І він зарас пішов і висповідаў сьі с того і віт тодї віриў, шо йе на сьвітї Бог і чорт.

Зап. в маю, 1902, на Криволянці, Камінецького пов., від Івана Юнака, А. Веретельник.

2. Як на Йордані печуть чортенят.

Минї сьі здаїї, шчо то отой Йасько Дримухіський — таї прийшоў до млина до Залїсьи пірид другим сьвітїм вєчїром. А то було

дуже завівно і темна ніч була, жи він до дому ни міг йти уже і пішоў до мельника, шчоби приночуваў. А той мельник постиліў йимў на лаўцы під вікном і каваў там спати. Аж десь коло одинацїтої годїни пўкайи до вікна і кажи: Лукїни! Лукїни! ўстань! — А чо, кажи, хочаш? — Дай минї санок. — На шчо ти санок? — Цсвикигати дьїти на берїг. — Та на шчо? кажи. — Бо будут заўтра пиклї, ни знайш? — Та, кажи, вольми си там, али абїс ни поломаў і абїс ми прикиг. — Кажи: Добри, йа прикигну. — Виходит рано, санок уже нима; копаничкї зйїдиў, лиш копильцї прикиг. Той (Дримухїский) ни-тайи сьи: Шчо то за йиден вас кликаў? — А він кажи: Еї, то йиден сусьїд. — А чо-ж, кажи, він каваў, жи йнго дьїти будут пичї? — Бо у нас, кажи, заўтра Ардан, то будут воду сьвїтити. — А то, кажи, такий сусьїд? — Кажи: такий, такий. — На тым сьи розьїшли.

Зап. в вересни, 1895 р. Пужниках, Бучацького пов. від мамї.

3. Чорт у чоловіці.

То ўмерла йному чулувікови жінка і він дуже тужиў, шо шу ночі вона сніла сьи ймў. Аж рас приходи та пура, шу вона майи прийти, а на йї місци приходи дьїтку ў йнїї пуставї і кажи ду негу: „Знайш шо, куханий чуловічи, вит вини йа буду уже заўши с тубой; вічний губу, а йа ўльву ў тебе і буду сидьїти ў тобі і ўже ни будиш тужїти“. — Тей хлоп сьи ўтышиў, вічнийў губу, а чорт гоп ў негу! Тей він опануваў йго і хлоп скавиў сьи і так кунопядиў сьи, аш сьи пувїсиў.

Зап. в люти, 1903 р. в Камінці Струм. від Петра Лехюка, А. Веретельник.

4. Чорт ховаєть ся під чоловіка.

Позаўторїшного року Проць Стўпа пас волї на граници вістриньскї і коропецкї. Зачїло сьи хварити, зачїло гримїти, він стаў з волами під дўба, нараз загримїло, ўпаў грїм, палу вольї побїло, рогї позьлїтали волам, ўдариў пуг чїрис плїчє йимў від грому аж до пойаса. Упаў він до змльї горїлиц, дошч зачїў сьи льбїти, відольбїў го дошч. Знайшли йнго там, ўзьїли на фіру, палу вольї поховали. Чїрис кїлька мїсьицїў буў глухий, а виглїдаў йак пїў нїмїй чїрис кїлька мїсьицїў. Типер відїйшоў на свойї мїсци нават. А під него сховаў сьи злий, шчєз би, томў так йимў стало сьи.

Зап. в липни 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олексї Сеньчука.

5. Грім убиває чорта.

А зноў буў йш ў Колодыўцы. І стойміо в жоньцом так на го-
стиньци, а́ли ту зачинайи гри́нїти д́ужи. Ми стойміо, а ту йидіа ш́опа,
там д́руга ш́опа, а н́ежи ними п́ляц в́игороджннй. І ў той п́ляц грім
ўдариў. Йак ўдариў, а в́ітти лит́ит, та́й лиш́е: Пі-пі-пі-пі-пі! та́й
ў стаў. Пот́ому зноў ўдариў грім ў стаў, а наг тии став́ом була х́ата,
хлоп сид́иў. А в́ин с то́го став́у та́й до то́й х́ати. Доп́ірож йак ў тут́у
х́ату грім ўдариў, запалиў, розы́рвали х́ату, а ў ты х́ат́и н́ыц ни б́уло,
лише по колы́на н́оги ў панч́охах, али йакі? Ќиньскі. А б́льши н́ыц
ни згорі́то, лиш тот́а х́ата; горі́ла так пр́осто, йак сьв́ичка.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Ігната
Косіньського.

6. Чим можна відстрашити чорта?

Ходиў чорт до дыўки. Не м́ож н́йяк го было відогн́ати. Али
ворож́илы в́ыворожили: Коб́ис ма́ла водиль́ан (зі́ле) і чорнот́о́йу і бес
тот́о ко́ло себе носі́ла і кури́ла х́ату і м́усит с́я лиш́ити т́а. — В́ин
йакур́ат ў в́ечир при́шмоў і зачуў адалека то́го скор́оду, ш́чо закур́ено
чорнот́о́йу і водиль́аном і поч́аў пла́кати. Йак с́я пу́стиў йти в́ітти
гет ўже, ж жал́ьу, вид́иў ўже, жи йго́ ўже не б́уде та поч́аў с́пів́ати:

Жебы́ было не водиль́ан та не чорнот́о́йа,
Тож бы́ была, пеўне́ была, дыўчи́нойка мо́йа.

Йак в́ийшоў на гор́у, на таќий ка́мнй, йак в́итьаў гу́зицеў, та́й
забиў с́и; а ў ка́мени в́ибиў таќе гет, ш́то в́идно так йак с́ фото-
граф́іи і пу́цьку му і й́айцы і гу́зицьу. То праў́да, на́ші л́уди в́иды́ли!

Зап. в маргі, 1899 р. у Мшанци, Старосамбірського пов. від
Гриця Оліщака Терлецького.

7. Пасышнікова л́уберія.

То був таќий пасы́шник, сид́ив в пасы́нці. Зли́ј дух приходит те́ј
си с́ив, закурив си л́ульку, с́ив соб́и коло вогн́ьу, а до него пасы́шник
вогорит — а в́ин ј́го по п́јятах п́изнав: Ци вольно, јакби зли́ј дух
при́шов, ци вольно ј́го бити? — А то́ј кажи: Д́льачо' н́и? — Али
биспечно с́и в ним бити? — Д́льачо' н́и! — Ци в́ин, кажи, ма́ји јаќе
право до чоло́віка? — Н́и. — А то́ј тогди јак мав бучо́к, јак дас́ць
му пов́ауш, то то́ј јак пішов в гору, то буду аж розны́с. А л́убері́ју

свою лишив. Той чоловік сьї втїшив, теї тогди сьї дивит на туїу льуберїїу, а то с кобили тельбухи і котнюх.

Зап. 1902, в Будзанові, Теробовельського пов. від Каськи Книш О. Деревянка.

8. Чоргівська пасїка.

Ииден чоловік йїхав на йармарок. І фступив до йидноїї коршми там собі випити горївки. І там був йиден подорожний. Вони сьї воба змовили і кажи той господар до него: Робиж, жиби минї сьї пасїка вела — а чось ми сьї пасїка ни виде. — А той подорожний кажи до него: Гм... кажи — що ми даш, то йа тьї нараджу — будеш мав пасїки досить. Йак пїдеш до дому, диви сьї, де йи переступїнь; і возьми той пиреступїнь і викопай і ни бири йїго всьой, но го возьми половину, а половину закопай так нават, де був; а туїу половину возьми до скриньї, замкни йї і най стойт, то будиш мав досить пасїки, ни бї сьї. А за тойї минї дай пївквартї горївки. — Той господар йїму дав пївквартї горївки і с тим розїйшли сьї. Так той господар йїде до дому, так сьї тїшит, шо вже мў сьї буде пасїка вела. Приходит до дому, взьив рискаль, пїшов шукати за пиреступним. Викопав переступїнь теї думайї: Гм, він минї казав половину взьїтї, али йа возьму всьой — льїпши минї сьї буде пасїка вела — буду мав бїльши пасїки. — Взьив той пиреступїнь, замкнув до скриньї — то сьї дьїяло рано, йак він той пиреступїнь копав, — чикайї він до сполўднї, відмїкайї скриньбу, дивит сьї — там бий го божа сила злий дух сидит. Али той сьї дужи настрашив, йак лопнув вже тогди віком — заперла сьї скриньї, той сьї тогди настрашив, аж фнав до змїлї. А той зо скриньї сьї вобзївайї: Ни льїкай — ти мїй, а йа твїй. І тогди взьив, закликав жїнки, винїсли туїу скриньбу до комори. Теї той вже собі господарит, пасїка йїму виде сьї. Він навїть ни доглядайї тойї пасїки, али пасїка йїднако йїму сьї виде, аж ни майї де подьїти. Йїму тота пасїка ни в головї, нїчо йїму ни мїли, їно йїму все йїдно на головї і він все нат тим сумуйї, ходит по ксьонцзїах до сповїдї і жїдин го ксьонц ни хочи висповїдати. Аж йїден ксьонц здїбав сьї такий молоденький, аж той го ксьонц висповїдав і кажи до того господара: Ни гризи сьї нїц — він до тебе права ни майї. Він ни майї права до твоїї душї, бо ти сьї йїму ни записав, ти собі йїно йїго купив, то він до твоїї душї прїва ни майї, їно до тїла. — І тогди той чоловік пїшов собі до дому. То той злий дух йїго мучив десьїть лїт. І пасїки досить булў

— поки він ще жив. А йак господар помер той вся пасыка щезла, так йак би мітлов замів.

Зап. в серпни, 1902, в Будзанові, Терезовельського пов. від матери О. Деревянка.

9. Як чорт ударив хлопа в лице.

Надвійшоў йа раз з міста, з Манастириск, тай буў трóшка під охóтоў — так оповідаў Проць Бойко в Григорова — áли прихóджу на ту дорóгу, шчо йде до Грйгорова в гостйньцьи, мйсьиць свйгит, вйтко сьи, дйўйу сьи, йде йакйсь пан. Дохóджу йа до нёго тай кажу йимў: Дай Бóжи дóбрый вёчер! — А він сьи ни обзивáйи. — А йа собй мйсьльу: Чикай, йа тобй зáраз дам. Тай йинóм пйдньиє пáлицьу, хтьйў йим го ўдáрити, а той йак свйснув мене ў пйсок, а йа аш ширивирнўў сьи (аш слйна потиклá, — зам. тата). Йа ўстайў, дйўйу сьи, нимá пáна, тьйлькó вйтир сьи звййаў! А йа собй мйсьльу: Агá, то такйй пан буў? Уже йа б:льши с тобўў ни хóчу сьи зачпáти!

Зап. в липни, 1902, в Шужниках, Бучацького пов. від брата Фйлька.

10. Чому не можна пйяти?

Али я так у стайни був, і вйшов та став на порйг, та взев я та як запйав — як когут. А вйтак я лишень хотйв другйй рас так, нйби запйати, а то мине в пйсок як таракнуло... Али я ни знав, шо тото мине вдарило...

Зап. 1903 від Дьорлйя Черешньовського, в Стецевй, Снятинського пов. О. Деревянка.

11. Як чорт перейшов дйвчат.

Ми йдногó рóку ходйли на стрáсьць до Добрóтвора, а нас бóло три дйўчини, а бйльше нйхйто не ходйў. Тей ми вертáли, ўже десь бóла пйўнйч; а так трóхи мйсьечно бóло, тей йак ми вййшли на польё гет пйт льёс, дйвимо сьи, а шось вййшло з льйса і стáло на сєредйньи дорóги тей стоййт. Ми мйслили, шо то гайовйй, тей сибй бáй-бáрдзбй! Йдємо бльйше, дйвимо сьи, а то стоййт на дорóзбй пан ў чáрнйм губраньў, а такйй висóкнйй, йак сóсна. Стоййт собй і файдў такў дóугу кўри, йак

коцьуба. Ми сі йак подивіли, то так сі польєкли, шо стра́х! Тей шо ми тут нещасливі пічнемо? Верта́ти бойімо́ сы і йти бойімо́ сы. Али так стойімо́ тей йа ка́жу: „Та шо будемо так стойа́ти? Ходьім, ныц злго́ пра́ва до нас не ма́е!“ — Тей йа зачы́ла мовити моли́тву: „Да оскре́снит Бох“ так голосьно моўльу і йдемó. Йак но ми зачы́ли йти, а то чап-чап, тей ў лыс. І йак сы зара' вірваў вітер, то такій, шо ма́ло нас не поперивертаў. А то буў чорт і хто зна́е, шо бу́лоп, йагби йа сы не бу́ла зачы́ла моли́ти.

Зап. в липни, 1903, віт Маринки Коваль у Стриганці, Камінецького пов. А. Веретельник.

12. Як повитуха бабила в чортів.

Пішла баба повитуха ў поли жати і здибала під межею ропуху і звєла, зробила їй гны́здо. Али та ропуха була вагітна: „Ти жо́я ропушенько, йак ти будеш ды́ти мала, то йа прийду ти́бі відбирати йіх“. Раз спит собі та баба, зайі́здит карита під вікна: „Пук-пук! отвори, бабо!“ Тей входи пан до хати. „А шо там, паноньку?“ — „Ти, бабо, приобі́цчала мойі кобіты, йак буде мала ды́ти служи́ти“. — Баба сы перельєкала: „Коли паноньку? Йа того ни казала“... — „А шо там, кобіто дурна, кажеш, сыдай на брычку і йідь!“ — Йіди, йіди, йіди, прийі́хаў до такых покойіў, диви цы, лижит жаба та сама, котру вона виды́ла колись під межею. — „Ой добре, бабунь, ви мені приобі́ццели, тей йа по вас післала чоловіка“. — І та баба від нейі ма́лі жабиньета відібрала. І так баба сы звивайи по покою, сирьетаи, та обзива́е цы до нейі жаба: „Бабунь, все рухайте, тілько котрі горшки там йе понакривані покришками, шобисьте ни рухали“. — Али баба була цыкава і хтыла знати шо там йе. Відкривайи йіден горнец, а там вилиты́ла душа с того горшка і кажи: „Буг заплаць тубі“. — І вона звєла, повіткривала всьі горшки і всьі душі, шо там були, повипускала і кажда душа вийшла і йі подьєкувала: „Буг заплаць, Буг заплаць“. — Приходи дванайцы́та година ў ноци і бере бабу до брычки і навад відзови йі до дому той пан і даў йі чирипкіў. Баба звєла, подивила сы, жи нима-но чирипки, йак прийі́хала до дому, тей звєла, висипала піт поріг. Виходи рано нивістка с хати, а то саме злото тей забрала то. Виходи сама баба рано і ше застала пару золотих: „Ой кае „ды́тойки, то не буў пан, та то злий буў. Та він ми́ны даў чирипкіў, а то злото“. І баба довідала сы, шо відібрала ў чортіў чортиньета.

Зап. в липни, 1902, на Стриганці, Камінецького пов. від Марини Коваль, А. Веретельник.

13. Швець на гостині в чорта.

Ішоў швец з йармарку моцно напіты і ні маў компаныйі в льу-
лий мьікого, бо ўсы ўже булі ў дома, а він сьи припіаніў. Прийшоў
коло лыса і хоць пійаній буў, алі подумаў собі: Кобі ми притрафіла
сьи компаныйа, бо чирез лыс страшно самому йти! — Доганыйй го йак
раз злий дух ў постати чоловіка. І кажи: Добрий вечир. — Швець віт-
повіў: Дай Божі здорóўйі! — Питайи сьи швец: Де йдэти, чоловічи?
— Кажи: Йду до дому. — А ваш де дым? — Вітпідайи злий дух:
Мій дым ту ў лысы, бо йа гайовий. — А швец кажи: Мій дым зноў
далэко і ныч невітка і йакось ми банно самому йти до дому і трóдно,
абі сьи компаныйа трафіла. — Вітпідайи злий дух: Ни кончи мусиш
йти до дому. Йа подорóжних с чїста притрїмуу, тай тибэ прїночóўйу.
Йа сьи добри майу — дякувати Бóгу — дам ти йїсти й пїти і по-
стэлы ти файно, прїспїиш ныч і пїдеш собі ранó до дому. — Швець
сьи ўконтинтуваў тїми словами і вітповіў му: Дай вам, Божі, здорóўйа.
Прийшли лысом до долини, а злий дух бирé шиўцьї за руку і видé го,
кажи: То до мєни сьудї дорóга. Ведé йго стéшкоў і так го запраў-
ийи, шчо шиўцьєви ўсьо йасни і ўспаньали показуйи, йак дорóга, так
і окóлицьа висéла му сьи зробїла, йакá ў такїх стéпах ни могла бóти.
Питайи сьи швец, ци далéко шче до йгó дому. Вітпідайи злий дух:
Ни дўжи ўже далéко, алі шче кавалок. — Швець кажи: То йа си шче
закурóу льóўлку. — Кажи: Дóбри, закурї си, тай йа си закурóу. — Ві-
тыгнуў швец льóўлку с кишєнї і тьутьун і закурїў собі, а злий дух
собі закурїў. Прихóдьит на мїсци, де злий дух арихтуваў шиўцьї прї-
ночóувати. Притставили сьи там шиўцьєви покóйї, файна хата і запро-
сьї йгó сьїсти; а то булó ўсьо бэкро, а шиўцьєви виглядаў пóкуй
і вигідни мїсци на нїчльїг. Злий дух трактóўє шиўцьї прїпїшноў пї-
чєнїў, шчо дўжи шиўцьєви ў смак упала і бóла то цыла штóка, йак би
в лысовїх скóтыў виглядала. І швец хоць смачно йїў, алі ни мїг зьїсти
лиш половїну. Злий дух прбєит: Живї сьи далы! — Вітпідайи швец:
Дьякуу тобї за твоу грєчнєсьть, шчо минї ни жїлуйш такóйї смач-
нóйї і дóброй пїчєнї, минї сьи здайи, жи шчєм такóйї нїгди ни йїў.
Уживаў бим бїльши, алі ни мóжу, а йак твоїа ласка, то даш мицьї заў-
тра на дорóгу рєшту. — Злий дух ўзянї і тутó пїчєнью йїму даў, аби
собі сховаў на дорóгу. Ну, кажи, ўжєс повичєрїў, типєр шче сьи на-
пїймо. — Набраў калóужї ў чарку і даў шиўцьєви пїти. А швец зачїў пїти
і кажи злóму дóхови: Напїйти сьи й ви зі мноў. — Злий дух вітповіў:
Йа, чоловічи, пїу разнараз той трунок, то минї сьи типєр ни бажїт
йгó, ни мóжу пїти. І питайи сьи: А тобї смакóўи той трóнок? — Ка-
жи: Дльачóго нья, та то такé винó дóбри, трóшка винни, алі дуже дльа

мѣни скутѣчни. — Йак сѣи швец напиў, а злий дух кажи йимў: Закури си типѣр по вичѣри, тай йа си с тобѣў закуру, тай будѣмо льгати спати. Позакуровали си обѣа, а злий дух кажи: Заминиймо сѣи за льулькѣи. — Швец вѣтповѣдаїи: Вѣаши вигльидѣїи йак срѣбна, а моїа бляшѣнка. То хїбѣ би ви такў добрѣсть для мѣни робїли. — Злий дух кажи: Йа так хочў, а тибѣ тотѣ най нѣч ни опхѣдит. Будѣш маў пѣмїитку, дес нучуваў. І кажи злий дух: Ти маїиш спати ѳвѣди — покѣзуїи му пїсланьї — а йа йду до дрўгоїї стѣнцїї. — І ровїишли сѣи. А шеўцьи сон огорнўї і зарѣс твѣрдо заснўї. Спаў собї шчїслїви ў ѳвїрї на болѣгы до рѣнѣи, бо буў пїѣаний вѣт тоїї горїўкѣи, шчѣ ў мїсцьтѣ сѣи напиў, та вѣт тогѣ вина. Устайї рѣно, дѣвїт сѣи на сьвїт, залѣдво, жи з головоўї ни зарнўї ў болѣгѣ ў тих очирѣгах і сам ни знаїи, де вїн йи. Дѣвїт сѣи до тлумацкѣа, шчѣ маў с собѣў, жи дѣшчѣ ў мїсцьтѣ покушїў, знахѣдит половїну нїчѣнѣи тоїї; а то бўло пїў жиби вилїкоїї. І зарѣс му сѣи зробїло дўжи пўдно, бо си нагадаў, жи половїну звѣў — хоць пїѣаний буў — погльѣнуў кѣло сѣби, на осѣцьї стоїт і льульчѣка йїгѣ, шчѣ си вїмїнїўї ў злѣгѣ дўха — а то буў слимак дѣўгїї, сїнїї. І роздўмаў собї, шчѣ то буў за гѣйовїї і такїї добродўшний чѣлвѣк і прїтстѣвїў си зарѣс, жи то нѣхтѣ ни буў їнѣшїї, лїше злий дух. Вїльїз з багнѣа, пообїмїваў сѣи йак мїг, опчїстїў сѣи і подїкїваў Бѣгу, шчѣ му Бог позволїў шчѣ жїгї, шчѣ ў багнѣи жїтїї своїї ни скїнчїў. Повїрїнўї сѣи до дѣму, оповїў льўдем і родїнїи свїї трафўнок і вѣт тогѣ часў покїнўї горїўкѣи пїти і пѣночи сам по дѣрѣгах ходїгї.

Зап. в липни, 1902, в Пужникак, Бучацького пов. від О. Ровзовського.

14. Як кїт грав на басї.

Ў їиднѣгѣ господарї буў кїт старїїї ўже, а кѣло тогѣ господарї ў сусѣїтствї бўли музїкї. І йакїсь панї прїїшли наймѣти їїх; музїкї прїстѣли, ѳли абї скѣрши бўли на мїсци, наймїли тогѣ гѣвдў, абї їїх пїдвїз. Їїдут собї вїчїрѣм і зайїхали до велїкїх покѣїїў такїх, пѣлѣцьїў; і вїн кѣнї звїстѣвїў на подївїру, а сам пїшѣў до покѣїю дѣвїти сѣи, так з дѣлеку. А там такї їїдїт, пїўт, столї позастѣльованї; а в кутѣчку нїдалѣко нѣго стоїт чїрїпѣчок з йакѣўсь мастиў. Котрїї вїїдї с танцьў, їде там, тай смарўїи на шчѣсь ѳчї. А вїн помѣлїнїво закрѣў сѣи і собї посмаруваў. Йак посмаруваў, дѣвїт сѣи, а вонї ни ў покѣїях, тїлькѣ на такїх ѳвїрах, такїх мѣчѣрѣгах, а йїгѣ кїт сїдїт кѣло нїх і грѣїи на бас з нїмї. Дѣвїт сѣи за хвїлькѣу, панї пошчїваїли, лїш музїкї лїшїли сѣи на мѣчїрѣгах і вїн; і котѣ нїмѣа. Так вонї там

мало ни цілий день бідили, ным с того повилазьили. Прийшоў він до до́му, ка́жи жіньцьї: Дай шчо йісти, бом голóдин, змучиний дўжи. Ми, ка́жи, лédви повилазьили з óзира, а наш кіт граў на бас. — А кіт тогдї с ко́мина тай до то́го чоловіка тай му відир обї очи, шчо по-то́му ни відьїў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

15. Чортівська скрипка.

За давних часів, ще за панщини, був собі оден чоловік, Іваном звали. Казав ему пан робити панщину, але Іванови не хотіло ся робити. Покинув він роботу і пішов сьвітами. Якось раз прийшов він до одної хати, що стояла пустою на поли не далеко від села чи від міста. Ляг той Іван у тій хаті підпочувати, тай заснув твердо. Около півночи прийшли чорти до тої хати, привели з собою якогось музику і казали ему грати, а самі пустили ся танцювати. Музикант грав, грав, а далі змучив ся тай не хотів грати і повідає:

— Най вам той грас, що онтам на пещу відпочиває!

А то був Іван. Він уже давно збудив ся і ні живий, ні мертвий дивив ся, як чорти танцюють. Чуючи, що музикант на него показує, він обізвав ся:

— Але-ж я не вмю грати, відчепить ся від мене!

Але чорти як пристали до него, то ані суди Боже. Кажут ему:

— Не бій ся! Хоч ти не вмієш грати, то бери смик і потягай, а вже скрипка сама буде грати.

Хоч не рад, узяв Іван смик і скрипку, як потягне, а скрипка як не заграє, а чорти далі в танець.

Чи довго вони там танцювали, чи ні, досить, як зачали когуги на бантах крилами лопотіти, то чорти кажуть до Івана:

— Годі Іване грати! А за то, що ти нас нині так розвеселив, то на тобі той гачок. Аби який птах летів у повітря, то ти лишень ним махни, то він зараз до твоїх рук прилетить. А крім того вовеми собі й отсю скрипку.

Ледво се сказали, аж ту когуги запіяли і чорти щезли. Переночувавши ніч, Іван пішов собі рано далі в свою дорогу.

Аж ту надїїхав якийсь пан, а Іван не хоче ему вступити ся в до-роги. Пан кричить на него з брочки, а Іван каже:

— Пане, не зачіпай мене, бо не знаєш, яку я силу маю.

— А якуж ти маєш силу?

— Ади, онде летить орел високо-високо, а его зараз відтам стручу.

Ну, виймив свій гачок, махнув раз, а орел від разу влетів на діл до Іванових рук. Видячи того пан перехрестився та й уступився Іванови в дороги.

Тогди Іван пішов собі назад до свого дому. Єго пан каже зму знов іти на панщину, кукурузу сапати.

— Добре — каже Іван, — піду.

Пішов Іван на лан із людьми. Посанали троха, а далі Іван каже:

— Чекайте, відітхнімо троха.

Тай уваяв свою скрипку, як заграв, а всі люде ану танцювати! Та по кукурузах, скачуть, гопають, гет кукурузу витовкли на болото. Надходить той пан тай питає:

— А то що? Ви чого танцюєте?

А Іван каже:

— Та я ось трошечка заграв на скрипці, а люде собі трошечка підскочили.

Розлютився пан, та до Івана, але той як не хопит скрипку, як не зачне грати, а пан і собіж у танець. Танцює, танцює, а сам аж івалту кричить, так ся змучив. А Іван грає, не питає. Доти пан танцював, доки не обіцяв Іванови, що го зовсім увільнить від панщини, дасть му ґрунт, худобу, пчоли і все, що потрібно до господарства. Так чортівська скрипка вийшла Іванови на добро.

Зап. в Нагірянах, Борщівського пов. Маркевич.

16. Як швець продав чортові душу.

Був такий бідний швець теї кажи:

— Кобі дьїтько прийшов, теї дав минї гроші, то йабим му своїу душу записав.

Ось ту прийшло по полуднїу. Приходить дьїтько теї кажи: Шось ти казав, що минї своїу душу запишиш? — Но, кажи, та шом казав — йа так зрбїю, а́ли ци б́удут гроші? — Будут, кажи, гроші.

Прийшло -- взяв йїму, пітписав сьї. Али пітписав сьї: „Али своїю йа ти душу запишу, а до чужоїї — йа ни майу права“. — Теї пішов дьїтько.

Али так йїму гроші сьї сипїут, так му йдут. Зарас щчасьцьї йї. Али приходит — вже він трохи заслап. Вже приходит дьїтько до него, а швець кажи: А ти чо прийшов?

Дьїтько кажи: — По д́ушу! — Е, кажи, чикай. Минї шче буди траба.

Тей пішов дьітько собі.

Вже швец і поздоровів. Вже сьідай на варстат, тей припинай дьішу. — Та миньі шче траба, бо шче робити бьіду.

Приходит знов дьітько до него тей кажи: — Ти, кажи, вже робиш? Йа хтьів вже дьішу взьити.

Кажі: Та-жи видиш, жи миньі шче траба. Йа шче мушу робити, миньі шче дьіші траба.

І пішов собі знов дьітько.

Приходит можи ф кіля льіт знов до шивцьи тей кажи: Та вже дай миньі тьіу душу! Доки йа вже бьіду ходив до тебе? — Швец сьі всердив, скочив з варстату: — Е, кажи, зайди собі з дьітьком. Йа щьі-бим троха робив, а вже видирай! — Відвьізвав душу від себе, кинув му: На, бири си, коліс наважив вже так борво!

Дьітько став, тай сьі дивит на него. Швец кажи: Та бири си. Та чоґо сьі дивиш?

Кажі: Та шчо бьіду брав?

А швец кажи: Та дьішу.

Йа ни такьі хочу.

— А йакьіш хочиш? Йа йинакшойі дьіші ни майу. То йа тобі казав, шо то йист мойа душа. Йа сьі так с тобов зґодив; йа сьі так пїгнисав. — Та йист душа мойа, а тота йист боска. Йа до тойі права ни майу, йа йі ни сьімайу продати. А тьіу то миньі вольно і дьірно дати.

Тей взьів дьітько той фартух, тьіу дьішу, тей полетьів.

Зап. від Юльки Стецїї в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

17. Чорт і коваль.

Так бьіу йиден коваль, а шчо робьіу, то йак зробит, так нїхто бы ни зробьіу, й дьітко. Шчо комьі зробит: На, так бы ти й дьітко ни зробьіу! Али дьіткови сьа наўнувало, жи він го так ўсе гаўзўйи*) і приїшюў раз, перебраў сьа йак коваль: Кобї ты менє приїаў за чельадника. — Али тот не хоче: На шчо ми чельадникьі? — Йа бьіду ў тебе, не хочу нич, ни йісти ни нич, а шчо заробьіу, подьілимо сьа. — І так він бьіу ни гет з рік коло ньоґо. Але йде такьій старьій, так сьа трьіасє, до кьізнї, такьій такьій чорт, йак він: Кобї ты менє, ковальу, переробьіу! — Дай штири сьоткы. — Тот выньаў тай даў. — Той двіста сховаў, а двіста даў ковальови. І мовит: Дай штири мїхы вўґля. — Тот

*) Ганьбить.

даў. — Розыгріў вогень, йак тóго ўсадиў ў вогень, тот сьа так червоньіи ў вогні. Віньяў го, ўзяў на бапку, справіў му трóхы гóлову, шче шчось там, шчó сьа ньби скривило, наносіў бóчку воды, ўсадиў го, хьбá зашваркотыў: Врш! І віттак ўже йде: Птрс, птрс! птрускуйи в воды, жиш то захлиснў сьа ў воды, такій красньий, червоньий, молодый тай пішоў! І тот коваль, шчо быў кóло ньбо, злий, таьжи пішоў. Али быў ў тым селы пан старый, а паныйка молодá. Повідат вона пану: Ни можш ты піти до ковальá, ньай бы тьа переробиў? — А він не хóче. Айбо она конечно: Йди, а шчош то дати штíри сóткы? — Сыла на брýчку с паном, прийихали до ковальá: Коби ты переробиў мóго пана! паныйа мóвит. На ти штíри сóткы. — Йа ни хóчу. — Альóс тамтóго перерабляў. — Нарешты йак то даўно было, мóже й мýсыў, хоць не хотыў. І ўзяў штíри мíхы вўгля, розыгріў вогень дóбре, йинó старóго верх, хьбá сьа збíх у шкварок. Тотá зайóйкала: Ты пана спалиў! — І ўже везўт го вíшати на шíбеницьу. Али тот злий ўвидыў, жаль му за ним. Перебíх, тай забандуриў, жи ни знайут нич тоты, шчó го ведўт. А він сьа пытат: Та де ты идеш? — Та вíдиш, мóвит, на шíбеницьу чéрес тéбе. — Давай сьудá мундур сьвйй, йа за тьа пидў. — Тот бóрс розгорнў, даў, тóт сьа загорнў: А ты цыкай! — Али вывезли д шíбеници і повíсили, а оно сьныпка. Ей, мóўйат, не вінен він нич неборáк. Дивí, сьныпка висит! І тот ўзяў, забíх пак до ковальá: Тьамí си, быс так дрўгий раз нíколи ни мóвиў, бо ты шчо зробиў: На, і дýтко бы такé ни зробиў. А тепérь вíдиш, йакé йа зробиў, а ты ни мíх!

Зап. в лютім, 1899 р. у Мшанци, Старосамбірського пов. від Граница Олішчака Терлецького.

18. Звалашений чорт.

Буў йиден чоловік тай маў сина і хотыў йигó оженити, али ни повальиў му тугу брати, шчо син хотыў. Али він сьи напэр, тай ўзьвў йи. Тогдй тáто віддылиў йигó і казавў му, абй сьи будуваў. Поставиў він собй хáту, шóпу і стодóлу. Али стодóлу поставиў на ничисьтым мйсци. А той, шчэз би, ўзьвў тай му снопй гет вйкидаў с стодóли. Кажи він до жінки: Будём пириносити, жінко, стодóлу, бо на ничисьтым мйсци. — Типэр нимá йак пириносити, бо типэр живá. Али йди жйто вймолоты, а околóти зложй на тьк, а він собй най гульáйи там. — Пішоў чоловік, молóтит, али шчо ўдарит сьнып, сьнып пйтесочит, а він на бáльку сидйт і ногами махайи. Скóчиў в бáлька тай кáжи: Дай ми

цып, йа буду́ молотіу́. — Той дау́ му цып. Він йак ўдарит, то притвэ сьнып, а сьнып ни пітскочит. І він кажи: Шчо такэ значіт сьи? Ти бйиш сьнып і він пітскакуе, а йа бйу, і ни пітскочит? — Тому́, кажи, бо йа сильны́шшии. — А він кажи: Та йак, ти сильны́шшии від мени? — Сильны́шшии. — Та чуму? — Бо йа, кажи, звалашии. — А, кажи, килькось сьи гоіу́? — Три дни. — То звалашии мине. — Той до каменьи тай му відрізау́ гет зьи ўсыи, а той пішбу́ аш по́піт облаки. Верта́йи вітти, а га́зда кажи: Прийди третого дни, йа подіу́у сьи, йак ти сьи загоіло. — Молотит чоловік йиден день і другий день, на третий ни хо́чи йти молотіти. Жінка кажи: Чому́ ни йдеш молотіти? — Йа, кажи, так і так зробіу́, так і так. А він прийде́, тай миньи відріже. — А вона́ кажи: Скида́й холо́шны с се́би! Зробила́ собі вуса с саджі, ўбрала сьи ў холо́шны, йде й молотит. А він ў доктора буу́, йде типер до чоловіка, тай кажи до́кторови, абі йшоу́ з ма́стиу за ним. Кажи: Коли́ ти звалашии, ануж покажи́ ти миньи, йак ти сьи загоіу́? — Тотá скйнула холо́шны, йак заде́рла но́гу до го́ри, а той йи ла́пкоу́ шче хты́у погла́дити. Али вона́ йак п...е, а той ў но́ги. Здиба́йи до́ктори тай кажи: Вирни́ сьи, бо там, кажи, та́ка ра́на, жи трама́сти з за коньи́. Тай віттогди дау́ спо́ки то́му чоловікови.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косіньського.

19. Як чорт служив у войську.

Ходів жо́уныр на ва́рту десь ід ма́газйнови, а там злы́и, пек му, ўсе приходіу́, та сьа дивіу́ на тотó, йак він там хо́дит. Али то сьа так трафйало́ с килькана́йцьаць раз на йидно́го жо́унырья. Али раз прийшоу́ злы́и ід йидно́му і повідат: Коби́ ты меньи́ дау́ тот свйи́ мундур, йак тоби́ красно́ хо́дити, і йа бы так хо́диу́. Йа бы служіу́ за тья́ рік. — А жо́уныр сьа ўбе́ртат, мовит: Коби́ то ты беспэ́чно быу́. — Бу́ду. І на той час, йак вы́буду, обы́ ты прийшоу́ на тотó са́ме місце. — І тот жо́уныр пішоу́ і быу́ до́ма цы́лий рік, а за рік йде там, де быу́, на тотó місце; али тот служиу́ ў во́ську до́бре, ты́лько ремі́на на о́хрест жо́уныри но́сили да́уно, а його́ тотó пекло́; шчо́ му поспрау́-йайут тотó фа́йно, а він фирк на йиден бйк ўсьо. Шчо́ го сьа набили! А він сьа придау́ са́мо так йак тот жо́уныр на облі́ча. І мо́уят йому́: Шчо́ тоби́ йи? Йак ты пуцу́йиш сьа і десь тотó на йиден бйк ме́чеш? — Вы́йшоу́ тот час, вы́йшоу́ він на тотó місце, де забрау́ тотó з нього́, ріштунг тот і мундур і повідат злы́и: На́ ти ўсьо, шчом ў тебе́ ўзьау́ і на́ ти гро́ші за цы́лий рік, шчом фасува́у́. — Та йа ни хо́чу. Возьми́

собі дашчó. Ой бідны тоты твойі кярв́аві грóшi. Н́а ти ўсьi, 'зьмй си, а й́а бы бiльши ни служйў ў вóську, хоць бы ми мiльйóни дав́ати, нi то тых тры́цьцать грайц́арйў.

Зап. в лютiм, 1899 р. у Мшанци, Старосамбiрського пов. вiд Грiнца Олiщака Терлецького.

20. Чорт — димало.

Буў один чоловiк, що ни сьвiйткуваў ни негiлю, ни свето. Пишоў вин раз за сноп́амы ў поле, а була то недiля, така слокина, ишоў дощ цiлий день, та були грузи. Иде вин возом, аж то кочие си дiмало¹⁾ за ним цiлу дорогу. Вин иде, а далi злiв з воза, та взяў то димало. Вилiз на виз, а то з того вилiзае чоловик, та кажи: „Не бiй си, чоловичи“. Каже: Я кочиў си за тобоў дималом, бо ти си менi дужи вдаў! — Приходьи на ниву, напакували, та повезли д' хаки. Приходьи д' хаки. Чортик каже (бо то вин буў, шиз би!): Но, маеш богато хлiба, чоловiче? — А чоловiк каже: Ё! — Коли ё, то будим робити горйўку. — Ѓазда каже: добре! — Зробила бiда кiтли з лозини, вимастила глиноў, та зачала варити. Зварила, напили си, газда каже: О то добре пiтe! — Пишла бiда за кiтлами i приноси мiдiни кiтли. Зачали варити, наварили горiвок, — запросили других, пили, бiда iх лишила, а газда зачиў собi сам шинкув́ати. З того газда забогатйў. А приходи бiда i каже: Тобi си лихо шинкуе, гозми собi Жидйў до помочи! — Ѓазда вьзйў. Жиди арiкли: Ми у тебе виарендуемо, тобi мемо лиш грóшi платити, а самi мемо шинкувати. — Ѓазда пристав, маў грóшi, розпиў си, а Жиди вiд цего чису зачили з ґрунту вигонити людйи, а цего, шо iм зарендуваў горйўку, першого.

Зап. в мартi, 1903, в Головах, Косiвського пов. вiд Петра Шерика, Л. Гарматйи.

21. За мартйй грiш.

Прибр́аў сьи злий дўх ў пóстать шанд́арску i приишоў до хлóпа i казаў йимў, шчобi му пролаў жiнку свойў на йидиў нiч. I даваў йимў вилiкi грóшi, цiлў сóтку. А жи мужiк ни хтйў, бо казаў, шчо сотка сóткоў, а жiнку мóжи шанд́ар ўзьити i йимў зб́авити. А жiнка сам́а чоловiка намóвила, шчо то сóтка йи вилiкi грóшi. I ўзьиў мужiк сóтку i сховаў до скрiннi. А шанд́ар свойу збрóйу повiсиў ў х́аты на клiнок, шчобi чоловiкови ни б́уло скўчно, шчобi ни ўзьиў ў сьвiт йигó

¹⁾ Мiхур.

жінку. І сам мужик позашчіпаў сьм, позамікаў дзвері і лыг на постылі спáти; а жінка ш шандарэм пішла до стодóли. А буў хлопáк, ййй син, ўже мýдрий. І жиль му бýло за мáмоў і пішоў, лых пít стодóлоў і слýхаў, ци ни бýди шандáр мýчыв ўйгó мáму. І чуў хлониц, йáк мáма дýжи сикотыла і стогнала. А ўстаў чоловик рáно і здуміў сьм, шчо ййгó жінка ни ўхóдит до хáти. Подивіў сьм на скінú, а шандáрскойй збрóйй на клйнку нимá. Він до двйрий, дзвері позаміканы. А чоловик здуміў сьм, шчо такóго, кудй шандáр ўвйшоў, шчо збрóйу забрáў. А йáк прййшоў до студóли, то вастáў свóйй жінки тýло окрэмй, а шкйру окрэмй, шчо шандáр ййгó жінку облуніў. А йáк ўвйшоў до хáти, подивіў сьм до скрйны, то сóтка лйжйла. Сóтку злий дух ни ўвйў, бо йймú за жінку заплаціў. І жінки позбуў сьм за марній грйш.

Зап. в цвйтни, 1897, від Тимка Гринишиного, в Пужниках, Бу-чацького пов.

22. Чорт під горником.

Йидвóго разу йá ж жінкоў йду в вйсьильй по вичерй до дóму. Али йде йáкáс потвóра, чоловик ни чоловик, худобйна ни худобйна. Зближйй сьм блйшчи, кáжу йймú: Добрий вечир. — А він минй вйтпóвйдáйй: Дáй, Бóжи, адорóўйй. Тáй пйтáйй сьм минé: Дéсти ходйли, дóбрий чоловйчи? — На вйсьильй. — Ци дóбрйсти сьм мáли на тым вйсьильú? — Йá кáжу, жи дóбри. — Ни знáў, кáжи, ци йá би ни пішоў там на вйсьильй? — А йá вйтпóвйдáйу: Йáк мáййш охóту! — Пйтáйй сьм він минé: Хтош там йй шче на вйсьильú? — Йá йймú кáжу: Нимá ўже нйкóго ж жонáтих, тýлькó кўхарка тáй стáроста і музйки і хлопцй. — Пйтáйй сьм він минé: Шчо там новй рóбйй? — А йá йймú на тóйй вйтпóвйдáйу: Шче заўчысу то гульáли в дыўкáми, а типér ўже пйзно, то йáкйс там штýки покáзуйт. — Пйтáйй сьм він минé: Шчо за штýки? — Йá му вйтпóвйдáйу на тóйй, шчом вйцьйў, йáк на солóмй йáйцé пйклй, на стйблóви. — А він на тóйй вйтпóвйдáйй: То ўже минé там ни пóтрйбно. — Али йá сьм прйдйўльййу трóха лйшчи на ййгó постáву, а ў нéго нóги так йáк ў когутá. Дйўйу сьм на облйчи, пугáч ни пугáч. Прйзирáйу сьм блйсчи, вўха ни вўха, а то рйшкй малй. Аш типér ўже йá вйджу: Се живйй дýгькó. Дáло минй страх і бóйу сьм йй ни бóйу сьм, бо ўже мйсьйць вачйў схолйти і ту бýў ййм ж жінкоў і слýхайу йá, йдут хлопцй, спйвáйт. Тáкй блйско ўже прйблйжййи сьм хлопцй до мéни, а він кáжи: Кобй ти минé де сховáў. — Йá му вйтпóвйдáйу: Та дé тьм сховáйу? Йáк бйс кйт, тó бйм тьм сховáў за пáзуху. — А то ми

були на гостинци, а при гостинци висію на плоты горнец такій, можи ў ным було зо пийть гарицю, шчо сьи ў ным голуццы варит на висильи. То навіть мойа жінка жичила рас того горшка. А він до мени: Будь здорю, товаришу! — А йа йиму на тоїи: Шчисливий таниц. — Тай він швик! піт той горнец. Али жінка до мени: Та ході ўже. А йа хотію постойати шче, аби хлопцы той горнец ни збили. Али вона кажи мині: Ході, бо йа змерала ў ноги; ходым тай борши будем спати і аби сьи хлопцы до теби ни чіпали. — А ту ўже хлопцы чим рас сьи зближійут. — А йа кажу: Та шчо сьи маіут до мени чіпати? Най сьи ўчіпий до плота, ни до мени. — Пришоў йа кількадесят крөкю напирет с того місцьи, де йа в ним розмаўляў. Али кажи Іван до Штифанá: Диві сьи, йакій биди теньгий горнец на плоты. Кобим так буў кіў ни кінюў, буў би йа му даў зо два рази; шчо сьи маіут горшки по ночих кигати? — А Никөла кажи: Чикайти, йа сьи верну по той бук; ни будим с плота ломати, аби газда ни ўчуў, ни вишоў та ни здер шчо в нас. — Принис Никөла той бук раз два, ў ты хвіли, а Іван кажи: Дайно мині йигó! Йа сьи йиднако нинька ны с ким ни блу, най хоть горнец пібіу. — А Штифан кажи: Йак сьи той газда довідайи, шчо йигó горнец, тай сьи буде гнйвати на нас. Дай спокій. — Ет, шчо мине йигó гнйу опхөдит; йа йак би йигó ни збиу, тоби навіть ни спау! Підньіу кіў до горі, та по горшкөви. Али шчо сьи мау відати дзвин горшковій, а то висльачий. Йак завишчйло, занікотыло, так йак би до кұпи десеть псёу шчипіу. Тай наўпраўцы городами пошуміло. Придоганьийи мине тай кажи мині: Файно-сти мині повінчували. Чомүсти мині ни казали: Дай, Бөжи, здорюльи, али добрий таниц — а йа такій таниц мау, шчом на колы піу лицьи си відоряу. — А то було на роздорөжу тай смо сьи зараз рөсхөдили, бо ўже мало бұти по опіуночи. Тай зноу він мині кажи: Добраныч. — А йа йиму вітповіу: Йак льйжиш спати, аби с ни міг ўстати! Тай йа пішоу собі спати. Приспау йа сьи ныч, шчем си в дньи зробіу половіну ноци і ўже було көло полудньи і похварило сьи. Йак згуркотыло і нараз чүйу: ударіу грим так, аж вікна сьи затріслі, а йа сьи пробудіу. І зыбрау йа сьи, йду собі зноу висильи докінчувати. Йду йа көло того роздорөжи, а там так в десеть сьижень була теньга кұпа бзині. Али бйгаин дитина по вүлицы тай плачи. Питайу йа сьи: Чо ти, сину, плачш? — Ой-ой, бідá, бо ми ритык (грим) тата ўбиу! Мөжи бисти були такі добри, шчо бисти пішли помөчй ми спорідити. — А деш ти мөшкайш? питайу сьи йа йигó. — Та от ту нидалөко, бұди в десеть сьижень хөду. — Кажу йа: Ході скөрши, бо йа маіу йти на висильи. — А то хлопий вітповідайи: Тай мойі тато бұли ўчөра на висильу, а нинька ўже трөба й йих споріджувати. — Йде той хлопци на пиред, ўтварийи двери, ўхөджу йа до хати, дйульи сьи —

на землі так йак би гáрниц дéхтѣ вільльнѣ. — А дош твѣй тáто лижѣт ўмирлий? — Та от то сѣрит хáти. — Та то с тво́го тáта такé йи? — Нáши фамѣльйá йак ходѣт живá, то цылá, а йак ўмирáйи, то нычó, лиш дéготь сѣи з нéго рóбит. — Зáраз йá ўзьнѣ сѣи до рóбѣти, постыгáѣ йим дошкѣ рóбити домовѣну, а хлопцѣви кáжу: Бѣжи за цѣвѣками, бо ни нáйѣу чѣсѣ дыркѣ виртыти і кѣлкѣ рóбити, бо минѣ би шче йти на вѣсьльѣи на обѣд! Вѣмѣриѣ йá трѣнѣу дэсьѣть цáльнѣѣ за ўдоўшкѣ, штѣри цáльѣ за шѣрока, а пѣўтора за гльѣбóка. Принѣс хлопцѣ цѣвѣки, збѣѣ йá тутѣ домовѣну, а хлопцѣи пѣслáѣ йим за рáбѣном, абѣ йшоѣ рáбѣи йнѣго ховáти, а сам ўзьнѣ йим тотó тѣло ў домовѣну скѣдáти, йинó ни гóлыми рукáми, áли вѣлками. Тотó тѣло ў домовѣну спорѣдѣѣ, цѣвѣками прѣбѣѣ, а сам на вѣсьльѣи пѣшóѣ. А йак йнѣго ў порáдѣи ховáли, том на той чѣс ни буѣ, áли дрѣгѣи ми кáзáли.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

II. СТРАХИ.

23. *Страх бандою.*

Буў Васіль Кіндрат, фыйний госпóдар. Займиў ў ночі на лан пáсти штíри воли, аж від улыгріўскої граніцы. Пас він там т́и воли, аж о піўночи по́йавіла сьи бáнда, д́ужи крáсно грáйи; лівит сьи, тим ланом шум, бáнда рíжи, ни мóжи сьи ўсто́йати, а тьма паньіў д́ужи диўно гульáйи. Али й воли тька́йут с тим шумом. Позакидáли си опанчі, гульáйут так йак ў повітбу, аш сьвітло мéжи нíми сьи показáло; він сьи зостра́шиў тай з вола́ми ўтык. А то пішло ў бéзвисти, ў скалу́, ў ріку́. Шум д́ужи буў. І віт тогді ўже ни гнаў пáсти ў ночі.

Зап. в липни, 1902 р., в Коропци, Бучацького пов. від Олексі Сеньчука.

24. *Страх у виді весілля.*

Раз йа пішоў собі завітка на музйку подивіти сьи і буў йа там доўший час. Ни звáйу, йакá булá порá, йду ўже до д́ому, сл́ухайу, йде висьльй. А йа собі мйшльу: Дóбри миньй сьи тра́філо; буў йим на музйцы, шче буду видьйти й висьльй. Припéр йá сьи до плóта і чика́йу. Йде тотó висьльй, так лáткайут, музика грáйи і фіри й́дут, шчось шисьть чи сьйм фір, аж прóсто на мéни с кíньма, зі ўсьйм. А йá сьи пíteзува́йу до плóта, шчобí минé ни ростратува́ў, а він тáки на мéни й́ди. Йа зачйў кричйти: Та де й́диш, та тобí очи ни повилазьйли, жи йа ту сто́йу. А він сьи ни в́тзивáйи й́дён з д́ругим і й́ди дáлы так, шчо йа мýсьйў вйчлйсти аш на плыт, бóм сьи бо́йáў, абí минé ни ростра-

тували. І помину́ли ми́не, пої́хали від не́ни так с пі́ў кіломе́тра, у́же то́го висы́льї чу́ти ни бу́ло. І ни зна́ю, шчо́ сьн да́лі ста́ло, бо йа́ буў ў та́кім страху́, шчом ни міг до до́му зайт́и. То с тї́ждинь ми бу́ло пі́рнт очы́ма то́го висы́льї і ўсе-ж сьн ў то́й чис бойа́ў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

25. Як страх гуляв.

Ту ў колы́дў колы́дува́ли хлопці́. Музы́ка буў порідний, фа́йно граў і забаўйи́ли сьн йак звича́йно хлопці́, сьпівали́, колы́дува́ли, йиде́н до дру́гого до ха́ти ходи́ли і так сьн забаўйи́ли. Али збїра́ли сьн від млина́ пириві́ского ітї́ до Іва́на Куликоско́го. Дї́ўют сьн, йде́ йакїс панок фа́йно збїрани́й, вигарок аш снї́йайи́, па́лицьї ў рука́х; місьць сьвїтит, хлопці́ лишїли́ сьн, по задї́ йшли́, а музы́ка, йак звича́йно пішоў на пире́д с сво́йїм та́мбором і ка́жи: Йакїс пан йде́, загра́ймо му фа́йно, мо́жи ми кїни́ шчо́ ў скри́пки. — І зачї́ли фа́йно гра́ти. Той проты́ў них дохóдит блїшши́, зачї́ў пітска́кувати то́й панок, зачї́ў гуля́ти, с то́й па́лицьї зроби́ло сьн ўже́ двї́ ў то́го панка́ ў рука́х і бїи́ йидно́ў ў дру́гу і дў́жи дї́ўно гуля́йи. Али ўа́дриў музы́ка і то́тї хлопці́, шчо́ то ни йи́ панок, а́ли шчос эле́ мусит бу́ти. Запў́диў сьн музы́ка і стаў гра́ти; а́ж бїльши првбу́ло хлопці́ў по задї́ і застра́шили сьн і застанови́ли сьн на тьї́м панкови́, шчо́ так гуля́йи. Миха́йло Куликоский відкї́г на бїк музика́нтїў і помину́ли то́го панка́ і виде́ до сво́го вітцьї́, Іва́на Куликоско́го, до сво́йї ха́ти, шчобї́ й там забави́ли сьн. І то́й панок ни лишї́и сьн йї́х ўже́. Іде́ то́ўпа хлопці́ў чї́рис шїсьть сот крòкї́ў по́над во́ди, горóдом, аж до Іва́на Куликоско́го. Прийшли́ до фі́ртки, то́й панок зник. Прийшло́ сьн ўтвари́ти фі́ртку, ни мож ўтвори́ти. Аж пес зга́ўкаў на подві́ру і ўтвори́ли то́тї двє́рі і зачї́ли чудува́ти сьн, шчо́ силї́ йи́. Ві́тко, шчо́ то бїда́ була́! Пири́жигна́ли сьн і сказа́ли: Най Бог стирижé нас від усьо́го злòго.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

26. Страх — музика.

Йидно́го ра́зу пішоў йа́ на вичирни́цьї. Побу́ў йа́ ў това́риствї хлопці́ў блїсько́ одина́цїто́ї годи́ни і зами́слиў йим йти ўже́ до до́му, бо

пізна порá, а на другий день маў йим пільну роботу, до котрої хотиў спочіти. Клікаў йим товаришіў своїїх, áли ми вітвали, шчо шче ни підут до дому. Пожигнаў йим товаришіў і пішоў йим до дому сам. То було далéко на другім кінці сила, де йа буў на вичирніцях. Йак йим сьи виртаў звітти, учиниў йим сьи на сиридініи сила, б́ула там хата побудована нова, Бóского Никóли, при котрі шче двирий і вікóн ни б́уло. Даў миньі сьи чу́ти голос, шчо музика на цимбáли граїи ў тьї хатьї нові, нидокінчєні. Стаў йа, сл́ухайу, ўже ни граїи. Зачиў йа йти тихóнько на пáльцях, а музика зноў граїи. Здава́то миньі сьи, шчо то ў тьї хатьї, а наколім хату минуў, з́араз йим учуў, шчо то ў с́утичи ў рові, ў баїнах, áлим ни видьїў хто. І пішоў йим собі дальї і лишїў йим музика. О вісімдєсїт крокіў на пирєдї було роздорóжи — прóсто Крєта — і ў вінкли роздорóжа тóго була мурава. Зобачиў йим здаліку б́илий копєц. Престаўйило миньі сьи ньїби ќупа сьньїгу, áли сьньїгу ни б́уло, бо то б́уло ў листопадї. Було мр́ачно, áли ни б́уло ньї болóта, ньї сьньїгу. Приходжу аж блісько кóло нєго, кóло тóго кіпцьї, дїўїу сьи на нєго, а то виглїдаїи ньїби худобінка малá, áли ни чу́ги з нєго áнї віддиху нийáкого, ані ньїчóго. Ни мїг йа ў но́чї роспівáти шчо то, а схилїтим сьи боїаў, бо ни знаў, шчо то такє. Хтыў йа кóнчи знáти, шчо то і ўзьвиў йим сьїрник с кишєні, засьвїтиў йим і зобачиў йим, шчо то хорт вилїкий б́илий, зложїў сьи йак звїкли пєс до спаньї, поставїў гóлову на заднї нóги, вїтрїшиў óчи на мєни і ни рушїи сьи з мїсьцьї. Йак йим виходиў з вичирниць, ни маў йим жáдної пáлицьї с собóу; áли буў плыт старїй кóло дорóги, а йа ўзьвиў кїл, тому шчо далéко б́уло шче до дому, а ў нас тогди воўки по силї ходїли, абїм на припадок маў сьи чим оборонїти. Узьвиў йа той кїл і три рази ним ўдарїў пóпри хóрта стóрцом, а він áнї муркнє, áнї сапнє, а йа ни ўступїў сьи, бо хотьїў йигó почистувáти. Узьвиў йа, піднїс кїл до горї йак пальнóу йїго на відльїть, йак лжиў, а хорт áнї заскавульїў, áли здоймиў сьи на нóги, стаў л́ужи вилїкий, йак даў ш́уса йиднóго, то ми сьи здава́ло, жи двáцьїть крокіў буў плыт далéко, скочїў за той плыт і пішоў там, де граў. А йа собі галáйу: Ти миньї граў, а йа тобї відїграў. — Али страх мнї так огорнїў, шчом лédво до дому приїшоў і на вичирницьї б́ільши ни ходїў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Ровського.

27. Страх у видї панї.

У дворї рїзаў йим пацьукá. Ўже була пізна годїна, дванацьїта; поробїў йа сальцєсòни, кишкї, коўбасї і хóчу йти до дому. Кáжи миньї

кльўчницѣ: Ни йдыт до дѣму, Синьчўку, бо типѣр дванацѣта годїна, мѳжнїти сѣи затрїматн. — А йа кажу: Ей шчо, Бог ўсѣда, на кждѣм мїсцї. — Паны вїдложїли ми коўбасу, солонїни і грѳнїи, йак звїкли рїзнїка вїтпратн. Йду йа ѳгрудом, красснї чїчки на свїдѣ, йак найкрашї горїнїї бїлї, або бульднїерїя. Летїт пѳпри мѣни паны с шўжом ў обручїх. Пнрїйшоў йа той корч, а онї пѳпри мѣни, попри той корч, таї пїшла ў саджїўку купатн сїи. Там таланайн, лўскаїн, прїйшоў йа до клаткн, йтн на клатку — йа на скарбѳвїм бѳцї клаткн а онѳ на нашїм бѳцї. І сндыт на клатцї ўже. Вода внлїка і мїсьлѣ собї: Чи тн мнѣ трўтнш ў воду, чи йа тнбѣ? — Пнрїхрїстїў йа сїи, і кажу: Дўху сьвїтїй, просьвїтї мнѣ, стнрнжї мнѣ вїт ўсѳбого влѳго! — Пнрїхѳджу аж до бѣрїга, хўхнуў йа ў рўку по бѳжї волн, прнхѳджу до нѳго — нн ўступайн сїи. Пнмацаў йа за гѳлову, студѣнн. Е, гадаїу собї, шчо тн будѣш мннї робїтн? Таї кау: Ходї! А онѳ йде так йак йалїўка, нн ўбрана. Йа йду до хатн і онѳ йде. Кау: Жїнка, сьвїтї, нн лнхослѳў. — Жїнка засьвїтїла, а то стѳїт так гї тнлї ў хатї. — Кажи жїнка: Шчѳс прнвїў? — Абѳ йа знайу шчо? — Йа с хатн кнгну, то сїи ўнѣрло ў олвїркн, нн мож вїкнгнути. Вїкнгнуў йнн до сннїї, даў йнн на вїдлїтѣ кїлька раз макѳгоном, а онѳ кажи: Пустї, ўжѣ тн бїльшн нн бўду пўджнтн. Йак йнн ўтвориў дѳвѣрї, йак вїтнр сїи звїяў, пїшло, ўже-м бїльшн нн вїдѣў.

Зап. в лншнн, 1902, в Корѳпн, Бучанького пов. вїд Олексн Сеньчука.

28. Страх — панна.

Як-нн був лѣгїнем ще, таї шѳв я до гївкн. Так було пїзно, коло ѳвнвнчн дес нндалеко. Я знїшовнм нат снло тѣї прнйшов бнлнзько водн. Днвлѳ сн я, а там купаѣ сн шѳс в водї. Днвлѳ сн, купаѣ сн панна; так гѣї до чѣтѣдннн подїбна, бїла. І вїтак алякав сн — хотївнм утїкатн, алн гадаю я сн: Нїбн парупковн утїкатн вїд дївкн — то вѣстнд, як вона купаѣ сн. Пнрглнгдаю я сн бнлнщн і днвлѳ сн на тѳто, а то все — то пїтхѳпнт сн до горн тѣї спускаѣ сн. І я чнм бнлнщн зблнжню сн, а вона вжѣ нн пїтскакуѣ так, як здалеку. Я гадаю собї тнпѣр: — Шчо цѣ нн щнзаѣ? Бїда будн. А можн яка бїда ѳмѳорчнт — прнйду, поднвлѳ сн! Пнрнхѳджу я бнлнщн тѣї нахнлѳю гѳлову, а то вжѣ лншѣнь гѳлову внтко, вжѣ нн купаѣ сн, лнш так малѳ потрѳха. А я прнхѳджу бнлнщн, а то вода так пїткндаѣ тов шумѳв з водн. Тѣї я бн був мїх на то рнхуватн, а то ннпратва було.

Зап. 1903, вїд Васнлї Варчука, в Печѣнїжннї, О. Дерѳвннка.

29. Страх у виді жінки лізе на грушкву.

Микалисмо коноплі — вже в осени. І вітак якисмо вмикали та йдемо вже до хати. Дивимо си, жінка стоїт. Ну, і ми стали, та стояли так квадчас. І дивимо си, а вона дряпає си по грушці. І так ми пішли до хати таї лишили ї. Хотів шпурити теї казали: так ни падє.

Зап. 1903, від Волощука Василя у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

30. Страх у виді дівки.

То йиден парубок надійшоў з вичирниць ў зимі, таї приходит ни далєко йак то міст коло школи (в Григорові). Кажі: Діўїу сьи, йде дьїўка; а йа собі мїслиў, жи то Насьтьи Рїсноїї, таї кажу до неїї: А ти де йдеш так пізно? Таї йим алапаў йїїї за рїку. Йа йї ўзьиў за рїку, а йїїї рукá такá волохата! А вопá — кажі, сьїла миньї на плєчї таї не мѳж йї скїнути. Прийшоў йа нидалєко цєркви, коло тѳго христá, шчо йи, хѳчу сьи нирихристїти, ни мѳж і ни мѳж дáльї йти. Йа бирў, виртáйу сьи навáл. Приходжу аж там коло мѳста, коло школи, зноў ни пускайї дáльї. Гадáйу собі: Шчо ту робїти? Бирў тогдї, йду ў долину. Прийшоў йим биз вѳду, биз потьѳчок таї йду нѳпїд горў, а ту минї так тьїшко, так йим зьїпрїў! Аж йим прийшоў коло тѳїї фїгїри, шчо коло Тўрка, аш там йим сьи нирихристїў таї тогдї дьїўка з мєни зьїзла. А йа прийшоў до дѳму таї відлєжїў двї недьїли і дрўгий раз ўже дьїўки на дорѳзї ни чїпаў ў ноцї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від брата Фїлька.

31. Страх — Жид.

Йду я йидного вечера до дому вже пізно, а Жид стоїт на дорѳзї. Али я дивю си — так їду по-при него — нїчо я єму ни казав такого, теї я так кажу: Шо ти, мѳй, нисеш? — А то, вихїр як си звїяв, як зачєло камїнями шпурлєти! Али я дивлю си, а той Жит минє ниригонив аш коло коршми. Я єго лишєв, а він вже напирїд мєни. Кажу: Шо ти є мо, шо ти маш минє пуджити? — А то напирїд мєни відїйшло, теї си зрѳбїв... зрѳбило си пєсє малє. Али то пєсє зачєло си

кочети придомнов; я лишень хотів го йшити, а воно вітскочело від мени, і с того писети, та' си зробив хорт такий

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

32. Страх у виді Жидків.

Йїхали с Коропци на жнивá льуди сторóнного пана с Подóбли. А йидна жінка бойáла сьи дужи біді ў но́чі, али рéшта, на ты́ фірі сиды́ло багáто льудий, тай сьи сьмійáли. Тай кáут: Оўва! Шчо до нас бідá мáйи? Йа коби́ віды́ў, йакá бідá! — кáжи одéн. А фірман кáжи: Хóчити віды́ти? Йа вам покáжу зáраз. — Трїснуў батогóм два рáзи, пойавило сьи двóйи малїх: одно́ мёньши, дрўги бїльши. Так вїглядáло, ны́би Жиды́та. Тай кáжи той фірман: Ады́т, óнде ўже йи двóйи. — Зачы́ў кїньми рушы́ти фірман, ни мош; шчо с витáк змуркоты́ў той фірман, ко́ны йак сьи пїрвали, йак зачы́ли литьїти, вїт пїткїў аж йїскри скáчут. Льуди сьи пошáпуджували ўже на фірі, одны́ сьи Бóгу мóльи, а дрўгї моўчї. І тотї литьї, ны́би Жиды́та. Дойїжджїйóут аж до дрўгого сїла, дїўйи сьи, а тотї ўже на пирéды двóйи ды́тїй, ўже стоїá зноў. Той фірман зноў трáснуў два рáзи батогóм, тотї ды́ти зникли, тї льуди поды́кували Бóгу, а той фірман сьмїйáў сьи. І кáжи: То мóйї помїчникї.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

33. Страх — хлопчик.

Други -- я йшов с села десь коло диветої, або дисетої години. І привїдїв мїні си на болокі однїм хлопчик. Я си прихристив, а він щиз... но вадрїв.

Зап. 1903, від Василя Григорїйчука, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

34. Біда — дитина.

Йду раз ранёнько до Сїсчїхи. Дївю сї, а перед хáтов такá дитїна, малёнька, в сорочїні, простоволоса. Пїшов я до хáти та пора-

хував діти. Всі були. — А чия то там, Сісчихо, на дворі дитина? — А ўна на то ніц. Прибігаю до мої небіжки мами тай кажу: У Сісчихи бідум видів. Але мама не вірила. А потому люде всі сі переконали, що у Сісчихи була біда.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Сеня Кушніра. В. Левинський.

35. Страх у виді коня.

Йидного разу йїхаў чоловік ж жінкоў з міста, в Бучичи. Нидалеко сила на граничні дорозы надлётїў нагли кінь вилїкий страшнї сильнїм гальоном, жи аж іскрі за йїго копитами сьї сїпали. Зобачила жінка, шчо в заду сидыла на фірі, і пиристрашила сьї дужи тим видоком і кричила во страхі до чоловіка свого: Жинї йак найбърши коньї, бо за нами литїт такїй кінь вилїкий і моцно литїт так, жи аж сьї іскри, за ним сїпїут. — Ни помогло того шчо наганьїў коньї чоловік і йїхаў бързо ними, бо той кінь далеко бърши лётїў і здавало сьї, шчо хоче йїх на возы свбїім бїгом побїти. Нараз йак сьї дужи зблизїў блїсько аж до самого вѡза, скѡчїў рѡптом на бїк і до лыса полётїў, а вогонь сьї за ним сїпаў. А тотї коньї ў вѡзы zobачили того коньї ў побїгу, то так шалено рвали до дѡму, шчо трѡдно йїх бѡло стрїмати.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

36. Дивна конина.

Йшоў йа рас с Пужник. Прийшоў йим на Кїзѡу, а там йї такїй жѡлуб або рїў. Дїўїу сьї, а там конїна спѡтана, привернїна до горї нѡгѡми. А то вилїкий там рїў від новосїлѡцкогѡ. А йа гадаїу собї: Та шкода, аби здѡхла. Треба йїї распѡтати тай вївїсти з того жѡлуба. — І трїмаїу сьї за пѡто. Наколі йї йа вївїў і хтїў йим пустїти. Вѡна йак вїўкнї, йак дїргнї, йак пїди во мноў по корчѡх! І маў йим мїшѡк на собї і кужѡх, то подѡрло на мїнѡї ў шкамѡтьї так, шчѡм сьї лишїў тїлькѡ ў порткѡх. Вїтак йак здѡймѡло з мѡни порткї, то ўжѡм ў такїм страхѡ буў, шчѡм ни мїг вїтрїмати, бѡм си гадаў, шчо бѡди ішчѡ здѡймѡти шкїру. Али бѡли лишїла (мѡла сумльїньї — зам. тата) мїнѡ Богу дѡїкувати мїжи рѡсохами на вирбї нат самѡў крѡчоў. І шчѡ капцѡї лишїло ми на ногѡх.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

37. Як парубок скакав на стража.

Раз йа вівіу коніну на пашу, а самийм пішоу на вичирніці. А та коніна прийшла с паші тай приближийи сьи до горбда, хочи залысти ў горбд. А йа йду з вичирніць тай дйўйў сьи: Мойа коніна, гныд́а, ма́йи на чольі лысину. Мйшльу собі: Роспўтайу тьи, тай возьму́ тьи до до́му, бо залызиш ў горбд тай нарббйш шкóди. — Приходжу до то́йи конйни, роспўтаўйим, ну́то ўзьиў, на шййу заложйў (собі — зам. тата), а самим ўзьиў сьи за хрибёт конйни, тай гайд, так йак то на ко́ньи. Йа дйўйу сьи, а йа ца́пки сто́йу на другім бо́цьи. Так йим сьи пото́ўк, а коніна ни зна́йу, де сьи поды́ла. Йак ми́ страх зыбра́в, шйпкум лишйў, йак йим зачыў ўтыка́ти до до́му! Приходжу, а мойа коніна ў до́ма під оборо́гом, а тот́а, шчо йа сьида́ў, то ни зна́йу де сьи поды́ла і до нйны́.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

38. Страх у виді лошака.

Як-смо раз їхали до Стрия і то сї вчипило наших коний гей лошья. Таке цалком подавало на лошья. Али мині йно давно було — де воно сї взяло коло коний. І все с самих Лисетич до Тисарова... Али я як сидів на фєрі, аж волос ішов в гору, як я то видів, бо все чоґось цавком коло віска. Я бичом навіть гонив і воно сї такої ни пускало.

Зап. 1903, від Гриня Бавуса, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

39. Страх у виді теляти.

У йиднім дворі повиходили вєчиром тильїта с кльїтки; а пастухї сьи бой́али, шчобї тильїта ни помєрели або абї ни порозбивали зьвїрі, ходили ў ночі і шукали. Йидєн йшоу ўпирєд, другий облишиў сьи; і здїбаў шароу годїноу, жи шчось йшло поды́бни до тильїти. І зачыў йнго кльїкати: Мальб́о-мальб́о-мальб́о! А тильї йиму́ сьи покриййло так са́ми, йак би він говорйў сво́йим йазйком. А він пзнаўши, шчо ни мбжи б́ути, абї так тильї втповидало, припустиў йнго і пішоу да́лы. А йак надбйшоу другий і зобачйў тотó тильї, прибїх прїтьма і злапау́ за

шійу. І ўчуў, што тотó тилькі бу́ло д́ужи зймни і ќинуло ним д́ужи ќишко до зймлы́. І д́оўгий час ни м́их спамньѓтати сьи, де він йи. А йак сьи схóбиў, то об́а поўтыќали зьи страх́и і ўзн́али, жи то ни б́ули тильѓта, а́ли зьлы́ д́у́хи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

40. *Страх у виді кози.*

Йид́ен буў д́утка. П́асли кóзи на д́узьи, шче за п́аца Мислóўского, старóго, Антóнього Віп йиди з двора́ конóм, бу́ло б́ильши йак м́ильн до-ро́ги, поќазало сьи йим́у на знак ковь́йти сьв́ицького, м́ижи льс́ами. А він зьлы́с с конь́и тай ўзьиў ту кóзочку на конь́и тай ќажи: Кóзочко мой́а, кóзочко! І визé на кони́ до комп́аньийи тих ковь́ит. Нидалéко ўже бу́ло дойид́ити до обóри ковь́ичойи, а тот́а скóчила кóзочка с конь́и тай за-ч́ила п́лискати ў долóны і зач́ила сьи сьм́ийати: Ха-ха-ха! Кóзочко мой́а, кóзочко! — Зач́ила шче й ќп́ити з нéго. Той йак сьи сп́удиў, зач́иў тьиќати до свóго кумпань́истого і тот́а лиш́ила сьи коз́а.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

41. *Страх серною.*

Було в одного́ господари вис́іле — хлопц́и таньцьовали в веч́ир в хат́и, а там серна прыйшла; і хлопц́и в́имали три рази в руки, а шерсть в руках се лиш́ила, а вона ввест́и се ни дала до хати. То певно був д́итко!

Зап. 1903, від Миколи Бачинського з Лівчиць, Жидачівського пов. О. Дервянка.

42. *Страх баранцем.*

Йихаў йидин господар з млина чириз льс́ так десь коло п́иўчочи. Йак ви́йхаў на той м́істок, шо йе там п́ид Сьильцем (бенк.) ў „Залізний“*) аш чуйи, шось так стало тьашко конь́ам, шо так стали сопти, шо

*) Залізана — урочище між л́ісом на шляху Камінка-Добротв́ир п́ид Сильцем б.; там поќазають ся р́ижни страхи.

ледво тьагнут. Оглядади цї віп, а ў заду на возї сидит білий бараньчик. Віп ўже знаў, шо то йе, теї обирнуў сьї і далї йїди, а йак вийїхаў а лыса, ўзваў того бараньчика на руки і давай христити йїго. Али той господар зарас заслап і піў року лижаў, а шоб ни буў йїго зачїпаў, то нїц би йїму ни було.

Зап. від Марини Коваль на Стриганці, Камінецького пов. в липни, 1902, А. Веретельник.

43. Відний баранець.

Йак тато робили, нибіжчик, ў Струсові, тай тамички поїхаў чоловік на йармарок, на другї, чи на трети силó. А до було ў зимі, дужи була завирўха, тай той чоловік дужи сьї припізанїў. Али другий буў з ним, йїх двох; йїхали з міста пізно дужи, нїч. Йїдут полим, а піт фігуроў лижит йагньїтко малёнке і трисе сьї, бо айно, с стўдини; тай заблїяло. А той чоловік, шчо з ним йїди: То, кажи, нёўно хтось гнаў віўцы в міста, а тотó сьї йагньїтко одно лишїло. І кажи: Возьмїм тотó йагньїтко, бо шкóда, абї змёрло. — Узьїли тотó йагньї, завїли у вирету, положили на сани і йїдут. Прийїхаў газда до дому, йагньїтко ўзьїў до хати, і поклаў на пїиц. А той, шчо з ним йїхаў, пішóў до дому, бо він буў аж на другїм кїнци. Типер тотó йагньї на пїйцу так сьї загрїло, тай такé сьї зробїло вилїки, жи поўний пїиц. І то праўда, праўда! Тогдї тотó йагньї кажи: Чоловїчи, визї минé, кажи там, вїткис минé ўзьїў, бо йак ни вїтвизеш, то будеш вїдїти, шчо с тобоў сьї стани. — Той чоловік тогдї стаў і думайи, йак тотó вéсти: нїч тёмна і дужи завирўха і далéко, типер і тóго чоловіка нима, лиш він сам. Али рад-нérад, дївит сьї, жи то ни жérти і запрїгаїи кóны до саний, скитгаїи йагньї с пїйца, али бо сам ни мóжи, кїлько й жїнка помагаїи, бо йагньї вилїки ўже, поўний пїиц. С тьяшкóў нўждоў вїдвигали йїго на сани, вивé йїго, али жи кóны так тьяшко йїдут, шчо аш цїлком мóкри. Привїс там на тотó мїсци, скотїў іс саний і лишїи; а вонó тогдї ў сьмїх, зачїло сьї сьмїїати і кажи: Йакбис буў минé ту ни вївїс, тóби ти ўже другий рас пёўни йагньїтї ни браў с того мїсьци. Шчé йїшў сьї й покривїло, кажи: Відний баранец, бідний, а то змере! — А той зьї страхом до дому ледво прийїхаў.

Зап. в вересни, 1895 р., в Пужниках, Бучацького пов. від мамї.

Паралелї: Житє і Слово. Т. II. Ст. 354. Чорт-баранчик.

44. Як вівця не дала ймити ся.

В Устю на зборах був я і запізнив си там. Йду — на вулиці стоїт вівця. Пішов я, чоловіка збудив і сказав ему, аби той чоловік пішов вівцу ймити, аби і пси де ни занудили. Той устав, са́му дівку вірідив, аби дівка йшла ловити, а сам став на порозі, на дверих. Дівка вішла і ми ловили з дівков обоє і ни могли ймити. То бавило пів години. Вівця побігла, утикла — пішла травами, толоков.

Зап. 1902, від Дутчака Николи у Тулові, Снятинського пов. О. Дервянка.

45. Страх вівцею.

Я почувавим з биками так під лісом і накладавем вогень. Також зачив пичи бульбу — ліви таке як вівця і прийшло — я тогди взяв такий коштур тай в него кенув. І пішло... як я кенув... Як пішло лісом, як зачило лісом ломити — моцний Боже... том се ледви віховали, то копницю ледві до гори ногами ни привирнуло.

Зап. 1903, від Семка Лесіва з Ісиптич, Жидачівського пов. О. Дервянка.

46. Страх у виді ягняти.

Йнден чоловік с сином йїхали з Бучічи. Була то пізна порá ў но́чі. Прийїхали ко́ло гра́ниці за́льсі́вко́ї і ба́рско́ї, надбіг ба-ранец, йагньї, і зачїў мо́цно блейати так, йак би сьи просїў ў тих льудїй, аби го с соббў ўзьїли. Ка́жи та́то до сїна: Стáнь-но, бо йа-кесь йагньї згубїло сьи від овен десь. Трѐба го ўзьїти до силá. — Стрїмаў син ко́ньї, зльїз з вóза і йагньїтко злáпаў на рўки і висадиў на віз до та́та. Та́то йагньї тримаїи і глáдит го ко́ло сѐби, а син ко́ньї жинѐ і так тьáшко ко́ньї тьáгнут, йак би ко́ло пїитна́цїт цитнаріў вагі. Прийїхали ко́ло гра́ниці пу́жнєчко́ї — ту на льєснїчїўцьї — а ко́ньї так пїпрїли тьáшко, жи аш шумá на ко́ньох стала. І стáли ко́ньї, ни хотьáт дáлы тьáгнўти. Йагньїтко з вóза скóчило, пиримїніло сьи ў по-стать чоловіка, сплеска́ло ў до́ло́ньї і засьмїя́ло сьи гóлосно і поўто-рїло тотї словá, шчо старїй до не́го промóўльїў: Тпру-тунцьу, тпру-тунцьу, бїдни йагньїтко. Ха-ха-ха! І лишѐ вітир за ним повїйáў, по-бїгло назáд, áли ўже ў пóстати чоловіка там, звїтки йїхало. А ко́ньї

рв'али до сил'а до д'ому так, шчо тр'удно йїх б'уло ў руках ўтрїмати; а т'ато с сїном звїстрашили сьї м'ощно, шчо над йагнїтьом змилосердїли сьї, а то ў п'обстати йагнїтька бїдоў йаковось худ'обу си пом'учили і самї сьї пострашили.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

47. Дивна череда овець.

Йак т'ато шче булі хлопцем, тай йїздили на нїч с кїньми на б'арискі сїножїта, бо то даўно ни так б'уло, йак теп'ер. Булі там пужнецькі, б'арискі... баг'ато йїх ночув'ало. М'али сокїру с соб'оў, руб'али п'аткиї, робїли вог'онь, позганьїли к'онї до к'уши і сп'али. Надьїйшл'о овець зо дванац'ять. Йид'ен з них ўстаў, тотї вїўцьї привирн'уў аж до вогн'ю, 'али вонї к'ажут: Шчо т'им вїўцьом зр'обїти, абї онї раз'ом з н'амнї булі до р'аньї, абї ни пїшли від нас? — Од'ен к'ажї: Ў м'ени йї новї обр'утьїнкї; зл'апаймо йидн'у і др'угу і припн'їм. — Тай зр'обїли так; вїтьїли п'аль, полап'али на обр'утьїнкї і припїїли, а р'ешта ўже стої'ала к'оло тих. І польг'али сп'ати. Ўстай'ут р'ано, 'аньї обр'утьїнок, 'аньї к'оликїў, 'аньї йиди'ойї вїўцьї... Той, шчо йиг'о к'онї, ни маў на шчо полап'ати, бо обр'утьїнкї вїўцьї ўзьїли. Він половїў к'онї ў р'уки і так до д'ому припров'адїў, п'аткаїючи:

Вїўцьї моїї, то ч'орнї, то бїлї,
Д'ести моїї обр'утьїнкї дьїли?

Зап. в вересни, 1895 р в Пужниках, Бучацького пов. від мамї.

48. Ягня заводить парубка в озеро.

Р'азу йидн'ого йшоў йа з вичирнїць. Прих'оджу до д'ому, дїўїю сьї, вїбїгло йидн'о йагнї с ш'опи і бл'ейи і ўганьїїи. Мїшл'ю йа собї: Тра зл'ап'ати і кин'ути до ш'опи. Йа за ним, ни мож зл'ап'ати. Д'есь бул'а дьїр'а і ўтьк'ло в'ов'о на гор'од і ўганьїїи по гор'одї і бл'ейї. Йа роздьїгн'уў сьї і мїшл'ю: М'ушу т'я зл'ап'ати, б'о т'я шчось зьвїсьть і буд'е шк'ода. Ўганьїїу, ни мож зл'ап'ати. Аш ту в'ов'о з гор'ода побїгло ў такїї льїс, а йа за ним. Йак йим зачїў ўганьїти, ўганьїў йим цьїл'у нїч і ни зл'ап'аў йим йагнїти. Так йим си б'очи под'ер і так йим сьї зм'учїў і ўпаў йим ў йак'усь й'аму. Р'ано дїўїю сьї, а йа ў б'зирї ў такїм глїб'об'кїм і ў такїм бол'отї і 'аньї йак вїдлїсти, 'аньї к'ог'о заклїк'ати, абї

мнѣ хто вікигнуў. Йакось йа вільіз, приходжу до до́му, залѣдво, шчо жвйў на свѣты. І ўже віт то́го чїсу нїгди бим нїчо́го ни лапаў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від К. Пшибукевича.

49. *Страх у виді свині.*

Йидно́го часу буў йа ў силі Корѳци ў госпѳдари, робіў йим роботу кушвїрську. Дыїало то сьи ў половині черѳца, коли госпѳдаріў до́ма ни було, бо булі ў полі. Буў йим йаж ривісник і надвїрца йїх ўсього госпѳдарства сам ў до́ма. А то було ў субѳоту по полудньу. Кинчиў йим роботу і ни маў йим шчо закурити; прикро ни було, али тиршїў йим до вѣчера, бо хотїў йим роботу скінчїти. У двїйати годїни ў вѣчир привїавїли сьи госпѳдарї до до́му, а йа укнчїў роботу і удаў йим сьи на мїстѳчко на траѳїку за тьутью́м. І забавїў йим сьи там в знайѳмими льудьми до кнцїа дисьїтої годїни. По дисьїги годїни вїходжу на мїсце, дем палий день робїў. Приходжу коло цѳрки, привїхрїстїў йим сьи і шнѳў йим далї. Вїсши цѳрки йи хрест на палїитку павьщїни; прїйшоў йа коло то́го хрѳста, адоїмїў капильўх, привїхрїстїў сьи і вачїў павьщїр говорїти. Зробїў йим коло сто крокіў вїсши, учивїў йим сьи коло цвинтарў, шчо тьїгни сьи сто пїндисьїть крокіў пѳпри до́рогу. І нараз ўчуў йим наглий пѳбїг і тупїт такїй, шчо видавало, йак би стомá ногами нараз цїнало. — То кру́то було, кру́то. — Нагадаў йа собї, шчо то мѳжи бїти бїда, а привїдаїут льуди, шчо сьи обгльїда́ти ни мѳжна. І йа ни обгльїдаў сьи, бо ми сьи ўсьо да́ло чу́ти пѳвады мѳни. Зблїжїў йа сьи прѳсто каплицї, шчо стоїт у половині цвинтарў коло до́роги, а той тупїт і бїда привїльусувала аш до льївого бѳку коло мѳни. А йа вїдвернїў го́лову на правїй бїк, бѳм ни хотїў вїдѳти тої бїди. Думаў йим собї: Скінчїт сьи цвинтар, таї бїда сьи лїшит коло нѳго, а йа пїду собї далї. Ни хтыла сьи бїда лїшїти. Шче два кроки було, аби скнчїў сьи цвинтар, а бїда стала на поперѳк до́роги наўпѳрїд мѳни. Далїм ўже йти ни мїг, мўсьїў йим стати на мїсци. Зї страху мнѣ пїт обїльїў і мўсьїў йим бїду змїрити очїма, мўсьїў йим сьи дивїти на ньу. Була бїда доўгости бїльши йак пїўгора льїкта, а бїльши йак лѳкоть висѳкостї, чѳрна йак вўголь на подѳбу свинї вилїкої, али жи нїг і голови мѳло мѳжна було розрїжнїти, така йак бѳўван. Постѳїаў йим коло пїить мнїг і бїда стоїт. Замїслиў йим обїйти бїду; звернїў йим на правѳ, зробїў йим вѳ два кроки, а бїда сьи та́кжи постуїила і вїдала зноў так зї сто стўкіў нараз. Стаў йа тогдї

і ўміў йим молітоў багáто і гаворіў йим молітві, áти лишé ў дусы, бо пiском на гóлос ни мож бóдо. Нарéшты молітві кiнчу, а бiдá сто-йт (слухае — прим. мам). Аж мины сы наўпiркило стоiáти і ўздих-нуў йим до Бóга і помислиў йим си ў дусы: Ў iмени присъватоi Трoй-ци Господи Бóжи допоможи мины с тоў бiдоў сы розўiязати. — То ни жéрти бóли, ны. — Йак вона минé страшии до сéго чiсу — так мисльу — най би йа йiи настрашиў. Маў йим мéтер iдностáйний ў рупцi, йасиновий, цаль грóбий, цiўгора ширóкий; зробiў йим ў правий бiк óбрут по улáньски і мóцном бiду бóхнуў тим мéтром на вiдлiть йак ў бóбни. І ў тым момéнтi вiхир сы авiйаў сiльний, шчо мáло дé-риво на цвитару і грушки ў горóды перет цвитарóm не поломáли сы. Вiджу, жи бiдi нимá, зникла, áти поступи́ти сы бóйу, бо так вiтер сiльний, шчо ми сы здавáло, шчо би минé поныс. Пошумiло кiлька мi-нiт і той шум справiў сы пóза цвintáр, а йа пiшоў собi авiтти. Зро-бiў йим з дэсiть крóкiў і на рiўны дорóзы лiву нóгу ў правий бiк потыглó шчось, а праву ў лiвий і так йим склáдно сыў, йак той тэм-ний, шчо на лiру грáйи, так йим сы зложiў. Хтыў йим сы спэрти на своiў мiру і стáти, áли нáгли дiўйу сы, шчо мiри нимá, лише кiлька ў рупцi. Спэр йим сы на рúку, ўстаў йим і пiшоў йим до дóму і ўже минé бiльши ныц ни чiпáло. На дрóгий дeнь постановiў йим собi знайтi рeшту мiри своiи. Прихóджу на тотó мiсце, знайшоў йим часьт бiльшу, йак ў руках ми сы лишiла, а трéтойi части мiри і до нiнышного днi ни бáчиў йим. А цáлий тиждинь маў йим знаки на долони вiд пазурiў, шчо поватискали сы ми ў долóну, йак йим стиснуў рúку. Оповiў йа гав-дiни своiи, ў котрoйим робiў, шчо минé такá бiдá спiткáла i тым мiс-ци, а вона мины оповiдáйи, шчо нибóшчик Антóсь, муж йiи, однóго рáзу йшоў до дóму пiзно ў ночi с силá і на тым мiсци учiпiла сы го бiдá ў пóстатi чоловiка і товаришувáў з ним, пиривiў го пóпри йигó хáту ровáми і вiн ни мiг пiзнáти ны тóго мiсьцi, ны обiсьцiй свóго йак йшоў пóпри нéго і запровáдиў го ў лiс, Вáдову. Буў там лiсничий ў тым лiсьцi. Накóли кúри запiйали, товáриш шчез, а муж йiи, Антóсь лéдво до сxiт сóньцá до дóму сы дыстáў. — За цылу ныч зайшоў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

50. Страж льогою.

Йа йшоў з вичирниц. Йду чiриз горóди наўпраццi, і ўзьиў йим кiў на плéчi. Дiўйу сы, йде льóха наўпиред мени: рóхкайи. Али йа буў пiд охóтоў, зньиў кiў і туту льóху колóm. Льóха рóх-рòх — і ў

бзїни залѣтила, мѣло бзїни ни віломала. І йѣ сьї спудїў, шїпка ни ў горі, мѣло ни спѣла.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Василика.

51. *Льоха з пацятами.*

Як шов Ясько Глуховского до міста і тогди видїв льоху с пацятами. То дужи пізно, над ріков. — І прикинула сї (в) кобіту. І вийшла тотѣ кобіта враз з ним аш на місто. І тогди як шла враз з ним (за пацета — вже ни знаю, де сї поділи) тей на мосьці тогди єму повіла : — „Ну, бувай здоров!“... І казала : Якис ходив до тої дївчини, так будиш ходив, такі сї с тов дївчинов во жениш. — Ну, тей вже сї в тім розїйшли.

Зап. 1903, від Орини Андрущини в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

52. *Свиня зачіпає товариство.*

Перед сьвитами рїздвиними я коледував тай систра була в мени тай просила мене : Відвиди мене до дому! — А я взев тай пішов з нев, тай пішлим у суткї з нев. Та я взев с собов зєтя свого, бо й я си бояв. Али я йду — ідимо троє нас, то минї тут у стигно торкнўло си, а я си тєгну. Алиш наслухаю — то знов торкнуло ; а я лапнув руков та йшив сми свиню, али си вірвала. Тай потому я пішов — систру відвів єднако, а він вирнув си. То вже нічо мнї ни зачіпало.

Зап. 1903, від Василя Лазаренка в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

53. *Страх — взяць.*

Я був за вартівника в дворі, али дивю си, а то шос гримнуло рас, а вітак і другий рас ; а я кажу : „Докі ти будеш мене пуджети?“ А то відійшло та в долонї та все лус-лус тей зачело си смїяти. Тогди знов як взев камїнь, як луснув, аш я си спудив. А то такі коло мени ни далеко бўло. А прийшов я, дивлю си там, шос гримає коло кошницї. А так як я приходжу туда на то місци, де то гримало — а то нима

нічо. Я лишень відійшов, а то знов буре — розбиває кошицу — корудау пускає. Али я приходжу на то місци знов — агі, нима нічо. Що то такого? Али я ввєв, та йду; я йду вже віти, а то си зробив заяц, ніби то в полю, таке вухами стриже коло мени і тими лапками так як та мала дитина грає ти руками — так той заяц Я єму кажу: „Шо ти є ти, мой, за єден, шо ти си мине ни боїш, али ти биреш та мине пуджеш? А чо ти биреш — тогди тікаєш, як я прийду тудя?“ А то ніц мині, нічо ни казало ані рас. Так я си с того спудив, аш мині капилюх підіймило до гори, так мині стало дужи лєчно.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

54. Страх у виді пса.

Одного раву робіу йа жива ў Новосіуцьї за Підгайцьями. Прийшоу йа ў виділы до дому до світо сила, до Пужник, подивіти сьї, шчо сьї ў дома робит. Ў понидылок виртау йа назад до Новосіуцьки, а товаришило зо мноюу три кобіты і одна дьлїчина, котрі так сáмо робили жива ў Новосіуцьї. Вийшли ми с Пужник цылко́м с полудньї і на половіньї дорóги нам сьї цылко́м занивідныло. Десь коло дисьá-тойї годїни бұли ми ў Голгóчах пїрит Підгайцьями; наколісмо прихóдїли пóпри млин і йа йшоу ў пиред в дьлїчиноу, нарас скричїли ўсї три жінкї в заду і кїнули сьї на мєни. Йа змішаний тим криком, пїтáйу сьї, чо́го кричát. А вони показууут рукóйу на грéблєу і кажут минї, шчо стоїт пєс вилїкий, шчо вискочїу в водї. Йа сьї дивїу дóугий чис ў то місци, де вони показували, áлим пса жáдного ни вїдїу. І зачинау сьї в них сьмія́ти і кажу так на жарт: Виплинь бїдá в водї, лыпши в бїдоу, йак без бїдї. Нарáз увїдїу йим, йак вискочїу в водї той самїй пєс, котро́го пїрит хвїлю вїдїли тих три жінки. Настрáшиу сьї і йа то́го чудóвишча і пúстилисмо сьї йти дáлы, а той пєс за нáми тákжи. Наколі йá сьї обгля́ну, то він стáни, а йак йá сьї ни дїу́лєу, то він йде за нáми. Так йшоу дóугий час. А йа мїшлєу собї: Дáм йимú кїлька палїць і пирикона́йу сьї, шчо́ то йїст. Али потїм йа собї припїмнўу, жи йак то пєс праўдївий, то бóде йїсти хлїб, шчо йа йимú дам. Узьнїу йа, ўлупнїу кавáлок хлїба і хтьїу йим йимú кїнути; наколім сьї обирнўу с хлїбом до нє́го, він скóчїу за фóсу і зачїу сьї в нас сьмія́ти. І кажи так: Кобї ти буу минї дау ўпирет пáлицїу, то бис буу сьї дóбри пириконау, áли дóброгос сьї домїслиу! І лишїу сьї на тьїм місци.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від брата Гїларка.

єтнографічний збірник. т. xv.

55. Студений страх.

Дедиви показав си пєс червоний. Вони єго били палицєв тай ті-кали, а він за ними біх. Легли спати, а він лєх верзє них — такий студений, аж вони знімogli черєс то. А вітак на полудни показав їм си пан з блищичєми гудзиками... Аж знімogli черєс то.

Зап. 1903, від Параски Легкуя, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

56. Як страх ріс.

Та як шли всі трє, та ішли до ліски і вздріли там пєа. Тогди той син єго вєв, тай виломав кія і тріснув по лісьці, а той пєс зачав рости в гору. І як вони всі трє, як до того пєа прийшли, і дуже се були полєкли. І ни знати, де се подів той пєс.

Зап. 1903, від Орини Андрущишини, у Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

57. Страх у виді хортів.

Їа буў на Дуброві. Тато казали, шчо вїйдут до мєни йачмїнь ўйизати, ў жнивїа. Ўзьїў йа кавалоє хлїба в дому, казали, шчо вїнєсут минї обїд тато — нима. Науїизаў йа дванацїть полўкїнкїў йачмєнью, снопї-м поносїў, шїсьть полўкїнкїў вложїў йим ў кони, али ўже пїзна пора, мोजи ўже булї одипацїта годїна, набраў на вїз йачмєнью, йїду до дому — сьнїданоє йим дїстаў, обїду ни маў, вичєра пїзна. — Приїхаў йа до дому, показали сьє хортї пїрид волїми, а волї: Фу-фу! Йа такий нїдобрїй. Ўзьїў йим прїтїку в воба, йак зачїўйим бїги йак зачїло йайкотїти ўсьїльїкнїми голосїми! Даў йа волїм йїсти, мїсьльу Ужем побїў. Пополуднуваў йа, ўже рїзом повичєрїў, подїйзуваў Бїгу, пїрихрїстїў йим сьє, зговорїў молїтвї, льих спїати. Устаў досєвїта — нїмї нїчїго. І ўжем ни вїдїў бїльшї нїчїго.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олексї Сєньчука.

58. Як пєс перейшов парубка.

Ходив я до дївчини на той бік за воду і там приспїзнив си мало. Вїтти виртаю си назат і перейшов минє пєс і я сгав право него... право

того пса. Засьвіттив оден сїрник, засьвіттив другий, третий і дало минї лек грохи. Пішов я до другого товариша до свого, кажу му: „Чи ти ни спускав пса свого, шо він там по яру ходит?“ — Кажі: Не! мій пес присилиний!“ І скінчило ся...

Зап. 1903, від Дутчака Николи, в Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

59. Страх котом.

Один чоловік ходив до міста. Потім він шов чирис корчі і вадрів kota, шо примінив се злий дух. Він того kota зачев бити, кіт слідом ішов за ним до міста. Він ни міг обігнати си злого духа. А потім відігнав, али се напудив і вмер.

Зап. 1903, від Онуфрія Льонця, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

60. Кіт на черешні.

У йиднїм силї служіў ў дворі йиден парубок. А йшоў до дому за днї бис цвинтар і обгльїнуў на чирешни дорідливі йягоди, погадаўши собі: Йак йа буду йшоў ў ночі, йа йїх си нарвў! — бо то бўли чирешні запродаї, то за днї шільнували. Йак повиртаў коло опіўночи, місяць сьвітїў, дужи йясна ныч була. Він вїльїз на чирешню, нарваў досить долиноў, а потому підльїз ў вєрх, шчобї му сї там вїтче бўло від місяцьи. Чїпайи сї за гїльї обомá рукама, а кіт собі обомá лабами. І він сї дужи зїстрашиў, бо шче такого вилїкого і сильного котá ни вїдыў. Йак ўзьвїў тьїкати ш чирешні, то аж гїльї шумїло. А йак прийшоў до дому, то с того страху хорувáў доўгий час.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

61. Котя.

Али йду я одного разу, так в чечир, так ни дужи пізно, ни дужи зарано, али коте, як си зело... тей я за тим котем бїх і ни мїхим го йштити. А вїтак я хотїв то коте зловити, а то коте пішло дес від мени — щевло. Али я йду далі — а то с того відай котєта зробив си

пес. Я єго ввєв тєй лиш хотїв так вдарити, а він минї ніц ни казав, али другий... Али він кажи: „То лиши, чоловіче, лиши, бо ти ни знаєш як тото...”

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

62. Страж у виді індика.

То минї повідав оден: — Їхав-єм в ярмарку. Приїжджаю коло коршми, али-м їхав в ярмарку саньми, ієза коршми виходит щось подібного до малого чоловіка і стало побіч ві мною поза рів посувати сї. Приїжджаю вже в половині дороги, приглядаю сї блишши тому чоловікови, а то подібни до індика. Ні, так: ноги подібні до індика. Він нагнав скорши кіньми і то щєзло.

Зап. 1903, від Михайла Татчина, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

63. Страж — індик.

Ішов-єм с толоки — тут гєзде коло сеї хати, тай став-єм коло плота. Дивлю сє, а то мигає, все біжит віт плота, віт суток, таке як гїндик; і то ни витко того, лишєнь так як мигає. І потому все бігав. Я пішов блишши, а то, лишє но відбіжит трохи від мєни... Тєй стояв і дивив сє, а чупир як вдув сє до гори, а я втїк до дому.

Зап. 1903, від Івана Волощука, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

64. Страж гускою.

Мій чоловік ловив рибу — пізно. Чувє — а тото шєс хавкає так попїт береги. Він йде, йде — дивит сє, а то гуска. Він гадав курат, шо то хтєс застрілив гуску, та я йму. Та поставив лукатку, тай приходит ловити руками. Він пришов — ловит руками, а то — нєма гуски, тїлькє такий будєк гарпий. А там акурат Максимихи утопила сє дївка.

Зап. 1903 від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка,

65. *Страх когутом.*

Ішли в вечир парупки с коршми, а то було місяшно. Дивют си, піт пирилавом когут в'єзваний, а то було при дорові цісарській. А того дне був ярмарок і вони гадали, шо хтос ішов на ярмарок і хтос там загубив.

— Мой, гара до Шльоми... буди в око!

Здоймают когута, бире під паху тай до Шльоми. Шо крок посту-плют, шо два — когут росте як ни самовитий, к' їк на дріщох. Зробив си к' їк подушка, потому як дві, а їм чупир в гору як піди,.. Кепильюхи здийшав, а вони когута фўрили той як піди дес туди як яр, як зібе крильми, як политит... такого лоскоту наробив, такого тирла, шо най-більші дерива си вігинали від вітру. Та тільки ми вже тих когутів здоймали у вечір.

Зап. 1903, від Івана Галайди Харука, у Тулові, Снятинського нов. О. Дереванка.

66. *Страх у виді курки.*

Ту ў йидным силы бўло двойи людий і вони йак сьи пожинїли, не могли сьи выкóли ньчóго доробїти. Десь си кўпїи йакé пацьи — вонó вдóхни, то йакбесь тильї — то сáмош так. 'Али бó ўже вонї мáли й дитїну — нїдїйи і так аж ўмре; ба йиднá, й дрўга... досить, жи ньц ни мóжут сьи доробїти. 'Али дїўїут сьи, ў стáйни ў них ўсе йакáсь чóрна кўрка сидїт ў бáнтах. І так вонї хотьїт йїїи нарáз влáпати, áли вонá шчéвни, ни мóжут йї найтї. А вїн буў ткачém і робїў за варстáтом, маў ўсыльáкї кóло сéби кавáлки. І йак тотá кўрочка с стáйни десь шчéзла, ўже ни бўла там, тогдї перенéсло сьи тотó до хати на стрїх: гўркайи, стукайи, áли вони ни знáют ньчó, шчо то. По стрїху ньбї вїскóм йїди, ньбї дровá кидáйи... с стрїху йак кїни чим, то аш сьи хáта трїсé, а вїйдут двїйти сьи, нимá ньчó. Зачїли вонї кавáти ксьóндзови і лўдьам, шчо ў них йи йакáсь бїдá. Ксьонда зачїў йїм кавáти, шчо бїдї нїна ньїгдé. 'Али так доўго ни давáло йїм спокóйу. А вонї мáли такў дрўгу стáнцїйку, ванькїр і ўже так сьи до них ўвьїло, жи вонї лишé ў тьїм ванькїрї сидьїли, а ў вилїкї хатьї ни давáло йїм сидьїти, бо кїлька вéчир настáў, то шчо бўло за варстáтом, кидáло ў них. А йак ўже ни стáло ньчóго, то дёрло вéмльу в грўпки, там де пїдньшкї йи. 'Али рас прїйшóў дьїд до них. Вонї йїмў зачїли кавати, шчо ў нас йи бїдá, ми ни мóжим сидьїти. А вїн

кажі: Шчо за біда? Йа їй віжину, йа сьм біди ни боїу. Йа буду ў вас нучувати. — Казав собі постилати на припичку піт коминош. Вони кажут: Шкода заходу, бо ти там спати ни будиш! — Лише настаў вечир і зачало дещо кидати з за варстата. Дьд лижиў і дивіў сьм, а нарешты йак ўзяло вашку від варстата, йак кинуло ў комин, то пирилётыло аж на другий бік на пийц чирис комин. А дьд зьм страхі ўтык ў ночі аж до дрўгого газдї. Ра̀но вони йиниў кажут, чому він ни вигнаў, а він кажи: Йа добри, шчо сам ўтык; йа ўже ў не йидным місци буў, али шчем тако́го ни здибаў. — І вони мўсьили с хати ўступити сьм та побудувати си хату ў йиншим місци. Тогдї ўже мали худобу і шчось двойи дьгїй.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

67. *Страж у видї квочки.*

Йак йа буў ў двїйидисьїтым рощї ў своїй щьотки у слўжбї — а щьотка моїа була ўдова — і нас ни було тьїлько двойи ў хатї, вилья йа на пийц і спїу. Ту на̀рас слўхайу — пьза хату йде квьчка с щьїпїятами. Йак то звїкльї квьчки кво, кво — а щьїпїита за неў щьїпайут. Кажу йа до щьотки: Щьотко, чи ви загна̀ли кўрку сь щьїпїятами? — А вона сьм витзвївайи: Загна̀ла, загна̀ла. Спи, ни витзвївай сьм! — 'Али мине дўжи нипокойїло, мишльу собі: Подиўїу йа сьм ў вікно. Злызїйи с пийца, лиўїу сьм ў вікно, ныц ни вїтко, тьїлько худьба лижит на обьорї і стоїт миж неў пастушок у виретї з батогьм. І ў тым отвїрайи ворьота і зачинвайи виганьїти худьбу. І жине на вўлицьбу. Йа кричу: Щьотко, а дивїт сьм, йакїсь сотьнник пїгнаў худьбу. — А вона кажи: Та де? — А йа кажу: Та десь туда на вўлицьбу. — Най, най, най жине, він прижнїе. — І пїгнаў прьсто до потьїчка до водї. За-вирнўў до водї так, ныби би йакїй чоловїк той, шчо напуваїи. Потьму вигнаў і пригнаў на місци, худьба ў своїи місци польгїгала, а той пасту́х пощїпаў зноў пьза хату. Ужем бїльши ни видїў го.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

68. *Як страж перемїнюав ся.*

Пїшобу йа раз на вичпрїнїцы, посїдїў йа там десь так до дисьї-тойї годїни. А то було ў зимї. Дўжи буў морьз і мїсьць сьвїтїу. Вий-

шоў йа с хати і бирú, йду дорóгоў чýрис снло. А йдён газдá вийшоў тákжи с хати вiт свóго тáта, здiбалисмо сьи на дорóзэ, йдем рáвом. Йдем собi, так вогóрим, так во, за бiди. Нарáз дiвим сьи, сидiт котьiтко чорнёньки, такé худé и зункi зашкiрило, такi бiлы йак рiпа. — Кáжи вiн до мéни: То йакéсь бiдни котьiтко, ни мáйи газдi, та такé худé. — А йа маў прут, тай йим так швáгнуў. А вонó сьи ни рушыйи. Йа кáжу: Вонó замёрзло. — Тай ўзьиў, тай кóпнуў ногóў так, нiби ў кáмiнь. 'Анi рúшило сьи. — Вiн кáжи до мéни: Най, ни рушый, хто знáйи, шчó то йи. — I минúлисмо и пiшли. Пiшлисмо так во двáццiть крóкiў, пiрихóдит нас пес такiй, йак лошi, кудлáтнiй, шчó воўна сьи тьiгни, аш по зилi. А вiн кáжи: А вiдиш, дé ўже тотó котьi? Ни йдiм сьудá, пiдём пóза горóди, тай минём бiдú. Най вонó собi ўже хóдит, бо то йигó чис. — Пiшлисмо, áли дúжи сьнiги бúли, булó влe йти. Вийшлисмо на йиднó обiсьтi на дорóгу. Акурáтнi трáфилисмо зноў на бiдú. Ужe грáйи на цимбáли. Кáжи: А вiдиш? Минúлисмо там, то вiн ўжe пiрибiг и грáйи нам добрáноц. — Йдем дáлы, а йигóсмо там лiшiли. Зробiлисмо в дeсьiть крóкiў зноў, лiжит хортiцьи чýрис дорóгу такá, шчó йáкби змiриў, тó би булó с пiить мeтpиў. А вiн кáжи: О, ўжe аш ту ни пiрeйдем. — А йа кáжу: Та чумú? — Бо, кáжи, нас ни пúстит. — Е, йа кáжу до нéго, йак дам во два бúки, то жiво пúстит. — Вiн кáжи до мéни: А ти ни вiдиш, жи вонó чим раз дóўши сьи рóбит? Ходым пóза горóди, тай минём. — Тай ми зноў пiшли пóза горóди. Та мáло, шчó ни до днiй-смо так ходiли то пóза горóди, то силóм, лeдво-смо сьи опамнiвiтáли, шчó ми рóбим.

Зап. в липни, 1902, в Шужняках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

69. *Метаморфози страха.*

Тимкó Гарасiмiў йшоў пiзно до худóби на Дубрóву, йак звiкли нáрубок. Вiжút вiўцьи чýрис рoздорóжи и пiтскакуйут, брикáйут, йак звiкли вiўцьи. Вiн йакурáт собi подúмáў, жи то вiўцьи булi низáгнанi, пiшли вiбpиком, трахтóm, до горi толокóў вишши косецьóбла. 'Али дiвiт сьи, с тих овeц зробiло сьи два хортi бiлих; ўжe вiн сьи напúднú, вiдит, шчó то ни вiўцьi! Зробiў сьи вiтáк с тих хортiў хлоп, зачiў йигó пiрихóдiти и ни давáў му спокóйу пiў мiльи дорóги, дóки когút ни запiйáў. Йак когút запiйáў, ўсьо шчéзло.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

70. *Страх на Шії.*

Булі парупкі на вичирніцьох і там собі принесли горіўки, напи-
 вали сьн. Йиден буў відважний такий, шчо сьн й самого Льуципира ни
 бойаў, а ўсе в німн граў, бо сьн ўсе с чїста здїбаў. 'Али то́го вѣчирн
 йде він доро́гоу, а тотá доро́га називáйи сьн Шїя. Спуска́йи він сьн
 на доли́ну і здїбаў котá, та́й то́го котá бух! б́уком. І той кіт ўтык.
 Прихóдит до водї, а прóсто йигó горóда булá клáтка. Поступáйи він
 на клáтку, а на клáтцї зноў кіт. Він зноў б́уком і той кіт ўтык. Ни-
 далéко дрúгого бѣрига сто́йит на клáтцї пóдушка. А він т́у́йу пóдушку
 б́уком і дєсь тотá пóдушка поды́ла сьн. А він такий страх дѣстаў,
 шчо аж ни мóжи йти. Прихóдит він до свóйїх воріт, а ў ворóтєх сто-
 йїт такий слуп вилчѣвний, шчо вирхá ни вїтко. Він тудá, а слуп наў-
 пирід нѣго і так го ни пуска́ло в годїну. 'Али жи він буў мóцний хлоп
 і маў тїлько сїли, шчо сьн дѣстаў до вїкнá і зачїў кричїти: Тáту,
 ўтворїт! — Ньїхтó сьн ни вїтзивáйи. — Мáмо, ўтворїт. — Та́жи сьн
 ньїхтó ни вїтзивáйи. — А йи́му сьн так здавáло, шчо він гóлосно кри-
 чїт, а він тїлько ѓубу розвдзьяўльїйи, а гóлосу ньїхтó ни чуїи в нѣго.
 І так кричїў до рáньи, шчо аж захрїп. Рáно вихóдьи, а він пїт загáтоу
 сто́йит. Тáто сьн вїтзивáйи: О, мáйиш сїна волоцьѓу, по нóчєх сьн во-
 лóчит, ўнїў сьн та́й пїт хáтоу спит. Ўже му горіўка ни дáла до хáти
 прїйтї. — А він сьн ни вїтзивáў, бо ни мїг і до трѣтого днѣя Бóгу
 д́ушу даў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Мах-
 новського.

71. *Як страх женихав ся до дѣвичини.*

Ігнац Ром буў гумѣнным і замóк с пáрупком мойў дьїўку ў сту-
 дóльї сьїно ўйизáти. А онá сьн бойала, жибї йї ни зрáдїў. І кїнуў сьн
 до нѣї буў. На той час відмóк гумѣнный студóлу, ўтворїў і ньїц сьн
 злóго ни стáло. І йшла вонá пїзнїйшшїми часáми від вїплату і шчѣз би
 злий дух поїзавїў сьн, йигó пóтрать, то́го пáрупка. Ішóў до дóму, ньїби
 ўраз в неў і давáў йї платїнку. — Вонá кáжи: Ни знáйу жáдної плат-
 їнки, тїлько знáйу Мáтку Бóжу, кáжи, і Сýса Христá — ўнá ўздрїла,
 жи злє — і ньїц, кáжи, злóго ни знáйу. — Він тогдї лáцнуў в нѣї
 зубáми платїну і кáжи: Вїдїш, йак йа зубáми ўзвїў тутў платїну, так
 тибѣ л́уди возьм́ут ў з́уби. І кáжи: Твоїї сьлїдї собї бирú, а свóйї
 тобї дáйу. — І йшла вонá, розговóром ўсьлѣáким зачїў до нѣї балá-

кати і дівит сьї, йиму с пїска йде так гі по́ломїнь; тай ка́жи: Ходї на машїну молотїти! — ў ночї. — Ка́жи: Типер йа ни йду ў ночї на машїну молотїти; Паи Бїг даў на тотó нїч, шчобї сьї Бóгу помолїти і ў бóжий час спочїти, а йа тибé пи знайу і жадної компанїїї с тоббў ни ма́ю. — Прийшла до дóму і с того страху то слабувала шїсть мїсьицьї. Чїсто йї голова була обльїва.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

72. Як дївка здїбала ся зі страхом.

Ту нидалéко ў Зальїсью — тó сьї дьївало шче за па́ньшчини, ни так то б́уло йак типер — і ў одно́го гавдї — буў дóбрїй госпóдар — б́ули три кóньї; а він ни маў хлóпцьї, тьїлько дьїўкї; і він висїлаў йидну дьїўчину с кїньми на нїч, бо даўнїшши йївдїли й хлóпцьї і дьїўчата й гавдї равóм на нїчльїг. І тотá дьїўчина ўста́ла ў ночї, дївїт сьї, а йїї кóний нїма. Вона́ пїшла за пїми, шчобї йїх завирну́ти тамка, де б́ули; а́ли хóдит, хóдит — нїма. Слўхайи, фóркайи конїна; прихóдит до нéї: Гоў, кóсьу, погладїла йї по вéрха. А вона́ така сухá, така висóка, шчо вирхá дьїстáти ни мóжна. 'Али вона́ дўмайи собї, жи то ни мойá конїна, бо мойá тлўста, а сьїсьá дўжи худá. І лишїла, йде зноў. Йде, йде, прихóдит, ма́цайи тўйу конїну і зноў та́йа самá. І так вона́ кїлька рас кóло нéї б́ула. 'Али хóдит, хóдит, йїї сьї здайї, шчо вона́ ўже ўсьї корчї опшукáла, а она́ на однїм мїсци пóза корч докóла кру́тит сьї. Так ходїла дб́ўгий час, жи сьї ўже так дўжи змўчила, шчо лéдвї тéпла. 'Али вїйшла на стéшку, дївїт сьї, а напрóтьї нéї ўже ни кобїла, а́ли кáчка. Тотá тогдї сьї пирижигна́ла і ка́жи самá до сéби: А сисé шчо за обмáна, жи йа хóджу, хóджу і ўсе йидно́го йакóгось коньá здїба́ю, а типер зробїла сьї кáчка! Огльада́йи сьї, а йїї кóньї пасу́т сьї на самїм тьїм мїсци, де йїх пустьїла, а вона́ ни далéко кóний докóла корчá по травї аш чóрну стéшку ўдоптáла. Тогдї прихóдит до тих нїчльїжинникїў, ка́жи: Шчо за дїво? Йá сьї так за кїньми находїла і ўсьуди нашукáла, а мойї кóньї йак йим пустьїла на то мїсци, тák сьї пасу́т і до типер!

Зап. в липни, 1902, в Пужпиках, Бучацького пов. від мамї.

73. Перестрашений кїнь.

Івán Чéмний ў Корóпци гнаў пїзно коньї пáсти на зарїнок конéц свóго горóда, ў пїзьнї порї. Показáла сьї свиньá, с тоїї свинї стáло

полотно біли. Кінь вийшоў прэ́дними нога́ми на то́то полотно́, стаў, ни мо́жи сыи поступи́ти, а то́й сыи напу́диў, Іва́н Че́мний, та́й ни мо́жи нічо́ говори́ти. І сто́йаў до́ўгий час с коне́м і на ко́вй сиды́ў. Али дыви́т сыи, виа́э чолові́к до млина́. Скину́ў шп́пку і говори́т моли́тви і ўра́в йде́ с фіро́ў. Йак зачы́ў моли́ти сыи Бо́гу, а то йак зафі́ўкоты́ло, та́й полёты́ло на спэ́кта ў па́ньскый о́груд. Там тара́хкайи, лу́скайи і то́й то́гди́ сыи обізва́ў: Сла́ва й Сўсу́ Христу́. — На ві́ки Бо́гу сла́ва. — Пита́йи сыи Іва́н Че́мний: Шчо́сти виды́ли, га́здо? — Ка́жи: Виды́ў йим шар вула́ныў від ва́шого конь́и аж до пло́та більши́ йак ші́сьдцисы́ць му́жа. І так шаблы́ понаста́ўйи́ли (показау́е). І ка́жи: Йак йа́ зачы́ў сыи моли́ти, то́ ми сыи здава́ло, жи ты́ вула́ни на ме́ни литы́и. — А Іва́н Че́мний ка́жи: Йа́ ўже́ ни виды́ў жа́дних вула́ныў. Ка́жи: До́бри, шчо́сти сыи моли́ли, бо йа́ ни зна́йу, шчо́би сыи було́ зо мно́ў ста́ло.

Зап. в листи, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового.

74. З пана кінь і пес.

Бувим коло коний у дворі — був штольвах, ніби — варта. Али я курив дзигар так на лавці. Я дивю си — якис пан пішов поспирит мени тей він мині нічо так ни казав. Я лишень за тим паном... ввез, іду такі за ним у слід, хотів я видіти, шо тото за одно. Али дивю си с того пана... а то кінь си зробив... кінь си вірвав, як зачев по стайни брикати — я за ним зачев бічи, а с того коне, та си зробив пес — з'явив си в стайни. А так я кажу: „Чекай, ти будиш мене пуджити, кажу я сам до себи, ти гадаш, шо я си тебе напудив?“ Як то зачело си вітак з мени сміяти. Я ему кажу: „Смій си, смій, я тебе си ни бою“. Вітак як пішов... як пішов духа від брами, як зачев вирищети, так як мала дитина. Али він гадав, жи я его си напудив — я его си ни дужи бояв.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

75. Стерня з пса.

Йидно́го ра́зу па́слисмо ко́ны ў восни́ і пішли́смо так ў ве́чир кукуру́дзи обби́рати віт ко́ний ў силó, нас дво́х. 'Али йде́м ми с силá

до коний, а тут піт Тешнім лжйт пес такій вилікий на місткú. А йакій го йа звичай маў, маўйим пáлицу ў рука́х і то́го пса ўда́риў. Йа йигó ўда́риў раз, а він сьи ни кивáйи на́віть; дру́гий рас, та́кім ньи, а той мій ко́льга ўты́к від мэни дру́гий, а йа ўзьиў та́й трéтий раз нави́рнуў на відлты́ть тоў ко́льбоў. І той пес звольк сьи на но́ги, а та́кий вилікий буў йак бик і шерсть була йак жельбана і мицьи ста́ла на до́розы тогди стирне́й та́й йа тоў стирне́ў йшоў і ни миѓйим ньигде́ нади́бати цыло́йи до́роги. Том зайшоў с Коро́пцьи тоў стирне́ў аш ко́ло Дньи́стра, ко́ло Горигльи́цкого. Так йак ўчúў йим го́лос кури́й, шчо пи́йали, з Ві́стройі, там сьи тогди́ опамньи́таў. І при́йшоў йим аж ра́но до ко́ний.

Зап. в лини, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Івана Мельничука.

76. *З котяти теля.*

Я був так на саме рідво там у одної дівки з другим паріпком у вечир. Я вітак іду силом... ми прийшли коло Шевчика, просто воріт, а воно сидит таке маленъте як котик; і ми прийшли д' нему, а воно серид вулиці лижело і ни хотіло си з дороги вступити. Потому ми хотіли то убити, а воно парас стало завбільшки як поредни теле і роги мало. І ми вітак прийшли д' нему і его зачели пудити і воно парас зробило си маленъте і пішло в жідови віконци.

Зап. 1903, у Тулові, Снятинського пов. О: Дереванка.

77. *З коня хорт.*

Я йшов одного разу с поля, той дивлю си — а то кінъ такий теньгій попри мени біжит. Та я его лишень хотів злапати, а він як си ровбрикав!.. Али с того.. він побіх від мени... вже вітақ я хотів его злапати, а с того та си зробив хорт.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Дереванка.

78. *Зі стража поніл.*

Йа йак йим буў при вóську, поста́вили ми́не на ва́рту ко́ло ма́газину. 'Али йа буў рикру́т. Ди́ўйу сьи, ўже два́нацьцита го́дина, йде ба́н-

да, музика, такі дивисá вирабийи та бáнда, гульáют, у долóни плé-шчут, від зимлы ў хлóпа скачут. 'Али йá сьи дйўйу. Хотыў йа бўти цыкáвий, пустйў ййх дáлы. Пирийшли вони так пльацóm на сто сьижéнь, вйтти сьи виртáйи колóда вилйка, грўба на три плькты, а на шйсьть дóуга, а йа зрйхтувáў сьи ўже стрйльйти, то сьвйчéна кўльи, ни бóйу сьи. Мйшльу собй: Вйстрйльу с прáвойй рукй, повбáўйу му жйтй. Вйр-нўла сьи та колóда вйд мéни, напўдила сьи. Навйртáйи до мéни нйбáвом зноў, показáла сьи голóвá, ўсьйльáкий с тойй голóвй блйск, рўськйй вйкрйкáйи вйск, йа с прáвойй рукй йак ййи вйстрйлиў сь сьвйчéного гвэра сьвйчéноў кўльй, тáй ййи го забйў. Говорйў ййи цйльў нйч молйтвй (за помэршого, зам. Даныла Гнатюка), наконéц ййи сьи пйрйхрйстйў йак зьйкльи, а влйй дух вастйў. Дйўйу сьи на то мйсьцй, а то нймá лйшэ пóпйў в нéго. Сйлоў бóжоў, молйтвоў, мóжна ўсьо побывáти, нймá сьи чо бойáти.

Зап. в липни, '902, в Коропци, Бучацького пов. вйд Олексй Сав-кового Сеньчука.

79. *Ходяче крйсло.*

Йа сй буў рас засйльйў пйзно ў свéйй дйўчйни, було нйбй десь пйўнйч, а на дворй бўло трóхи мйсьашно. Йду йа сйбй сeryдйнойу дорóги і пйрйходжу до жидйўського гокóпнйска, дйўльу сьй, а трйтуáром йде сйбй дйрйвльáне крйсло. Нйбй ходй сйбй, йакось обйртáйи цй і йде на дорóгу. Йак йа сй подйвйў, то так мйнй стáло стрáшно, шо йа сам сйбé ни памньатáў. А пйт мйнй кап-кап і слёвйи в вочйй татжй кáпáют. Йа уптырáйу хустйнкою, дйўльу сьй, а то крóў йде мйнй в вочйй, так дў-жй-м сьй настрáхаў! І йак йа стáў змйкáти, том сьй нáвйть ни вогльáдáў.

Зап. в червни, 1903, вйд Грйнька Курйя, в Камйнцй Стр. А. Ветрельнйк.

80. *Страж бочкою в дехтем.*

Так у Львовй було сй рас графйло. Али забувйи коло котрого магазыну, бо я тоды був шос трй мйсьацй у Львовй. Стояв оден вояк на постй — вйстрйлыв. Мй тоды... вчув оден вафенфйрер — то я був тоды якó фрайтыр. Вйстрйлыв, а мй цйшли его обльовуватй, а вйн казав, шо на него котйла сй бочка якáс з дехтем. Так мй его обльовувалй, а вйн нй говорыв шос годину.

Зап. 1903 р., в Снятынй О. Деревянка.

81. *Страх боднею.*

Я йшов віт Питра Вахнюка і с Питром таки Вахнюком. І допровадив він мене аш до границі — поки єго горот. Т' я єму тогди сказав: „Виртай до дому, бо мині ни потрібно вже сда — я пирейду самий рів. Оджи я помижи верби зігнув си ім перискочив зігнений в яр той — аягжи, хільци. Підоймив голову до гори, а навширит мени таке... бодня стоїт, таке цундря; ні голови, ні то... Беру я то — обминаю, в бік іду, хочу лишити тото -- 'но фурт посуває си, таки мене ни допускає. Так я: то в оден, то в другий бік, а воно мене на жадин спосіб ни хтіло допустити. Оджи я тогди, пане, до верби і вчімхав гіля і тото — бах рас, а с того си засьвітило та як дві лампї с циліндра. Як то си засьвітило, то я тогди став диривсний, лишень схлипає. Том боров си с тим аш до хати, до цєго Івана Тофана. Вітак як я си дістав ід хаті тей воно си пішло там на другий... сусіда город, а я хотів того чоловіка збудити, або вікликати, а то -- нима вже ширит хатов. Готов би був тот чоловік скавати, шо я так наптий шов. Казав би, шо тобі си привиділо. Я віт хати далі до дому іду так на опхїт трохи, прибігаю тут просто Юсипа, а в Василя дучи воно знов виходит. Так мижи плотами. Вже мусів кричети г'авту, али ни міг, бо ми голос си затовк, вже ни міг духа с себи віскнути. Оджи так мене припровадило аш до мої брами. Йти... а воно мене в ворота ни пускає такі, до одної половини бю си — ни пускає, то до другої половини бю си — ни пускає, а чем рас гірши бире. Оджи я такі в одну половину хотів, аби в одну половину... ба лиш як воно в одну половину стало, а я яким бахнув, ше ни була заперта. Як си вихор звів — трохи дах ни вірвав в брами і брами ни роскєнув. Я прибіх під вікно і крикнув: втворіт! Вони втворили мині двєрі хоромні і хатні втворилц, то в мени капилєх полетів с хорім аш у хаті піт стів. Том во страху обутий і в гапях і в кожусі аш віскочив на пец. Вітак, знасте, так як фіякри коло хати дзвінки дзвонили, так мині то в голову вбило си. Вітак пхало си до хати. То й так то скінчело си. Я і до лікара ходив — коштував ні лікар десіть срібних.

Зап. 1903, від Якова Дідуха в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

82. *Страх тєм.*

Їднобо разу йшла я ўже пізно ў ночі від Рутівчи. Коли йду, аж ту дію сї, лежіт такій великі пень поперек дорόги, такій великі, жи я ни моглэм іго переступіти. Я ўвєла тоді, перейшлам чєрез ваш сад

і вийшлам зноў на ту вулицю. Я дівю сі, а ту вже то́го пнека́ нема́. Я ўзэла, пішлам наза́д па то́ мі́сце, дэк пёрше була́, ко́лі дівю сі, аж той пнек вже зноў є. Я хтіла́м іго переступі́ти, але де ме́ні до пно́го. Я то́ді ўзэла, пішла́ зноў́ через сад і пішла́м до до́му.

Зап. 1903 р. в Вільках Мавовецьких, Равського пов. від С. Смальської, В. Горницький

83. Біда в виді хамлаги.

Оту́тка де Ла́цына сиді́т, йа ўзьву́ тай пу́стиў ў́ вэ́чвр ко́ны, а сам йим пішоў до Пшиблуківичи на вичирниці. То́ бу́ло ў́ восни́й. Прихо́джу наза́д, ко́біла сто́йіт, а кі́нь сьи пасе́. Йа́ дйі́у сьи, на ко́білы ві́сит хамла́га чере́шнёва, а вона́ сто́йіт. Зы́браў йа ко́ны, сьі́ў тай по́йіхаў, а хамла́ги не здо́ймаў. Так та ко́біла йде, так сапе́, шчо́ страх. Прийі́жджу ко́ло Шафра́ньского прóсто фі́гури, а с то́й ко́білы то́та́ жэ́ртка ўпа́ла, ко́ны йа́к скóчут, аж до ву́гльірки залéгыли зо мноў, жи́ йа ни мі́г стрі́мати.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косіньского.

84. Гіляки на конях.

Та́то ночува́ли с кі́ньми па по́лі, шчо́ сьи назива́йи Ка́рски. А то даўно́ булі́ лы́сі, ни так йа́к типе́р. Тай бува́ло йа́к за́чни кі́ньми ўга́ньіти по лы́сі, то аш пі́рйіут. Оні́ дйі́вут сьи до ко́ний, а то нима́ ны́ц, ты́лькы дубба́ гіля́га на ко́ні.

Зап. в вересни, 1895 р. в Пужниках, Бучацького пов. від мами.

85. Страх у виді полотна.

Так йа́ раз буў на вичирні́цох. Сиды́ў йа доўго́, а́ли йду до до́му ў́же, дйі́у сьи, сто́йіт полотно́ ў́ йидны́м сады́, постэ́ліны, так йа́к сьи то бі́літ. Мі́шльу со́бі: Тра́ба йи́го зы́бра́ти, бо хтось прйі́де́ тай збире́ тай ўкраде́. — Прибли́жиў йим сьи до то́го полотна́, наста́ў-йі́ў ру́ки го збирати́, лапну́ў йим рука́ми, а то шчэ́сь таке́ мньіго́ньки ў́ рука́х. Пригльи́да́йу сьи, а ў́ рука́х гусьичий лайньі́к. Гада́йу йа со́бі: Так ны́би йа́ буў пйа́ний; шчо́ майу́ полотно́ бра́ти, а йа́ гусьичі́

лайницькі збирайю. -- Приступайю сьм тогді блісши і зноў тогді рукамі лапнуў йим. Там сьм так поцік, нїби кропивоў. Діўйю сьм ў рўки, шчо йи. А йа такої христьїїнськи гїяно маїю ў руках тїй так скірдіт, шчо ни мож витримати. А полотно стоїт. Гадайю собі: А то шчо за бѣжа вѣльи? Сисѣ йакїсь учїнок! 'Али звїбрати траба. І шче трѣтий раз йим лапнуў. Там такў нѣгу с коньї здѣхлого лапнуў, шчом лѣдво пїднѣаў. Тогді сьм полотно дѣсь подїло. Аж йим тогді зобачнї, шчо то за полотно. Тай йим сьм пирхристьїї тай пїшѣў, а рўки смірділи від мѣни с тїжднї, жи йа ни мїх сьм с тїжднї до хїги поврнїти.

Зап. в липни, 1902, в Пужняках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

86. *Страх перемїткою.*

Йшли с храму на Чесного Хрѣста в братом Питром — на тїм самїм мѣсці — тай нас пиремїтков пиристилило. Пиристилили нас пиремїтков, тай смї стали. Кажу: Мнѣ оца і сина і сьвитого.. шчо — за бїда? — Тай так-смї пирийшли — уступило смї.

Зап. 1903. від Василя Лаваренка, в Русовї, Снятинського пов. О. Деревянка.

87. *Страх у тополї.*

Йшло рас два парупкї в вичирнїц. Йдѣмо дороґоў, али бїлий пѣсик, такїй пїнцикїй, пирибїгаїн нас на дороґы. А йа тому товїришови кажу: Дай но ми бўка, най йа тоґо пса ўлару. — Увїну йа той бук і тоґо пса ўдарвї. Той пѣс згваўтуваў, нї пѣс, нї христьїїни, дїўїїми голосїми і забїг ў тополї. Та тополї страшчїла, аш сьм конар відломїаў від нѣї; ми відважнї обидва бўли і прилѣдїм до тоїї тополї. Гїльї сьм ўломїла, обзирїймо, а пса нимї.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Василика.

88. *Через рогачку відлетїв страх.*

Буў йа ў пасїци на Лугїх ў грабїного Бадѣни. І раз ў вѣчир йшоў йа до дѣму до Пужняк. 'Али так сьм дўжи похмїрило і вачїло

бліскати і зачію дошч йти, а йа зачію ўтыкати, шчобім сьм де скрію. Була там хата ў лысы — называіи сьм той лыс — Польнінски, а та хата пуста, ныхто ў нй ні сидыю. Прибіг йа до той хати, а ни маю йим сьирника, то ўзью йим си такю гупку зо собою, шчо сьм пчоли курит. Мійшлю собі: Закуру си десь ў лысы — бом ни маю вогню. І киную йим тутю гупку ў кут, зробію йим си дэйгар, закурую йим си і сіджу. А с тойі гупки так сьм накурыло, жи ни мож сидыти. Йа ўзью, тай вікиную на двір і сіджу далы. Сіджу так десь до одинацятой годіни, бо дужи дошч йшою, ни міг йим йти до дому. Пристаю дошч йти, йа вийшою на двір і шчо сьм розглядаяу. Діюю сьм, а він навад мени стоіт: ни вітко нй носа, нй очій, нй тварі білойі, тылько выглядаяи на чоловіка. І курит льюлку. Так йа стоаяу в ним с пію годіни, бом сьм ни міг рўшити в мьсьцьм, такій йим страх маю; бо йак йим жаю, шчем ни відыю таких людій, йак тото выглядало. Зачію йа сьм ў зат поступати, шчоби він ни відыю і мійшлю собі: Кобім так скілька крокію сьм вітступію, то ўже тогді бду тыкаю. І так йим зробію, йак йим мійшлю, і зачію йим ўтыкати. А там була рогатка, а йа тойі рогатки ни зобачію, тай чіриь рогатку: бабёух! І ўже ньм тогді сграх відлетью, бом сьм дужи побію, шчем ни міх аш ўстати. І ни знаю, де сьм тогді подыю.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

89. Страх силе огнем.

Йа йіхаю ў колыіи с Тарнополя на ўрльоп і йіхаю йиден зо мною фінанц. Питаяи мине, де йа йіду. — Йа кажу до него, жи йіду до Бучичи. — А він мине питаяи, чи до самого Бучичи, чи може далы. — Йа кажу до него, жи ў Бучичи маю висыдати, а дві мійни маю шчо до дому. — А він кажи до мени, жи лыши, абіети підочували, бо ваўши ньч маіи своїй право. — А йа сьм вітэиваяу до него, жи йа того ни зробію. О дисыты-м годінні висыю ў ночі, а на дванацяту годіну буду ў Пужниках. І роходжу сьм в ним, подаю му рўку і виходжу; там йист толока, коло тойі толокі йист городиц. Приходжу, там булі такі тички с фасолы. Йа приломію тутю тичку, ўзью йим піт паху і йду. Приходжу ў Глыбобку Доляну, прибіг ньм пес. Йа собі гадаю, пес та пес. Йду далы. Йду далы, ўвійшою йим мжи сто крокію, йде шчось другою горобу по праві руцы і шчось паліт. 'Али такій той дим смірдычий, жи ни мож вітримати. А йа собі гадаю, жи то мжи

Якись вичлижи пасе коні і роскладайи вогонь. І пішоў, сховаў сьм за гору. І йа йду далі, ныц мині ни ў голові. Приходжу ў Бородачій гай, дйўу сьм, стоїт чоловік на дорозы. Йа собі ў дусы гадаю: Ту йи хаті блісько дорогі, жи то якись вйшоў подвйти сьм за кіньи. 'Али йду блішши, стоїт, цалком біліц. Приходжу блішши, можи тақ на шість кроекў, йак посицди по мині вогнем, цалком ўсьуда, тілько жи по лиці ньи. А йа стаў, таї йим сьм прихристїў, а так им сьм недобри зробило! Капильўх, шчо потїсну на голову, а він ўсе ўстайи до горі. І стоїаў йа так с квадранс. Зачинайи той ходіти віт фбси до фбси дорогоў. 'Али йа чуў віт старїх лудїй, жи росповідали, жибі в ним на прикори ни йти. Пёрши йак йа буў на тїм мосьты ў Гльббкі Долинї, вїдцьї йим там ў гвїў, де тотї хатї, вогонь. Гадаю собі ў дусы: Тра сьм вирнути до тойї дорогі і піти до гайї і підночувати. І ў тїм бирў, виртаю навад дорогоў, цотому с тойї дорогі звиртаю на дорогу до гайї. Йа йду і він іде за мноў. Йа стану і він собі стани. Дбсить, жи так мине провадиў ндалеко вогню. Ни знаю йа, шчо за вогонь. Пришоў йим можи на всьим крокіў і порухаў йим, кілько йїх там було коло того вогню. Було штири кобіты і два миншчїзани, 'Али йа ни знаў, жи там якись маў вилїку пасыку. Доки воїи мине ни вїдїли, то собі розмаўйїли, сьмїяли сьм, приповідали; йак йа пришоў блішши до вогню, так сьм бесьїда застановїла. Онї ўсьобї гатки, жи то той, шчо сьм застрілїў, бо такє ўбраньи йак йа маў, чорни, то йїго ў такїм поховали. Йак йа пришоў блішши, сказаў йим помаїбїг, вараз дух ў них ўступїў. Йидна якась отварта кобіта кажи до мєни: Панї, а ви вітки йдєти? — Йа кажу до нєї: Йа йїду в урльопу с Тарнопольа і просїў бим вас, жибісти мнєа підночували. — Вона сьм вітзвайи до мєни: Добри, дльачого ньи; поможити нам повїдла смажити; хоць поможити мїшїти. — А йа сьм вітзвайи до нєї, жи йа дурно ни буду мїшїў, мусити заплаїти. — А она кажи до мєни: Хїба вам слиўкамі загдачў. — Зачїли мине приїмати слиўкамі. Дїўїу сьм на того йидваго миншчїзну, якись він мині знаїбмий, ни можу сьм до нєго ўзїти. Кажу до нєго: Припрашиўу вас, жи йїздиш такїй сьмїливий, віткись вас знаїу в войска і ни можу сьм ўзїти. — А він мине питаїи, с котрого йа рбу. — А йа кажу: З дїўїндисьїтого чвартого. — А ў котрїсти кумпанїїї служїли? — А йа кажу до нєго: У другї. — Абб ви мине ни знаїти? — вітзвайи сьм до мєни. Уже мине пізнаў. — Йа сьм вітзвайи до нєго, жи шчось так с поздрєньи трохи пізнаїў, али ни можу сьм ўзїти. — А він мині кажи: Йа сьм називайи Кайєир. Йа служїў разом в ваши ў другї компанїїї і мине зачїла нога больїти і йа пішоў до супровїту і мине супровїтували. — І ўзьїу мнєє тогдї до хатї, казаў сїстрї дати мині шчось прикусїти, йа трохи

попідвичіркуваў, постиліла минні лўшко і льгт йа спати. 'Али нїц йин ни росповідаў, бо йа чуў віт старіх лўдїй, жи йак сьн шчось покажи, абї ни росповідати аж другїй день. Другїй день ўстайў, посьнїдалисмо і там буў такий старїй йингó тато, жи маў сьмндисьїть льгт. Зачинайў йиню росповідати, шчó йа ўчóра вїльїу, а вїп сьн вїтзвайїи до мѐни : Йа ўже жиў сьмндисьїть льгт, а шче ни бўло йїдного рóку тако́го, жиби́ туткай йакїсь зьльї дўхи сьн ни показували. Ту приходит аж до мѐїї хати, то лўльку кўрит, то шчо, то йа ўсе видайў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

90. Чудний огонь.

Я як їхала з Демненки тей ту просто Леґоцького вони шли єдним боком гостиньце тай якїсь панич... тай йшов з ними Турал, до границї. Потому як ту во вже се розходили, тогда взело і вдарило три рази і посилав се вогонь.

Зап. 1903, від Орини Андрущишин, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

91. Страх не дав воякови стрїляти.

Стоїаў йидѐн воїак ў Бирижинах на посьтї кóло магазїну і йа-кась бїда надїйшла до нѐго. Він хотїў йїї гальтувати; наставїў гвер і кричїт: Гальттверда, бо будў стрїльїти! А то бўди два зайайчики і обá бавили сьн, скакали, а йак прискакали блїсько нѐго, зробїў сьн з них чоловїк. Той йак крикнуў гальттверда, так стаў фѐртїк і хóчи стрїльїти. А йингó йинїло шчось за гвер і ни пускайїи, так шчо він ни мѐжи стрїлити. Той зачуў тогда кричїти: Гваўт, лўди, ратуйїти! — Прибїг зараз капраль з лўдьми і питайут шче з далеку, ци ти майїш памйїть? — Кажї: Памйїть майў, али, адьїт тримайїи за гвер! — А вони ньчó ни вїдьїт. Прибїгайїи капраль, зловїў за гвер, тай кажї: Адї, нимá ньчó. — Та ни вїдити, жи тримайїи от кóло вáшої рўки. — Тогда капраль йингó змінїў, а йингó ўзьїў на вахцїмбру, тай там йиню старайут сьн вїпсєвãдувати, шчо то ньчóго ни бўло. А він кажї: Адьїт, адьїт, стоїт під вїкнóм, тай сьмйїи сьн! — І вони тогда ўсї

його увідыли. А він, той страх, лишé плéснуў ў рúки, тай сказаў: А том вас здуріў! — тай лишé вітир за ним засвистаў, пішоў, на ніны день.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Мих. Косіньського.

92. Страх лякав вояка.

Стояў йа раз на посьты коло магазину у Львові і адібаў йим сьи в бідоў. А то так було: Йа буў між 11--12 годіноў ў ночі, так на мéни льос віпаў. Прийшоў йа піт той магазин, тай гадаўу собі: Кілько рас йа тибé обідў за дві годіни? — Обійшоў йим го сьим раз і дйўйу сьи, а то пэридожніоў стоїт чоловік, а́ли так блісько, жи очи ў очи, жи гальтувати го ни мі́йим, бо занатто блісько. Волóсьи ста́нуло ми дубом на голові, а ші́чка, йа́кби ни б́ула на голові, влётыла на зéмљу. Йа дйўйу сьи, а чоловіка ўже нимá; ў ты хв́или шчэз, і тьілько на тьім місци кинь мойá сто́йáла. І ўже б́ильши ни йшоў йа на окóло магазину, а нáвiть на вáрту туді б́ильши ни ходіў, хоць йим ни казаў н́ыкóму, жи там буў страх, бо би й иньші бойáли сьи були туді йти.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Михайла Косіньського.

93. Страх у магазині.

Сто́йу раз на вáрти коло магазину — то сьи дьйáло ў лы́ты, — зачина́йи дошч пáдати. Йа прихóджу до шульди́ргáўзу, стаўйим собі ў сьри́дніи, гвер йим скі́нуў і спéрйим кóло сéби і зач́ило ми сьи дрiмáти. Йак ми сьи зач́ило дрiмáти, сл́ухайу, шчóсь по траві йде. Дйўйу сьи, кiт ни кiт. Прихóдит блі́сши, відало сьи ми́ны, шчó тó тхiр. А йа ўв́ьў, б́айнит йим маў наф́льанцóваний, спуска́йу на доли́ну гвер і гада́йу собі ў дýсьи так, шчó йак при́йди блі́сши, т́ак го з́арас б́айнэтом при́йу. А воно́ при́йшло на два крóки кóло мéни і ста́ло і сто́йит. Йа тьілько сьи змiриў до нéго, хтыў йим го пробiти, а воно́ ў тым йак сплéщче ў до́лони, йак пiдé ў той магазин! А ў тым магазині сто́йáли такi старi драгóньскi путн́и. Йак зач́ило тiми путн́и́ма росквiдáти по магазині, то йа собі гада́ў, шчó той цы́лий магазин сьи валiт. Йа тогдi вихóджу с шульди́ргáўзу, йакóсь ми сьи маркóтно зробiло, стаўйим кóло то́й брáми, жи сьи пóста завóдит, аш ту нараз зачина́йи б́ити двана́цьита

година. Ї тым прийшоў абльязунт і минé обльязуваў, далы пи знайу, шчо сьм ста́ло.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Брон. Яжницького.

94. *Вояк в арешті через стража.*

Стоїт жомньєр йиден коло магазину, ў тым зачіў собі ходіти око́ло магазину. Приходит прóсто дверий і стаў. Дівит сьм на́раз, двєри сьм отвира́ют, а він сьм застанови́ў. Навіть забу́ў, шчо він ма́йш гальтува́ти. Дівит сьм, виходит йакісь чоловік з магазину, винóсит на голóві лúшка войскові і путвы рузьны, такé старé тараріджи. А він йак ўвд́рїў, жи висé, тай сьм тогдї спамйнтаў, жи йак ни загальту́и, будўт го карати. Він кричїт раз гальт! і дрúгий раз і трéтий. А воно́ не ста́йи, тьілько йде до нéго. Йак крикнуу трéтий раз і зачіў гвер ладувати. Наладуваў і ў тым оно́ йде далы, а він сьм склада́и і стрільи́и. Йак стрілю, йак вйрвало від нéго гвер, кинуло аш під мур, а він цалком стаў, йак живий. Упаў до змлы і лижит. Ё тым привóдит кáпраль дрúгого пóста, шчобі йго обльязувати. Кричїт, шчобі він отвори́ў браму, ныхтó сьм ни вйгвайи. Кажи він до тóго пóста свóго: Мóжи він засну́ў? — А той сьм вйгвайи: А йа знайу? Мóжи бўти, жи спит! — Ё тым той кáпраль кажи до нéго: Анў пйтсади́ минé на мур! Йа пирлы́зу тай сьм подїўйу. Пирскóчиў биз мур, дівит сьм, а він лижит. Приходит до нéго і кажи: Ти спиш? — А він сьм ни вйгвайи. — Він собі гадаў, шчо той так твэ́рдо засну́ў. Пидны́с йго, зачіў го котурсати і кажи: Де твй гвер? — А він кажи до нéго: Йа ни знайу. — Шчóш ти за жомньєр, жи ти ни знайиш, де твй гвер? Ныц йиншого, лыг йис спати і хтось прийшоў і ўзыў гвер. — Пáньи кáпраль, йак жи хто вйгзати, бис такий мур ни пирлы́з! — Шчо́ ти дурний балакайиш, а дивй, йа сам пирлы́з биз мур. Сисé йа ни дайу вйри, то ни мóжи бўти. — Та ти дурний, шче будеш мины́ брхнью́ заўдаваў? Зачили шукати за гвэром, нахóднй гвер під мўром. Він йго пйта́и, шчо гвер ту рóбит, а він ни знайи, шчо йниў на тотó вйповісти. Завóдит тóго дрúгого пóста на йго мйсци, йго привóдит на вахпймбру і вйсплáи йго з жомньєром на стаціонсвахи. І зарáз йго зашкнўли до арешту, а на йго мйсци прийшоў йинший. Сидит він ў арешты і зробили штрафанцайту на нéго, шчобі йго вйддати до гарнйвóну, жиби він дрúгий раз знаў, йак то ў слўжбй на пóстытй спати. Вйддáи йго до Львóва, сидит він два мйсьицы, а наў засўджино три.

У тым з йіншой кумпаньїйї пішла служба другий раз. Запроводиў кáпраль так сáмо поста ў тото самé місци. Той стойт, дивит сьн, акуратни сьн двэри отвирáйут тоті самі віт тóго самóго магазїну. Выхóдит зноў с тóго магазїну такий самий чоловік і зноў нисé такі старі рíчи. Той зачыў го гальтувати, а він такі йде. А він ў тым стрільйїи. Йак стріліў до нéго, зноў виривáйи від нéго гвер. Йак сьпнупле гвер, так сільно, жи він правóу рукоў так го ў рамйóно ўдарнў, жи ни гóдин буў ним рúштити. І ў тым шчэзало від нéго, пішло ў той магазїн і там свйшчи, сьпвáйи і гульáйи. Тогдї він ўже анаў, шчо тотó за осóба. Узьнў гвер на плéчї, ў тым натхóдит áблвзаунт, шчóби йигó облвузувати. Виймáйи він кльуч, отварйїи брáму, вїтсáкуйи ў за т три крóки і гальтўйи і питáйи, хто йист. Кáпраль сьн вїтзвáйи: Вахкомандант. Вахкомандант пасíрт. — Прихóдит до нéго, завїў другóго поста, він тогдї зачыў йимў расповїдáти туту цалу тресьть. Той кáпраль вїтзвáйи сьн до нéго: То с шчéвóстў і с тамтóйї компаньїйї так сьн стáло. Зáраа дáли знáти до ригимéнту, до óбершта, óбершт написáў до Львóва, жи бї там с тóго жóншїри шчэ рас протóкул зробїти, йак він стойáў на вáртї, чи він спаў та хтось ўзьнў гвер від нéго, чи так сьн стáло йак с тим. Узьїли йигó на протóкул, а він кáжи, жи йак стойáў і шчось нéсло в магазїну лúшка і путнїй, а він ў тым стріліў і вїрвало від нéго гвер і кїнуло під мур і він за тотó пішоў до гарнїзóну нивїнни, бо він ўцáлї нїц ни вївини, инó так сьн сільно застрашиў, шчо йак кáпраль до нéго балáкаў, то він ни шїг слóва промóвити. А той го томў казаў облвузувати і чїрис тотó він сидьїў ў гарнїзóнї. І зараз йигó вїпустили на вóльбу, тїлькó сьн приковáли.

Зан. в линни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

95. Хорт і воляк.

Бувим при вóську коло магазїну, нїби варта булá. Али дивю си, а то ходит так по шурї хлоп. І я взев, та все гальтую, а то ни хоче си, такі бире, та пхав си. Тай я все гальтував, а нарас я взев і стрїлив в него. А він як си зачев смїяти, як зачев у долонї плискати... Так я на то місци аш рано приходю, а там нїма нїчо... Так дивю си другóго вечера, а то приходит до мени такий тевьгїй хорт, та зачев си ластити коло мени. Али я си ни бояв его вїц, бо то в всьо сьвичени коло мени... Він си взев, поластив коло мени і взев собї — пішов.

Зан. 1903, від Дьордїя Черешньовського, в Стецевї, Снятинського пов. О. Дервянка.

96. *Пес у гробі.*

Йак прийїхали на цвинтар вулани і там льоґрували. Йак поўпи-на́ли ко́ны, а то йиден буў с Пужник. І приходьї, дїўїт сьї, йїст йа́ма вікопана і накрїта ка́мїнїм. І йиден ка́жи до то́го Пужне́цкого, шчо назива́ў сьї Шафра́ньский: Ано́ возьмім відокрїймо то́ту плїтку і подївїм сьї, шчо́ там йї. — Відокрїли то́ту плїтку, дїўїт сьї, а там лижїт па́нна, та́ку сьлїчну ко́су жо́уту ма́ї, йак йїдваб. Онї ўзьїли і закрїли зноў то́ї ка́мїнь і польга́ли спа́ти ко́ло то́го гробу. Мбжи була́ одїна́цята годїна, слўхайут, шчось гўркайї ў тым гробї. 'Али то́ї сьї вітзвїайї до то́го Пужне́цкого: Зна́йш ти шчо? Ти віткрива́й туту́ плїтку, а йа́ вікїгну ша́бљу, йак шчось бу́де зло́го, то йа́ буду́ руба́ў ша́блїў. Нако́лї то́ї плїтку відокрїў, а то́ї піднїс ша́бљу до горї і трїма́ї. У тым виска́куйї пес. Йак вискочїў до не́го, то́ї го хгы́ў ша́блїў ўда́рити, а він скбчїў оба́ не́го, йак пїшо́ў помїжи ко́ны, йак сьї зачїли ко́ны рва́ти і зачїли тьїка́ти віттам с то́го цвин-тару́, то онї ўже зна́ли, жи шчось то́ йї нїчїсто́го. І мўсїли доночо́-вувати да́льї на по́лї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

97. *Деа на одного.*

Буў йа при во́ську ў однї касарни, там пўджило дўжи, жи нїхто́ ни мїг бўти. 'Али мїне́ лишїли там на ва́рты, на штблва́ху. Зачїна́йї ў но́чї лўскати, трїскати. А йа ша́блїў йак йїм зьїбра́ў по плє́чих на відлї, та́ї йїм го приголомшїў. І ўтык від мє́ни шче. 'Али йа пїшо́ў собї на спа́цир шче по годїны́ до́ро́гоў, а то́ї злїй дух заклика́ў собї дру́гого с цвинтари, опирї, ци шчо́ там. Йак ўздрїў мїне́ на до́ро́зї, шчо́ йа спа́циру́йу, йак йа́ сьї зрїхтува́ў на не́го, йак йїм зноў ўпоро́ў го раз, а то́ї дру́гий до мє́ни. Йак йїм то́го зачїў бїгї, то́ї йак зачїў кричїти, йак зачїў рўзьнї дивиса́ робїти, а йа та́кі бїу. А то́ї, шчом го нє́рший раз ўда́рїў, сгаў, ўже́ сьї чїпа́ти бойїт. Йа то́гдї до то́го ша́блїў — дїўїу сьї, ўже́ мїма́ нїко́го. Йак сьї вітар звїя́ў та́ї ка́жи: Ни зачїпа́й, йак ни зна́йш ко́го. Та́ї поўгыка́ли.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сав-кового Сеньчука.

98. Як воляк застрілив офіцера.

У Бирижінах йидного разу ходило два лейтнанти кольїги до двох дьїучїт. А то ўбїдвї булі сестри. А вони сидїли йак цвинтар ў Бирижінах. А там на полі коло того цвинтару буў пўльвирмагáзин. 'Али того йидного лейтнанта те в йигó компанїїї була слўжба. Онї йак йшли обидва пóпри той цвинтар, кажи йиден до дрўгого: Мўшу йа збáдати пївнї своїй жоньїри, чи вони дóбри слўжбу рóбїи і чи вони сьї бойї, чи ньї. Прихóдьит там до тих дьїучїт і той вїгзвїїї сьї, шчо в йигó компанїїї слўжба: Прóшу мїнї дáти спїднїцї. — Дáла йїмў спїднїцї, він сьї ўбраў і зробїў собї такў шїпку, йак бїскуп мáйн. І кáжи: Йа йду йїх стрáшити. — А той дрўгий кáжи до нéго: Дáй спокїй, тóго ни рóбї, онї й так бїднї швїцуйут. — А він на тотó ни зважїў, йїнó бирé, йде. — 'Али той йак ўдрїў, жи він йде, той лейтнант, бирé, йде собї за ним. Прїйшли коло тóго цвинтару, той жи стаў, а той шчо сьї обїбраў за бїскупа, йде стрáшити жоньїра. 'Али там вїт тóго пминтару бўла барабольїчка ў копїцьох. А тогди мїсьнїць сьвїтїў і буў вїгир і захмáрило сьї, вїгир хмáри пирїганьїў; йак мїсьнїць сьвїтит, покáжи сьї зва хмáри, то він тогди ховаў сьї за копїцьу і ўсе ўставаў зва копїцьї, ўзносуў рўки до горї і так пóста стрáшнїў. 'Али він собї гадаў, жи йїмў сьї провїдыло і собї ходит коло магаїну і ўсе ў туту стóрону сьї дївїт. Нарáз йак мїсьнїць засьвїтїў, а він ў тьїм зачїў до нéго йти, пост с тóго страху, йак ўдрїў такé цўдо і приравлїво так три рáзи крїкнуў: гальт! жи кáпраль стаў на вахцїмбрї, то аш ўчуў на вахцїмбру. І ў тьїм йак трéтий раз крїкнуў і стрїляў і ни вїдат бїльши ньїкóго. Кáпраль вїбїгáїї і кáжи: До чóгос стрїльїў? — А він кáжи: Йа ни знаїу. — Прихóдїи там на тотó мїсци, дїўїїт сьї, долїноў дáма, а горбу бїскуп. Розбїраїут, дїўїут сьї, а то йїх пан лейтнант. А той дрўгий лейтнант ўтык. Зáраз зробїў сьї рух, подали тотó до Львова, жибї ў гарнїзонестерїхты збáдали, йак то бўло. Пойїхала цáла слўжба там до гарнїзонестерїхту і зробїли протóкул, йак сьї пирїбраў, жи буў до половїни пирїбрáнїї за дáму, а голова бўла бїскупеска, а він ў тьїм стрїляў до нéго, бо ни знаў, шчо то бўло, бо йїмў вїдало, жи то буў дьїтько, а з дьїтька зробїў сьї пан офїцїр. І тóго жоньїри цáлком увїльнїли.

Зап. в липни, 1902, в Пужнивах; Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

99. Кїнь замїсть страха.

Я був тогди у войску, служив ем у Дервентї. Стою раз на вартї, а дуже темно було, така пїтьма, що на два кроки наперед не видко;

нараз чую, щось чадає, Я кажу: Гальт! раз, гальт — другий раз, а воно йде, тай йде. Як я крикну в третій раз гальт, а воно не стас і чую що вже близько, тордим встрілив; як стрілив ем і щось велике упало, аж болото розтріскало ся, том аж застив. Як учули другі, що я стрілив, наприбігали, бо гадали, що то я застрілив сі, васьвітили ліхтарню, а то кінь лежить, турецького коня забив-ем.

Зап. 1903, від Іваца Озарка, в Іванівцях, Жидачівського пов. Наталка Леницька.

100. Живий страх.

То ў йиднымі силы — ри памнїтáйу йакурáт котрім - ходіў пá-рубок до дыўки на вичирніці; а то булá нýч погідлива. Постилили на дворі спáти і там ўсы польгáли. Він сьм ни маў йак дыстáти, шчо-бй го ни відбїли, а він вїльв на хáту і кидáў в горї камїным. А йак онї сьм посхáйїли і ўсьўда оббїгали, опшукáли і ни могли шчб́о найтї і ўсьї ўзнáли, шчо то щчось злб́го воїувáло по обїсьтý. І с того страху поўтýкáли до хáти, кїлькó дыўка знáла свб́ї влб́гáди і лишїла сьм на дворї. Де йи збитб́чнї хлб́пцї, то ни трá й злб́го дýха.

Зап. в липни, 1902, в Нужицках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

101. Страх і садівники.

У Коєміринї садїўник наймїў сад. І наймїў два стб́рожї. Були фáйнї йáблука і тих два стб́рожї сидїли пїд йáблїнкоў. 'Али хлб́пцї зб́брáли сьм і рáдьм сьм, йáк би садїўникїу напудити, абї мї тотї йáблока обїрвáли. Одни кáжи: Чикáйти, обїрвем. Йа зайдў, возьмў шїпкó кучмó, ўбирў ем, скїну с сéбм одэжу, бїлу сорб́чку мáйу, римїнь сховáйу, цнуркб́м сьм цїтпирéжу, нб́ги бїлими платинкáми пофб́вивáйу, а вони ем будўт гáдáти, шчо то ўширлéc йде до них. А так цвїнтар буў блїско. Йа вїйду с цвїнтарм і будў пїтб́жáкувати, а вони сьм напудят і цоўтýкáют, а ви вїдéти ў йáблока. Тай так зрб́бїў. Йде пб́при цвїнтар, зачїў пїтсáкувати, трб́ха напїлий буў, зачїў штáльїра (гайдукá) йти по садб́, тотї сьм стб́рожї напудили тай зачїли ўтýкáти. А той шче дýшчи за нїм пїтсáкуйи, аж загнáў йїх ў льїс. Тогдї сьм вирнўў, прїйшб́ў до б́уди, де тотї стб́рожї сидїли пїд йáблїнкоў, котрá булá найдорб́ша, прїйшлб́ шче с трб́х такїх, розгорнб́нї, обїрвáли йáблїнку

тай пішли. Тоті сторожі аж рано виходь в льса, діуйт сь до найдорощшой йабльнки і уже нима йаблок. Кажут: Тэньгі опирі! Отó було влпáти та б́ти.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

102. Садівники в бочцѣ.

Ту садьїуники ў Коропци стирѣгли йáгод. Садьїуники сидьїли ў б́дьдї, а одїн, Курїло Андрийшин, балакайи: Йак би ми ўкрали хоть двї дьїшчинї йáгїд? — А двораки кажут: Та йак ўкрасти, йак вопї пильнууть? А той Курїло кажи: Ўкрадѣм! Типѣр дошч йде, йа ўбирў сь по шльахóчки, попїтпирїзуї сь мотускáми, а сам сь намашчў сáджиў, зрóbїу си рóги на головї, понамóтуїу на тотї рóги чóрних стирóк, аби ни пїзнаў, прїуйїжу си чóрним сукнóм на головї тотї рóги дóбри, а вони си будѣт гадáти, шчо бїдá. Йа пїдў до огнѣ і булў пїтскакувати, а вопї сь напўдї і ўтычўт. І так зрóbїў. Йде ў сад, вогонь садьїуники наклáли, а він пїтскакуїи, йде до вогнѣ; дїўїи сь садьїуники, шчо йде до вогнѣ, тай сь напўдили. Дїўїит сь, рóги на головї, чóрни, замашчѣни — ей нишчїсьтьї! Стоїáла така дьїшка, шчо мáла три лькты, тай валїзли обá садьїуники ў дьїшку, і ньїц ни вїтко йїх. Али той сад буў горб похїлий порїдно, дó двїста крóкїў, шчо литїт дóбри. А той йак трўтиў тотї садьїуники в дьїшкоў, полѣтыли ў долину, аш сь за нїми закурїло. Потоўкли си носї, гóлови ў дьїшцьї, шчо тэньгїй пенд мáла; йак тарáхнула дьїшка до плóта, кажут: Сисѣ наша фáйна робóта. Бодáй тьї Бог побїў, шчос нам зрóbїў. Вони вїтáк до йáгїд, а ті ўзьили двї дьїшчинї йáгїд і ўтыкли.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

103. Замїсть стража дївчина.

Я йшов із села з роботи, майстерки, і мав-см сокеру. Тай як я так йду, дивлю ся у кінци у городї стоет щось бїле у бзні і шолопає ся. Я питаю сї раз: Хто там? — Не обзиває сї. Питаю сї другий раз, не обзиває сї; а мене дуже лек зібрав, тай кажу: Кажи хто ти, бо кидáю сокиров! Аж тогди обїзвала сї і вийшла з бзни дївчина сусїда.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Іванівцях, Жидачівського пов. Наталка Левицька.

104. *Намість стража — злодій.*

Я йшов із вечирниц — було вопівночи, вже перші кури піяли. Аш мижи плотами на дорозі я вздрів шос чорного — зіправди — а нас два ішло. І зарас то чорни ішло д' хаті. Там една вдовица мешкала — я си дужи онудив і тот другий — обидва смо си онудили, бо в нас тогда вмирали на дифтирию — воповідали, жи ходит така ббла. Я вішов на горбок із ним, с товаришом, а під цвинтарим старим на дорозі стояла знов якас жінка ф кожусі таким довгим і в хусці. Али ніч була ясна, бо місяць сьвітив а морос такий був, аш некри скакали. І я вздрів і мині пішов морос поза плечі і чупир мині став дубом й то я си гірши був онудив. Я гадав, шо ми пітремо с того страху, бо то нас бола пирійшла. Я хотів крикнути, шо то, а то алі ти ни дало говорити. Я другй рас хочу крикнути і ни мож було алі слова промовити. Я ввєв — три рази пирихриств си і крикнув: „Хто то?“ — А той товариш мині ни позволев кричети, бо, кажи, то можна олїміти. Я щя рас крикнув: „Хто там стоїт?“ — А то обізвало си: „Я!“ — Питаю: „Хто?“ — „Я!“ теї задом зачело відходити. Відїйшло — в на два рази буком кенути, теї обернуло си і пішло. Той товариш мині кажи, шо ліпши було, мой, ни зачіпати цу біду, бо можим повимирати. А я ему кажу: „Говори, як умерти, то умерти... от видиш, як би біда, тоби була си ни уступила, али то шос иншого ест. Ми стоїмо на тім горбочку далі, бо боїмо си йти до дому, бо нам дало страх, а то перши, того шом виділи чорни, лїзи д' нам до гори. — Ми дісталим знов страх і хотїлим утікати. А я собі подумав: „А най буди, шо буди, то ни буду утікати! І ввєвим бук міцно в руки і так собі думаю: Як мині шо скажи, то пирихристю си теї на відле рас дам, а в него має потичи лиш деготь, бо так кажут люди. Али то прийшло блищи, теї кажи: Слава Сусу Христу. — А ми вздріли, шо то чоловік; а він був у драптиві вгорнений, в сардаку чорнім аш по землю, а був малого росту — присадкуватий і в капузі і в постолах обвито багато онучами. Здавало си, шо так як який жебрак. Я вже вздрів, шо то християнцка душа і зачєвим его питати си: „Шо ти ту робиш. Звітки так пізно ходиш?“ — а вже кури перші віпили. А він кажи, шо я йду до Тодосія Лазаренка молотити! Кажи, шо: Я там за міру йду молотити! — Я ему кажу: „А чому ни йдеш дорогов, али йдеш попіт хати лавиш?“ — А він кажи: „Бо ту стежка була“. — „Була — як була, а тнер нима. То лиш злодії так ходе в ноци!“ — А він мині закручує, питає си, чи жінки ни видів якої. — А я кажу до свого товариша: „А видиш, шо то за жінка була!“ — Я тогда его ввєв, звів на долину, али за мус до тої хати, де він ходив коло неї, а там був віпущений пацюк с хліва. То

видко було, що то злодій. Я зачев будити у хаті ту удовицу в гітьми і ни мош було си добудити, бо відай їх чешос обмарив. Певне, що як обійшов кістков з мирна хату навкруги, теї сьвічков, шо умирає мертвец, теї кажут, шо і добу буде спати. Али я зачев, гуркати в вікна, кричєти, таєм ледви-шлєдвн добудив їх. Вони засвітили, втворили хату — аш увішли ни до хати, теї того злодія увели, та я тогди зачев з него протокул кєгнути.

От, видити, якбим були втикли віт того чорного, шо то було, то бим був і до сегодни казав людям, шо шос пириходит чоловіка на дорові, а так ни віру ні в шо!

Зап. 1903, в Русові, Снятинського пов. від Ілаша Вахнюка, О. Деревянка.

105. *Страж кидає чоловіка в гноївку.*

Йак йа буў ў Цапіўдєх ў кєбєндза і вийшлисмо по вичєрі с кўх-ны, наймиті пішли до стайні спати, а йа пішоў до стодоби і ўзьиў йим сьніп сушивиці, хтьїў йим кінути на ныч пірит свої кєны. Накєлім пришоў коло вилїкої гноїанки і ныц йим ни видїў, тїлько ўчуў йим йакїсь шєліст і опамньятаў йим сьи аж на сиридїні тоїї гноїанки вїшши йак по пєяс, бо була така глїбока. І зачїў йим тогдї кричїти. На крик вїбїгли парупкї зьї стайні і помоглі мнї вїттам вилїсти. Хто минє там ўсадиў, то ни знаїу, бєм нїкого коло сєби ни видїў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від брата Гїлярка.

106. *Хлоп у гноївцї.*

Пішоў хлоп с Корєпцьи до Вістройї на празник ў полїваний понидїлок. Напїў сьи дєбри. Йде с празнику і собї вигєйкуйи. Дивит сьи нараз, бїжїт пацьї. Мїслит він собї: Траба влєпати та будє на вихєвок, бо йакєсь було дўжи файни. 'Али йшли бїльши лєуди з заду вєго і наўширїд нєго, а він собї мїслит: Кобї тотє пацьї ни квичїло, тєбим сьи охоронїў, шчєбї ныхтє ни видїў та би було мєйи ўже, бо йак хтєсь ўздрит, то й скєжи, та той газда вїдберє. Буў він ў новїм кожўсї, ши такїй, шчє тогдї тїлько від кушнєрї. Закїнуў він полў тай тотє пацьї пїт полў і зачїў дўжи утїкати. І поминўў ўсї. А так дўжи вїпрїў, шчє мўсїў кожўх с сєби скїнути, такє тотє пацьї було кишкє. Принїс він до дєму, а ў нєго була обєра, а на обєрї велїка

гноійнка. І він по́при туту гноійнку зачу́й йти с тим пацьїтим до хлыва́; а онó сьи відирло тай боу́ть! ў гноійнку. А він хап за нóгу. А воно скомильгува́ло ним і привирну́ло йигó до гноійнки і зачило ним ў тьї гноійницьї привиртáти на ўсьї бóки. Уздріў він, жи ни жéрти, зачу́й кричїти до брата: Никóло, Никóло! Вийди но с хáти, бо йа собї влáпаў йакéс пацьї на дорóзї та такé мóцни, шчо мьнї так валку́йи, шчо ó — по гноійницьї. Йигó брат дивит сьи, кóло нéго ньчóго нимá, а він по гноійницьї таньцьу́йи так, шчо аж гноійнка поvéрх нéго брїскайи. 'Апнї му очїй ни вїгко, шчо с кужу́ха зроби́у так йак сирдáк. Кáжи до нéго: Та ти ўдурі́у, ци шчось, ўпнї́уис сьи, тай скáчиш по гноійницьї! — А він кáжи: А сисé котрóйї. Такé булó фáйни пацьї, тай дес подьїло сьи. — А брат кáжи: Та йа видьї́у рáно, йак йшло на вїтпует, шчо булó фáйни, бо мáло кужу́х бїлий на собї, а типéр зроби́ла сьи вї́уцá, бо аш тичé з нéго. — І вїльїз з гноійнки і пїшóв спáти і скнчїло сьи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

107. Страх збиткує ся над чоловіком.

Йшов-ем в мїста, а була вже пїзна година і дуже темно, тай якурат у пів села надїйшов до здібания якийсь пан. Я хочу його обшинути, а він не пускає; куди я, тудай він, все ми дорогу ваступає. Я тогди ще не бояв сї, бо гадавам, що то Петрушеский (газда з нашого села) тай кажу: Чого хочете п. Петрушеский? — А він курив люльку на довгїм цибусї, — і як не посипле ескрами в тої люльки. — Ой, гадаю си, а то що таке, аж ем вастив. А він стоєт, не уступає сї. Тогди я звернув з дороги на мїсток, тай гадаю си: Ти будеш стояти, але конче колись пїдеш, тогди й я си пїду. — Але як ем їно сїв на той патик, вараз ми спати схотїдо сї — на смерть спати. Тай гадаю си: Я всну, продрїмаю сї, тай пїду! — І як ем уснув на тїм патикї, то тогди вже нїц не памятаю. Тогди вэв мене, нїхто, лиш він, най счиэає від нас хрищених і від нашої хати, тай занїс ме до хлїва на трете обїсьце; тогди ровїбрав мене чисто, саком-пак, визув, тогди вэв, звинув ме гий у клубок, теї затолочив у соломенку, завбїльшки на чвертку. А шмате моє айбрав до купки, змецкав, споднї чисто подер і всьо гет в чобїтьми кипув у гноївку перед хлївом. І тогди, не знаю, чи йому вже Пап Бїг не допомїг, чи кури запїяли, що так мене лишив. А як ем сї рано збудив, то не мїгем сї, анї рушити, анї видївти з тої соломенки, аж ем сї

враз з нев перевернув, і так ем виліз. Як-жеж уже виліз-ем з тої со-
ломенки, то сам себе настрашив-ем сі. Що зо мнов стало сі? Де мое
шматє, що я лиш у сорочці? Де я є? Нічого не тємлю. Тогди зачив-ем
шукати двирій; як ем уже знайшов двері, отворив і стємив сі, де я є,
тогди зачив-ем шукати шматє. А у куті у хліві качки сидїли; я гадав,
що то моя полотєнка біліє сі, тай уліз межі качки; качки заквакали,
я ше гирше злєк сі, вибігєм зо страхи на двір, тай уврївєм під порогом
у гноївці своє шматє; звєв-єм, то всьо такє чуднє, мокро, тай утік до
дому. До полуднє нічо ми не було, а від полуднє зачив ми страх брати.
А як ем лег у вєчєр спати, то знов дєсь так коло півночи, прийшли
до мєни пани, поставали на воколо з люльками і пєкли мєнє вогньом.
Так було біз три дни, аж трєтого дня, дав-єм си воду сьветити; і як
ми вжє осьвятїли воду, то кинуло мнов у косцьолї до землі і відразу
вєнув-єм. І як-єм тогди вєнув, то спав-єм пів доби. А від того чису
вжє Богу дєкувати більшим го не видїв.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Іванівцєох, Жидачївського пов.
Наталка Левицька.

108. Як страх завїє бабу в воду.

Йшла йидна́ ба́ба, Галушчїка́, від коро́у в двора́. І показав́у її
сьи хлоп і ка́жи: Ходї. 'Али той Іван Чємний бу́у на той час над
водо́у, нїсчи трѳхи і дивї́у сьи. Завї́у, той шчєз би, ў во́ду ба́бу і во́-
дит по водї доўгий кавалок. Во́лит її і ба́ба ўсе: Талáп-талáп! 'Али
Іван Чємний ни видьї́у то́го хло́па, лишє ба́бу ў водї. Дївїт сьи, ба́ба
хѳдит по водї, а Іван Чємний ўдрї́у, жи то ни в Бѳгом і бойáу сьи
відозвáти. Аж нарєшты́ чўйи, шчо тотá ба́ба ка́жи: Бѳжи мїй, Бѳжи.
Шчѳ йа куму́ вїнна? — Зайшла́ ў гльїбѳку во́ду, зачїла сьи Бѳгу мо-
лїти шчáро- і вїйшла на бєрїг живá. І до нїцька шчє гаадўйи.

Зап. в липви, 1902, в Корѳнци, Бучацького пов. від Олексї
Савкового.

109. Страх і баба.

Була Хранѳуска йидна́. 'Али йшла с по́грибу від Дáпїла Кули-
кѳўського, шчо ховáли, пїзна ўже годїна, кидáу вєршу ў во́ду на рїбу,
чўйу, шчѳє трїшчїт. Али чўйу, ўсе кричїт: Пáньї Орнатѳска, пáньї
Орлоўска, пѳдай рўку. — Цоказáли її сьи ў водї покѳїї, запўтала

сьи ў вёрби, ни могла злыісти так раптом. Таго надыйшли с снла пізно, пізна годіна, заўши лубілі гаворіти пацьыр йак йшли пізно, чўйут, трішчїт нат тоў глїбкоў водоў. Кажут: То хто? — Йа, паны Храпоўска Антосїка. — А йа нїгн крїкнуў: То хто? — А вони: То ти Олєксo? — Йа. — Ходї судá. — Віратўвали ми с того місця с тышкoў бідoў так, йак законана булá, вїтьгнулїсмо йї с того місця, ўвїлі ми йї до хáти, двисá рóбит ў хáты, швїтрїмок, бо злїй дух приступїў до нїї. Привїлїсмо ў тотó місци, де йїї кнгло, і видѣм до дoму, до йїї, зачїли сьи вїртáти назад на тотó місци. Кáжи: Шчо ти рóбїш зо мноў, кўми? Там йи моїá кумá Орнатoўска, шчо мнїи клїчи і Орлоўска і пáпы Замолотoва. Ледви ми йї вїтти вїтьгнуўли, шчо́смо сьи добїли до йїї дoму.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

110. Як страх хотїв утопити чоловіка.

Кривенький Никóла буў ў гураўни. Зачїў просїти Тильсьєницького гураўника, шчобї го пустїў на вичѣру рўску, на сьвїтїй вѣчир до свóго швáгра Федїя Рожнового. Іде він від Федїя Рожнового на свїй час до гураўни, стўдїнь, морoз, іде він лѣ том тáй го ўгоўмасно ў во́ду. Він вїтти сьи ратўйи, а шчѣзби кáки: Йа тибѣ ни пўшчу вїтци. — Лапáйи сьи вѣрбїў над берїгом, лóмїт вѣрби за собoў і ни мoжи сьи вїратувати. Аж ўчуў йнго швáгир з дoму, шчо крїчїт: Хто ў Бóга вїруйи, ратўйїтї! — Уччуў но йнго гóлосї, прїбїáйи, кáжи: То ти, швáгри, Никóло? — Кáжи: Йа. — Ходї, вїлазьїй. — Коїи, кáжи, ни пускáйи. — І розгорнѣний ўже ў водї, кожўх так самош лишїў сьи ў водї, шче й Федїя покїг злїй дух ў во́ду. Ледви сьи по голїньї вїратували с тоїї водї, лѣдвї Кривенький Никóла шчо до трох місцяцїў прїйшоў на місци до свóго здорóўїи.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового.

111. Страх втягав парубка під плиту.

Булі ми з йиднїм хлoпцем на вичирнїццох. А тої хлoпц, то буў побирижнїкїў снн, мѣшкаў ў лысьї, а ми ходїли обїлвá на вичирнїцьї до Пўжнїк. Булі ми доўгий час. Потóму він кáжи до мѣни: Ходїм

там до мѣни тай приночуйиш ў мѣни і рано підѣш до пѣвки. І ми збѣрали сѣи і пішли. Йдем ми биз лѣс, а йа сѣи від нѣго прилишїў зва свѣйї потреби, а він пішоў і сьпѣваїи. Потѣму йа за ним зачїў йти так мѣжи о дѣсѣть крѣкїў від мѣни, він йде на пирѣд і сьпѣваїи, а йа за ним. Там була стѣшка, котра була блїсша до дому до йигѣ. А він на ту стѣшку ни звиртаїи, али йде дорѣгоў на мѣст, бо тудѣ такжи дорѣга вѣла до дому до йигѣ. А йа си мїшльу: Він ни хѣчи сѣи росїти, тай пішоў на дорѣгу. Тай йа за ним. Ту нараз дохѣдит до водї і отїшиў сѣи. Ўже ни сїваїи. Мїшльу собї: То він нѣўни вогѣрит пѣцїр. Тай ўжѣ сѣи до нѣго ни вїтзїваїу. Зїйшїоў жи й йа до водї, а йигѣ дѣсь нїмѣ. Йа мїшльу: То він пішоў до дому ўпросг. Прихѣджу йа там до йигѣ хѣти, заглядїаїу за ним. нїмѣ. Чїўу гѣлос йакїсь такий проразлївий, нїби дїгьчий. Мїшльу собї: Та сьпѣваї си там. І стаў йи и стѣйу. Чїкаїу на нѣго, а йигѣ нїмѣ, тїлько той гѣлос чїўу. Мїшльу собї: Він дѣсь мѣжи й заснїў на дорѣзї, бо буў дїжи оспѣлий. Вирї, йлу. Йцу, слїхѣаїу, а шчѣсь кричїт так ў ровї: Бѣжи, ратїй мнѣ. Вїпровадї мнѣ вїтци. 'Али гѣлос: змїнїў сѣи. Ўже тогдї й йа сѣи напїдїў. Тїлько, жи хѣчу сѣи прикѣнатї, шчѣ то йи. І повѣли поступїаїу сѣи до тѣго гѣлосу. А там була плїта така висѣка, шчѣ трїмѣла во двацѣть мѣгрїў шїрѣкѣсти, а по нї вола бїгла. А пїт тоў плїтоў булѣ порѣжно так, шчѣ мѣжна булѣ мѣшкѣти. А йигѣ там запровадїло. І так го ўкачїло ў тотѣ болѣто, шчѣ там булѣ, йак би хто ўзїнї і наўмїсни облыпїў го. Йа прихѣджу до нѣго, тай кричї до нѣго: А ти шчѣ ту рѣбїш? А він йїдїи гѣлосом зачїў кричїти: Айїй, гвайт! — Йа кажу: Ни бї сѣи, та то йа. Лѣдвом го опамнїтаў. І тогдїм йигѣ вїпровадїў вїтти тай кажу до нѣго: А вїдїш, йакїй то ти мїдрїй! Ти ўсѣ з дїтьком йдѣш на пирїкѣри, а вїдїш, шчѣ він ти зрѣбїў, шчѣ типѣр й ти вїглядїаїиш до нѣго, так тѣи облыпїў. А він сѣи нїц ни обаїваў, аж до рѣнїи і трїс сѣи цїлї нїч. Вїт тогдї ўже нїгдї сам ни йшоў і ўсѣ сѣи боїт.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

112. Страх завертає човен.

Хѣдив я до дївчїни і запїзнив си там. Виртаю вїтти вѣже пїзно, прїйшов ід чѣвновї і сїв, узѣв друк кою себї і лѣпату і сїв коло чѣвна. Чїю... з гѣри водѣв жївнѣ чѣловїк поवरх водї. Я покїм лїзу в чѣвно і перевозю на пѣй бїк. І я прїшов до берїга, а тот чѣвном

зовсім пуднув на тот бік, де був упирет. Вітак я знов визу на цей бік — знов так само — знов мене пуднув на тот бік. Вітак я мусів штрикати ш човна у воду. Штрик! — цалком упірнув у воді і вішов на бериг, на гору. А він стоїт на бериві, на плиті.

Зап. 1903, від Дутчака Николи, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

113. Страх заводить чоловіка у сніг.

Йшоу йим в вичирниц попри цвінтар і надібаў минé кóтик. С того кóтика зробіў сьи білий пес. Прийшоў йим аж до ўлицы в ним урáz і вігак стéшка була чыриз мур і віп минé тоў стéшкоў повіў аж до жóлоба. Завіў минé ў такі покóйі, жи йак йим сыў, то аш сам йим сьи вальнкаў, жи такі покóйі. Йак йим сыў і васнуў йим. Прибудіў йим сьи, змёрвйим, і ни знаў, ци йти до дóму, ци нь, бо то ўже свитаїи. Діўйу сьи, а йа на каміньу сіджу ў сьныгú. Йак йа зобачіў то, тай окиміў сьи тай пішоў до дóму.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Стефана Маряша.

114. Страх у горальни.

Йа буў ў Гримáлові ў гурáльни. Тай йакурáтни, йак мэриц на-стаў, пйицовой вйбйгáйи до мэни до спúсту тай кáжи: Пáны Косынь-ський, шчось ў мэни кидáйи дровáми. — Йа збйгáйу на долíну тáмка до пййца, діўйу сьи, нимá нычóго. А йа кáку до нéго: Слúхай но, йак би так, кажу, лихий, то бим тьи набіў дóбри, тай бис с тим буў. — А так, йак дрúга хáта, йи солодыўньй. Слúхайим, а ў тьи солодыўньй хóдит збйжи — йачмíнь, жйто — аш пóит самú стéльу. А він кáжи: Слúхай, шчэз би пйрирабййи штúки. — А йа кáжу до нéго: Ну, ходй-ж подйвимо сьи, ци то йи праўда. — Прихóдимо, ўтварййимо двéри, а там хóдит отакйй хлопйц (показуе), а ўсьо збйжи ў кúпí, ўсьо ў кúпу спакуваў. Стойímó ми, стойímó, ўтворйлисмо дрúгу половйну, а віп нам пóнад головáми йак пішоў, аж гурáльньи стрйсла сьи. То йа йнгó так на свойй очи вйдыў, йак вас. 'Али буў млинóк, так ў дрúгим домí, жи сóлод душйи. А той млинóк так мéли, жи аж йскри скáчут. Йа при-хóджу до майстра до стáнцийй, тай бúджу йнгó: Niech majster wstanie, niech patrzy sie, że jest bida. — А він кáжи до мэни так: Шкóдá,

жис такий старий, уже майши дѣти, а такий йис дурний. Йа тѣльки льїта спѣдиў ў гуральни, таї бїдї ни видїў, аш ти ўвидїў. Йа ўстану таї пїду, пуслўхайу. 'Али йак скоро нима бїдї, то бїгмѣ дыстанїш ў пїсок. — Виходимо на гальрїу, дївимо сїи, а там ўсе: Ыйо — ну, фїуть, фїуть, фїуть, (свище)! А йа кажу: No, patrzaj pan, jak miela słód. — Ta gdzie miela słód, kiedy to jedynasta godzina, ta parobcy asz po dwunastej będą mieli słód? — Приходим тамки, а вїн сидит на бальку, таї ўсе: Ыйо, фїуть, фїуть; а конї сапайут, лѣдвї дїхайут. Зальїский пирихристиў сїи лишѣ, ша, тїхо стало. Конї при жолубї йїдї, немá нїчогó. А той кажи: I йа 30 льїт ў гуральни таї шчем такóго не видїў, аш ти мене на то навїў.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Ігната Косїнського.

115. Чорт горальник.

'Али ўже ў зимї ўзьилї минѣ до горальни. I йа шчо нóчи ходїў та́кжи там до вольїў ў но́чї. Раз ў вѣчир йду чирив гушнó, а вїн вилáзит спїт кирату, такѣ нѣби тильї i так нáрачки, нáрачки, аш приближїў сїи до мѣни. I ўже тогдї сїи пїднїс, йак чоловїк, таї кажи до мѣни: Ти де йдеш, Рóмани? — А йá сїи вїтзивáйу: До гуральни. А тобї нá шчо? — Ну, бо й йа йду. — Ну, а ти там шчо будѣш робїў? — Ну, та йак то шчо? Та биз мѣни гуральни ни мóжи йти. — Та чумў ни мóжи йти? — Бо так. А йакá би то горїўка булá, йак би ни йа? — Та йак то йакá? Абó тї йї шчо рóбїш? — Ходї во мноў, будѣш видїў шчо. — Айá, йди с тобóў, мóжи бис ми йакóго лїха вїстройїў? Йа ўже тибѣ дóбри звáйу. — А ти минѣ йак мóжиш звáти? — Або то ни ти тручїў минѣ ў вóду кóло млинá? — О нѣи, кажи, то мїй брат, бо вїн мѣльником, а йа гуральником (миханьїки ўбїдва — зам. брата Фїлька). Ходї во мноў, йа тобї покажу йнго, вїн прийдѣ та́кжи до мѣни. — Бирў, йду звї страхóм. Приходимо до гуральни обидвá таї вїн від мѣни прóсто на кльїшток (там де сїи рóбóта стўдит), подивїў сїи, помїшїў, понѣухáў, покўшиў таї кивáйи го мѣни пáльцем. — А йа ў такїм страхў! Гадáйу си: Пїду до публїки, та шче минѣ публїка трўтит в горї на долину. I ни йду. Таї кажу до тих, шчо там булї ў гуральни: А ви видити дѣткá, вóнди во? — Кажи: Де? — Адї кажи, ходит по кльїштоку. — Ысї сїи дїўїут таї жáдин ни видит таї кажут до мѣни: Йди, йди, дурний. Тобї сїи ўже провиджїи, бо ти сїи бойш. — А йа сїи вїтзивáйу: Та то той самїй. — А вїн до мѣни,

бчи пирвиврнѣў вѣтти в горѣ тай настѣвиў ни ср..у. А ѣа кѣжу: А дивѣт во, нѣче ни настаўийни ср..у. — Тогдѣ гуральник прихѣдѣт до мѣни тай кѣжи: Йди, йди пѣйѣку, ни забѣуйийн лѣуди; ўпиў ѣис сѣи, тай шчѣсь плитѣш. — Тай ѣа ўже стаў, тай ни витѣнвѣйу сѣи, тѣлько дѣўйу сѣи, шчѣ далѣь бѣуди. А вѣн вѣтти пѣшоў, до кѣтлѣ подивѣйу сѣи, потѣму до кѣфи, до горѣўка, вѣтѣк пѣшоў до кѣтки, розѣбравѣ сѣи, ўльѣс ў кѣтку (цѣльѣндѣр лишѣй на верѣа — зам. батька), вѣкунаў сѣи і ўже тогдѣ ни знѣйу, до сѣи подѣйу.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

116. *Страж тримас чоловіка цѣпки.*

Оден хлоп с Корѣпци посадѣй кукурѣдѣ на дѣвѣ кѣло водѣ ў пѣна, ў Мѣслѣского. І там стѣрѣг ѣйх. 'Али однѣго рѣзу наклѣў собѣ огѣнь кѣло бѣди і лѣжит. Дѣвит сѣи, йде, ѣак то назѣвѣйут ў Корѣпци лѣуди шлѣхтичѣй кульбѣни, такий кульбѣн. І вѣдѣнвѣйни сѣи до нѣго: Ти до йдѣш, кульбѣни? — А воно до нѣго сѣи ни вѣтѣнвѣйни. — Агѣ, помѣслиў вѣн собѣ, то пѣўни Розѣўский. Розѣўский, а ви до йдѣти? — А вѣн ни вѣтѣнвѣйни сѣи. — А вѣн собѣ помѣслиў: Мѣжи то дѣбри Мѣслѣўский, а ѣа так до нѣго кѣву, тай вѣн моўчѣт, шчѣм му гѣнѣру уйийу. — 'Али привѣрѣйни сѣи лѣпши, ни подѣбни дѣс до чѣловѣка. Ўзѣвѣй вѣн голѣўнѣу і кѣнуў ў дѣйтька. Уак зачѣла тогдѣ бѣри бѣти, бѣду вѣвѣрнуло, вѣгѣнь забрѣло, капѣльўх вѣсадило аш на дѣба, а ѣйгѣ постѣвило цѣпки ў вѣльхѣвий корч. І так стоѣйѣй цѣлѣу нѣч, аш сѣи рѣно спѣннѣтѣў, а тимчѣсом кукурѣдѣ звѣзли і ни мѣг дѣстѣрчѣи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

117. *Страж тѣсне за пѣлець.*

Буў ту такий пѣстѣх і пѣс пѣнѣску худѣбу. А буў там, у Корѣпцѣм, побѣрижнѣк, назѣвѣў сѣи Йѣван. Уа — кѣжи пѣстѣх — пригнѣў худѣбу і лѣйгѣйни собѣ спѣти; а бѣўйни накѣдаў ў пѣйц ѣѣблѣк. Али ту слѣхайу, шчѣсь на подѣ гульѣйни. А ѣа собѣ гѣдаў, шчѣ то той побѣрижнѣк мѣнѣ стрѣшнѣйни. А ѣа кѣжу: Гульѣй, гульѣй Йѣванку! Аш ту чѣўу, влѣзѣйни с подѣ і прихѣдѣт до хѣти і зачѣнѣйни гульѣти. Уа слѣпѣ сѣи і ўзѣвѣй ѣйни пѣлицѣу і кѣжу: Чѣкай, Йѣвани, то будѣ вѣрѣз

биў. — І ўзьміў йим п'ялицу і по ўсьбі хаты с п'ялиціў і нв'ідэ нима нв'ікоґо. Ёа стаў і задумаў йим сьі і ўже знаў, жи то ни побирижнік. Аш ту бирў і зноў льбгаў. Прих'одит, йак минé потиснуў за п'ялиц ў новыі, йак йим сьі сх'опиў, то аш на двір ўтык м'іжи худ'обу. 'Али він прих'одит і т'амка до худ'оби і к'ажі: А праўда, жи йа тибé й ту знайшоў! — І бирé і рахуїи худ'обу. Відрахуваў двацьц'ить штук і бирé, жинé ў долину ў б'яїни. Він жинé, а йа завиртаў і так йим сьі змучиў, бо він сьудá, а йа тудá і худ'обу ни пускаў. Аш ту ўлопн'іў йидного волá, йак сьіў па нéго, то ў такі б'яїни зайхаў, жим дрўгий д'онь нас два лéдво ў дванацьц'иты год'іны знайшли.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Кароля Пшиблукевича.

118. Як верби хитали ся.

Ту в „житні“ просто, там на дорові, так за хрестом не далеко. Кобила полетіла на поле. Я с'і дивив за неѡ, де вона полетіла. І верби с'і хитали вобидві, а не було вітру. Так: одна туди — друга туди.

Зап. 1903, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

119. Як страх гойдав кокурузами.

Як я був парупком, ішов тут просто Максимихи. Йду нидалеко — таке гей козá, гей пес іде дорогов. Йду — ніц, но ут'ікас. Те я кажу: „Ни вт'ікай, ти!“ То... як си з'ірвало теї ф курузи — курузини хол'тало, та я став тихе... Вжи ни видів нічого.

Зап. від Онуфрія Андріяшука, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

120. Страх і стрілець.

Раз йа йшоў с Кор'опцьи, іду Лугáми сьуді на майдán, а маўйим ві соб'оў стрільбу. Прих'оджу ту на йиден пляц, а той пляц називáйи сьі Стадárньи. Д'іўйу сьі, стоїт дик і рийи. А д'ужи сьі б'уло в'ітко, м'ісьиць сьвіт'іў. Мишльў соб'і: Заб'іў тибé! — Стр'ілиў йим раз, він нітскочиў і на м'ісци стоїт. І так йим иче ўстр'ілиў два рáзи рас п'о рас, а він за к'ождим рáзом нітскочит і ст'ани і стоїт. Мишльў соб'і:

Тра тьи поминути і лишити, бо то вітко, жи то ни въвір. — І пішоў йим понад во́ду, шчо́бим приишоў на дру́гий бік десь. Приишоў йим до клáтки, дїу́у сьи, на клáтцьї сидїг кїт. Мїшльу собі: Ни б́уду стрїльáу, бо то пéуни те самé, шчо йа там стрїльáу. Йáк то бабї приповїд́уйут, шчо бїд́у сьи бїи на відльї. Мїшльу собі: Такóго котá йак йа на відльї ўдáру льуфкáми, то го забїу на смерть. — І так ў имн́а бóжи прихристїу́ йим сьи і ўдáриу́ йим. Рукá минї задиривїла, а стрїльбá ўпáла до водї. Стáу йим йак тумáн, нїчó ни віджу. Так за годїну опамнїтáу йим сьи, вїтьях йим стрїльб́у в водї і чирис клáтку дáльї йду. Нидалéко дру́гого бéрига стоїт такé нїби пóдушкa на клáтцьї. Мїшльу собі: І шчо типéр с чóртом робїти? 'Анї го приступнїти, áнїм бїти ни гóдин, бoм залéдво шчoм тéплий шче вїт пёршого битьї. Мїшльу собі: Возьму́ та тьи кóпну. — Кóпнуу́ йа погóу, а с тóїї пóдушки закурїло сьи так, нїби пїтльóвана мукá. Так ми сьи здавáло, жи ми хтось насїпау́ ў очи россїчнoго вапнá, тому шчо мнї так очи пиклї. І ўже́м бїльши нїц ни відьїу́. І пішоў йим дáльї. Йду йа, а там булá ў льсї хáта даўнó, áли тогдї тóїї хáти ўже ни б́уло, тьїлькo сьи лишїла пїўнїцьа, а ту ги на моїй шчїсьтьи зачїу́ дошч йти. Мїшльу си: Сховáу сьи до тóїї пїўнїцї, бо ми булó шкoдá капильухa. І сховáу́ йим сьи. Йак сьи дошч прилььїу́ і так лььїу́ пáру гóдин, а йа ў тьї пїўнїци сидїу́. Йáк сьи присталó лььїти, вилажу с тóїї пїўнїцї і ўступїу́ йим пáру крoкїу́ і гї дурнїй обгльїнуу́ сьи. Бо то ни дурно бабї кáжут: Йáк йдеш, то ни обгльїдáй сьи, то нїчóго злóго ни зобáчїш. А йа тóго собї ни запамнїтáу, им сьи обгльїнуу́. Дїу́у сьи, стоїт йакїсь пан такїй нїби йакїй грáбїа, ў чóрнїм сурд́утї, ў чобóтьох шварцóваних, кáйстїр такїй з на мéтир і льулькy кúриг. 'Али такїй oгóнь сїпли, шчо мóжна кукурудз спичї і на мéни дїмом дм́ухайи, бо то булó блїськo. А йá сьи так спúдїу́, шчо ни знáйу, де стоїу. Капильушїна ўпáла, мáцайу сьи за гóлову (зїмнa — зам. Яжицькoго), а волóсьи стоїт йак прúтьи. Пїднїу́ йа ту капильушїну і сховáу́ пїт пáху; á тотá капельушїна зачїла трїшчїги, бо то булá с солóми. А йа собї гадáйу: Йáк сотóнник ўчúйи (будé сьи сьмїяти — зам. Яжицькoго), то мóжи приступит блїшче до мéни. І так йисмо стоїáли обидвá с пїу́ гóдини. Мїшльу собі (дам йа тобї — зам. Яжицькoго): Тобї ўсьo йїдно стоїáти, а йа будú зачинáу тькáти. — Зачїу́ йим сьи поступáти ў зад, а там буў з задy пень. А йа бис пнї: Ге-ген! Йáк йим сьи схóпїу́, то ўже тогдї і страх від мéни відлётїу́, а так йим тогдї утькáу́, шчóм сьи аж дóма обгльїнуу́.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацькoго пов. від. Я. Махновськoго.

121. *Страх у пасіці.*

Йіхаў йа на ныч ў суботу. І там коньы сьі лишілі і паслі сьы бис цылу выдыльу, бис цылій дeнь. Ў выдыльу ў вeчир йшоў йа до них, а там почуваву шче йидeн зо мноў і здабайим сьы обидва. І вйн найи пса і йа майу пса. І йдемо обидва. Аш ту чуйим, йакісь спивайут. Вйн кажи: Йдут в Зарваніцы і спивайут. І йдем далы. Аш приходим выдалеко, а то ў пасыцы йакісь спивайи. А вйн кажи до мeни: Йакісь пйанний, вирный сьы. — А йа кажу до нeго: Та тй сьы пйаного бойш? Най вйн там собі спивайи. І так смо поуоставали і радим сьы. Аш ту пeс йидeн за другим і поутыкали. А йа кажу до нeго: Ходым. Приходим прeсто пасыки і минe скортыло поквивити сьы. А вонo скочило с пасыки і засьмйало сьы і стріскало ў долоны, тогды зачыло гульати, а ми зачыли тыкати аш під лыс. А вонo йде бис полі і вогнeм сйпли. І приходит до коний і зачинайи йидити. А ми стойали під лысом, аш ту нараз дивим сьы, лыс горит і помиг сьы, а ми тыкайим до гори до дому. Аш ту выбігайим ў половины полі, ўже вычого ни чути. А там зноў лыс буў, куда ми майи тыкати. Ми прыбігайим до сaмого лыса, а вйн ўже прыбиг нас і стріскаў ў долоны і зачыў сьмййати сьы. Нараз зноў лыс майи сьы і ломит сьы. Ми обрнули до коний, зноў аш під лыс і ташисмо посылали, бeсмо сьы бойали. Аш ту шче йидeн надйіхаў і кричуў: Уйи! А вйн кажи до мeни: Йа буду кричуў, най живeнько ййди. — А йа кажу до нeго: Най, ни кричи, хто знайи, шчо то за йидeн. Ўже майим йидного, шче ти тра й другого? — Вйн кажи: Йа таки буду кричуў. І зачыў кричйти: Домeньцьу — ва! — А вйн сьы витзивайи: Чого? — Ййде живeнько, бо oсьди йи бида. І тогды схeпиў сьы бoрши від мeни а йа хoпиў го сьы за плeчй і зачылисмо тыкати. А йак йим йигo дыгнаў, таи йим го тpутиў назат сeби. А вйн схoпиў сьы таи нинe дыгнаў, таи минe тpутиў назат сeби. Йа обгльйнуў сьы, а той чорт роспустйў пaльцы таи туй минe за плeчй злaпати. Йа йак кpикнуў і ўпаў йим до зимлы, ўжeм ни миг далы тыкати. Аш ту прййидит той трeтий до мeни. І устаў йа, то шче так йак би стйрту солoми запaлиў і ни знати, дe сьы подыў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Кароля Пшиблукевича.

122. *Страх розпиту.*

Раз йшов-ем із села і як упинив-ем сй коло eгомoсьцовой брами, закликав хтoсь: Іване! — А я кажу: Чого хочeш? Але нiчо не вiдо-

звало сі. Я зачив знов йти, а воно тогди каже: Де ти йдеш? — Я кажу: До дому! — І як-ем сказав, що йду до дому, то такий мене ляк вібрав, що не міг ем кроку ступити, волосє дубом стало, аж шапка підлізла до гори і так стояв ем може в квадранс. Потому зачив-ем поволи йти і все мене щось гий-би не пускало, але що то було, до нинька не знаю, бо нічого не видів.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Іванівцях, Жидачівського пов. Наталка Левицька.

123. Злодій перестав красти через страх.

Ра́ву йидного стаў йа ў ночі. А йа такий звичай маў, жи ўсем лубоіў шчось піті і ўкрасти. 'Али бирў і йду на други силó і нычóго там ни ўзьвў, бом ни маў йак, бо були польщиянти. Виртаіў звїтти, мишльу собі: Повэрну йа до коршми і Жиді вработіў. Аш ту дїўїу сьм, йїди йакісь йидним коньом. І бирў і сьїдаіў і йїду. Дїўїу сьм, а він вивэ йакісь тельбухи. А йа бирў нїж вва хольви і ріжу. Йак йим пробїў, аж вогнем посїпало на мени. Йа тогдї скóчвў с фіри і хтьїў йим бїти тóго фірмана. Дїўїу сьм, а фірмана нима. Кїнь сам бїжїт дальї. Бирў, доганьїу коньа, сьїдаіў і йїду. Прїїжджу йа ко́ло коршми і хтьїў йим повирнўти до коршми. Дїўїу сьм, а кїнь бїжїт. Йа тогдї вирнўў сьм і доганьаіў коньа. Ни міг йа го дьїгнати і виртаіў сьм. 'Али мишльу собі: Ныч йим стратиў і нычóго ни повискаў. Підў йа до гура́льни і вóзьму патикїў, абїм дўрно ни йшоў до до́му. Аш ту йду биз грéбляу, бїжїт сусьїдний хло́пцї і ўсе минé за сорóчку тьїгни. Йа сьм обзиваіў до нéго: Чó ти хóчиш ў мени? Тобї жиль, жи йа нисў? То йди, тай ти си вóзьми. А він ўзьвў тай вискочїў на мени. Слу́хайу, шчо минї так тьїшко? Ма́цаіў на пирéдї, йакісь на минї но́ги. Йа тогдї гадаіў: Шчо йи тако́го? Дровá нисў з нога́ми! І тогдї гадаіў: Вóзьму тьї і ўтóпїу. Злапаў йим за чўпир і кїнуў йим ў во́ду. Тогдї гадаіў: Шчо йа зробїў? За такé пустé і ўтóпїти сусьїдного хло́пцї. Виртаіў сьм, мóжи го шче викигну тай вїттрїсў. Йа лишé сьм обирнўў, дїўїу сьм, а він на минї. Тручїйу с сéби, ни мош стрўтити. Прóшу, абї влїз, він ни хóчи. Нисў дальї, а́ли носом аж до вишлї похилїў йим сьм, такий він тьїшкїй. Приношу до до́му, кричў: Жїнко, ўтвори! — а вона ни чўйи. Йак йим вїгнїў двéри, двéри сьм розломали. Йа кричў: Жїнко, сьвїтї! — а вона ни чўйи. Йа за чўпир, хтьїў йим тóго стьїгнўти с плчїй, а він йак зачé кричїти, йак сьм позбїгали шче бїльши, тай ми го з рук вїрвали. Ни лишїло минї сьм лишé во-

лосенни. Йак йа ўпаў тогдї до зямлі, тои три дни аны йіў, аны пїў, аны гаворїў. Йак йии ўстаў, пїшоў йии до ксьїндаа, вїсповїдаў сьї і ўжєи бїльшї нї краў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Кар. Пшиблукевича.

124. Узяв дѣдько смаженицю!

Буў йа ў Надорѣжны там польовїи. Али йидно́го ра́зу ў восни́и ночуваў йа ко́ло барабо́лы і мїй брат такжї, бо там дўжї дїки барабо́лы йїли, то мўсы́ло нас два бўти; йак йидѣн пїшоў на вичѣру, то дрўгїй сьї лишїў, бо нї мѣжна бу́ло так воставити. Так йа рас пїшоў на вичѣру, а брат сьї лишїў. Повичѣрїў йа, а жїнка ка́жї до мѣни: Та возьмї́ там ў горньа́тко шчось бра́тови, бо вїн десь дўжї голѣднї. — Та шчо вѣзьму, йак ўжєсмо ўсьо вьзьїли? — Жїнка ка́жї до мѣни: Зачика́й трѣшки, йа́ му ўсмѣжу хоць двї йайка. — Зачикаў йа, вонѣ ўсмѣжила, заўйивѣла мнїнї до хўстки горньа́тко с смажинїцпў, йа бирў, йду. Пѣлицьї ў йиднї руцї, а горньа́тко ў дрўгї руцї і так йду. Приходжу ко́ло млинѣ на грѣблў, нара́з нїц нї вїджу. Агїй, а то шчо сьї стѣло? Сьлыцѣтїў нї ма́ю, а нї вїджу. — Нарѣз мноў ско-милгувѣло по тї грѣблї та ў вѣду — бух! мноў. Горньа́тко поплїло, йа́ сьї дѣбры вїкупаў так, шчо аж нї сьї нї хтїло, залѣдво, шчои сьї вїдрапаў на бѣрїг. Йак йии сьї вїдрапаў, дїўїу сьї, сьтїна́ пирїдо мноў така́ чѣрна, йак бї хто задмилуваў. Агїй, а то шчо сьї стѣло? Та мнїнї нї пѣршїй раз сьудѣ ходїти. Пирїхрїстїў йа сьї таї пѣлицпў по сьтїнї по тї раз і дрўгїй раз. Дїўїу сьї, а то йакась конїна така́ сухѣ, йак дѣшка, а йа по нї пѣлицпў бїю. Гада́ю собї: Та шчо онѣ мнїнї вїнна? Тра ўзьити таї вїтци вїпровадити вотѣм на вѣболѣнї, та наї сьї пасѣ. Йа тїлько рўку натьгнўў, хтїў йии ўзьитї за грїву, йак мноў пруднѣ до горї ногѣми ў вѣду! А Бог жї бї тьї побїў с конїноў. Та мнїнї дрўгїй раз зноў купѣти сьї траба? Та йа шчо хѣчу вїльїсти з водї, а мнїнѣ нїбї шчось ў чѣло бух! А йа зноў ў вѣду. І так мнїнї з дѣсѣть раз кїнуло. Залѣдво шчо йа вїльїс таї ўзьїў таї йии сьї вирнўў до дѣму, бо с публїкоў нї бўло шїршої рѣдї. І ўжєи ў дѣма ночуваў, а вѣно́ вїтти таї пїшло аж до мѣго бра́та таї йїздїло на нїм десь до опїўночи, шчо лѣдво дочикаў рѣнї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

125. *Як страх їхав позовом.*

Раз йа нучуваў с кіньма на коньшынні. Прийіхав йим, попу́таў йим і пустіў па́сти, а са́мим пішоў під лыс спа́ти. 'Али лых йа тай чось ни мо́жу васну́ти. Зробіў йа собі дзі́гар і ку́ру. Слу́хайу, йа́кісь пан йі́ди штирма́ кіньма, по́вовом, баты́х тріска́йи, а́ли так йі́ди, йак ві́тир на ме́ни і прэ́сто. Гада́йу собі: Тра́ сьи ві́тци ўсту́піти, бо йа на са́мі дорóзэ ліжіў, бо йак надйі́ди, а ни змо́жу сьи жи́во схопі́ти, то мнѝ мо́жи розйі́хати. І почаў йим ўстава́ти, а ту ўже ко́ны надо́жноў. А йа́ сьи зляк тай но́ги пі́т се́бѝ хап! А ту тинча́сом мине́ о́сміў по колы́нах так, шчо аж йим сьи пиривирнуў до горі́ нога́ми. І від-йі́хаў від ме́ни з де́сьить кро́кіў і ў тым пэ́ньды о́бирнуў наза́д дру́гим бо́ком, куді́ голова́ була́. А йа гада́йу собі: Йак мнѝ ўда́риў ўже по колы́нах, то шче, псы́кроў, ўда́рит по голо́ві. — І йа хтыў пирикі́цнупи сьи так, йак сьи ды́ти пирики́цкайут. А таж бу́ло таке́ о́зиро наза́д ме́ни, а йа ў то́то о́зиро боу́ть! А він відйі́хаў з де́сьить кро́кіў тай почаў сьи сьмі́я́ти і ў до́лоны́ плэ́скати, а йа ў калаба́ни купайу сьи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

126. *Страх у стайні.*

Як ми полягали у стайни і спали — а була вже може перша година. Зачило у стайни дуже лоскотіти так, що ми сі зі сну поскапцели — і зачив мене тогди Павло кликати, але я не хотів встати, бош сі бояв. І як ми засьвітили ліхтарню, а коні всі повривали сі, і не було, ані єдного в стайни. А лоскіт дуже був гий-би сі стайне валила. І ми пішли тогди дивити сі, де ті коні поділи сі; а вони стояли всі у купці коло плота і лиш фуркотіли. А в другій стайни пара коний вирвала жолуб і витягла аж на серед стайні — а далі не могли вже вийти. А з того страху ми повтікали, аж до хати і смо спали, аж до рая, бо бояли сі з хати вийти.

Зап. 1903, від Гриня Бавуса, у Іванівцях, Жидачівського пов. Н Левицька.

127. *Страх на вові.*

Як їхав Инклевіч до Стрия і єму сіло на віс, то так було тешко, жи коні навіть ни могли йти. Али, жи він ще ни знав, що є... Коні

бив — коні ни хтіли йти. Дужи тешко, так, жи на коньох стала цалком піна. Аш сі біліла піна. Навіть ему... тоди він казав, бачу — віс му привиртало. Бо він аш тоди став. Зліс був. І зліс тоди с фери і пішов довкола воза і кажи: — Що за дїтько єї вчїпив шиле!?

І тоди ніц ни видів. І як сів тоди на феру, то коні ни міх стримати, так втікали. Він навіть тоди, бачу, заїхав був до Цуцуловиц — тими, кіньма. А то теньгій кавалок, но, жи я вже позабував. І с того як приїхав до дому і захорував зараз.

Зап. 1903, від Гриня Бавуса, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Дервянка.

128. *Страх у млинї.*

Йак мої тато були у Підгайцях у пана за гуженного і так йидного разу зібрали формальї йїхати до млинá. Вікидали збіжи на фіри і поїхали до млинá. Приїхали вони, поскидали, казали парупкам понасипати на кошї, парупки понасипали, а самї польгали. А тато льиглі на скринку там на тоту, де мукá падé. Парупки позасипїли, нима нїкого у млинї, тільки вони. Закурїли собі льульку і курт. Вилáзит спїт коліса панїчик і тãкжи льульку курт. І стау на опротїу них і дим пускайї. Так в годїну йиден на дрúгого пускали дим. Потому він пішóу до камїнь, поправїу камїнь, пішóу до мукї, помацау, чи добра йдé, ўзьїу доўбиньки, покóутау, тичãсом когút: кукурїку! А панїч пїт камїнь, мáло си клуби ни пошчибау. І ўже тоїї нóчи бїльши ни вїдїли.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

129. *Люлька з соняшника.*

Оден чоловік уповїдав. Ішов в ночи з двора і здїбав его панок на однїм млинїщи, шо си називає: „млинїши“. Він надїбав того панка, а панок курив люльку — таку порцилянову, білу. Кажи до него: „Замїнеймо си люльками“. А чоловік кажи: „Мїнеймо си!“ Тей си замїнели. Чоловік пішов до дому спати. Рано дивит си — а то сонїшина так... приломлена — ни люлька. Рано шов до двора нават — той чоловік самїй. Приходить на то місци, а люлька его стоїт на шили.

Зап. 1903, від Василя Григорійчука, в Видиніві, Снятинського пов. О. Деревянка.

130. З люльки костюмаха.

То наш йиден прийшоў до млина (Ліпйак, чи котрій) і зачыў молоти тэмка, чи шче ни молоў, лиш сидыў ко́ло вогню́, бо то та́джи бу́ло ў вымі. Там при огні сиды́ли й йнчі, й куры́ли люлькі. Прийшоў паніч, та́джи си сьіў ко́ло них, та́й ку́рит, та́й ка́жи до то́го чолові́ка: Міный сьи зы мноў за лю́льку. — Той чолові́к ка́жи — дывит сьи, жи до́бра лю́лька —: Чи ни схочыш до́дэтку? — А він ка́жи: Ньи, так міныйу сьи, гурт на гурт. — То́го панича́ бу́ла лю́лька фа́йна, дирив-йинна, с такім цибу́хом, жи сьи го́йдаи; а то́го чолові́ка то бу́ла лю́лька чырипйинна і мале́нький цибушо́к. Та́й поминьі́ли сьи. До́км той паніч сиды́ў, то той хлоп куры́ў, а йак паніч пішоў, дывит сьи, а то ни лю́лька, а́ли костюма́ха, но́га с коньі́, с копы́том. Зачы́ли сьи ўсьі сьмія́ти з не́го, шчо він собі́ лю́льку та́ку замі́ныў. І він выхо́дит ра́но там, де тоты́ застаўкі, на то́ту прига́ту, йи́го лю́лька ко́ло млина́ на плóты пові́сина. Узы́ў лю́льку. ўны́с до млина́ і зачыў пока́зувати тим лю́дьом, а оні́ дыві́ли сьи і сьмія́ли сьи с то́го ўсьо́го. — Той паніч выгльи́даў йак ме́льник.

Зап. в вересни, 1895 р. в Пужниках, Буцацького пов. від мами.

131. Виміняна люлька.

Іду я одного разу, так о дванадцеті годині, іду я, то стоїт хлоп на дорозі... стоїт, а я кури́в лю́льку. Він ка́жи: Ану міней си во инов! А я си взев — замі́нев за лю́льку за ту. Я до дому прийшов та до тої лю́льки — ни́ма. А то в торбині́ кінський гі́мнек намі́сто тої лю́льки.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

132. Кепська виміна.

Шов чолові́к в ночі с сила, знаете. Переходит его тогди біда — шез би, так такі тут коло нас недалеко, росстелив полотно віт цего плота до цего плота почерис дорогу. Він то опходит туда-ни-туда —

ни можи обійти; а далі зробив си с того пан. Пан собі курит люльку — таку файну, алиж бо і цес чоловік курит. Али він кажи: Знавш що? Мінейно си люльками. Він взев та свою дав, а той пан ему свою дав. Той приходит до дому, засвітив собі, обзирас си на люльку, а то ни люлька, а свинцький гіняк. Іде він шукати люльки свої — ножи на тім самім місци... А так він приходит, шукає, де то він був акурат, а то люлька в плоті — люльку застромило, шо то за біда — пропала би — пе гадайти собі...

Зап. 1903, від Параски Андрияшук, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

133. Порцелянка за деревянку.

Одєн плугатор нїс погони́чови вчєру. Пізна годїна, дївит сьї, йде другїй. Кáжи йнїу: Добрїй вечир. — А той влїй кáжи: Дóбри здорóуйнї! — А за Бога ни вгадаў. Йдут обá, балакають, а той кáжи: Дє ти йдеш, Івáни? — Нисў погони́чови вчєру. — Тай йá, кáжи, йду до свóйїх вольїў! — кáжи шчєв би. — А той шчо нїс вчєру, закурїў собї лўльку — тєньга була лўлька, файна — тай йде. А шчєв би закурїў собї шчє крáсшу йáк він. Тай кажи: Замїнїймо сьї за лўлькї. — Колї моя дириўїнка. — А він кáжи: Моя порцїлáнка, áли йá тобї ни жїтуйу, йá дайу, хоць вона куштїйнї бїльши йáк твоя. Тай помїнїли сьї. Пришóу до вогнїу, дївит сьї, а то с кукурузїйнкї лўлька, а цїбўх з лободї. Кáжи: Отó ннїй здурїў. Ну, на кáжи, вичерїй. — Той дївит сьї до двїйнїят, нїмá нїц. — Отó, кáжи, дїво, ни догикаў сьї двїйнїят, тай нїчó нїмá ў них.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олекси Сеньчука.

134. Як страх ловив рибу.

Ў Цвїтовї ў йиднїй скарбóвї хáтї мєшкаў госпóдар. І йáк пришóу новїй мїсьнїць, то по стрїху так йáк би йáкїм пóвовом йїздиў. А нарáз слўхайут, валїт сьї ў сїнєх сьтїнá; такий грїмїт, так литїт! Вихóдїт с хáти сь свїтлом, дїўїнт сьї, сьтїнá стоїт. Виртáют до хáти, слўхайут, а на стрїху так таньцьўїнї, так вилóскуїнї, жи йáк би йáкє вилїки висєлїй сьї вїтпраўїло. Так бóди таньцьўвáти до двáнáцьцїтої годїннї. Від двáнáцьцїтої годїннї ўже спокїйно. 'Али кóло

хати вірас нивиликий буў горód, а пóри той горód тиклá рíка. Діўйт сьи, ў тьí рíцы до мiсьицьи лапáйи хтось рíбу, áли головоў ў долинну, а ногáми до горí і сак закидáйи і пiднóсит, витрiсáйи с сакá рíбу. Приглядáйут сьи, шчó то йисць, áли то ни чоловiк, áли йакáсь сотонá. Онi тогдi вiдiйшли ўже ни далéко хати, слухáйут, ў кукурúдзах такiй дужи трiскiт. А то ўже кукурúдзи бiли такi вилiкi, шчó ўже прiли; а онi мiслили, шчó то йакá худóба абó кóны. Вони тогдi шче закликáли на нáймичку: Марiнка, Марiнка! Бiгáй по борвёнько, бо йакáсь худóба ў кукурúдзах так дужи лóмит! Кобiсмо загнáли, бо то будé шкóда; мóжи то дóбри йакi кóны. — Забрáли патики до рук, оббiгли горód надокóла, нимá нiгдé нiчó, тiлькó с кукурúдзiў до рiкi побiгла йакáсь хлопчiна малёнька ў капiльóсы на дрúгий бiк: биз вóду тaй стáло на бёривзi тaй сплэскало ў долóны, зачiло сьи сьмiйáти і зачiло казáти: Борвёнько, борвёнько, бо будé шкóда! — А то мiсьиць сьвiтiў, бiло сьи вiтко, онi сьи дiўйт ў горód, нимá й iнднóго кукурúдза ўлóманого. Повирну́ли вони до хати і кáжут: То вiтко, жи той самiй, шчó рíбу лапáў. I ўже бiльши ни йшли там двiгi сьи.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

135. Страх і рибакі.

Ту ў Будвинi кóло Корóпцi вiйшли рибакi рíбу лапáти на Дьiстёр так пiрид вéчиром. I зiбрáли сьи на вóду і зачiли йiхати. Али слухáйут, шчось плинé водóў і кричiт так, йак дитiна. Кáжи йидён до дрúгого: О, ўже йакáсь публiка кiнула ў вóду дитiну. Йiдьмо тaй злапáйи тaй возьмём до дóму, бо грiх за душú! — I так пúстили сьи йiхати, прiйiжджiйут до тóй дитiни, злапáли і йидён зняў сирдáк с сéби, завинúў ту дитiну, поста́виў ў чайку і йiди до бёрига. Нидалéко бёрига тотá дитiна йак сьи кiнула с сирдáком до водi і ў пáру гiн вiд них вiплила гóла, а сирдáк сьи ўтонiў. Так вони зачiли йiхати зноў, пиридогiнили і злапáли. I дрúгий с сéби сардáк зняў і тутú дитiну зноў завинúў. I зноў йiдут до бёрига. А та нидалéко бёрига зноў так зробiла, йак с тим. I так бiло йiх шiсьть і так с ўсьмiа зробiла, жи й йидён сирдáкá ни маў. За сэмим рáзом йак йi злапáли і ўже ў мiх обвинúли, бо сирдáкá ни бiло. Прийiхали до бёрига, повиза́зьили, тутú дитiну тримáйут, тaй йидён кáжи: Накладiм вогóнь, та тутú дитiну ўбiгрiйим, бо то ўже гi нiч бiла. Наклáли вогóнь, зачiло сьи вiд вогнiў вiтко бiти, дiўйт сьи до тóго мiха, а ў тiм мiху котáтко такé брiткé, шчó ни мош ў рúки ўзьбiти. Узьбiў йидён і виснаў го з мiха

коло вогню, а воно зашкірило ся тай грійи сь. Йак сь розьігріло, йак скочит ў вогонь, так той вогонь пороскилало, шчо ни було ані вуглика, а самó ўпало до Дньістрú і зачїло лúжи сьмїйати сь: Бідна дитїна, бідна! — так приповїдало. А вонї з мїсьцьи ни могли сь рúшити, тák сь позасгрáшували. Йак ўже трóхи відьїшли, тай каже йїден до дрúгого: Сисé ни тра й побирижникá, бо й побирижник так ни гóди поздирати лагїдцелько, йак воно з нас поздирало сирдакї. І зачїў йїден на дрúгого кричати: На шчо ти браў бїду? — А той кажи: А ти на шчо браў? — І так сь пирéчили з годїну, а потóму кажи йїден до дрúгого: То так, кúми; ўже нїгди пїрид вéчиром на рїбу ни йдым, бо бїсмо мóже і ўсе так найшли йак мїньи, а хто знаїи, шчо воно би дрúгий раз зробїло? Мóжи би і нас потонїло? І ўже бїльши на рїбу ни ходїли пїрид вéчиром, тїлькó ўсе до полúднїи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Мах-повського.

136. Страх гонить рибу.

Йа лапаў рїбу. Настáвиў йа лýску на рїбу ў берїзьнью, паде рїба йак звїкли ў лóўку, йа лých собї на берїзьї, перестїў йи сь три рáзи і тотó мїсци, де йá сь положиў, пирихристїў. Литїт пес по кóниц мóїї головї вилїкий, страшнїй і полéтыў. Поты́м небáвом так йак нáлицеў по травї мїсци за мїсцим: фу, фу. Йá сь пирихристїў, ўстаў, пїшóў до свóїї лóўки, набраў рїби, лїўїу сь пизабáвом, такé гї Жид вальзало вїшше лóўки, ў папчóхах. волá булá глїбока с пїў лýктьи на брóдьї, зачїло талáпати сь, горбáти, згїгнени, зачїло стогвáти, стрáшити, а йа зачїў говорїти пáцьир тай йи пїшóў до лóму. Приходжу рáно, набраўїи с пїўтора гáрцьи рїби і ўже бїльши тóго ни відьїў.

Зап. в липни, 1902, в Коропцї, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

137. Страх над Ченчою.

То так, як я був в Ясенїци на тартакú, поломáи ся від машини лýзри, шчо машину тягнуть. Менé пїзлáв машинїстїй до Бориславе вїдольгї тотї лýзри. Так я там чекав, бо не було того мосьбїжника в дóма до одїивáйцятóї годїни в ноцї. Вїйшов-ем вїтам, було вже пів до дванáцетóї. На нáшїм пóли е рїка, шчо сї називáв Ченьша. Я надїї-

шов над ту Ченьшу, а мені сі зробив перёд очима великій ліс. Став-ем, ўстрашив-ем сі. Мислю си: Ў ліс не піду. Витєгаю тютюн, закурив-ем си (то найскорше, бо кажут як страх, то куріти). І так мислю собі: Всьо єдно, що б́уде, то б́уде, під́у в той ліс. — Вступивсь я два кроки в ліс, дівю сі — а то вода зробила сі з то́го ліса. Перейшов я за воду, пішов-ем на стежку. Дівю ся, йде дорогою пес (направду! то не ба́йка жадна!). Я сі ўстрашив того пса, здойнив-ем кепелюх, говорив-ем па́цір. Так я йду, тай пес йде і йде... Я поза ф́осу і шовю па́цір, аж ем прийшов на конєць свої границі, там як сі кінчит наше поле. Тогда пес щєв, а я пішов до д́ому.

Повідають, що в тій Чєнши — нечїсте місце. Як раз два музиканти в Ясениці пішли по струни до Борислава, то блуділи, блуділи тай померзли.

А знов єдєн дерево возив то на ніч і він і коні померзли. На тїм місци завше хтось свїще, кличе.

Зап- 1902, в Ясениці, Дрогобицького пов. від коваля Айзенбарта, В. Левинський.

138. Як страх крутив ся на воді.

Так він казав так во: Стоїт під берегом в саме полудие, а щось чорне лєтіло і крутило сі. Тей вирвало кавалок берега і кинуло на ріку. І тогди з ріни скочило в воду і крутило сі тей на воді щєзло. Таке чорне.

Зап. 1903, від Василя Татчина, в Івапівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

139. Страх сипле піском.

А знов той сам побирижник засідає там в лісі на шкідників... в ночи. І рас там як він сидів в ночи над берегом, над ріков, — тиха була ніч, погідна, місячна, морос був добрий, сьніг вже так рівненський, білий... всюди — нарас кидає ему в ночи щось піском. Він сі троха настрашив, али зарас зачев се дивити, що би того могло бути. Всюди так оглянув сі, всюди, навкола - пириконав сі, що нікого нима. В тїм другий рас кидає так само піском... Али так сильно его закидало тим піском... А потому знов третій рас так само. І він потому ще там посидів, хотів сі пириконати, чи то де хто збитки ему не робит які. Потому пішов собі до дому. — Страх го вібрав — він пішов до дому.

А на другий день пішов там на то місці прикронати сі, чи є там той пісок насипаний по верха. А там нічогосінько не було. Чистенький сьніг як лежав, так лежав. Ніц а ніц ни було. Віт того часу він вже вірит в страхи.

Зап. як висше.

140. Страж у Св. Станіславі¹⁾.

Купиў газда ў Сьвінтыш Станіславі город, штиреста рінських даў. Перибраў сьи до тої хати господарувати, зразу нічо ни було ў ти хати страшного. Зачиў йаму копати на тым грунті на бараболу, зачило пуджити ў ти хати. Шчо було ў хати, ўсьо кидало ў него і ў чельидь йиго. Вібрали с хати чисто ўсьо, аби нічо ни було ў хати, аби ни було чим кидати, йиднак невідомим способом кидало ў хати у ўсьу чельидь. Льижи спати, влапайи, кини го сирит змлы; жинку, дыўчину самош так кидало. Аж нарешты зачиў льудим казати: Геї, бида льуди. Кидайи ў мени, жи нивитримок і ни вітко нічо, прийдє сьи хату витстунити. Прийдит до мени ў вєчир, панови господарі. — Приходит сорок хлопа і шандар буў і віт, зачило му дивиса робити. Віт кажи: Йа зарас справу зробиу сєму. — Ни ўстиг вимовити тото віт слово, віта ў груди йак бєўхнуло йакимос польном невідомо вітки і віт ўжє сьи спудиў і сказавў: Йа сєму справи ни годни зробити. — Чим раз гирши збиткувало сьи. Нарикайи на туту йаму, шчо вікопаў, шчо мџи шчо порушиў. Кажут сусьиди: Мџи й то бџти. Зачили радити йиму: Йдыт до ксьондза, посєвитити хату. Там йи кльаштор. Пришџў ксьондза, покропиў хату сьвїченоў водџў, однакош сьи збиткувало. Аж за трєтим разом покропиў, ўспокойило сьи чирив кїлька день. Пішџў до міста газда той і жинка пішла, лиш дыўчина була ў хати. Кажи бида: Утворі! — Тотá дыўчина виттворила, посунуло сьи до хати, лиш витир чџти було. І стáло до стєлы, били гї слуп, йак полотнџ і шче тотá хата ни ўспокойєна, зноў зачило там мордувати. На кінци ни знайу, шчо сьи там стáло, бо йа там і відџў, али потџму пішџў витти.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олекси Савкового.

140. Бида в дџвџки.

В Парашчєкá в Ясеници служила дџвџка, шчо мала бидџ. Тотá бидá ўсье робила госпџдарєви збитки. Нєраз впаскџдила сї на кџхню. Такий

¹⁾ Осєля в Станіславїєськїм пов.

смірд с того, що не мож було бути в хаті. Або вікна мазала гім..м. Люди йдуть тай дивують сі. В когó служила, то біда také вираблела. Аж пішли в нев до якоїсь ворóжки під Самбором, тай та відогнала від неї біду. А дівка ще жиє.

Зап. в грудні, 1902, в Ясениці, Дрогобицького пов. від Ів. Багрія, В. Левинський.

142. Як страх водив Онуфрія Куриняка.

Онуфрій Куриняк пішоў до одного газді, Баньдикá, робіти диривішчи і там доўгó забавиў сьи. Робіў диривішчи і по тым ўсьім пўстивў сьи до дому, пішоў ў поганий такий кут на вітхід, ватьіў ў вирбў сокіроў, виходит вітти хлоп і бирé сьи до негó і кажи: Ході. — Завіў йигó ў воду і вóдит йигó по воді чїриз виліквий час і завіў до Івана Куликóўского на подвіри. І сказаў: Дé йа йи? — А той кажи: На шкїллі ў Остафійчука. — А він кажи: Бóжи мій, Бóжи, за шчо ти минé так вóдиш? — А той хлоп шчез, біда. Він сьи спашнїтаў, дївит сьи, ў Куликóўского він на подвіру, ў Івана. Зачіў пўкати ў вікнó, пустіў Іван до хати йигó, Онуфрія Курильика і він зачіў розказувати ў свóйї нидóльї Іванови Куликóўскому і кажи: Йак бим буў ни згадаў за Бóга, то й ни ввáйу, шчóби сьи булó стáло во мноў. І аш ráпо пішоў собі до дому. І віт того чисé ўже ў вéчир нвїгдé ни хóчи йти.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олексї Савкового.

143. Біда на плечах.

Той Лáпйак нвїс біду с Карского на плéчох аж до Буркіского фігури. Аш там приїшоў, а то далéко з бáриского нéсти аш ту, пирхристїў сьи, біда с пличий скóчила. Йак приїшоў до дому, то сорóчка на нїм була цїлком мóкра.

Зап. в вересни, 1895, в Пужниках, Буцацького пов. від мамї.

144. Страх возить ся на плечах.

Али одного раву я йду теї надїбаю на доровї, теї кажи минї: „А ти би мине ни брав?“ — А я кажу: „А то куда тибé брати?“ —

А воно си вже до мене ни обзивало. А вітак, як воно сіло мині на плечі, той я его носив. Вітак носю я, той носю, а вітак дес-ем носив того далі так до вопівночи, а лишень кури заціяли, а то мині с пліччєй дес щезло... То таке, шо як ничести, то де влізи на плечі, аби тогди мав на пам'яті, аби пригадав, коли був сьвятий вечєр, котрої днини. Та бо то ни мош нагадати. Та як си нагадає, то зарас оно щєзни, али як ни мош нагадати — той носить, той носить.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

145. Як гавда боров ся зі страхом.

Стах Фидорук буў ў Сьтїньци на празнику. Йшоў пїаний с празнику лысом, тєньгий хлопака буў і лихословіну злїму дїхови, казаў: Йа хїчу сьи борїти. — Жїнка Катїрина в ним йшла: Бїй сьи, Бїга, важи, шчї ти рїбїш? — Він такі свої борїти сьи. Пойаўийи сьи ў лысы суха особа на гостїньци, кажи: Колї хоч, ходї сьи борїти. — Йак сьи ўаїли обї борїти і тотї сухї особа, шчо влапїи Стаха і ўсе до вишлї тоўчє ним. Фурт бїрут сьи. Ўже й він ўвдрїў, шчо ни жерт. Жїнка йде, мїлит сьи Бїгу, кажи: Чоловїчи, хрїстї сьи. — Йак го зачїло мордувати ш чверть мїлї, так го, шчєз би алий дух, стоўк, шчо залєдвї за мїсьиць шчо прїйшїбу до свїго здорїўи і ўже вїт тогдї борїти сьи ни ходїў, лиш йак го нїч захїпила, ваўши сьи Бїгу молїў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олексї Савкового.

146. Згїнник страхом.

Йду я с поля, а там гнец*) був замерс. Али я йду, то я знав де він замерс — я там нїби є завсїгди. Али приходжу я на то само мїсци, де він замерс, а то си зробив шляхтич таї батогом таке вимахує, таке вифївкує той зробили си пиридовнов свинї. Тот пан так бїгав за ними, бїгав, али я собі кажу сам до себе: „Шо би то такого було?... Мене половина ни впади!“ І так бїру я — йду до того пана. Сам він бїжат нїби за свинїми. Я кажу; „Пане, я вам поможу гонити!“ А то си до мене ни обзиває нїчо. Али я кажу: „Шо би то такого було, шо це си

*) Згїнник.

ни обзиває нічо?" Іде той пан та я йду з ним врас. Я до него хочу вогорити, а воно до мени ни обзиває си нічо. Йду я, йду з ним, ніц воно до мени ни каже ані рас. І тото дес воно від мени щевло. Али йду я, йду далі, а то си зробив с того пана вів такий тенбгій, такий якби з браги вішов. Як я зачев за тим волом ходити — та я по таких, млаках ходив, шом бродив по коліна. Та той вів шов по верха, а я стрих. Як я зачев за ним ходити, бігати, завиртати єго, али я... мене втуманило — я гадав, шо то є вів, а тот вів мене аш до самої днини. Я аш рано прийшов, теї кажу: „А то я дурний, шо я за якимос волом бігав, шо мине де по млаках водило. Али тогди як воно мене водило, та все бире мене, тєгни за шию, а я си ни давав. Я собі думав: „Чиж я би ни дурний був, аби я си там талапав“?

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

147. *Перестрашений.*

Ішов Гриньо Богданів з Вінневи і ніс кіле; з ним ішов пес, ніби вітам від єго тата. А с тим псом шось ішло і той пес дуже в'їдав на то. Пес єдним боком, а він другим боком. І так сї був злек того, шо як прийшов до дому, то аш го віттирала. Аш рано прийшов. Як виїшов з вечира, то прийшов аш рано.

Зап. О. Деревянка.

148. *Цвіти на свидовім корчі.*

Мій брат, Федь Сеньчук, йшоў попри кўхню о́грудом. У́дріу свидовий корч, ў ночі, ў о́груді ко́ло стєшки, показáли сьи білы квіти му ў ночі, йак найкраща біла рўжи. Він ўзьиў і ўломаў то́го корчі, дівит сьи, ў руках лўжи вилікі квіти вигляда́ют. Показáла сьи, шчєзла би, о́сба ала, зач́ила тьі квіти відбирáти: Дай судá. — Кáжи брат: Йа ни дам, то мóйи. — А шчєз би кáжи: То мóйи. — І зач́или сьи буршкáти; хлоп буў мóцний, кáжи: Йа ни дам. — Ќинуло го ќілька рас до змилы́, ш́ипку стрáтиў, дєсь, шчєзло би, ўхóпило. Приньіє до дóму тоті рўжі і кáжи: Сьвítьіт, бо йа ма́йу фáйны рўжі ў руках. — Ми засьвítили, зач́илисмо сьи сьмійáти, шчо знак йи, шчо цв́ило, а він ўстаў тай кáжи: А се шчо тако́го? Та то булі такі квіти, шчо страх. — Пішоў д́ругий дєнь, зач́иў шукáти за ш́ипкоў, ни найшоў і до п́иньі.

І ўже му было віт тогдї надбѣри, була така годїна, шчо йму шкодливо було.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

149. *Страх на очкурї.*

Йидѣн буў наймит даўно шче за панышчини на Пиривісци. 'Али той наймит йде, али зла особба показала сьм, панїч. Ідѣ бїльши парупкїў, а той кая: Ни бїйти сьм, йа го йму, йа ни бѣйу сьм. — Маў вїп такой очкур коло сѣби, злапаў туту бїду і видѣ на паныске гумно. До дньн паныви ўсї стиртї пиримолотїў ним. Рапо зачїў сьм просїти, а вїп кажи: Пиричисьтє ми шче ўсѣо збїжи, абї кажди окрѣми було. — Пиричїстїў ўсѣо збїжи, тай го пустїў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

150. *Як парубок гонив терлицю.*

Йак йа буў хлопак, служїў йа при дворї і гонїў кѣны на нїч, бо припало на мѣни. Зайшїў йа кѣны на Лїсу Гору, вїсчи Мильничѣнка. Попутаў йа кѣны, вибираїу собї с тих йидного, шчо найситшїй, абї мнїнї було дѣбри йїхати до сѣби, бо то ш чверть мїльї. Прийїхаў йа до свѣго дѣму, пїклá мама пичѣнї пирогї. Повичѣрїў йа, сїў на кѣнї, поїхаў пїд вїкно: Мамо, мамо, даїти мнїнї на пачку тьутьуну, бо мнїнї сьм наўкучит при кѣнох. — Кажи мама: Сїну, ни маїу бѣди липѣ сїм грѣйцарїў і тих ти дам. — Сїў йа, йїду і тьїшу сьм, жи маїу пачку тьутьуну, ўже маїу рѣзрїўку. Там бїли хлопцї ў кѣршнї; казаў йа вїнїсти пачку тьутьуну; ни квѣпали сьм вонї жадїн, а йа заїхаў кѣнобѣм до сирїдїни до кѣршнї і кажу орїндарѣви: Даї мнїнї пачку тьутьуну за 7 грѣйцарїў. — Даў Жид пачку тьутьуну, зробїў йа собї двїгарѣ, ўзвїў сьїрнїк, закурїў і далї виїжджу тай кажу: Хлопцї, дѣбранїч. — Вїтпѣвїдаїут: Шчїслїва. — Йїду йа, йїду, приїхаў йим коло Сїманьа коло Тацїйѣвого. Вїхѣдїт вїтти тѣрлицьї с пїт плѣта с сўтїча; вѣна на пирѣд, йа за неў, вѣна гальѣп тьїкаїн, а йа гальѣп кѣном, тїснѣ і тїснѣ, аш с кѣнѣ пїпа йде, шчо мѣжна лопатоў згорѣати. Прилїтаїу пїт Темнїй коло Штїфанá Марїшá; там бїли очирѣта, а вѣна ў очирѣти, тай трас, трас ў долѣнї і сьмїї сьм. А йа

с того страху йак с коньа ўскочу, так сьє нальїк, ўбіг до хати, слóва с себи ни мóжу добóти. Цитайи Штифáн: Шчо тоби, хлопчи? — Ни обавивайу сьє, бо ни гóдин промóвити. Так сьє тьєглó биз годїну, биз двї; вїйшли вони с хати, за конем дивїти сьє, а коньа кóло ворїт нимá. Кажє Івáн: Шчош тїпер буди? — Шчо буди, нїч своє прáво майи. — Ўвїю Штифáн Івáна за рúку, вїйшли на Лїсу до тих скарбóвих кóний, обїйшли, повганьїли до кúпи, рахúют, ўсє кóньї йи, а тóго нимá, шчо йа йїздиў до себи на вичеру. А шчош тїпер, Штифáни, буди? — Ньїц ни буди, йак го влóдлий ни ўкраў, тó го воўкї ни вьзїли. Вїн ў пóли мусит бутї. — Польгáли ми пїт стїрту пшивїцьї, ўвãли рáно ўставáти тай за кїньми шукáти. Позбирáли кóньї до кúпи, гóньит йїх до дворá, а тóго йнднóго нимá. Зганьїют на долину, над Мильниченка над тóго, а бїдна конїна лїжїт ў ровї, прибирáйи ногáми. Думайи собї Івáн: Шчо сьє с тобóу тїпер стáни? — Прибїх вїн пáру кóний, влaпáў до рук, пїшóў до сусьїди, пожїчнў ўпрїжї кавáлок лївви, запрїх пáру кóнийї і бирé тóго коньа ж жóлоба за шїю, привирнўў на сторцї і вїтьгїг. Ледви вїн бїдний придлїбаў до свóго дворá. Жиль сьє Івáнови ўчинїў, шчо на вичеру йїздиў, а вїн сьє цýлу нїч ни пас; трáба від дрúгих кóний ўривáти, та йимў дóбрїй фúтраш дáти. Дьїстáў вїн тóго ўсьóго 5 гáрцьїў вїўсá. Посилáйи пан Івáна с тим конем ў пóли волочїти. Жиль Івáнови гонїти і з гáду батогóm бїти, бос сьє цýлу нїч ни пас і хоть дóбрїй обрїк вьзїў, áли мордувáў йис сьє по жолобáх. Пустїў йа йїгó на рїзу в бороноў. Прийїздит окóман: Івáни, на шчо ти пустїў коньї пáсти? — Ой прóшу пáна, йа пустїў пáсти, бо йїхаў дорóгоў, зачїпїў, тай вїн шчос хрáмайи. Кручу ўже. Йїгó так ногá забóлыла. — Бирї, бирї, запрїгáй, най волочит. — Прийїзвáў йа йїгó до ковїї і волóчу. Тьїлько окóман поїйхаў, а йа коньї звоў на пáшу. Прихóдит полудни, йак йимў Івáн обрїк дóбрїй даў, так кїнь до пїршойї годїни нóги задрáў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

151. Як страж крутив ся.

Я як був ще малим хлопцьом, теї приїхали раз тато з Роздолу. А в нас є город. Дивимо ся, нїби так на межї стоїт щось трое таких бїлих. А був брат, нїби старшїй, теї зачав кидати в тото грудьом; а воно сї ни хотїло вступити теї крутило сї. Теї потому жисьмо сї вступили теї ни знати, де сї подїло. Али жи ни витко сї було.

Зап. 1903, від Михайла Зьвірницького в Турадах, Жидачівського пов. О. Деревянка.

152. Як у хаті звонило.

Ў нас ў Коропці ў йидного госпóдара, шчо називаў сьи Олэкса Садыўский, шчос дзвонило ў хаты ко́ло постылі мiжнi пéчоў. I сходили сьи шчо сьвiта, шчо ниды́лы там лъуди слухати, йак то дзвонит. 'Али питаў йа сьи ни йидного, котрый там буў, йак вiя чуў, йак там дзвонит. Йидны казали, жи чу́ли дзвониньи тонкé, а дейакiх такiх йим сьи питаў, жи казали, жи ныц ни чу́ли. 'Али засла́бла то́му гавды́ жiнка i вона ка́жи: Ой бiда́ та́ки; вiтко, шчо нам ту шкóдит. I жiнка ни задоўгий час померла. Вiттáк ў пáру мiсьицыў помер i сам той гавдá, áли лишiў шче пiйтиро дьiтий, а йиден найстáрший, називаў сьи Иван, той робiў столáрку. I вiслужиў при вóську i пришоў до до́му, засла́б, такóж помер. I сестра́ такóж вiдана́ жiла ўсьогó тiждинь i малá дьiучина ни ў доўгий час по них померла. I ка́жут брáты: Ой бiда́, тра́ сьи вiтци пирибрáти, бо вiтко, жи нам тут ни до́бри сьи видé. Йидны говорiли, жи там булá цéрева колiсь даўно́, дру́ги, жи косьцьол, а такi бiли, жи ка́али, шчо каплiцьи тiлькó. До́ки дзвонило, жи чу́ли вони́, до́ти йи́м ныц ни бiло, áли йак вони́ оголосили лъудим, шчо ў них дзвонит, то потiм лъуди йак ўзьили приходiти, то пиристáло дзвонiги, а вони́ зачили мёрти. I тнх пiйтиро йак ўже померло, тогдi синí поставили си на йи́нчим мiсци хату, а ту спродáли за дешéвi грóшi, бо на́вiть сьи бо́али тим дэри́вом палiти, шчобi й вони́ ни померли. А тiпéр вони́ здорóви i гавдуйут собi.

Зап. в липни, 1902, в Коропці, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

153. Нечисте мiсце.

Повiдали миньи тато, жи вони все мали звичай хату на сьвiтий вечир*) сьвиченов водов кропити. А мама мали знов звичай, жи хрестики робили по сьцьинах зи сьвиченов водов.

Али-ж вони купили собi йинчу хату, те́й ф́ тi хаты то робили. Зачили кропити сьвиченов водов, зачили мама хрестики робити; йак зачив йакiсь шу́вар, йакiсь вiтир по хаты зачив сьи гонити! Навiть ди-

*) Щедрый вечiр.

тина сиділа на заїлицю — і дитину скинуло на землю. Али нічогі ни виділи. По горі йак зачало чинось стукати, йак зачало шось кидати — а то тота хата була на ничисьцьім місяци за вокописком. Аш мусіли тују хату продати і фступити сьн.

Зап. 1902 р. від Ганни Феліцької, прозваної „Ганусьи Кучирива“, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

154. Якого стража мала баба.

Буў то йиден коло мени сусьіда, навіть мій шче рідний нанашко. Маў він стару хатчину, али таїа хатчина ўже сьн валіла, тай він пішоў на фільварок коропецкий за парупка служіти до формальки сь цылім домом. І прислужіў він собі там грощий і кажи до жінки: Тра там хату класти нову, бо йак підем с служби, то ни будим мати й де пириночувати! І купиў він дєрива, найміў собі майстра тай поставіў хату. 'Али стаў він шче служіти ў скарбі на дальший чис, а ў него вінайміў си комірни йиден дьід з бабоў. Грощий йимў ни платіли за тоїи, з за того, шчо були бідныі, а він ў плату ни кінчи й стоїаў, бо йимў було за то добри, жи сидіў комірник тай сьн хата ни пустошила. 'Али таїа баба віходит йидного ранку на вўлицю тай кажи: Кобім собі могла йинди найти, бо тут шчос ўсе грїмайи і мисками і горшкками і навіть по поды так йак би штирма кіньми йїхаў. — 'Али йидного разу гульбали ми ў тоїі баби, бо йа шче буў на той чис парупком, али йиден парубок старший від мени напиў сьн буў моцно і льиг на постыль і зачинайи зубами риніти так, йак би йакє скло грив. 'Али кажи тота баба: Йак ви сьн поросходити, та вноў будє мині йинчий кольидувати, шче лыпши, йак сей типєр на постили. — А шчос такого, бабўну, ў вас йи такого страшного? — Ой та ци рас пуджний. Ўсе шчо нового місяцьи такоїі грїмитны наробит, шчо мині сьн здайє, шчо йа до раны буду на зимлі, а с хати ни буди нїгдє і знаку. — Ну, а вітак шчо йак ўстанити? Йи йака шкєда? — Ньн, Бєгу дьїкувати ньїц. Хоть чим грїмайи цылу ньїч, али ўсьо цылє. — Ей, шчо бабо, така біда; то йак би йа сьн напиў, а ўзьиў вам грїмати, то по чим бим грїмнуў, то би цылого ни було. То, бабо, нипраўда, шчо ви кажити, шчо йи біда. — Та ти мині, сінку, ни віриш? Тажи йа така стара, та йа брїхати пькєли ни брїхала тай типєр ни брєшу. — Ей чому ньи, ни брєшити. А йа вам ни кажу, шчо йак би йа сьн бідоў зробіў, тобїсти ни мали ньїчєго цылого ў хаты. — Чикай, сїну, йа тобї росповім йидну річ, йак зо мноў було ў сисьї хаты, шчо на тоїи мєжу

присигну́ти ни так раз, али дэсэць раз. Раз йидно́го ра́зу, то́ сьм дь-
 йало ў осні́, пішоў мій стары́й за тым хлы́бом, жэбрати, а йа спа́ла
 сама́. Тай йим двэ́рі замкну́ла, загасі́ла лья́мку і ўже́м на по́мацки
 гово́рїла мо́литві, шчо́м шко́дува́ла на́хти. Гово́ру йа мо́литві і чу́йу
 йа́кїс сту́кіт. 'Али йа наслуху́йу, бо йа ма́ла надьї́у, шчо́ то стары́й
 надьї́ди. Эговора́ла йа мо́литві, ныхто́ ни то́ро́кайи і ни відзвва́йи сьм,
 абї́ йа ўтво́рїла двэ́рі. Тай ўзьїла, пирхрїсти́ла сьм шче́ рас, тай сьм
 положи́ла спа́ти. І засну́ла. На́ра́з йа крїс сон чу́йу, жи́ шчо́с на мї́ннї
 тако́го тьшкы́го лїжї́т, шчо́ страх. 'Али йа́ си думала́, жи́ то стары́й,
 тай ка́жу до не́го: А то ти? — А він сьм ни відзвва́йи. — А мо́жи
 ти пїа́нїй? — Йа ма́ц йи́го, зачы́ла сьм рушы́ти, а то студэ́нїй, йа́к
 лы́д. А він сьм так на ме́ни ўложи́ў, та ко́бї ўже́ на ме́ни йа́к звэ́рха,
 а то ба на́вїть ўже́ й мї́жи но́ги лы́г до само́го ть́ла. Чу́йу, та́кїй
 студэ́нїй, жи́ йа́к лы́д. Хо́чу йа́ сьм хрїсти́ти, ни мож. Хо́чу крїчы́ти,
 тако́ж ньи. Аш, славі́ти Бо́га, ко́гүт зашїа́ў, йа́к сьм той студэ́нїй дүх
 з ме́ни вы́рваў та ни йшоў ньї ў двэ́рі, ньї ў ві́кна, ть́лько просто́
 ў го́ру, ў сү́фіт. То так ха́та стрїшчы́ла, шчо́ йа ка́за́ла, жи́ й ківочка́
 з не́йї ни бу́ди. Уста́ла йа, пирхрїсти́ла сьм, та́ бо йа́ сьм хрїшчу́,
 а рука́ мї́ннї сьм трїсе́ так, йа́к бим, боро́нї Бо́жи, пропа́сницю ма́ла.
 Йа́ шчо́ ма́ла сьм пирхрїсти́ти три ра́зи, то йа́ сьм хрїсти́ла й хрї-
 стї́ла, аш сьм зачы́ло розвїдньї́ти. І ўже́м спа́ти ни мо́гла́ до дньи.
 Прышоў дьїд ра́но до до́му, зачы́ла йа йи́му росповїда́ти, йа́к буў на
 ме́ни йа́кїс льх. — 'Али дьїд ка́жи: Ей, ти дурна́ ба́бо. Та хто на
 те́бї лы́гаў, йа́к йа ни буў ў до́ма? — Та йа́к то ньи? А бї́гме лы́-
 гаў, а́ли та́кїй студэ́нїй, шчо́ йа́к лы́д, а та́кїй тьшкы́й, жи́ маў ва́гї
 за шти́рбх, йа́к ти. — А мо́жи сьм хлџ́пцы́ де с тобо́ў дро́чы́ли? —
 Ей, та де хлџ́пцы́, йа́ двэ́рі бу́ла замкну́ла шче́ в ве́чїри. — Но, а ра́но
 йа́к йис ўста́ла? — Та́ко́ж бу́ли замкнџ́ны. — Ей, то то́бї сьм снї́ло
 та́кї. — Та де́ сьм снї́ло? А тї́ж ни вї́рїш мї́ннї? Та йа́к ми йи обџ́и
 ў до́ма, та йа́к грїма́йи. — А чуму́ж ньїко́ли ни лы́гало́ на нас? —
 Бо нас бу́ло ўсе́ двџ́йи. — Ей, то́бї ўсе́ шчо́с та́ке сьм прїтра́фїт, йа́к
 мї́не ў до́ма нїма́. — Та ўже́ йа сьм бї́льши ни лїшу́ бис тї́бе, хїба́
 бис де йи́нчу йа́ку ха́гу найшї́ў. — А вї́та́к потџ́му той дьїд пішоў до
 га́вдї, шчо́ йи́го ха́та бу́ла, тай ка́жи йи́му: Шука́й си йа́ко́го йи́нчо́го
 ко́мїрника, бо йа́ ни бу́ду. — Та чуму́? — Абџ́ж ви ни чу́ли чуму́?
 Тамто́йї но́чи, йа́к йим лїшї́ў ба́бу саму́ ў до́ма та шчо́с йа́к вї́льзю
 на ба́бу, ма́ло ни ўдушы́ло. — Та шчо́бї та́ке вї́льзю? — А йа зна́йу
 шчо́? Дџ́сїть та́ке тьшкџ́е зо шти́ри ра́зи йа́к йа. — То йди́ собі́, йа́к
 ни хоч та най сто́йїт так тї́мчисџ́м, за́кїм йа прї́йду до не́йї сїды́ти.
 І той дьїд сьм забраў, а ха́та сьм лїшї́ла поро́жна. 'Али одно́го ра́зу
 йа́к па́сли фі́рма́нї ко́ннї ў но́чї, зачы́ў на́ра́з дү́жи дошч па́дати; а то

ни далéко до то́й хати́ було́ і пішло́ їх щось кiлька там спати́. А йа́ тако́ш там буу́, алим пішоу́ ў йинчи́ місци́ в йидни́ми товари́шима́. Йа́ йим ка́жу, абí ни йшли́ тудá спати́, бо та́мнички́ минí ба́ба каза́ла, жи́ бiда́ йи́ пúджала́. А вони́ ка́жут: Така́ дурна́ ба́ба, а ти́ ще дурни́шчий́ від не́йи. Та́й вони́ ўзьйли́ й пішли́ там спати́. 'Али́ йа́ йидно́го кумпа́нiстогó свóго на́мовиу́ та́й ка́жу йиму́: На то́бi до́брий́ бук ў рúки́, йди́, абíс їх там до́бри напúдиу́. — А то́й ка́жи: Йди́ ти. — Ньи́, йди́ ти, бо вони́ будúт знати́, йак би́ йа́ пішоу́, йак прiйдут́ пiд мо́йу́ шóпу, а минé ни́ буди́, то́ будут́ знати́ шчо́ то́ йа́, бо нас́ шчо́с шти́ри́ пішло́ спати́ пiд мо́йу́ стáйню. А йа́ то́му́ сказау́, абí грiмау́ по хатí по вирху́. Зачiу́ то́й грiмати́, а тотí ка́жут: Адí, до́бри́ нам ка́зау́, шчо́ тóу́ йи́ бiда́, а ми́ йиму́ ни́ дава́ли вiри́. — Али́ вiтзивáйи́ сьи́ дрúгiй: Йа́ чуу́, абí до не́го́ сьи́ ни́ вiтзивáти, та́й воно́́ нам ны́чо́ ни́ ска́жи. До́ки грiмау́ то́й по хатí, нарéштí поми́жи вiкна́, бо вiкóн ў́же ни́ було́, а вiтáк тим́ бúком і по них. Йидно́го́ засьих́ по но́сьи́, дрúгогó по руцí. трéтогó по носí, а чiтвэ́ртогó по голо́ви. Тотí йак сьи́ звiрвали́ вiтти́ та ўтикли́ до нас́ пiт шóпу. А ми́ ўда́ли таку́ шгúку, шчо́ ми́ спимó, шчобí вони́ ни́ пiзна́ли, шчо́ ми́ йим туту́ бiду́ сами́ напiра́вили. І вони́ поприбiга́ли до нас́ биз́ душí і зачiли́ оповiда́ти, шчо́ з нíми́ було́. А йа́ ка́жу: Йа́ вам́ ни́ ка́зау́, а ви́ минí ни́ вiрили́. — У́же ти́пэр вiрим. — Та́ ба тогди́, йакíнсти́ зми́рили. — І ми́ вiтáк тотí, шчо́ звáли, ны́ц ны́ко́му ни́ ка́зали́. І ту́ гет́ розголосíли по цiльíм силí, говорíли тотí фiрма́ни: Ни́ дурно́ ба́ба з ды́дом ўты́кла, коли́ нас́ було́ шчо́с дэ́сьи́ть та́й ми́ поўты́ка́ли. 'Али́ бо йим́ бiда́ ны́ц ни́ ка́зала́, тíльки́ йаќ сама́ була́, то́ було́ на ню́ вiлíзало, а нас́ йаќ поты́гло́ чíмос, то́ так сíльно, шчóсемо́ чу́ли бíльши́ йаќ по двí виды́ли. Али́ ка́жи йидéн: 'Али́ ви́ моўчи́ли, йаќ то́ грiмало́? — Моўчи́ли, ми́ ны́чо́ йиму́ ни́ ка́зали́. — А мо́жисти́ шчо́ про не́го́ говорíли? — Ми́ бала́кали́, жи́ йаќ ды́гько́ де грiма́йи, абí ни́ вiтзивáти́ сьи́, то́ вiн ны́чо́ ни́ ска́жи. — Ну́жи вíдити, то́ томóу́, жи́ ви́ ка́зали́, жи́ ды́гько́, томóу́ вiн вас́ биу́. — І так до́несло́ сьи́ до то́го гáздí, шчо́ йигó́ хата́, шчо́ хлопцíу́ вíгнало́ сíрид но́чи і сíрид дошчу́ і то́й гáздá найми́у́ ксьóндза́ пíрит тим́, йаќ мау́ йти́ до хати́, ксьóндз вiтпiра́виу́ там мо́литви́ і вiкропи́у́ хату́ та́й сьвiтíм кропи́лом вíгнау́ чíсто ды́гька́ с хати́. У́же поты́м бíльши́ ни́ було́ і до нíнька, тíльки́ дрúгí шче́ чу́ли, йаќ за хато́у́ бiда́ кри́чила́. А то́ йигó́ сíстра́ ма́ла сла́бiсть сьвiтóго Вальíнтогó, то́ йийí так мучи́ло, то́ вона́ ў́ то́й чiс кри́чила́, а то́ ка́зали́, жи́ то́ бiда́. А йаќ ўзна́ли, жи́ то́ сíстра́ тóу́у сла́бiсть ма́йи, то́ ў́же бíльши́ бiди́ ны́хтó́ ни́ вíдыу́, а́ны́ ў́ хатí, а́ны́ на хатí, а́ны́ пiт хато́у́ на́вiть.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Данила Глатюка.

155. *Перелякані воли.*

Пасли сі воли на паши і всі, як зігнав їх на терло, ніби на ніч, коло ріки, то всі лижили тихо, все до того часу. Як прийшла тота година і бик устав єден і заричив, тай зараз сі посхаплюли всі бики і не годен був їх ніхто стримати. І коло них дваціть хлопа стояло і не годні їх були стримати. Тай порозбігали сі всі по збіжу, по поли, так, що на терлі не було ані єдного. І так бів тих три ночи. Як шось у воді засьвітило, то всі воли втікали, що й сто хлопа не були би стримали. І що дне збирали тоти воли до полудне, нім позганяли до купи. Другої ночи пішов Яць і казав, же як то сі покаже, то він забє і не буде ніц в водами, — буде тихо. І як то сі сьвітло показало, то він стрілив кілька разів, і то ніц не помогло і такий був страх, що всі люди босли сі в то місци йти. І тогди купец заплатив тим хлопам, що цільнували по десєть срібних, а шкоду му громада подарувала.

Зап. 1903, від Михайза Звіринського, в Турадах, Жидачівського пов. Н. Левицька.

156. *Страх у ярі.*

Ішов я стешков собі коло яру і причуло си мнї, шо хтос ніби так як рїнь сипли с фіри. Встав я, слухаю, а то ни можи бути рїнь, бо то в ночи і в яру. І потому ше я чекав собі трохи, с квандрас і то віснпало чиріпе аш на гору. І потому за тим чиріпеж вішов хорт жовтий і потому він то чиріпе згорнув до купи (то вже знак було, що то чиріпе) і нават пішов у яр. А я потому вже втік собі — дав драла.

Зап. 1903, від Івана Волощука, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

157. *Страх на мостї.*

Я, видити, косив в Грицька Дїдуха, я єму віткосював, а потому я йшов вітти с косирів, вечір сїв на коня і пішов на вичеру. Віти я біжу тим конем, там прибіх конем на той міст, шо коло мени, а ту с під моста теї сперло коня. Я шо видити... шо пажєну си, натисну коня на міст, а то с під моста і навад коня заверни. А потому я як якос махнув на відле — нагадав-сми, абїх ударив єго на мосьці — цу біду. А я то ни знаю, чи вдарив чи не, а коня по новї вдарив, а кїнь як

скочив тей перискочив цу біду — такі ни ступало си. Та я прибіх пирит свої ворота та ви страху кенув ворота та забіх на дзедзіноц такі, а сми с коне си скочев та в двері та трутив-сми дверми. А жінка кажи: „А ти шо таке?“ А я кажу: „Мине якас біда сперла на мосьці. Тези пустив коня так. Як убіх до хати, то два рази хляснуло тей ни вібило лиш вікна — шанувавши день сьвятий — яким встав рано, тей дехтим опаскудило. То вже кониц.

Зап. 1903, від Василя Лазаренка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

158. Камінем у страха.

Я йшов на заводни. Тай йду... тай луцу зернета. А то під плотом (так там богато кажут, шо пириходит) пириходит так ек пес; а я глипнув на то тай мислив, шо то таки Дутчаків пес тай схилив си до каміня та камінем у то. А я вздрів, шо то завірило очи та лиш тогди чупир до гори та як-сми зірвав, та пирит хатов опинив си.

Зап. 1903, від Дутчака Василя, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

159. Страх витягав руку.

Я служила в пана. Тай-сми йшла. Ішла вітти з двора тай надібала-сми на мосьці коня. Так пришла-сми, знаєте, до воріт, зачела-сми ворота ростворити, так, знаєте, я пришла до вікна, зачела-сми кричети, а то ни дало кричети. А мині рука... ци права стала довга аш до зимлі. Далі я впала та вже-сми ни знала, як мене занесли. Тей таке привиджило ми си цілу ніч як Цигани. Так рука боліла, другу днину ни могла-сми ставати.

Зап. 1903, від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

160. Страх викликує з хати.

Так... то мене так с хати, а ніби ковтало в вікно. Но, я вішла. Вішла-сми — нима нікого. Я си вобзиваю, а то нима нікого. Я на-

страшила ся, що аш миці волос пішов до гори; потому ми си привиділо, що на яблунці був чоловік... якис чорний.

Зап. 1903, від Гафії Макасюк, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

161. Непригожність наслідком перестражу.

А потому я зачев жито возити волами теї ни мав-сми шо дати їсти, а воли ни мали їсти жито. Я повичерів, теї воли напирит себи теї гайд' на суху сіножать в ночи пасти. Я відвів воли на сіножать теї дав два снопи вівса, а сам лех. Я лишень заснув, а мене шос торкнуло, шо воли пішли. А я гайда за волами; а вони зайшли в мої курудки; а я забіг за волами тай ймив-сми за воловід теї зачев-сми ходити, теї воджу курудзами, теї ни можу віти на край. Аш вішов я на край теї ни знаю, куди до дому маю йти. Вішов вже с курудзів, теї я кажу, шо до дому йду, а я йду в став. Прийшов-сми до води теї ни виджу, шо вода. Прийшов-сми в воду, а воли сперли мене — ни пустили. Як мне завирнули теї я вже йду до дому. Алим зайшов у траву теї воли зачели пасти во мнов, теї трішкун попас теї йду до дому. Я кажу, шо йду до дому, а я йду у другу воду; аш на Краставскім — там-сми спаннстав.

Зап. 1903, від Василя Лазаренка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

162. Через страха — хороба.

Як оден шов до дому в ночи, то вішов суда від коршми тай тогди ввдрів котета на даху тай... блищучі. Так він тото як уздрів, та ему ни дало говорити. А другої ночі як пришов на ніч — так его шос колисало, кедало ним... Так він тогди страх дістав і слабує до типер.

Зап. 1903, від Параски Андріящук, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

163. Через страха смерть.

Ходив оден чоловік до млина тай здибав чорта. Потім він пішов в курудзи за снопами, бо до млина хтів инчим часом, а коло снопа сидит дїтько. Він взяв той сніц і йде і той дїтько йде за ним. Оберни

се тай віджени, а він знов лізи за ним. І так ішов аж т' хаті. Чоловік пришов до хати і лех спати, а злий дух ни давав ему спати. Він вийшов тай гонит, а то ни мош відігнати. Злий дух скок до него, а він крикнув і двері запер; а він так пішов, шо ни видів, як той пішов. Потім відійшов він вітти. Злий дух вже его лишив, а він се дуже надив і с того пішов у гріп.

Зап. 1903, від Онуфрія Аронця, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

164. Не доїхав до дому через страха.

То буди тому можи рік з дваїцть. Ішов — Митро Гайко він си називає. Шов з млина в Залуче. Тай у самі во півночи в Пруті — в ріці, віз збіжи-мливо волами. Тей заїхав в Прут, а то кричало: „Яяй! Яяй!“ Тільки пирид воли бігало голи. Той так руков вдарит по воді тей честа си рінь зробіт. Так скільки рас вдарив пирид волами тей воли си вирнули на беріг, пирирнули з воза на беріг мливо тей мусів самий скедати на віс. На толоці на пасовиску громацкім мусів доночувати до днини.

Зап. 1903, від Семена Зінкевича, в Снятині, О. Деревянка.

165. Страх перекидаєть ся в знайомого.

Я рас прийшов с села. І чув-сми, шо кричила жінка одна — кривна, два рази... в дванацеті години. А я і питав си другої днини, а вона казала, шо ни кричила.

Зап. від Василя Григорійчука, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

166. Страх загороджує дорогу.

Я їхав до млина і таки пирийшло в дванасцьї години на сери' гостиньце... Стало на гостинци і ни пустило. Я туда з биками — воно туда. Ну, і ми потому взели — воно вступило се і легло на паркан. Ну, і ми взели, та-всемо стали тай бичом хтіли-смо вдарити, аби то ся вступило. Ну, і потім прійшло... зачив бичом швагати до него — воно се ни вступило. Я кажу: „Свѣти сїрничку!“ — Як засвѣтив сїрничку

і воно тогди злізло с паркана і полїзло... гет щезло. Фосов так... ніби провалом. Як зачило тогди хилети бзинами, нудити, колисати тиж, то так нудило, що ни мож було капилюха втримати. — Волос до гори став дубом, бики се сполошили — зачили втікати... Зі страхом я прийшов до дому.

Наражéне таке було мов, жи я ни мїх нікому з вечира оповісти, бо пословиця руска кажи, що такого страху ни можна нікому оповідати, аж на другий день рано.

Зап. 1903, від Семка Лесїва в Ісиптичів, Жидачівського пов. О. Деревянка.

167. Страх у чоботях.

Йшов-сми з міста ві Сьєнтина в ночи дорогов і нїс на плечьох чоботи. Йду я, йду і думаю си, шо якби шос си нї привидїло типер, шо бих робив. Приходю я в долину, а ту шос як згупотїло — я зачев втікати... Али потїм став сми і думаю: „І чо ти, Вахпюку, такий дурний, та шо то може бути?“ Гадаю си: Дес певни так мої чоботи так скрипе. Йду я йду далши, а чоботи знов зачели лопати.

Зап. 1903, від Ілаша Вахпюка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

168. Страх пряде кужілку.

Вітак я йду в поли, дивю си, а то стоїт так на мосьці і приде кожівку. Так я до того си пустив, а с того си зробило коте маленьке.

Зап. 1903, від Дьордія Черешповського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

169. Панї — доглядчка коний.

Їа лишій сьи по своїїх рódичах дужи малій, маў їни одинацьить рóкіў. Вонї минé дужи пильнували і дужи минé догляддали, шчо їа сиротá. Їак їни ўже підріс кóло них і вігодували, казали минї, шчобї їа ўже кóньї на нїч займїў. Вігнаў їа кóньї на пасовїско і поўїизаў їни їїх так, їак минї казали. І сам льгáйу і накривáйу сьи вирéтоў на гóлову, абї комарї минé ни їїли, а чи кóньї пасўт сьи, то минї ни

ў голові. Добра, шчо йа повичэріў і війіхаў тїмн кїньнн, йа сн лїжн спати. Жнль мннї бїло за тнм, шчо шчєм нн ў оборозї, бо ў оборозї була мннїкá отáва, а там мннї бїло твєрдо на пастїўннку. Йакáсь комєта ў ночї — дзвїгáркáм нн маў — сьпїўку склáдáїнн, чўїу крїзь внрєту, шчом снн накрїў. Прнслўхнїу снн, тáкї сьпївáїнн дбнрн. Кáжн :

Нн свáтатн бїло ў нчá,
 Нн вїльáзнн тобї бчн.
 Та тн лнжнш, та думáїннш,
 А за мєнн нн гáдáїннш?
 Йá сьпївáїнн, тнбє прбшн,
 А тн і тóго шчє нн хчнш?

Ўстáїу йá і йду. Пускáїу снн йáко памнїтлнвнїй, шчо йду до тнх кбннїй, шчо йá поцўтаў. Днїўїу йá снн, кбннї, йáк йнн нїх поўїнзáў, так вонн снн пасўт. А йáкáсь пáннї ў злбтнх шáтáх огнїстнм йáзнїком вовáдї вїдгáннїнн. Кáжн мннї: Нн днвн снн, шчо обгáннїїу тнм блншчнчнм йáзнїком вовáдї, абн кбннї нн кусáлн, тїлькб хбдн до копнцьї та прнннсн йнн готбвбї коньшнїнн, бб мннї снн ўжє нáўкнїмнло мáхáтн йáзнїком. І ўзбїла фáртўх і кáжн: Йá нн жáлнїїу фáртўхá тбгб, а тн жáлнїїш мннє послўхáтн. — Йá йáк нн послўхáў, йáк ннн пншбў нá тоў коньшнїноў, то рáно лўдн нá свббїм пблн, а йá пїд нáшєў, йáкнсь кбрчнк там бнў, нн мбжу снн рўшнтн, áж вонн мннє збудїлн. Спáмннн-тáў снн йá і пншбў до дбму.

Зап. в лнпнн, 1902, в Коронцн, Бучáцькбго пов. вїд Семєнá Андрї-їшнннго Гбловáтбго.

170. Стрaх у лїсї.

Лўдн бáлáкáлн, шчо йнст ў свбїтн бїдá, а йндєн чблбвїк кáзáў, шчо ннмá бїдн ў свбїтн. Опустнїў свббїн гбспбдáрствб і пншбў шукáтн зá бїдбў. Йшоў жн внн тáк дáлєкб, áж зáїшбў до йнднбгб силá і зббáчнїў бїдў, шчо гблбднн бнў. Зáпнтáў кнлькáнáцьцьт, йннїу вїтпбвнсьтє бўла, шчо зá грбшн ўсьб йн, а бнз грбшнїй ннмá. С тнм злнм гнмбром вїїшоў зá то силб. Ўдáрнїў снн по кншєнн, а потбму тáкї ўдáрнїў снн сáм по свббї голбвн; а то бўло нáд йáрбм. І дўмкн думáў. 'Алн нáгáдáў сббн: Чн до тбгб йáрў скбчнтн, чн мбжн хтбсь нáдьїйдє тá мннє дрў-лнт? Обгльндáїнн снн, шчо й сáм нн хчнн і дрўгбгб ннмá. Áш тогдн снн здогáдáў, шчо то бїдá, зá котрў внн нн вїрнїў. Ў хвїлн до нєгб чблбвїк. Чб тн тн, чблбвїчн, снднїш? Шчо тн тáк снн зáдумáў? — Внн пнрнд ннм шчнру прáўду кáжн: Сáм ннн сббн тбгб нáробнїў, шчом хчнїї, то

типёр виджу. — Вітпвіда́йні йимú той чоловік: Шчо́с тако́го наро́біў? — Та шука́ў йим за бідóў і типёр йим найшо́у си. — А той чоловік ка́жи: Покажи́ж мині́ тотú бідú, бо йа за неў йду. — Він йимú ка́жи так: О види́ш, така́ бідá. У́жем хты́ў до то́го йяру́ пі́ті, áли подума́ў йим собі́ ў сво́йі́ голо́ві, шчо́ мо́жи мине́ хто і дру́лит, бо по прóсту ка́жу то́бі, шчо́м сы́ бойáў. — А він йимú ка́жи: Агій́ на те́би; йа то́бі пока́жу, йяка́ бідá, áли ході́ во мно́у. — Він ка́жи: Коли́ ўже́ ни хо́чу шука́ти, йа ў́же виды́ў сво́йú. Ни доўго́ мýслиў і послу́хаў йигó і зачы́ли обá вандрува́ти. Нидале́ко вандрува́ли, заходьт́ де лы́са. У́ лы́сы тёмно́ і стéшки ў́же ни́ма. Сьвiтло ма́леньки́ бли́щiт сы́, йяк вора́ і настра́шили сы́ обидва́. Одéн дру́гого пита́йні: Шчо́ то за зы́р-ни́цьи? Мо́жи ў́же й́ день, а ми шче́ ни лы́гáли? — А дру́гий вітпви́да́йні: Шчо́ сы́ будéм биді́ стра́шити? Йды́м до то́го сьвiтла! Йлут воні́, лы́с дри́бний, кольчый́, ровнайі́тны́ дирева́, а найбiльши́ було́ драба́того (колчочо́го) лы́са. Той лы́с бу́ў самы́ глойникóвий. То́ сы́ до́бри по-колóли, ны́м до сьвiтла за́йшли́. Приходьт́ там, ха́та дýжи ма́ленька, áли сьвiтло йя́сно сы́ сьвiтiт. У́ступа́йут сьмiливо́ до сьвiтла. Йяк ўсту́пи́ли, а ў́ ти ха́ты́ ли́жiт ў́мирле́ц фáйно зы́бра́ний, йяк звы́клы, а оні́ одéн на дру́гого тiлькó сы́ подиві́ў і погада́ў одéн з дру́гим: То ми на́ріка́ли на бидú, отó се бидá, шчо́ ли́жiт ў́ такі́м лы́сы і шчо́ го ві́-ступі́ли! І хоты́ди сы́ помо́лiти, а ба́ба приході́т; стару́шка, дýжи ву́ха́та і сьмiливо́ пита́йні: Шчо́ ви́ ту за́гості́ли? — Ой хо́чимо́ сы́ по-мо́лiти, йяк звичáйны́, ко́ло ни́бо́шчика. — А вона́ йим ка́жи: Пёрши́ лы́гайти́ спáти, а тогди́ сы́ помо́лiти, йяк поў́стайти́. — А воні́ ййí вітпви́да́йут: Шчо́ ми́ ни лы́гáли двi до́би і трéту ни будéм. — А вона́ йим ка́жи: Мо́жи сы́ ў́стида́йити, шчо́ йа дльá вас ни ма́йу́ чим пости́-ли́ти? — Бирé ву́хо, стéлит під́ йидно́го, дру́ге ву́хо відрыва́йні, стéлит під́ дру́гого. А той ў́стайі́ та́й ка́жи, ў́мирлий́: А під́ мэ́ни шчо́ постé-ли́ш? А когýт алы́та́йні і ка́жи: Го́ды то́го (кукури́ку)! — А воні́ ў́ тiм лы́сы́ йяк бу́ли, шчо́ за́йшли́, так зоста́ли. То йим сы́ так здава́ло.

Зап. в листни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Семена Головатого.

III. ХОВАНЦІ.

171. Звідки беруть ся хованці?

Люди вогорут, жи йаґби зносок взьив — той зносок, шо курка знеси, йайничко таке маленькы, — йаґби насадив, то до девять день вилыло би куритко. А то куритко — був би вихованок. І було би дужи щасьцьи ф тим вобисьцьу. Вело би сьи господарство, богаство. А хто йнго ни хочи, то прикидають биз дах, аби навіть ў вобисьцьу йнго ни було.

Зап. 1902, від Ганни Феліцької, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

172. Як дістати хованця?

Хто хоче мати хованця, то несе яйце під пахоу через девять день. Через той час не сьміє ані моліти сї, ані хрестіти сї, ані мити сї, ані на образі дивити сє. Потому с того яйця виходит куритко, а с того куритка робить сї хованець. Хованець несе газді богаство.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від М. Добрянського, В. Левинський.

173. Як дістати домовика.

Як хто хочи мати домовика, то треба здібати когутьичи йайце і приуязати сибі йнго під лыву паху і носити девять день і девять

ночій. С того йайцьи вилієм малий домовик і йнго треба пустити на гору і гудувати на солоних стравах.

Йак хто такого домовика найи, то буди дужи богатило, бо шо схоци, то буди мати, али по смерти душу того чоловіка бире собі той домовик.

Зап. в червни, 1902, на Кривулянци, Камінецького пов. від Івана Юнака, А. Веретельник.

174. Хованець із яйця.

Йиден чоловік ходиў і так кільки промишльиў о своїм шчасьтєу, коби він сьи де го донитаў, шчоби виліки шчасьтєи маў. І с того пішоў аж до ворощки. І расповиў ворощци, жи коло него йи сусьїд і він дужи вилікии богачем. Майи такоґо хованьцьи, шчо йиму ўсєґо пильнуїи і йиму приїайи. Йак вийди ў поли штирма волами орати, то навіть поґоничи ни потрібуїи, коло куждоґо вўха так волам кричїт, шчо воли доклядни самї ходьи ў плўзи; а найитї того богачї у стибнику йак го постирїгли — того хованьцьи — двєри заперли і ни пустили, коли газдї кликаў йнґо на своїй росказы. А він йак сьи ўсєрдиў, то ўдариў вўлийом ў двєри, аж двєри поломїў, а сам вїрваў дах і дахом вїскочиў. — А ворощка тому бїдному, жи шукаў за шчасьтєи, розказала, шчоби дєўийить день носїў зносок пїт пахоў, шчо кўрка знисє — найменши йайце на остатку — то будє мати хованьцьи. Він йак пришоў до дому, ўзьиў йайце пїт пахў і носїў вїсьиґи день. А ў вїсьиґи день йак му докўчило, вийишї спїт пахи і кїнуў бис хату. А в за хати учўў сьмїх і крик: Кобис шњи буў шче йиднї добу носїў, то бис буў маў хованьцьи. Буў би йа твїй, а ти шїй. А жи той чоловік обшїркуваў сьи, то й шчасьтєи ни хтыў і хованьцьи ни хтыў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тинка Гринишиного.

175. Як виглядає хованець?

Ми йшли на Кальварїю. Там коло ковалє у їдного мўсїлисмо переночувати. Доц такїй люнув, як с цебра. Пішли ми до стодоли. А мїш наши єден ремїсник, шо був, каже: Меншчїзньї на єдном строне, а кобити на дрўґу. — Ми вже довго спимџ. Не зняю, котра була година, отвирасє двєри від стодоли хлопчик, малєнький, в червџних поргїнєтах,

ноги як в цапа, сівчина рогата тай файчину в зубах кўрит. А кобіта, шо го увїдїла, каже: Запрї, дитинко, двєрі, запрї! Так го прєсит. А дїдько шче бїльше отворїу. А ўна зноу прєсит. А вїн тодїйка як зацев кобіту бїти, а потому хопив за пївперекє та ў перїло мїж людїй. Аж надїшов Нїмець, той госпїдар: Та чєго се зарїваць, вон се нїкого не чєпє, як го не бєдзєцє зарїваць!

Зап. 1903, в Дрогобичи від Сеня Кушнїра, В. Левинський.

176. Хованець у постати корови.

У наших Лабїїв є хованець. Йшов я в ночї коло Юрї (церков св. Юра). А ту коло орїхів нївше ровдорїжі корїва бїла стоїт. Я витрїшив очи, шєнку поправив, би сї волїсє не бўрило, закурив фїйку тай не звїю, ци йти, ци не йти. Хїчи сї вертїти тамтудї коло Пречїстої. Але менї сестра заказала їти тамтудїйка. Що робити? Йду я! Йду вже близько їд нўому, а вно до фїси. Я як перейшов, то задєр лишє нїги. А все сї дївю, ци за мноу не женє. А то був хованець Лабїїв.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Сеня Кушнїра, В. Левинський.

177. Хованець не приймає солоних страв.

То йїден госпїдар мау дошовика і вїн вїт него, шо хтїу, то мау — дужи богатїй буу! Той госпїдар носїу йїму сам йїсти. От овше йїакоїї стравї ў мїсочку, али ни солиноїї, винєсє на гору, постави, а сам забираїи цї і йде. Али рас заслєп той госпїдар і кавау слугї занєсти мїсочку кашї і поставити на гору. А той слуга звїау на шо то тєй кає до себї: „Почкаї, вирїхтую йїа тебе!“ Тєй ўзвїу і посолиу ту страву і винїєс на гору. Шо но винїєс, звїєс на сїни, а той з гори шусьть мїскоїу зї стравойу на слугу і обльїу йїго! Али пїц. На другїй дєнь, слуга шє лыпши посолиу страву той зноу скинуу, а на третїй рас шє лыпши; а той зї влїсти звїрау дах і полїтыу сїбї і ўже бїльши ни приходїу до того госпїдара і той госпїдар зарєс стау шо рас бїднїти і збїднїу на такого, йїак буу перши.

Зап. в червни 1902, на Кривулянцї, Камїнецького пов. від Івана Юнака, А. Веретельник.

178. Як хованці гуляли.

Буў йа ў Вістрі на робѳты з малім свѳйім хлопцем. Польга́ли ми спа́ти ў ха́ты, а́ли ў но́чы хлопцѳ ми́не бѳ́дит і ка́жи ми́ны: Ві́вдыт ми́не, та́ту, на двѳр, бо йа́ сѳи бо́йу. — Устаў йа і вѳводжу хлопцѳ на двѳр, хлопцѳ сѳи вѳмочиў і йа вирта́йу наза́д до ха́ти. На́гли бѳ́жит чѳрива обѳсьтѳ́ хлѳпчѳна зрѳстом 14—15 палѳў і ўбѳг на́гли до ха́ти. Ны́ц йа ни зна́йу, шчо то мо́жи бу́ти на чужѳ́м обѳсьтѳ́ і марко́тно ми йи, а́ли си ўрѳ́шты ны́ц с то́го ни ро́бѳу і лыга́йу на свѳйѳ́м мѳ́сци с хлѳ́пцѳм спа́ти. Наколѳ́м лыг, а той хлѳ́пчѳна, шчо ўбѳ́г з надво́ру, вѳ́скочиў ми́ны на гру́ди і ми́не бѳ́рэ за гарга́чку й дѳ́шит. Йа йиго ўзяў за го́лову і вѳ́ттыга́йу вѳ́т се́би, а́ли ни мо́жу го відорва́ти ў жа́дин спѳ́сіб. Га́зда то́й ха́ти спаў ко́ло ме́ни пѳ́дале́ко на лаўцѳ́; і ка́жу йа до не́го: Га́здо, озьмі́т си то́го хлѳ́пцѳ́ йако́гось, бо він ми́не дѳ́шит. — Га́зда на то́го хлѳ́пцѳ́ покричиў і він сѳи від ме́ни ўступиў. По хвѳ́ли вѳ́ходжу йа на двѳ́р сам, дѳ́ўйу сѳи, а йѳ́х три такі́х самѳ́х ўганѳ́йѳи по обѳ́сьтѳ́́ і ўсы до ме́ни бѳ́жѳ́т. Йа хтыў ўтыка́ти до ха́ти, бѳ́м за́раз вѳ́дыў, жи то йа́кѳ́сь нѳ́самѳ́вѳ́ты дѳ́йти і дѳ́латѳ́гом ни почи́наў сѳи боро́вѳ́ти, а́лим замѳ́слиў ўтыка́ти до ха́ти. Наколѳ́м спогля́нуў до двѳ́рѳ́й, а йѳ́х два ко́ло двѳ́рѳ́й стоѳ́а: йидѳ́н трѳ́йѳи за кля́мку двѳ́рѳ́й, а дру́гий намі́рѳ́йѳи сѳи ми́ны скака́ти до очѳ́й. А йа ўпаў ў стра́х і ўты́к йѳ́м на ўлицѳ́у. І хѳ́джу ўлицѳ́́ то тудá, то наза́д і загля́да́йу, йа́к би сѳи наза́д до ха́ти дѳ́стáти, бо ми жалѳ́ за мо́йѳ́м хлѳ́пцем, шчо сѳи лишѳ́́ сам ў ха́ты. І зобáчиў йѳ́м на́раз свѳ́тло ў ха́ты ў то́го га́зді, де йа́ робѳ́ў і вѳ́джу, жи на обѳ́сьтѳ́́ тих нѳ́самѳ́вѳ́тих хлѳ́пчѳ́кіў ўже ни́ма; йду прѳ́сто до ха́ти. Прихо́джу до ха́ти, а там три йѳ́х гра́йѳи на інстру́ментѳ́, а рѳ́шта таньцьѳ́уйѳт по ха́ты, а га́зда і га́зды́ньѳи стоѳ́а ко́ло пѳ́йца і на то́то сѳи пригля́да́йѳт. А мѳ́й хлѳ́пчѳ́на стуліў сѳи ко́ло них і заплáканий, шчо ни знаў, де йа́ сѳи дѳ́ў. Йа́к шѳ́ѳи зобáчиў мѳ́й хлѳ́пцѳ́, укі́шиў сѳи мноў і прѳ́туліў сѳи до ме́ни, а такі́й зѳ́страшѳ́ний, шчо аш сѳи трѳ́се, бо шче тако́го ны́гѳ́и ни вѳ́дыў і йа́ му ни опѳ́вѳ́даў ны́гѳ́ді за та́ке, бо й йа́ тако́го шче ни вѳ́дыў. Приго́лѳ́биў йа́ свѳ́го хлѳ́пцѳ́́ ко́ло се́би, а то́гдѳ́́ почиў йѳ́м до га́здыў гѳ́ворѳ́ти. Пита́йу сѳи, шчо́би то бу́ла за інтѳ́нцѳ́́ѳа та́ка йа́кѳ́сь, шчо дѳ́ля ме́ни стра́шна і ни мѳ́ла, а дѳ́ля них висѳ́ла. — А во́нѳ́ ми́ны вѳ́тпѳ́вѳ́да́йѳт: Мо́жи-сти чу́ди коли́ за вѳ́ховáнки? — Ка́жу: Чуў йѳ́м, а́лим шче ни вѳ́дыў до се́го чѳ́су. — Ну, вѳ́дѳ́ти типѳ́рка; то йѳ́ на́шѳ́ вѳ́ховáнки, чѳ́рива них ми ма́йѳ́м ўсе́го мно́го, а ми за то́то шчо пѳ́ршого мѳ́сьѳ́цѳ́́ до двана́цѳ́тоѳ́й го́дѳ́ни ў но́чы мѳ́сѳ́мо йѳ́м пѳ́лац робѳ́ти на та́ниц і забáву. — Йа́к прѳ́йшла двана́цѳ́ѳа го́дѳ́на, йа́к мѳ́тлоў заміў с ха́ти, ни зна́ти, де сѳи дѳ́ли. Польга́ли ми спа́ти на но́во, ўже й йа́

спокійно спаў до днень, йак ни газда оновіў, шчо вони лишэ до дванацітої годіни міць маіут. Ўстаў йа рана, скінчыў йим роботу ў того газді і йак найборши вітходжу від него. Війшоў йим на вулицу, а ты несамовіты, вихованки, повистаўльили гóлови пóніт стріху с стодóли і сьміяли сьм в мени і кривили сьм мины, а йа йак найборши ўтыкаў від того місьцьм.

Зап. в липни, 1902, в Пужынках, Бучацького пов. від О. Ровського.

179. Воскреслий хованець.

Буў йндэн найнит ў Обиртныі ў ворожбіта; там буў такій ворожбіт, шчо маў шчлісьліўца. Украў кóриц пшніцы ў вéчир тай продаў тай ўзьмў, купіў сн льўльку за пійтку порцельанóву і пішоў на вичирніцы. Тай каі: Йа маіу такую льўльку порцельанóву за пійтку, шчом продаў кóриц пшніцы. — А хлóпцы кажут: Анў, йака то льўлька? — А шчлісьлівец тутў льўльку с кишéны ў нéго ўзьмў, а йимў ўпхаў таку костюаху кіньску, гі лабу. Він кажи: Чикай, колі мины шчлісьлівец такі збітки зробіў, йа буду йнгó бїти! Пришóў він до дóму, а газда кажи: Відиш, Украў йис збіжи, пролаў і купіў льўльку, а йа ўже знайу. — А він кажи: Нь! — Ну, ну, кажи. — Той ворожбіт поїхаў шчос на четвэртий день якогос пана парити, а найнит набраў шїў кїрцьм пшніцы і хотїў продати. А йимў показаў сьм на брамі Жидóк малéнький бородатїй, тай ни пускаў с тоў пшніцу. Він йак потыг того Житка на відлыть кóльбоў тай ўбїў. Запорпаў го ў гнїй тай буў ўбїтий ўже, нижвїй шчлісьлівец. А пшніцу ўзьмў тай продаў. Приїхў той газда ў ночі від пана, ўже ни маїи того стóрожи, ўже нима йшзў кужў казати, йак найнит господарїи. Зачиваїи сьм ни птати найнита: Чи ни ўбїў ти йакў осóбу? — Він кажи: Нь. — Признай сьм, кажи, ныц ти ни буди. Заплачў ти чїсто, лиш скажї. Ныц ти сьм ни стави. — Він кажи: Йа ўдариў йакогос Житка тай йим запорпаў ў гнїй. — Ну йди, добуваї. — Він добуў йнгó, той найнит, а газда кажи: Бий го, ўже нижвóго. — Удариў раз бўком по голові — бий, кажи, шче; той шче ўдариў, і ўздриў, шчо то несамовіти. А той Жидóк устаў тай кажи: Отóm сьм кажи тэньто заспаў! — Тогдї газда файно му заплаїў тай вітправіў: Ти, кажи, ни шїй найнит бїльши, а йа ни твїй газда.

Зап. в липни 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

180. *Хованець держить парубка на сливці.*

А у Василькévича є тáже хóванець. То всі знають. Пішов я до Василькévича на сливкі. Віліс я на сливку тай рву. Нарвавм си пóвні кешені. Аж ту чую: Висіпуй, висіпуй! — А нічóго не віджу. Я хóчу злізáти та не мóжу. — 'Али шкодá мені тих сливóк, щом си нарвав — шкодóю си. Беру с кешені тай все їм, їм. Як їм сі наїв, тай не мóжу злізáти. Висипав-си сливкé тай ще злісті не мóжу. Щось мi так привзáло, не мóжу. Пересидів я на сливці до самóго рáні. Рáно вихóдит старій Василькévич тай кáже: Злізáй, злізай, другий раз не приході. Тай аж тогдй-си зліз.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Сєня Кушвіра, В. Левинський.

181. *Хованець бере душі.*

Буў йидén чоловік і робіў на варстáты. А він пóльа ни маў, лишé йидén горóд. І так він сьи дóбри маў, шчо йинў аж льóди завидували. А він маў, йак то кáжут, виховáнка. 'Али ўмёрла йинў йиднá дитина, дрóга, потóму й жінка, шче сьи лишіло двóйи дьитій, хлóпци і дьўчина. А він ожиніў сьи в дрóгоў. Тай бувáло підé дєсь ў ночі, тай сьи обрóсит, прийди мóкрий до хáти, а жінка сьи питáйи: Дé ти шчо нóчи хóдиш і такій сьи обрóлиш, ўсе мóкрий? — А він кáжи: От бóйу сьи, аби шчо ни залзáло ў горóд, а то ў ночі такá росá тай йа мóкрий. — 'Али йиднóго разў пішóў до кóршии тай дóбри сьи ўшиў, тай прийшóў до дóму і положіў сьи спáти. 'Али зачýло сьи хвáрити, дўжи гриніти і дўжи зліва бóла; а йигó жінка сáпала на горóды і ни моглá ўтыкнути до хáти тай стáла си пiт шóпу. Слўхайи, а він с кiсьошь розмаўйийи і дўжи прóсит тóго виховáнка: Дьітьку, дьітьцўню, дай ми шче прожiти, дам ти шче тóго хлóпцьи — А він кáжи: Ньи, то ўже ти мáйиш таки сам йти. — Дáй ми, кáжи, шче рiк прожiти, дам ти тутў кривў дьўчину. — Ньи, кáжи, йа ни хóчу, мўсиш таки сам йти. — Він шче рас прóсит, кáжи: Йа ти дам жiнку, лиш дай ми шче жiти. — Ньи, кáжи, ни хóчу ньi жiнки, ньi дьiтiй, ўже мўсиш йти сам, бó ти чис приходит. — Вонá тогдi сьи дўжи напўдила і побiгла до сусьiди і зачiла росповiдáти, йак йийi чоловік балáкаў. А той сусьiд кáжи: Йди до дóму, йди, ни кажi му ньiчó, бо він пiаний і так собi гóвóрит. — Прийшла вонá до дóму і дрóгого дньи зачiла йигó питáти, с ким

він так розмаїйїў. А він кажи, жи нї с кїм. А потому кажи : Прийшла до мєни йакаксь обмана с такоў кольушчоў головоў, шчо йак бис го поглядїла по голові, то бис сьн сама бойала. — І ни задбоўго так житїя скїнїїў ў другого газдї на висїльїў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від мамн.

182. Хованець із грїшми.

Йндєн чоловік з Йаблонова ни мїг сьн погодїти ж жїнкоў, покїнуў жїнку — і дитїну маў одну, дитїну лишїў ж жїнкоў. Дитїна дужи бїдїла, і заўши оббїи нарїкали на нєго. Йиднаково такї гїрши було бис чоловіка. Войаншуваў він три рокї. Трєтий рік йде дорогоў він, дївїт сьн, а то вилїкий панцкїй пульарис лїжїт на дорозы в грїшми. Той пїднїїў той пульарис; дївїт сьн, до кїльканацїть тїсьнїч грїшїй йи ў тїш. Уавнїў він тотї грїшї ў рїки, йде далї. 'Али тотї грїшї були нїчїсьтї, нїсамовїтї. Йде він до коршнї, пїє і йїст і грїшї на мїсци; алї йїшї шчос ни даїї спокїю ўсе. Йде він тогдї до дому до свбго, до свбїї жїнки і до свбїї дитїни, думайнї собї: Аш типєр йа буду газда; грїшї маїу, буду тєньо газдуваў. — Приходїт пїт свуйї хату, роззўў сьн, ўпхаў грїшї ў чобїт, а с тїсьнїчу собї лишїў ў тїш пульарисї. А рєшта грїшїй поставїў пїт стрїху на подї, абї нїхтї ни найшоў. Тай до свбїї дитїни кажи: Аї, ти сїну, бїдїш. — А дитїна кажи: Дайтї, тату, хлїба мнїнї, хочї йїсти, нїмá шчо. — Вїймайн хлїб, дайнї дитїнї, тай кажи: Цїть, сїну, будєм багáто хлїба мáти і кўпїу двї корбї. — А жїнка повїдаїнї: Лїпшї кўпї дроў, бо ни маїу чим заплатїти, ни плїтї о корбãх. — Той вїйшоў на дорогу, вїзє чоловік дривá; заплатїў, шчо той чоловік хотїў за дривá, првїз до свбїї хати, скїдаў, пїшоў ў мїсто, прїнїс мукї шнївнїчної, солонїни, сїра, мáсла, хлїба. Доходїт він ни далєко дому, жинє чоловік корбã. Кўпїў і корбã на дорозы, жинє до дому. Прїгнаў до дому, кўпїў сьїна корбã, прївїз газда, скїдаў пїт хату ў колїцу, жїньцї вїддãў, шчо нїс з мїста, ўжє сьн жїнка кїшит, й корбã йи, й ўсє. Дїйкувати Ббгу — кажи — типєр будєм жїти, йак Бог повблїт.

Жийўт вони — ни приходїт нїчї пєршїї нбчи. Друга нїч — показало сьн такє гї совá на кóмїнї, сидїт і блїскаїнї очїма так гї кїт. А жїнка кажи: Сє шчо такє? — Пирїхрїстїла сьн... У хати чоловіка нїмá, дївїт сьн, прїганьїнї другу чоловік корбã. 'Али жїнка кажи рáно до чоловіка: Чоловїчи, йа ни хочї нї твоїї корбã, нї

нйчб, бо, кáжи, сидít у ночí на кóмннй такé гí сова, блíскайц очíма гí кít, то мóжи шчíслíвнц вít тх грóшнй? — А вín кáжи: Мóжи то нисамовítгй грóшй, мóжи йакíй кíнуў шчíслíўцьцй з грíшннй? Эле. — А жíнка кáжи: Та вítко, шчо эле. — Трéтойí нóчй сидít вонó на кóмннй зноў. Ўже й чолóвiк у хáтй йн. Загасíли вонй сьвítло, польгíали спáти ўже обóйи ж жíнкоў, кúри булí ў хáтй, йак зачíў пúджити кúри ў нóчй той шчíслíвнц! Кúри крйчí, ннмá ратúянку, аш ў сúфít сьй тоўчúт. Кáжи: Чолóвiчй, ўставай, бíй сьй Бóга, сьвítí. Збйрай кúри ў вiшóк. — Зьбйралí вонй кúри ў вiшóк, постáвили конéц голóў на лúшко; йак сьй ўсúнуў шчíслíвнц ў вiшóк, йак зачíў тотí кúри мúчнтй! Гей, чолóвiчй, ўставай, бíй сьй Бóга. Скíдай з мiшкá ў кóйнц, мóжи там йíи нн будé нйчé кавáтй. — Скíдали ў кóйнц, польгíали спáти, йак тóй сьй ўмíшíў ў кóйнц, шчíслíвнц, ннмá ратúянку до днй; крйчí кúри — нн вiтрiмок. То, кáжи, нншчíсьтьн нáшн! Чолóвiчй, йдй рáно до ксьóндзв, най водóў крóпнт. Нн хóчу нй вайткy, нй грóшнй, най лшé мáйу спокíй. — Прйшóў ксьóнц сь сьвiчéноў водóў, вiтпráвнў молитвí, покрoпíў сьвiчéноў водóў; дрúгойí нóчй зноў рóбнт такí дывисá с курíй; нн помагáйн. На дрúгíй дeнь зноў до ксьóндзв, зноў покрoпíў сьвiчéноў водóў. На трéтíй дeнь зноў рóбнт дывисá; жíнка спúдлй сьй й дитíна, телéпáйт сьй зьí стрáхú. Пíшлá вонá й трéтíй дeнь до ксьóндзв: Йгíомосьть, покрoпíт сьвiчéноў водóў шчe рáз, мóжи бй то ўступíло сьй, бо ннвiтрiмок. — Йак трéтíй рáс ксьóнц прйшóў, вiдмóвнў молитвí, йак вiкрoпíў тутú хáту сьвiчéноў водóў í поблагословíў йíх ўсьй трóйíх í кáжи: Аш тнпér сьй ўстúннт вiд вас. — Той дeнь с полúдннй йак найшóў сьй вiтйр ў тй хáтй, такíй шум ў кóмнн литít, такíй шум, йак ў дeйакí гуральнн. Тaй пíшóў с тóйí хáтй ў кáглу, пнршунíў тоў кáглоў, тíхo ўже стáло. Дрúгойí нóчй ўже спокíй, тíхo. Ў дeнь дíвнт сьй, корóва зasláбла, ўпáла, згíбла. До тíжннй дрúга корóва захорувáла; ннмá ўже й дрúгойí корóвй. Жíнка кáжи: Дьíкувати Бóгу, ўже спокíй ў хáтй, нн хóчу такíх грóшнй нйкóлй, кобí спокíй буў. Гíрко заробíтн, кобí сóлоткo пoжítн í Бóга нá дáлы просíтн, абí давáў. Той вiтáк нагадáў сн чолóвiк за тотí грóшй, шчо шчe ў чóботí йн на подьí. Дíвнт сьй до ннх — ннмá áнй грóшнй, áнй пульáрнса. Та дьíкувати Бóгу, шчо спокíй ў хáтй, а рéштa ўсьo дóбрн. Тогдí сьй вiбрáў з Йáблонóвa с сьвóйí хáтй, пíшóў до Озвiрín í стаў на рiк. 'Алй ўсe буў сумвíй, бо му пошкóдло. Йак шчо рóбнт, так, нй бйрí, нй клáдй, жáднoгo рúху нн мáйн. А жíвньцьй нйчó нн шкóдло.

Зап. в лшпн, 1902, в Корoпцй, Бучацькoгo пов. вiд Олeксй Савкoвoгo Сeньчука.

183. Хованець збиточник.

Буў такій бідний чалавік, маў бага́то дэ́тій і маў йидно тилькітко, тай тото відогнаў на йярмарок. Тай спродаў тото тилькі. Дивит сьм, носит чалавік голу́пцы ў ко́шку. А йимў він ўподобаў сьм, дўжи файний, того голу́пцы купиў. Даў му там ци шўстку, ци кїлько там. Йак купиў, де го подьіти? Поста́виў за па́зуху. Війшоў він з мїста, чу́йи, а йимў шчось за па́зухоў такє холодне, жи він подумаў: То ни мо́жи бу́ти голу́бец! Дивит він сьм за па́зуху, бирє йигó, а то до нєго говорит: Ти зна́йиш, шчо ти купиў? Шчїслиўцы. Ти будєш ма́ти тїлько грóшиї, тїлько майїтку, кїлько скóчиш, а тобї гра́ба, бо ти бідний. — Той тогдї спўдиў сьм, ўже ни зна́йи, шчо до нєго казати. — Кáжи йимў шчїсливец: Йди до хáти, áли áбис вїйшоў ў но́чи на двір ко́ло двана́цїтої годїни і áбис до хáти ньїкого ни прїймаў на ньїч, бо йа тобї привисў сїду ви́лику грóшиї. — Привисит йимў цáлу кáсу в грїшми, йак ўзьиў там дєсь ў Станїсла́ві, ци ў Льво́ві, цáлу кáсу в грїшми присадиў. Йак приньїс то, кáжи: Шчощ, ти ни ма́йиш ньїя́кого почиткў; йак будєш сьм браў до тих грóшиї, вольмўт тибє до кривїна́лу. Тра́ба ма́ти йакїс почиток. Йди до пáна, попросї, абї ти шчос дапуваў, тай потóму скáжиш, шчо то тобї пїшло так дóбри вїт пáнскої ру́кї. — Прихóдит він до пáна, зачина́йи просїти, а пан кáжи: Тша му даць зь дэвїсьонтки, та йакоў йалувэ́чки подароваць. — Йак даў му пан, так то пїшло йимў йакось ру́коў, жи ўсьї стáли му зáвидувати, а найбїльши брат, жи буў богач. Зазáвидуваў брат і гада́йи: Шчо то значїт сьм, абї йимў пан подаруваў такў рїч? — А ма́ли вонї ма́му, тай кáжи той брат: Йдыт но ви, ма́мо, до нєго на ньїч, тай дєсь довїдайти сьм, шчо то такє ў нєго, шчо він собї напитаў такє, жи йимў так видє сьм. — А ма́ма кáжи так: Та йак йа мо́жу так йти? Йди найльпши до нєго тай скажи, жи ти дєсь йдєш, а йимў даш скрїньу сховати. А йа зальїзу ў тутў скрїньу, тай будў дослўхувати сьм, хто то йимў такє доносит. — Так той зварїў ма́мі пирогїў, замкнўў ў скрїньу, привїз до брата тай кáжи: Най ту, брати, постóйит ў тэбї мойá скрїньи, бо йа пойдў, а потóму прїйду тай вольму. — Ну, най буди. — Прихóдит той шчїсливец ў но́чи, пўкайи до вїкнá тай кáжи: Праўда, йа тобї казáў, абї ти ньїкого ни прїймаў на ньїч? — Та йа ни прїймаў! — 'Алис прїймиў. Анў, чика́й, шчо ту йи. — Отвориў скрїньу тай кáжи: Бий! — Ёй, та то мойá ма́ма. — Ньїц ни помóжи, бий, зáбнї на смерть. — Тай той мўсьїў зáбити свуйў ма́му. Йак зáбиў, шчо ма́йи в неў робїти? Запахáў йї пирїг ў пїсок, ньїби то вонá ни зáбита, áли сьм ўдушїла. — Той дрўгий дєнь прїйшоў по скрїньу, привїз до дóму,

Їтварійи, а ма́ма нибѡшка, удавила сьн пиро́гом. Прибіга́йи той братіско до не́го : Ей, ході, бра́ти, ма́ма ўме́рла ! — А той собі гада́йи : Та ци йа не зна́йу ? Йа сам заби́ў. — Прийшо́ў він до того́ бра́та, та́й ка́жи : Та шчо будѣм робі́ти, хова́ймо ! — Пішли до ксьо́ндза, а ксьондз ка́жи : Ой, то бис порі́тку ўме́рла, ни спові́дана. Али ксьондз жида́йи, абі запла́тиў йи́му до́бри, то похова́йи тоту́, шчо бис порі́тку ўме́рла. Запла́тиў той, ксьондз похова́ў, а той шчислі́виц пішо́ў ў но́чі ; віткопа́ў ма́му, та́й ваньіс нава́д до госпо́дара. Засади́ў до ко́бри, насіпа́ў мукі́ ў боршч, опгала́паў ба́бу та́й лиші́ў. Той при́ходит ра́но : Йай, а се шчо ? Клічи він дру́гих, при́ходьит, ди́ўйут сьн, ма́ма. Йдут до ксьо́ндза, а ксьондз ка́жи : Видиш, бо бис порі́тку ўме́рла, тому́ при́ходит ; запла́ти шче раз, то йа похова́йу, абі ўсьо бу́ло ў порі́тку, бо там тра аш осі́ковий кіл бі́ти. — Похова́ў йі ксьондз дру́гий раз, а той шчислі́виц зно́ў йі́и віткопа́ў, прино́сит ўже до ксьо́ндза, поста́виў ў ксьо́ндза пі́т ха́ту. Ра́но слуги ви́ходьит поші́єскі, а ту сто́йит ба́ба пі́т ха́тоў. Зачина́йут кри́чїти, ви́ходит ксьондз, ди́вит сьн — ба́ба ! Шчо робі́ти ? Склика́йи дру́гих ксьондзє́ў, зробі́ў тра́кта́мент, похова́ли йі́и, тоты́ гро́ші, шчо ўзьи́ў за не́йі, розда́ў тим дру́гим ксьондзам, і ўже ві́т то́гди шчислі́виц ни прино́сиў йі́ більши.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від тата.

184. Як позбути ся хованця?

Йиден господар був ла́комцьи. Хтыв богачом бути. Носив пі́т пахов деві́ть де́нь той зносок. С того зно́ска вилы́зло ку́ритко. Вивило му сьн пі́т пахов ку́ритко, так він се ты́шит. Та́й вже кажи до жі́нки : — Ей, жі́нко, вже нам ни тра робити. Вже нам буде само шчасьцьи плило до нашого вобі́єцьи !

Так він носит тото пі́т пахов — того вихова́нка. А той вихованок нѡ́ц, но цьапа́йи, та́й цьапа́йи йиму. Він взы́в с пі́т пахи (бо вже му сты́дно бу́ло носити, бо цьапа́йи з него), поставив го на пйи́ц. А той вихованок с пйи́ца, та́й йиму пі́т паху — та́й зно́в цьапа́йи. Куда ходит, та́й цьапа́йи. Пі́де на мі́сто, та́й цьапа́йи з него. Та бѡ за ним Житки маленькі́ біжут ро́йом. Вони кажут, ж' той чолові́к цьапа́йи, йак ку́ритко.

Він взы́в, викинув с пі́т пахи гет на воду — хтыв йи́го фто́пити. Він прийшов до до́му — ку́ритко тако́й пі́т пахов цьапа́йи. Став чолові́к, та́й плачи вже. І бо́гаства нима, і нишчасьцьи сьн дочикав — дохова́в. Шчо робити ? Вже йде до ксьо́ндза. Роспові́в ксьондзє́ви, звітки

він, йаке собі нишчасьцѣи виховав. Ну, али йишу нѣхто нѣчо ни помагаѣи. Ксьонц го навѣть висповѣдати ни хтѣв. Ксьонц кажи: Віруй ф Пана Бога, ни віруй ф чарѣ. — Пішов той бідака. Кажут йишу льуди: Заниси за дивѣнту межу і там йиго кинь! — Аш той пішов, занѣс за дивѣнту межу, там йиго кинув і таг го сѣи вітчѣпив. І тоди пішов, висповѣдав сѣи і тышив сѣи, жи сѣи вже збув богаства і вихованка.

Зап. 1902, від Ганни Феліцької, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

IV. Б Л У Д.

185. Блуд у виді жінки.

Ў Коронци — оповідаў минні йіден хлоп — йак зачїла жінка водїти по Вербцыі йакогось чоловіка, то водїла го до опїўночи. А по опїўночи йак го завєла ў йакїсь ріў, йак зачїла бїти, йак зачїла бїти, тай на другий день умер, так му добри досўнула. То ўже була добра баба, вона лишє показала сьм баба, али бўла мчо йїнше.

Зап. в червни, 1902, в Шужниках, Буцацького пов. від Ігната Косїнського.

186. Блуд у виді панї.

Ото так, що йшли на оказию, на висїле, теї пішли піт диривину, а на ті диривинї так як панїя сидїла. Ая! Тай їм вказало сї тамничка, куди вони мали йти, гей шур, а дорога їм сї показала у гинчий бїк, туди, куди їм ни треба йти. Прийшли вони аш до лїса тов дорогов, зайшли в виртеп, у звори такї — у лїс. І вони стали в лїсі і вадрїли, що вже нима куди, так покликвали си тогди до Бога: — Божи, ратуй ти нас! 'Пер-жи вони собі пригадали: То, кажи, ми зблудили; а як зблудит сє, то сє гадає, коли перший сьвїд-вечир, котрої динни при-надав. Або як бире закон*) у церкві — хто в плїче був — у правім, теї блуд тогди щїзає. Зачєли вони пригадувати собі, котрий дєнь то було, тай нагадали — спамнєтали сє, де вони є, тай вирнули назад до свого дому.

Зап. 1903, від Івана Кошлєка, у Ключевї Малїм, Печенїжинського пов. О. Деревянка.

*) Причастє.

187. Блуд у виді коня.

Раз йак йшоў йим с Порхові с прааніку, то йак ўзьила нья коза діка водіти, то воділа до опіўночи. Ўсем приходіў на той фільварок, на Весолу; тьлькo пўшчу сьи йти, а коза перебіжит нья, тай ўже йду за неў. Аж йак кўри запійали, йа прийшоў до бўди до польового, тай там йим льг, тай пирелєжиў до білого дньи. І аж ў день прийшоў йим до дому.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Ігната Косінського.

188. Блуд сьвітлом.

Блуд, кажут, то є такє сьвітло. Я відів сам вже. Їдна кухарка від Жїда с коршми пішла по мукў до млина в ліхтарков в велику суботу. Півнїше як вже вийшла, та перед самім млинóm ліхтарка згасла... А вна замїст пїтї до млина, пішла пóва селó, по толоках, по водах, по иньших селáх. Ходїла цалу нїч шóкра, вталáпана. Аж на велїгдєнь рáно зайшла під наш плїт. І сусїда вийшла та побáчила, щось під плóтом в кутї, лежїт. — Кáсько (вна сї називáла Кáська), що ту рóбиш? — А вна не могла нїкого пїзнáти. Пїтáла: Хто ту, де я є? — Як ї сусїда розповїла, де вна є, жи вна близько свóї коршми, тодї встáла тай пішла до Жїда. Вна повїдáла, жи блудїла цалу нїч, що йшла на Дерáжичї, Монастїр, так ї сьвітло водїло. В їднїм мїсци раз тотó сьвітло мїгнуло, а за яку мїнўту знов в иньшїй сторонї на якї чверть мїлї, а потóму знов дєсь інде і так вона гадала сї, жи то дєсь сьвітло в хáтах тай йшла за тим сьвітлом. То сьвітло вóдит чоловїка на болотá, на вóди, в лїси, а в зимї то як важєвє де, то чоловїк замєрвє.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Ст. Должанського, з Млинкїв, В. Левинський.

189. Блуд не дав мїсця пїзнати.

Пїшоў йим на грибї до лыса і ходїў йим бїльши йак годїну по лысы. Нарєштї думáйу собї: Йти до дому. — І змагáйу прóсто до гравїцьи, шчо граничит від льўцкого польи і пánьского лыса. І дїўїу сьи на силó і ни пїзнáў йим силá свóго. І ўзьили нья гаткї пошибати,

де йа йи і де йа зайшоў так бърво, шчо такóго силá ў околiци нi знаў, нi видiў — то йак би тотó буў заўважиў хто з бóку, тай би сьи буў насъмiйаў мóчно з мéни. — Виртáйу сьи наза́д до лыса, ни мóжу сьи до свóго силá ўзы́ти; обiйшоў йим тэньгий кавáлок лыса і прихóджу зноў на тотó мiсци до гранiцы, дем пёрший раз вiйшоў і шче ни сьи гiрши змiнило, жи ни мóжу пiзнáти нi дорóги, нi силá, до котрóго ма́йу до дóму прийтi. Вирнуў йим сьи дрúгий раз ў лыс і пoстанóвиў йим собi дáлы пiтi, абим тра́фиў на свуйú дорóгу, котроў до дóму прийтi ма́йу. Прихóджу йа над вилiку обiч, знайóму, і попiт тутú обiч рiкá плинé — і йиднаковом ни пiзнаў, лиш собiм подумáў, жи до мóго дóму áнi такóйi горi, áнi водi нимá. Повирнуў йим сьи наза́д і вiйшоў йим на тотó мiсци, дем двá рáзи виходиў і шчем ни пiзнаў нi силá, нi дóму свого, хоць го вiтко булó с тóго мiсьцьи. Булó то кóло дисьiтойi годнии ў день. Пастухi гнáли худóбу с пáшi і йа за нiйм зачиў йти, і хоць ни знайóмi бóли, а йа йiх ни пiзнаў, áлим йшоў на iмiá бóжи, абим сьи до будьйакóго силá мiжи лúди дiстаў. Наколим прийшоў на свiй грунт, поминуў йим гранiцьу і нараз пiзнаў йим ўсьо: і силó і пóли і пастухiў і худóбу нáвiть, чнiя вона йи. І подумаў йим собi: Йакий то блуд йист дльа чоловiка прикрый і нирийимний.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

190. Блуд на Вербцi.

Йак йа йшоў раз до Монастiрск з Корóпцьи і прийшоў йим на Вербку, а звiттам на стишкi пúстнiў йим сьи йти на Зрúби. І йак йим пiшоў на стишкi, так мнiи пирибiг зайиць. Погадаў йим собi: Шчось ни дóброго будé, коли зайиць пирибiг. І йак рас так сьи стáло. Ходиў йим мóжи бiльши йак пiў днiи по лысi і ўсье минi сьи видавáli знáнi стiшкi, áлим на дорóгу вийти ни мiг. Так йим сьи збiгаў, шчо ўже дúху ў мiнi ни ставáло і áнi судi Бóжи знайтi дорóги. 'Али чуў йим такú бэсьиду вiт старших лúдий, жи йак чоловiк заблúдит, шчобi зáраз на собi пиривирнуў сорóчку. Наколим си тóйи пригадаў, зáрас так йим зробиў. Узыиў йим, скинуў сорóчку, пиривирнуў, ўбраў сьи на вiворiть і аш ў такий спóсьип вийшоў йим на знáну дорóгу і тоў дорóгоў вийшоў йим, де бóли рубачi, шчо ў лысi рубáli дэриво. І там йим сьи спавийтаў, а рэшту тiйi лúди, шчо робiли там, показáli ми дорóгу

вийти на зруби, силце, а звітам пішоў йи до Монастіриск. Так нинь виводиў тогді блуд.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від тата Михайла.

191. Блуд у Звенигороді.

Йак йа буў ў Дзвинігороді і поїхаў йи в наймитом на нїч по снопі. І йїхали-смо піт Грамушіўку, то йи піўтора мільї. І було ўже ни далеко на тоїї полі, де сьи мали снопі брати. 'Али ми йїдимо і йїдимо, а польа того нима, лиш ўсе прийїдимо на тоїї місци, вітки-смо заблудїли. Порозглядїаў йи сьи і ўже нам сьи здайї, жи та дорога, котроў майим йїхати. І йїдимо аноў, і аноў прийїзидимо на тото самó місци, де нєрши. І так йисмо йїздили цїлу нїч. Аш сьи розвид-нїло, показало сьи нам тогді нїши полі, де ми мали снопі брати. 'Али про тоїї, шчо нїчó сьи ни показало, ані ни прирїбїг зайїць, а йиднако аблудїли-смо і цалу нїч йїздили-смо.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від тата.

192. Як блуд водив чоловіка докола стирги.

Раз вертаў з міста пізно ў ночи до дому йїдин старий господар. Приходи він ў сило, диви цї, ў коршмі ше сьи сьвїти; али він ни ступаў, тїлько пішоў просто силом до дому. Іде, іде, задумаў сьи, аш диви цї на своїу хату, а там замісць неїї стоїать такі палаци, шо страх! Диви цї льпши, такі палаци і виликий лїс. Тей він мисли, шо заблудиў і вирнуў сьи назат. Іде, іде, аш ўже розвиднїйї сьи, а він диви цї, а він ходи наоколо паньскоїї стирги, шо на польу. То блуд водиў йїго піў ночи наоколо стирги, а йїму здавало сьи, шо він іде дорогоїу.

Зап. в липни, 1902, на Стриганці, Камінецького пов. від Варки Коваль, А. Веретельник.

193. Блуд водить по стодолї.

Був я тут у одного богача на поли. Али вони полєгали спати, а я собі думаю: „Е, вле я робю. -- Конї є в стайни, аби я коням ни дав

їсти^а. Стодола ни зажкнена, а в стодолі є хліп, як ячмінь так жито; але взяв я опалку на плечі та йду собі до стодоли, та-єм присів так коло ячменю тай нагортаю в вопалку. Кобим ни був багато нагорнув, а то ше темно було в стодолі. Я гадав, шо мало нагорнув. Я лишень завдав на плечі, я до брами хотів нести коньом, та я мацаю — я коло брами брав — нима нігде брами. Так я зачєв ходити, мацати — не мош нігде намацати. Алим ходив так як годину, дві, по стодолі. Кобим був двома пальцями не ймив ту вопалку, а я взяв тей пальці проїло. Кажу: „Чиш я ни дурний був, жи я пішов єго коням добри робити, а мине ше має добри водити по стодолі. А є того страху я ни знав, де я є. Як мине так ймило попїт пахп, а тот ворок стояв є хліба, як мине підіймило, як мнов товхнуло в той ячмінь. Но, вітак я стояв в ячмени аш до ранє. А вітак гадає входить вже рано до стодоли (а я так стою сторцом в ячмени) тей кажи: „А ти шо тут робиш?“ — А я ни знаю, шо я єму маю казати, бо як би я був знав, шо си зо внов стало, то бим був сказав. Зачєв я єму оповідати, а він кажи: „Дьордію, ти брєшиш! Чому я, кажи, ни рас ходю — я нічо ни вижу. — А я кажу: „А ви можи си знаєте обидва, та ви си єго ни боїте, а я тут, рахувати, наймит, тей воно мине сокотит.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Святинського пов. О. Деревянка.

194. В блуді показують ся хрест і лїс.

Буў такий Іван Вінтольбак і йшоў він в Олєні ў нидьлілу ў вєчир. Пиривє сьи чїрив вòду (Дністер), прийшоў до Горігльїдє, вїхòдит за силò, смєрко сьи дòбри, ўжє сьи зробїла ньїч. Аж вїхòдит на пòли, дївїт сьи, йи хрест і лїс. 'Али шчò сьи знáчит, шчо так сьи доўгò кїгнї льїс? І мїслиў, шчо він дорòгоў хòдит, а він пòлим. Аш зьїйшоў на дòўгї Ланї і фург сьи ни памїїтáйи, де він йи, тай ўсє вїдїт хрест і льїс. 'Али йде, ўжє аж пїрид опїўночїў прихòдит під Дьїдухову, зьїйшоў на ставїшчи і намацаў рогòжину. Він собї гадаў, шчо то кòсатїнь вьїльи. 'Али там кугут запїїаў, а він дївїт сьи, а ту сьи за-свїтїло ў Адама ў Шлапакá ў хáты. Аш тогдї він сьи спамїїтаў, де він йи. І ўжє звїтти пїшоў до дòму.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

195. Блуд указує кілька доріг.

Ми два,.. йшли-смо оба від Варчука. Ми йдемо черес Бойчукове, а тут три дорозі є. А то зробили се штири дорозі цісарских, а то польові є. Ну, і так, шо ми ни знали, куди вже йти і ни хочемо йти. Я кажу Иванови: „Стій! Посідаймо і, кажу, відмовмо отчи наш і богородици діво, можи Памбіх переначит, можи то се енакши вчинит; бо я виджу, шо то блуд вчипив се! — У тім сіли-смо і закурили вітак і посиділи можи квадрас і ни виртаємо, а то щезли всі дороги, лиш тоті дороги, що були. А туди був рів той такжи був дорогов. Тей ми право пішли д' хаті.

Зап. 1903, від Петра Горука, у Печевіжині, О. Деревянка.

196. Блуд на пасовиску.

Йидного року мали ми ў вістрінскім лысьбі пасовиско і йа там пас худобу. 'Али й дэколи і татуньо мойі выходіли до мєни. Там ў нас була така кошїра або по нашому буда, шчо сьи заганыло до нєйї товар. Йидного разу батько сьи мойі zostавили с худобоў пастї, а йа буў на той час ў дѳма. 'Али там ни тьлько наши худоба була, али буда шче й чужа. Тай батько вїпустили с тїми худобу пастї і трѳхи побўли коло худѳби, дали хлопцѳом тьутьуну, абї си позакурвали і кажут: Знайти, хлопцы, шчо? Йа озму водї і піду обїд варїти, а ви сьи zostаньти коло худѳби. А заким сьи худоба попасе, то йа звару обїд, ви прижинєти худобу і пообїдайвти. Абѳ тогдї підєти на чиршнї собї, абѳ на сунїцы, а котрїй сьи будє лынувати, то будє по обїды спати. І набрали вони водї і с тойоў водѳу йти до кошїри. То було рано, дес коло деўйатої годїни і шче мрачно було до того і стєшка заўжди була йидна лысом від водї. 'Али вони прийшли пїт пѳли і цылком йїм сьи ў голові привирнуло, ни знайут, дє вони йи. Тай кажут самї до сєбї: А се шчо? Та нїраз ўже ходїу йїм і ни знайу, дє йа йи? Змїнило сьи йїм цылком і зачинайут вїт пѳльи повиртати ў йїнчий бїк. Хѳды вони, хѳды, то ў сей бїк, то ў дрўгий бїк, аны на пѳли ни мѳш вїйтї, ба навїть до пастухїу ни мѳжут трафити. Стали і думайут. І нагадали собї, шчо вони колїс чули від йидної бѳби, шчо йак сьи блуд ўчипит, абї ньц ни робїу, лиш тьлько зыгнуў сьи ў долину помяжи нѳги і абї казау, шчо мины тудѳ до-

рoга. І вони так зробили і зараз ўздріли, де вони сáми йи і вийшли на по́ли. Прийшли до б́уди, тьілько зачїли вогонь розкладáти, а па-стухи надьїгнали худóбу таї ка́жут до ба́тька: Тэньгости нам обід зварїли! Ми вам худóбу попáсли, а обід йидна́ко мўси самї варїти! Тато йи дáли зараз тьутьуну́, абї си повакўрували і ўзьїли розпо́вїдáти, шчо в нїми сьї стáло. І хлóцї сьї с то́го почáли сьїї́ати, шчо вони бїлого дньи на свóйїм пасóвиску заблудїли.

Зап. в линни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

У. СМЕРТЬ І ХОРОБИ.

197. Смерть.

Смерть, то йе така стара баба, дужи суха, с косою. Вона йак прийди до слабого, то стани йиму ў головах і махне косою, теї по ным! Йі ныхто ни види', тільки слабій види' йі. Йак котра баба, шо лийи йайця, то йак прийде до слабого і хочи знати, чи він ўмре, чи видужайи, то лиїе йму йайце і там види, де йе смерть — ци ў ногах, ци ў головах. Йак ў ногах, то слабій видужайи, а йак ўже ў головах, то ўмре.

Зап. в липни, 1902, в Сільци Беньк., Камінецького пов. від Маруньки Дідусь, А. Веретельник.

198. Смерть ходить бабою.

Йа, ўважьейте, не йе с тих, шо сї страхіў бойат. Йа сї ныц не бойу, али ўже два рази налькаў сї. То було ў зимі, нїби ўже сьныг буў великий, йакось по Рїздві; йа маў коханку, вона була кухаркоў ў сеньдзього. Він мешкаў тоди при пляцу, де склад дєрва, нїби ше на своїм. Тодї буў у них йакїйсь баль, досьте того, шо мбїа дыўчина казала менї застрїмати сї на пляцу. Сьїў йа на бальках, теї сиджу, а вона ўсе вїбїгне і вїнесе менї шо, а потїм вона не виходїла. Йа чекаїу, чекаїу, али йї нема, а ўже було десь по пїўночі, а було сї ни вїдно, нїби тємно дужи. Йа так сиджу і шось мене страх збїраїи, шо рас бїльший, шо аш волосье стаїе на голові. 'Али не знаїу чоґо. Аш чуїу, шось нїби шилїстїт. Йа огльадаїу сї, дїўльу

сьї, а понадімноїу йде йакась кобїта ў білій плахты, завїньана нїби цятком з головоїу. І йа нїц, а вона пішла прѣсто на ганок до панїї, до покоїїї нїби. Тей зара' виходи' дьїчина, йа сї питаїу: Ти сї в нїкїм, кау, не здїбала? — Нї, кае, йа нїкого не вїдыла. — Йа йї зачинаїу розказувати, а вона зара' пішла до пана, а він вийшоў зі стрїльбоїу і обїйшоў докѣло хати і нїц не здїбаў. Али зара' шось за тїждень ўмер йїму найфайнїйшїй хлопѣц, нїби найстаршїй синѣк. А та баба, шо йшла, то була смертъ.

Зап. в червни, 1903, від Гринька Курїя, в Камїнці Стр. А. Веретельник.

199. Панї — смерть.

Буде тому в трїйцїть лїт, або ше бїльше, йдна баба на Глїнїску*) пїт Бўгом вїйшла рано ў зелєну пїєтницю за хату і дїви цї, а пѣ-пїт рїчку сїножьєтнїи іде йакась бїла панї і пішла гет ў кут, а пѣтїм вїєсла сї до горї і политьла. Йї вїдыло бїльше людєй, а потїм, йак пішли, то тудá, кудá вона йшла, бїли гет вїсмальнї сьлїдї ў травї, а вїт шатиї, то висѣка траў на вершкáх гопсмаїла сї і схїлила сї. Пѣтїм ўсї вїдыли тї сьлїдї і всьондєй — а то була смертъ, бо зара дуже лудє ўмирáли.

Зап. в липни, 1903, від Харка Гаївки, в Камїнці Стр. А. Веретельник.

200. Знак смерти.

То кажу вам: Сидїло нас богато в добродїйки старої — дес було можи так — во пївночи. Добродїйка плїла панчохи при лямпї, а ми шѣс говорили. Нарас шѣс у вїкно драпнуло, али так дужи, шо аш нїпрїсїсно зробило сї в сїрїднїї. Таким якїмос вразливим гѣлѣсом і другї' драпнуло. Добродїйка сказала: Пїди, Мїйку, на двїр і подиви сї, шчо там стало сї. — Він пішов. І вхѣдїт до хати і кажи: Нїма нїчо. Пішлим до дому. Другїй дєнь рано захорувала добродїйка. Хорувала пєть дєнь і вѣрла. Ми в похорон з її сїном хотїли сї довїдати, шо тѣто шкребало. Пішлим дївити сї до тої шїби. Було на нї два знаки

*) Глїнїско — передмїсте в Камїнці Стр.

ягбд цим, що рубає ся скло. Денникотрі казали, що то дало ся чути, що мав се статц там в ті хаті цохорон.

Зап. 1903, від Ілаша Вахнюка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

201. Діточа смерть.

Буде десьіть лят, то ў госені шось ходіло по хатох і де були малі дьіти, то страхало і там зара' ўмирали дьіти. Робіло так: — Прийшло і пукало до вікна і кликало, йак та дитіна називаёе цы. А йак хто вйшоу на двір, то не було ныц. Йдноійі ноці прийшло вонó до йднёій хати, де була йднвачка дьіўчина; можи мала сьім лят, називала сьі — Міньца. Тей прийшло, ўсьі сплят, а вонó до вікна — пук-пук! — А маіи йі питаіи: „Хто там?“ — А воно: „Міньцью! Міньцью!“ — кліче. — А маіи каже: „А тибі чогó трéба ў Міньцы? Міньцы нема“. — А вонó каже: „Брешеш, бо йе! нех сьі вонá відзві!“ — А маіи каже: „Ти самó брешеш, іди забирай сьі до чóрта маіери!“ — А вонó сьі відзвиваёе: „Йди ти самá до чóрта маіери“ — і пішло і більши не приходіло. Аш прийшло до ксьóндза тей йак зачóло сьіпати землёу ў вікна, то мáло не повибывало. Ўзьеў ксьóнци, шо мау стару стўлу і виходи' на двір і моли цы, а дьіви цы, стойт мала дитіна і плаче. Він ўзьеў, віддёр кавальчик сьвачёного ві стўли і кинуў йиму, а вонó влápало тей сьі засьміяло так гóлосно, шо страх і десь знікло, і віт тодйше більше не приходіло пьігди. А то ходила йакась нехрёмчана дитіна і віт тóго так дьіти мёрли.

Зап. в липни, 1903, від Харка Гаївки, в Камінці Стр. А. Веретельник.

202. Як приходила смерть по пана.

Тому буди можи в трицьіть лят, тут ў мсьцьці буў йдин нотарёв-уш, він буў дёвять лят слабій. Ў него служила старá баба і йак він буў слабій, лжьеў, то ўна начувала коли негу ў пьірит покóйу. 'Али йдноійі ноці десь так коли пьіўночи ни спйт вонá, ныц ни спят, али не можи аны руш вичиніти вочий, так шось, йагбн зальпнло йі вóчі. Слўхайи, а тут йакісь шати: — шелёсьць, шелёсьць, так шилистйт, йагбн хто ў нових сўкнях ходйў. Хóчи цы ўна подивіти сьі, али ни можи, аш чўйи вогóри шось, питаіи: А цó? дзысьай йўш? — А шось друге

кажи: Ны шче. — Тей стало тїху, а ўна дивї цы, а то ныц нїма. Приходї на дрўгу нїч і зноў так сáмо, а на трэту, зноў шáти і зноў сьї пытаїи: А шб, дэысьай йўш? — А дрўга кажи: — Ў йўтру, ў чэцы годзыны пу пулўднью. — Ўстайэ ўвá ў рáну тей кажи ду павїў: Ўже чїрис три нóчи шось приходїло ду слабóгу пáна і пыталу, чи йўш? А тейї нóчи сказа́ло, шо „ў чэцы годзыны пу пулўднью“. Ту знать пу пулўднью ў трэты' гудїны пан ўмрўт. — 'Али пани зачэ́ли насмїхати сьа з нейї: Іць, іць, ти глўпа, то́би сьї цось пшывїдзвáлу. — А ўвá ныц, кажи: Почкаїти ду трэтойї гудїни. — Приходї, натходї трэта гудїна, слабóму пáнуви ўже мову замкнўло, выбивáїи на дзїгáри трэтыа, а пан Бóгу дўха вїдаў. А вїдїти, чїйá праўда? — кажи баба. А то приходїла пу нёго смёрты і так чугось сьї пыта́ла.

Зап. в лютїм, 1903, в Камїнці Стр. від Демка Лехнюка, А. Веретельник.

203. *Холера в вїдї жїнки.*

Ў йїднїм сїлы, ў Новосыўцы, поїавїла сьї йїдно́го рóку холы́ра, шчо нáгли лўди ўмїра́ли. І ў тым часьї показáла сьї лўдїм на кїнцї сїлá ко́ло фїгўри пóстать лўцка вїлїка, на бїло убрáна, áли ў ночї. І бойáли сьї лўди прїступїти до нейї, хоць йїх бїльши бўло. Аж дрўгого днѣя рáно посходїли сьї на тотó мїсци ко́ло фїгўри, де тотá пóстать жївóча стоїáла ў дбўгї і бїлы сўкни ўбрáня, зобáчили на тым мїсци пїт тоў фїгўроў два хлыби бїлих, áли вгльїдáли так, йак би сирї, ны́би лїшэ вїт сóньцьи опешэны. Бўло то при самї дорóвї, кудá ходїла худóба, безрóги і пси, а ныхтó тóго хлыба ни рўшиў, бо лўди бойáли сьї рўшити, а худóба, свїны і пси тákжи ни хоты́ли йїсти, лїшэ здáлику понўхали і вїт тóго ўтыка́ли. Слáбїсть тривáла зо три ниды́ли і той хлып там дóти стоїáў, шчо ныхтó го рўшати ни хтыў. А йак пирїстáли лўди мёрти, то й той хлыб десь сьї подыў с пїт фїгўри і йак ныхтó ни вїдыў, звїтки сьї ўзыў, так ныхтó ни вїдыў і ни звáїи, колї і дэ сьї подыў.

Зап. в липци, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

204. *Холера у вїдї хортїв.*

Буў йїдэн чоловїк, назывáў сьї Матый Пётрїў. Дївїт сьї вїн, а то десь ко́ло пїўночи бїжїт горóў хорт бїлий вїлїкый, а дрўгий мёнь-

ший, тай цвѣхкайи. А він пѣўни погадаў собі, жи то слабѣсьть, бо ўже тогдѣ льўди мѣрли на слабѣсьть. Прийшоў він до до́му тай ка́жи: Ой, шчо йа сѣйї но́чи ви́дыў! Одѣн хорт бѣг та́кий ви́лїкый йак йѣлыўка, а дру́гий ма́лий. — Йак росказаў сисѣ ў хѣты тай сѣи похорува́ли, ўмер він, і йи́го жѣнка і йи́го ма́ма, лиш сѣи лишиў йи́го син Паўло́. А йѣк би буў ни казаў, то мо́жи би буў жиў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

205. Як виглядав холѣра?

То росказуваў йден та́кий пўцир ша́ндарский. Бу́ла то́ди у До-броворі*) холѣра — дўже Жидїў тлўшило ў мѣсьци. те́й ша́ндарѣ му́сьили хо́лїти на па́трольї шо но́чі, пильнувати, шоб Жидї́ тих холѣ́рних ла́хиў та бе́бухиў ни ростьѣга́ли. 'Али на й́дну ніч пішоў на па́трольї найлїпши́й по́стефир і йак ішоў, то казаў зварїти собі́ вечѣру на два-на́ньцѣту го́дину. Прийшло́ пиў до двана́ньцѣтоїї, пішоў пўцир до мѣ-ста по ша́ндара, шоб йшоў на вечѣру; а постиру́нок буў за мѣстом нат Бўгом. Злибаў він ша́ндара, те́й йдут, а на дво́рі так те́мно, шо хо́ць ў пісок дай! Ша́ндар іде на пирѣт с ко́льбойу, а пўцир за ним ў за́ду і ны́ц сѣи не бойїт з ша́ндаром. 'Але́ натхо́дьит до свѣйї бра́ми, те́й ша́ндар — пук! і стаў! Ну, вы́ц, стоїт. А пўцир ка́же: „А чо́го пап ста́ли? — „Аво“ — ка́же ша́ндар. Він дивї́ цѣи, а пїрит бра́мою стоїт білий ви́лїкий пе́ско та́кий, йак коро́ва. Те́й той, шо йимў, ни бойї́ цѣи, бо з ша́ндарѣм, і він виско́чїў на перѣт, затупаў но́гами і кри́кнуў: — „А пўйдвѣш ти!“ — Те́й пе́ско повѣли поверну́ў сѣи і помалѣньку пішоў собі́ піт Буг ў вулицьу. І то́ди ша́ндар пішоў до постиру́нку і не хтыў вечѣрати і не пішоў на па́трольї і за́ра' на дру́гий де́нь здаў с то́го ра́порт вахмі́шчови, а він сѣи́йї цѣи і ка́же: А ви-ш чо́го сѣи ма́ли бойѣти йѣко́гось пса, або-ш ви не ма́ли кара́їна? — А ша́ндар ка́же: Йа сѣи то́го пса так буў нальѣк, шо забу́їм на́вїть, шо йа йѣ. — І на трѣ́тий де́нь той ша́ндар ўме́р. — А то́ була хо-лѣра — той пѣс.

Зап. в липни, 1903, від Харка Гаївки, в Камінці Стр. А. Веретельник.

*) Місточко в Камінецькому повіті.

206. Як чоловік відвернув від села холеру.

Як йа буў ў Базару на жнивях, ўже лыт тому пйтнацьцйт, тай йим буў ў йидного на станцый, а там буў такий чоловік старий, котрый маў до вісімдесйт дэўйт лйт. І він минй оповідаў, йак даўно хольіра ходила. Йак ма́ла б́ути ў нйх сйлы хольіра, а він тогдй ййхаў з Йавльйўцй з йармарку. Ййди пйрид в́ечром так, здйбайн йакўсь жйнку: Пома́йбйг. — Дай Б́ожи адороўйи! — в́идовва́ла сьй, а́ли йакймось такий приравльйвм ѓолосом, шчо ни мож будо роаумйт, шчо она в́итпові́ла. Тай пр́осит ййго, жйбй йй ўзьйў на ф́иру до Базару. А він ка́жи: Та сьйдайтн. — Тай она сьйла з ваду тай ййди. А він сьй обгльйдайтн, йакёсь таке нйподыбнй до чоловіка. Тай д́ужи сьй а́льк. — А вйш, ка́жи, де ййдити сьйуда? — А она ка́жи: До ва́шого сйла. — Він сьй в́итзйвайтн до н́ейй: Та чо́го, а вйш там шчо будётн робйтн? — Она ка́жи: Йа ма́йу там йнт́ерис, буду́ д́отн, аш п́окн ни закольйдуйт. — А то сьй дьйяло пйрид вйлыкóцннмй сьывтамы. А він так собй под́умаў ў головй сьвойй, шчо то ни шчо, т́ылько сла́бйсьт. Тогдй він ўзьйў, в́ыт́ыгнуў сьворйнь з в́о́за так, йак сйдыў на в́о́зы і зачыў ййхати. Віс сьй розьйрваў, она з задом сьй лйшыла, а він с пйрйдом поййхаў. Почала она крйчйтн: А ты мине чо́ лйшыў? — Обгльа́нуў йа сьй, тра́ба до бйды в́ертатн с кйньмы і буду́ шчо́сь штудйруваў. Вйрнуў сьй тай ка́жу до н́ейй: Віс мы сьй розьйрваў, тра́ бйчн до до́му по сокйру і по св́ердйнь, шчобй зробйтн сьворйнь, бо йна́кшн ни поййды. — Она ка́жи: Йди, а́ли ни баў сьй. — І він побйг, а ко́ны лйшыў. Пйрйбйгайтн до сйла тай пр́осто до ксьондза. Тай ка́жи: Ййго́мосьць! Ййхаў ййм з м́ста тай йака́сь бйда учпйла сьй тай ййди до сйла. 'Али минй здайт сьй, шчо то сла́бйсьт. — Та йак знаййш? мовит ксьондз. — Бо йа пйтаў сьй йййй, чо́ она ййди, а она ка́зала, шчо буде т́утка ў сйлы до ко́льдыу. — А она йак вйгльйдайтн на лйцй? — Так вйгльйдайтн, шчо ни мо́жу на́вйт оповістн йак. Т́ылько шчо до чоловіка ни подыбна, бо йа ў́же вйдыў таку сла́бйсьт, йак от була ў нас пйрйт чйсо́м. Мйны раз була сьй пока́зала ў мо́йй хаты тогдй, йак мо́йа жйнка ў́мерла й д́ытн разом. — Ну, ну, мо́жн б́ути, жн то сла́бйсьт. — Най ййго́мосьць скльйчут бра́ты і най йдут по хатах ко́льдывати, бо йа бйжу́, ни ма́йу ко́лй, бо там ко́ны. — І так хлоп чйм скóршн до ко́ннй побйг. Нако́лй до́хдыт до в́о́за, а она шче сйдыт на в́о́зы. А ту бра́ты ў сйлы з дэвйнкóм зачы́лн ко́льдывати. А она тогдй в́итзйвайтн сьй до н́его: 'Алйс м́дрый! Б́уў бйс сн прыві́з! — І в́ытйр повййаў, віс пйрйвйрну́ло і ни вйдыў, де сьй она поды́ла. Зло́жйў він віс і поййхаў до до́му. Пйрййздыт до до́му і ка́жн до бра́тыў: У́же буде, ни ко́льдыйтн! — Сл́ухайн на др́угйй денй, а ў Буракў́цй та́ка сьй сла́бйсьт по́явйла, шчо по д́есйтйро на

день ўмирай, бо йійі хлоп заніс до Буракіўки. Она́ тогдї йак від не́го сьм повійала, а там на полі хлоп роскидаў гній і она́ прийшла до не́го і ка́жи: Занісі мине́ до Буракіўки, а йа тобі надгорóджу. — То буў та́кі буракіўский хлоп. І він йі ўзьиў на плéчi і тілько прийшоў ў силó в неў, так она́ му сьм ссунула с пличій і ни відыў, де сьм поды́ла. Тілько було йигó надгорóди, шчо ў йигó хаты нькóго і палиц ни забольіў, а рéшта людій, то ма́ло сьм лишило.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

207. *Про пана, що мав холеру за жінку.*

Буў йден пан і він хтыў ожинити сьі, али шчо сьі нашукаў жінки, ни зиг сибі дібрати до себи пари. Али рас під вечер йіди він чирис лыс і наганьийй йакусь панну, а ўна сьі стала просити, шоб він підвіс йі трохи, бо йак сьі смеркни, то воўки готові йі зайісти. Тей пан ўзьаў йі до повову до себи, аш диви цьі, а вона така файна, шчо аш ну! І він сьі запитаў йі, шчо вона на йідна, а вона кае, шчо ўна сирота по йакихсь панах. І він ўзьаў йі до себи на службу, а потім прийшло до того, шчо він з нейу ожениў сьі. Али йак ожиниў сьі, то ўна шчо осени десь йївдила на кілька дньіў сама, али пан ни знаў, де вона йїзди, а йак питаў, то ўна кавала, шчо йїзди до sweй дужи біднойй цьотки. Али рас пойїхала вона, а пан хтыў кончи знати, де ўна йїзди і післаў за нейу свого вірного слугу. Той слуга ўзьиў посєвачаний меч, римінну торбу, сьіў на доброго конья, тей пойїхаў. А він буў чаріўник, а такий планетник, шчо знаў де-шо. Йіди він, йіди, аш прийїхаў до лыса, поставиў конья за дубом, скинуў с себи свиту, випхаў йі сыном, поставиў на дорозы, а сам лых за корчем. Лижит, аш тут зривайи цьі така бури, шчо страх! Так стало дирива виривати і ломати, шчо трішчало на цылий лыс. А він лижит. Аш тут прибіх той найбільший вітир с тейі бурі тей йак алапаў ту свиту, шчо стойала на дорозы, то пїрваў йі на шкаматки! І потім стало сьі тихо. А то буў злий дух; він буў би розірваў так того слугу, йак ту свиту, али він знаў, шчо буди, тей поставиў свиту на дорозы. Тей він пойїхаў далы. Йіди, йіди, аш ўже ў вечер прийїздит ў йідно сило. Уже ніч, а диви цьі, а ньгдє сьі ни сьвітти, аны ў йідні хаты; тей він пирийїхаў цыле сило, аш на самім кінци сьвітти цьі ў йідні хаты. Йде він до тейі хати просити сьі на ніч, диви цьі, а там льуди поўбирани йак би на смерть. А він сьі пїтайи: А вам шчо, льуди? — А вони кажут: Е, чоловїчи, шчо ти нам по-

радиш! У нас йакась слабїсьць, холѣра, чи щось; видїлисьти, шо ўже ў цїлій силї ни сьвїти цїи нїїде, то то ўже там ўсьї луди по-вимиралї, а теїї ночи майї черга прийти на нас і ми поўмираймо, теїї ми сїи так поўбиралї самї на смерть, бо ни буди кому нас поўбирати. — Али нїїц. Упросїў сїи він до них на нїч, лудьам казаў полбагати спати, а сам лїх коло вїкна на лаўци, а торбу і меч майї коли себи. Не спит він, аш приходи пїўнїч, а тут шось ў вїкно шкраб! Нарешциї дверї рип, і ў хату входи бїлий виликий пес теїї їде просто до лаўки до него, теїї пац їго лапоўу! А той руб! мичем і відрубаў ту праву лапу, а пес заквїчаў і вилитїў с хати; а він ту лапу ўзьмїў теїї сховас до торби, теїї заснуў. А то приходила та слабїсьць по тих лудїї. Приходи ў рано, ўстайут луди теїї сїи дивуйут, шо їе, шо вони ни ўмерлї? А він оповїў їїм ўсе і показаў ту лапу і сам забраў сїи і поїїхаў до дому. Приїздит до дому, аш панїї їе ўже ў дома і лїжит слаба; питаїи пана, шо їе, а він кажи, шо шось слаба на праву руку. А він добувайи лапу, теїї кажи: А ну, чи її того ни бракуїи? — Приходїят до панїї, а вона ни шайи по локїть правоїї руки. Теїї слуга ўсе оповїў панови і він ўзьмаў і зарубаў ту паньу, бо то була холѣра.

Зап. в липни, 1902, на Криволянци, Камїнецького пов. від А. Юнака, А. Веретельник.

208. Муха і фебра.

Здїбала сїи мўха с тїтьўхоў (феброю). Каїи: Ти вїтки їдеш? питаїи сїи тїтьўха мўхи. — Мўха кажи: Їду вїт хлопа. — 'Али дїбри ти там бїло? — Нїи. — Чумў? — Бо їа, кажи, була ў хлопа таїї шчо хїчу звїсти молїка трїхи, їак мїи кїни до землї, шче ї ногоў тїпни, таїї ми крїльциї пообриваїи. — А онаї кажи: Таїї їа їду вїт хлопа — тетьўха. Їак мїи, кажи, зачне курїти ўсьїльакии таїї мўшу ўтечі. Кажи: Шчо ми тїпїр будїм робїти? — Ходїм, каїи, до двора. Ти їди до пана, а їа пїду до кїхнї — кажи мўха. — А тетьўха кажи: Ходїм. — Та пїшла до пана, пан заслаб, ў пїрїни лїх, ту доктори даїут їїсти, пїти, аби пїднїїў сїи бїрши. А мўха пїшла до кїхнї. — Гет ўже ў осинї вибирати би сїи обїм, тетьўсьї ї мўсьї. Посходїли сїи: А шчо, кажи мўха, дїбри тобї? — Ай, дїбри; годуваїи мїи, ўкриваїи, даваїи, шчо їа хотїла. А тобї дїбри? — питаїи сїи тїтьўха. — Айа, кажи, дїбри. Їак приїде с полїнником кїхар, їак зачирпїт лїшку, їак кїни, їїм, їїм на зимлї, шче ї свїїїх кумпанїстїх клїчу, бо їи шчо їїсти. — Ну, кажи, побїли смо ўже ту, ходїм даїлы,

али по панáх, по ксьондзáх, ни йдым до хлопа, бо ў хлопа прýкро, вбиту́йи сы дўжи. — Тай пiшли́.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олексі Сеньчука.

209. Фебра і тиф.

Надiбала сьа зимá (фебра) с хорóбоу (тиф) ў лысы. І собi гово-
воря́т, пы́тат сьа йидна́ д́ругой: Дe ты йдеш? — Йа йду, зимá по-
вiдат, до лысного. — А лысний сто́йт за йали́чкоу і слўхат. А хорóба
мóвит: Йа йду до Жиды́ў! — Пы́тат сьа зимá: А йáк ты до них ўвiй-
деш, йáк сьа йiх iмiш? — Мóвит: Йа кобы́ йино́ там; лья́жу ў по-
душкi, розыгрiйу сьа і йуж лежат шчо колóпны. 'Али йáк ты до лы-
ного пiдeш? — Він пiшо́ў ў лыс. Прiйде в лыса, даст му жiнка обi-
дати, йа сьáду ў пeршу лiшку і вiст нья, зáраз будú го тpиáстi. —
Тот прiйшо́ў доми́ў, вiслуха́ў того, лысний, ўсьаў пeршу лiшку, ро-
скрути́ў лъу́фу у фузы́йи, выльья́ў там і закрути́ў. І пак ўже йiў. А ўна
ўзьалá і бий ўже фузы́йу. Так выби́ла цылы́й рiк. За рiк ўзьа́ў лы-
сний на плeчi фузы́йу і выiшо́ў у лыс. Выстрiли́ў зимóу пiд йали́цьу,
áш сьа заморочiла. Идe і хорóба дны, так сьа червоньiйи! Ты ту? —
Ту! — Ну, йáкже ти было, ци дóбри ти сьа поводи́ло? — Ой-ой-ой!
Йáк нья ў йáкúсь бiду́ забiў, том цылы́й рiк сьвiт не вiды́ла. І тепер
йáк мно́у вы́тъаў, аж нья заморочiў. — А менi дóбре было — хо-
рóба повiдат — бо йа вы́грiла сьа ў подушкáх і напiлам сьа кирвe
жиды́ськойi. І ў тот час рeзыйшли́ сьа: тотá ў свiй бiк, тотá ў свiй.

Зап. в лугiм, 1899 р., у Мшанци, Старосамбiрського пов. від
Гриця Олiщака Терлецького.

210. Пропасниця.

Кулись йшло двi цьоци разом: радили сьi, де ўни пiдут. Йдна
кажи, жи пiди ду хлопа, а друга кажи, жи ўчени цы кувальá тай буди
тилепати. Пiшла ўна, ковалье ўчипила сьi і мислила, йi буди
добри, бу куваль бугач. Али куваль ни пита́ў, жи слабий, жи цьотка
трiсе; найiў сьi чорного буршчу теi пiшо́ў ду кузьни млотом сьiчи. —
Ай, му́йа гудинуньку, треба миньi вiт него ўступити сьi, треба йго пi-
кинути! — кажи цьотка. Покинула вона йго. — Пiду йа сьi ўчьенльу
хлопа! — Пiшла вона ду хлопа, а хлоп найiў сьi вiўсьенугу хльiба,

тай пішоў класти гній. Заталапаў сьє, кладэ гній, кладэ, ни питаіі, жи зимно, кладэ гній. — Мойа гудинуньку, де йа сьі пудыйу? Треба миньі і віт хлопа ўтыкати. Роздумуйу, де йа піду? Піду ду Жида, виспьяу сьі; Жид алé буди ў пиривах лажьєў! — Пішла, учіпила сьі Жида. Жид бідний лых ў пирива, грійі цы, али ныц ни йіў, нима шо йісти, в голуду вдихайі. Бідуйі ў негу цьоцы. Здибайі другу, а друга кажи: Ай, ти дурна! Йа худила ду баби, учіпила сьі йі і тримала йі сьім лыт. Ў баби миньі добри буду; баба шьєнувала. Йа йі поти трьєсла, поки ни затрєсла!

Зап. в січні, 1903, в Камінці Струм. на „Забужу“ від Зофії Моравецької, А. Веретельник.

VI. МЕРЦІ.

211. Мерці виходять на страсть.

То шо року на страсть по піўночи ўстайут усі мирці з гробіў і йдут до церкви молити сї і тоди приходи ўмирлий ксьонц, прави службу Божу, сповідає йїх і причашчає. То б луди ни були знали, али рас йіден хлоп йак задрімаў ў куточку ў церкві на страсть, то навіть ни чуў, йак сї скінчыло правити і йак луди вийшли с церкви. Аш по піўночи приходьит мерці, здибали йго і розірвали на кавалки і на другий день тїлько кожуха йго здибали ў церкві, а з него кавалки вальали сї по цвинтари, по кавальчику на кождім гробі.

Зап. в жовтні, 1902, в Камінці Стр. від Марї Шенівної, А. Веретельник.

212. Чому не можна плакати за мерцями?

Вмерла мама, а доньку лишила. Донька дужи плакала за мамов. Йак мирлі зачили йти на всїх сьвитих до косьцьола, — бо мирлі майут свою службу божу, а вона стала за двирма. Всї мирлі йак йшли тей казали все коло двирий: Прр! ту йакась прїсна душа смирдит! — а ми йїм смирдино. Мама несла збанок і стала собі в заду. Дупіро вона виртайи по службі божї насампирет і фступила за двері і повідайи до нейї: Ни плач, доньу, вже за мнов, подиви сьи на мени, йак минї гїрко, жи йа ношу повний збанок твоїх сьльовів. Фтыкай, сину, али бис цвинтар фтыкай, там сьи роздїгнп с кожущини і фтыкай до дому! — Вона

скинула на гробі туїу кожушину, вони догнали і подерли і кождей на свій гріб хоць по кавалочку вьвив. А на рано вона скінчила житья.

Зап. в Будзанові, Теробовельського пов. від Каськи Книш, О. Деревянка.

213. Мама приходить по смерти до дитини.

Ўмерла ма́ма ў пологах, а лишіла сьн диті́на мале́нька і вона́ приході́ла шчо но́чи дава́ти дитя́ны сса́ти. І йидны́ каза́ли, шчо вона́ ходи́т, а дру́гі, шчо ны́. А чолові́ка нара́дили, абі́ він засьві́тіў собі́ ка́ганьчик і положи́ў під горне́ц, на скоро́ вона́ прійде, абі́ горне́ц здо́й-ми́ти і абі́ ўви́дыти, ци́ вона́ йи. Ї́ак вона́ прійшла, він так зроби́ў. Ї́ак підны́с той горне́ц, вона́ ко́ло коли́ски сто́яла, тий́ дужи́ тьшкко́ вдихну́ла і сказа́ла: Шче́ бим бу́ла дава́ла да́льше грудя́й дитя́ны, а́ли йа́кйисте так зроби́ли, то лиші́йу вам зна́к на столы́, а́ли сама́ ўже ни прійду́ більши. — І ўда́рила ў сьті́ў руко́йу і ви́пала сьн доло́ньи і пйи́ть пальця́й.

Зап. в липни, 1902, в Шужниках, Бучацького пов. від мамі.

214. Як у Потоці ходила жінка по смерти.

Ту йидно́го ра́зу ў Пото́ці дья́ло сьн, шчо йидно́му чолові́кови жінка ўме́рла і ході́ла наза́д, а́ли ны́хто́ с то́го ни дава́ў віри. Ішо́ў чолові́к с Короп́цьи на те́рмін до су́ду і проси́ў сьн ў то́го на ны́ч. А той йи́мў хло́п повіда́ў так: Шчош, ка́жи, йа́ бим тибé прійми́ў, а́ли ти ска́жу отв́арти, шчо ми́ны жінка ўме́рла і приході́т наза́д ў но́чі до ды́тйи. — А той хло́п до не́го ка́жи: Йа́ тобі́ ни да́йу віри. Де мо́жи ўже приході́ти? — 'Али́ йа́ вам ка́жу, жи́ приході́т — ка́жи господа́р. — Той подоро́жний ка́жи: Най́ приході́т, ни приході́т, то йа́ буду́ ў вас та́кі ночува́ти, йа́ сьн ни бо́йу. — Зварі́ў він виче́ру, той господа́р, і да́й й то́му хло́пови. По виче́ри лы́гати би спа́ти. І той господа́р дужи́ прі́гит, жи́бі лы́гати спа́ти, бо жінка́ буде́ приході́ти. А той подоро́жний ка́жи до не́го: Де́ ти, чолові́чи, ви́дыў, жи́бі ўмирлі́й приході́ў? Ны́гди́ ў сьві́ты ны́. — Лых той чолові́к спа́ти на вы́млі́ в ды́ть-ми́ в двома́, а господа́р дома́шний на по́стили. Ї́ак пі́рший сон засну́ў, слуха́йи, хтось йде. Та́йя ба́ба прійшла́ і лы́га́йи на зе́мљу до тих ды́тйи, та́й на то́го хло́па. Хло́п сьн зы́рваў зы́ страху́ і христі́т сьн і ка́жи ў ха́ты так: Ві́тколі́, ка́жи, ходжу́, то шче́м ни ви́дыў, жи́бі

ўширлий ходіў по сьвітці. — А тотá жінка, шчо прійшла, засьвітїла і бра́ла ды́ти до се́бї і чиса́ла йїм го́лови. Той хлоп йак сьї выстра́щїў, та́й ўтык с то́йї хáти се́рид но́чи.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Івана Мельничука.

215. Як приходила жінка по смерти дусити чоловіка.

Йа сьї ныц, а ныц не бо́йаў, а́ны ў стра́хї не ві́риў, а́ле рас такі́ до́бре на́льекаў сьї і ві́ттоді ше ві́ру ў стра́хї. У на́шого ко́мїр-ника ўме́рла жінка, ста́ра ба́ба; вона́ за жы́тє дўже сьї на́бїдова́ла за сво́йїм чо́ловіком; він биў йї ві́чно, ко́паў но́гами, бо пї́як, ла́йдак з него. Але, прійшлó, ўме́рла вона́, те́й він сьї ви́браў ві́т нас; а то бу́ло ў лы́ты, те́й йа за́ра' пїшо́ў спа́ти до те́йї хáти. Постелї́ў сьї йа на землі́ і васну́ў. Сплї́ў, аш чу́ўу, шось пересу́нуло сьї ко́ло мо́йїх нїг; а на мене́ та́кий стра́х чо́гось найшо́ў, шо аш пї́т ві́ступиў. А́ле ны́ц — ле́жў, а тут, шось зї́мнїми рука́ми — ма́ц! мене́ за но́гу. Ны́ц... Йа слўха́ўу, шо то да́лы бу́де. А то берé, ма́цайе, ма́цайе по но́зї і за́чїна́йе пї́дно́сїти но́гу. Бх! йак йа ко́пну зі́ стра́хў, а то тї́лько за-сто́гна́ло. Те́й йа но́ги ско́ваў пї́т верéту і слўха́ўу, а ў сьїне́х драбї-но́у — гур гур! а по́тїм чу́ўу по го́рї — ча́п-ча́п — і ста́ло тї́хо. Те́й йа верéту на го́лову те́й ў цьéки до дру́гойї хáти, а ма́ма ка́ут: — Шо ти так сто́гнеш та сьї тоўчеш по сьїне́х? Гет ви́бивїсь мене́ зі́ сну. — Йа ка́у — та то не́ йа — і роска́зуўу, шо бу́ло. — А ма́ма ка́ут: Ага!... то хтó-то сто́гнаў і тоўк сьї... то́ то Ко́бельна прїхо́дїла до сво́го чо́ловіка. — І то та́ки вона́ бу́ла, бо на тре́тїй де́нь, та со́лома, ў тї́ хáтї, шо йа спаў на ны́, бу́ла пороскї́дана по цьї́лїй хáтї. Бо гет ны́хтó ни ходї́ў, а то вона́ прїйшла́ і шука́ла за ним, хты́ла заду́шїти.

Зап. в липни, 1903, в Камінці Стр. від Харка Гаївки, А. Веретельник.

216. Як мерлець лїтав іскрами.

Буў ўмер йїден дужи мо́лодий господа́р, шо-но бу́ло пї́ўтора ро́ку, йак він ожїниў сьа з дужи фа́йно́у, найфа́йнїйшо́у на усе село́ ды́ў-чино́у і він йї так лубї́ў, шо стра́х! Али прїйшло, ўмер він. Те́й зарас тре́тойї но́чі де́сь ко́ло пї́ўно́чі дїўльи цьї́ лубди, а нат хато́ў те́йї ўдо́ви лы́тайут йакїсь гїскри. Дивльа́ цьї́, а тї́ гїскри полты́їдї

Ї окоши до сиридини. Аш запіпали когуги, а ті гискри гуть! теї вилытають в окошина і десь зарас шчевли. А то їй той чоловік ўмирлий лытаў до неї гискрами. Бо йак сї їй питали, то вона кавала, шо їй сї десь нїби снит, нїби то напраўду приходи їй чоловік до неї шо ноцї. Кажи, прийде і йде до неї спати і так сї тыши неїу і плачи дужи. А вона тоди ни можи цї аны рушити, аны слова примовити. А йак мине шїўнїч, то ўже їй сї ныц ни здає і усьо памньатайи. І та ўдова мала віт него по смєрти навїть двоїи дїтїй, а йак минуло три роки, то ўже пиростаў ходити.

Зап. в грудни, 1902, в Сїльци Беньк. Камїнецького пов. від Тижка Притули, А. Веретельник.

217. Батько приходить по смерти колисати дитину.

Йиднї жївнцї ўмер чоловік, а вона сї лишїла в малєнькоў дитїноў. І той чоловік приходїў тутў дитїну колисати. Кождої ноци приїшоў і сїдаў собі так на грўнку і тутў дитїну гойдаў. А вона дужи сї бойала. І зачїла сї питати, шчобї йимў робїти, абї він ни ходїў. Приїшла йакась баба жибрушча і кажи до неї: Ширї по ти шматї ў понидїлок і складай ў зїльнїцьу й воли, а йиго сорочкоў, рукаваїи, тотї вкроби до зїльнїцьї носї. Йак він приїди і будє тибє сї питати, шчó ти робїш, а ти скáжиш, жи волиш шматї. Він скáжи: Йа шче ни видїў, абї хто сорочкоў, рукаваїи, горшки вїтсуваў. А ти будиш казати, жи йа шче ни видїла, абї ўмирлий до живобї ходїў. — І вона так зробїла. Приходит він на тоїи і зачїў їїи питати, шчо вона так робит, а вона зачїла так йимў казати, йак їй баба наўчїла. А він тогдї до неї кажи: Отос мнї вїлапала! І рукоїу прибїў пичїтку на двєрах, жи ўже бїльши ни буди.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від маїи.

218. Як умерлий ходив до живої.

Як жїнцї чоловік вмер, тай ходїв по смєртї до неї. І вна сї зацїла радити дрўгих людєй, жи до неї ходїт по смєртї, та шо робїти. Людї ї порáдили, шчобї вона засвїтїла свїчку і закрїла горшкóм, як він має приїти і сама би сї збирала в всьо шматє нарубї, на дрўгїй бїк. Як він приїде, би вна відчинїла горнець, би сї відно булó. Приїшов óтже вмерлий тай говóрит, жи він ще не видїв, жиби хто нарубї

вбираў шмат. Вна до не́го відповіла, жи вона ще не віділа, жеби вмерлий ходів до живої. Тай вітер повіяв, а вмерлий зник в вітрами. Тай від то́го чысу́ вже більше не ходів.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Ст. Должанського, В. Левинський.

219. Як жінка повбула ся чоловіка-мерця.

Вмер чоловік. Вітак приходит до свої жінки. Так до неї ходив шо вечера. Вона зачала уповідати людям, шо : Мій чоловік до мени ходит ! Уже так ослабла. Вона приходит до ксендза і кажи : Прошу вгососьце, шо я буду робити, шо ви мойого чоловіка так поховали, шо він до мени приходит !? — Він кажи : Знавш шо ? Віддавай си ! — Вона взяла тай віддає си. Поклала диривце собі на стіл, попросила си госьці тай поклала собі кулешник на голову тай собі сидит за столом ; а він входить тай кажи : Тобі можна си віддавати ? — Вона кажи : Вширлому можна ходити до жінки ? — А він тогди її хап тот кулешник в голову — кажи : Коли ти си віддаєш, то вже більши до теби ни прийдю ! Бо якби вона булє сиділа сама, то він би був ї голову вірвав, а так лише кулешник взєв.

Зап. 1903, від Параски Андрияшук, у Видинові, Снятинського пав. О. Дереванка.

220. Як майстер ходив по смерти до жінки.

Буў йидєн майстер ў Коробци шче за панщини. 'Али Мислоский хотыў собі побудувати палац, верх хотыў зробити на палаці. Питаў він майстриў виликих, архитєкториў, хотыли багато грошый і ни могли сы погодити. 'Али запитаў хлопа такі сво́го сьельского коро́нєцкого : Ци зробиш, Штифани, на палаці верх ? — Зробиў. — Згодиў він сы по ринскому денни, йак то даўно шче було і шість рокіў аби панщину ни робіў. Зачиў він робити, зробиў льпши, йак дєйакий архитєктор. Йшли сы дивити на ту роботу, жи мўдро зроблена. І собі ўтьгали ўчєны майстри до пльану, шчоби вони так пофторили. 'Али ўзьму йидєн архитєктор, приїхаў, подивіў сы на той верх, дивит сы, мўдро зроблений і кажи : Котрий то майстер тото зробиў ? — Йа. — А він кажи : Колиш ти, вартас похрєли. Ходи, кажи, та забавим сы. — Віпиў той архитєктор сам горіўки, нальиў йиму, Штифанови, він ни знаў ў жадным злы, віпиў від не́го кильшок горіўки і йиго затройіў. І по-

тому сказаў: Ужэ більши ни будиш робіти. — 'Али пан сьм довідаў, шчо він йнго абавиў, той архітэктор і післаў за ним, абі му відробіў. А він кажи, Штифан, йак прійіхаў той відробіувати: Шчос зробіў, то ўжэ будэш маі на тім сьвітлі, а мині однако ўжэ ўмірати. — І ўмер той Штифан, майстр. І йнго поховали, али пан тужіт за ним, шчо тако́го чоловіка маў добраго майстра. І заўши згадуваў: То буў добрый майстр, він би буў ўсьо збудуваў, шчо мині було потрібно. Шкода, шчо збавиў мині йнго той биссумлынний архітэктор! — 'Али він по смирті зачіу ходіти до свойі жінки. Ходиў він троха ни рік, нараджуваў, йак маіи гадувати йнго жінка і так розмоўіаў, йак живій в неў. І другий рік ходит до неї. 'Али вона сьм бойала і зачіла казати ксьондзови, шчо ходит до мени ўмирлий чоловік, йа сьм боіу. А той ксьонц порадіў йіи, кажи: Тогди, йак маіи прійти він, абіс обрнўла на вворот дзеркало і абіс пиривирнўла горнец на каганиц, тьілько абі сьм ни ўдушіло тото сьвітло, абі ма́ло вбздух, абі виходило звітти спіт горшка. Йак зміркуйиш, ў котрі порі приходит, абіс сьм завивала і абі сьвітло стоіало так, абі вітко лиш цьапку, абі сьм ни загасило. А він йак сьм будэ тибэ питати, де сьм збирайиш, йак надьїде, а ти скажиш, йду на вісьільї. Він сьм будэ питати: Та де йдиш на вісьільї? — А ти скажиш: Йду, бо брат сестру бирé. — Він скажи: То ни подоба, шчоби́ брат сестру браў. — А ти йинү скажиш, шчо йак ни подоба, абі брат сестру браў, так ни подоба, абі ўмирлий до живойі ходіў. — Йак вона так йинү сказа́ла, йак тріснуў долоніў ў двэри, трóха сьм ни росіпали. Аж рўку було знати на двэрих, шчо загнўў дошку. Йак шумом пішоў, ўжэ більши до неї ни приходіў.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

221. Як мерлець напивав сьм по смерти.

Быў йидён чоловік, а такій значный, жи го знали льуди і Жиды. І ўмер. 'Али він маў сывого коньа. А Жид на граници быў ў коршми, та видьіў, йак він йїздиў на тым коні. Йак ўмер, поховали го гет красно, али він не пытат, ай йїде на границьу до коршми і: Дай, Жїде, горіўки! — І Жид дайї, бо го знайи, а ни знайи, жи він ўмер. Пиў, пиў, цыльый рік йїздиў і пиў. А Жид знайи, жи добрый газда, тай грóший не правит. Аш трафиў сьа сын му ў тьї коршми. Не знайу, йак му было мня, хыба́ Жид мовит: Заплатї, бо утиць напиў на сто срібных. — А він повїдат: Та́ бо мій утиць умэр ужé рік. — То не

можи быти. — Но, поді, йа приведу сьвіткы, та досьвічат, жи ўмер. — На шчо тобі сьвіткы, кой він йіди ўсе на сівім коні. Та чей йа вашого коня звайу! Вьлысь си на пйиц, він ту гнеть прийіде, будеш видьти. — Тот си выльіз на пйиц, той увійшоў: Дай Бóже. — Дай Бóже. — Дай, Жидуньу, горіўкы. — Час грóші дати, бо вы ўмерли ўже рік, а пйіте. — А хтош тотó повідáу? — Та ту вам сын йи óньи на пйицу. — Злыя сын: Тату, шчо робите? — Но, сыноўку, заплаати сто риньцьких і дай ми шче баріўча горіўкы, йа бльше не прийду сьудá пйити. — І не йіздю до днесь.

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Гриця Оліщака Терлецького.

222. Мерує не можна займати.

То зноў було ў Шнуреві, ў ксьондза було два парупкі і йих дыўчєта запросіли сибі на Гандрєйа. Йіден маў йіхати до кольєйі в ксьондзом ў ночі і ксьондз не хтыў йиму повóлити, але потім повóляў і той пішоў хучше, а тамтóй маў пізньиши пйіти. Той, жи маў до кольєйі йіхати, не забáўльйу доўго і повертаў о годїны пйі до дванастойї до дому, а вдибайн цы на дорóвы в мирлоўу бабоўу: Він по йднім бóцьи гостїнцы, а вона по дрўгім. Каже до нєйї: Дóбрий вйєчур! — ни гобзивáйє цы. — Каже: Слава Ісўсу! — ни гобзивáйє цы. — То стій каменем! — Та стáла. Приходи він до нєйї, цыкавий буў знáти, ци вона ўзута, ци вона бóса. Дйви цы, мáйи нóги фєцами обнйньині; нйби заглядáйє йї ў очи, чи вона сьї дйви, ци нй. Йак схилйу сьї і подивйу сьї, шо вона сьї дйви, тимчасом, йак пйводйу сьї до гóри, так йї вйтер рантұх завййаў і на карк йму закйнуў. І він ўпаў на зємльу тварóm до сьньйгу і зйстаў лежáти. Тйлько чуў шум велйкий, бұру, а ўстáти не мйг. Али надййхаў йакййсь гóспóдар, а коньи ни хóчут йти; влзайт, дйви цы, аш то ксьондзйу слугá. А гóспóдар мйсли сибі, жи то Гандрєйа, той сьї мўсьйу ўпйити, положйу на фйру і завєс до ксьондза. Там до нєго, а він дйви цы, а не мóжи рұхати сьї і дйвйти сьї. Усьо чўйи, але сам нйц не мóжи. 'Али він ўмйу писáти і написáу, шо сьї йму стало. І аш на пйáтий день він зачьєў вогорйти, тєй ксьондз вганьбонў йго — кажє: Нййди абйс такóго ни зáчипаў; йде собі, то нех йде, а то зáчипити не мóжна.

Зап. в липни, 1903, від Петра Остапчука, в Камінці Стр. А. Веретельник.

223. Мерлець заскоботув жінку на смерть.

Буў іа ў Баріши ў Зальйского і йіхаў йим ў полі конём, а то бўло ў ночі. Прийїжджу ко́ло цвїнтари, стоїт такé наро́ду ко́ло бра́ми, жи цуд. Перейїжджу по́при них таї ныц ни обзїваїу сьї, а вони до мени ни обзївали сьї. Йїдної ба́би, ўдовїцьї, йшла тогді с христїн, шчо бўли ў ха́тї ко́ло цвїнтари. Йде по́при тотї льўди, йак сьї йїден вїхопит в мѣжи них, таї за неў. Вона ўтыкаїи до до́му. 'Али йїї ма́ма оббирала кукурўдзи ў Зальйского і ха́ту замкнўла. Вона прибігаїи до ха́ти, ха́та замкнена. А вона с ха́ти до шо́ни. А той за нес ўмирлїй. Йак йї ўвалїў під йасла, йак ўзьїў скоботати, таї дру́гий день сьї вїсповїдала таї акуратнї до до́бї ўжѣрла. То ксьондз Мориморух йї сповїдаў, таї йї казаў, жи надїйшла тогді, йак бўли задўшки, томў йїї учїпили сьї.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Гната Косїньского.

224. Як умерла ходила сїм лїт.

То було ў селї Йа́струбичах; ко́біта йдна ўмѣрла, називала сї Парашка Остапчук; ходила по смертї сїм лїт — три ро́ки ніч ў ніч, а штири ро́ки, йак мїсьаць наставаў. Пе́ршойї но́чі, йак прийшла, по́ставила на знак мѣжи сїном і невісткоїу мїсочку в ло́шкоїу і так да́лы ходила ніч ў ніч і робїла збїтки, ўсе в го́ри поскидала, навіть ка́мїні. Рас прийшла ны́би так за со́ньцьє і вона на вїшках сидїла, а нивїстка йак доїла ко́рову і говорила до ко́рови, то вона покриўля́ла сї йї. Дру́гий рас на ко́та сї перекинула і сидїла піт лаўкоїу, а йак та невістка давала йї стра́ву, то вона навіть не нўхала, а вона виганьѣла йї ко́цьубоїу; йак йї вїпхала до сїнїй, то та йак сї стрѣ́сла, йак засвѣтила, то так, йагбї сї ха́та займала. У тїм зноў йак ўльївала та ўмѣрла на пїец ў но́чі на Рївдво́, а там слуга спаў, посу́нула йму макїтру ў голо́вах і зачѣла скрїцати зубами. Але́ він сї не бойаў, но перехрестїў сї і йак даў йї відльї по губа́х і ўтык на лїшко до невістки, бо зальѣк сї. Вона по́тім с теїї вло́сти поскидала ўсе на́чинье на зѣмљу і мїслили, шо́ сї побїло, а йак засвѣтили, то на́чинье стоїало так, йак поскладане до митьѣ. А зноў йїдно́го ра́зу йак ишлисьмо спати в йїї сїном до сто́доли смерко́м, а вўлицеў, йак ми йшли, то вона понадїмноїу зашелестїла. І йак ми польбагали ў сто́до́лї, аш чуїу, шось дѣре́ і ўтвори́ло. По́тім зачинаїї шось во́зом та-

ра́хати, а ми тихо лежимо. Але д́альї, та бо воно́ льїзе на сы́но на ва-
сьїк. Їак вїльїзла на сы́но, то льїзла чїрис на́ші но́ги і так нати-
сну́ла, шо ми ра́но не могли поўставати; і їак пересу́нула сы́ теї
пїшла до дзю́рї ў сьцьїны і вїльїзла на по́ле. Теї пїшли ми до теїї
дзю́рї, а то бу́ла мїсья́чна ніч; днї́льбу сы́ їа, а так від мене́ де на
пїятаньцьїть кро́кіў стої́т бі́ле, їак пїец і посу́нуло сы́ просто на
цвинтар.

Зап. в листи, 1903, від Петра Остапчука, в Камінці Стр. А. Ве-
ретьельник.

225. Дїд і мерці.

У нас (в Снятинці) близько границі стояла хата. Мешкала в тій
хаті стара вдова. Але тото місце було нечисте. Баба чьїсом через день
в поли робит, або в хаті крутит сї, а вечером но видоїт корови та
утїкає з хати. Ніколи в хаті не ночувала, лиш по людьох. То раз під
вечір вайшов до тої баби старий сивий дїд таї просит сї на ніч. —
Та чомуби вас не переночувала? — Постелила на печи, дала дїдови
їстоньки, таї сама, як сї стемніло, вийшла з хати в село, а дїда самого
лишила. Дїд си мислив, жи баба пїшла до стайні, таї верне. А вна як
не вертала, так не вертала. Дїд вже спит на печи, аж тут збудив його
скрипїт дверий таї шум в хаті. Він сї дивит — а в хаті повно умер-
лих, таї чим раз бїльше і бїльше їх сї злїтує. В хаті такий шум, галас,
що страх! Дїд зачїдв сї хрестити, пацїр відмавляти, злїв з печи, таї
став палити на серед хати. Вмерлі все до него, а він то сї молит, то
ровпаленими скипками на них мече. Так палив до півночи. Як когут
запїяв, а вни всі в хати фурр... таї зникли. Як прийшла баба рано,
каже дїд: Не бїй сї, від нинї вмерлі не будут приходити.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Стецїва зі Снятинки, В. Левинський.

226. Мерлець радить грати на лотерїї.

Ўмираў рас старий хлоп і він маў дужи шмат дьїтїй — шось
в десьїтиро! Теї їак він ўмираў, посходили сы́ усї дьїти до него
в мамоїу, теї плачут і ни даїут їмму ўмирати: Ни дамо тибї, батьку,
ўмерти, кажут, бо ти нам ни зїстаўльїїш жадного майїтку і ми дужи
бїдні; на шо було плодити нас на той сьвіт? — А батько кажи: Ньїц
но даїти ми́ньї ўмерти рас спокїйно, а будите мати майїток. — Ну, теї

Їмер той хлоп і шось на третю ніч приходи їмирлий і буди своју стару: Їставай, стара, йа ти шось скажу! — Їстайе стара теј сї настрахала, а він кажи: Нарікали дьти, шо йїм майитку ни віставив, то нех сїбі постаўлят на лутерийу ті нумери, то виграјут велику суму! — І він сказав йакі нумера майут ставити, а стара каже: Або то праўда? — А він каже: На майеш! покажиш йїм то! — І він лупнуў з цылојї сили рукоју оп стїл і пішоў с хати, а на тїм місци випалила сьї долонья йго.

Прийшло, поставили вони ті нумери на лутерийу і виграли велику силу гроший і поробили сьї великими богачами.

Зап. в липни, 1902, на Ланах, Камінецького пов. від Т. Литвина, А. Веретельник.

227. Жандарм боїть ся мерця.

Ішов шандар д' церкви. А там нидалеко коло церкви є цвинтар. І вздрів чоловіка розгорниного в білім шматю і в шапці і на ногах капці були, такі як миртвець... І він прийшов д' нему і як звикло говорив до него і мислив, жи то чоловік, як звикло. Говорив до него, він ніц си ни відзявав; а потому взяв шаблю, хтів его вдарити і шабле ему з рук упала. Він си схилив за шаблев та гірши опудив си, шоби тот на него ни сїв. І втік вітак д' вартівникам і вішов з вартівниками і его вже там ни було.

Зап. 1903, у Тулові, Святинського пов. О. Деревянка.

228. Не можна спідницею відсувати горшки на поминки.

Ї одинї хатї померло двоїи дьвїок, теј спраўльали поминки. Теј з вєчера насходило сьї цимало лудий і говорили собі про їмерцьїу; али мали найнєту бабу, шо варїла дльа тих лудий йїсти. І зачьєло шось ї пїєцу з горшкá збїгати і та господїннї не мала шмати і вітєнула горнєц надółком димки. А то не вільно нїгди, йак сьї варїт на поминки, брати за горнєц спідницеју, бо чорт зарас берє ту дўшу до пєкла і не дасть йї бїти на поминках. І йак вона ўзьєла той горнєц спідницеју, то шось дўже застогнало пїт вікнѳм і сплєсиўло ў долѳни.

І йак пішли рано до корбў, то була йдна корова задўшана; і на тїм сї піштїло.

Зап. в липни, 1903, в Камїнці Остр. від сестри Марїї, А. Веретельник.

229. Як пїп перестав по смерти ходити.

Ў йїднім селї буў дўжи грїшний ксьонц і йак прїйшло, він ўмер, то мусьїў по смертї покўтувати; ходїў по смертї і страхаў людїй і не даваў їм спокбў. Тей лўдїм бїда і шо робїти? Ану, ўрадїли і пішли, віткопáли грїп тóгу ксьондза і насїпали їму там поўно маку і сказали: Ни приходї до нас, аш поки не порахўїеш тóго маку! — І він бїльше не прїйшбў, знать не мїх порахувáти тóго маку.

Зап. в липни, 1903, в Сїльци Беньков., Камїнецького пов. від Івана Щербаня, А. Веретельник.

230. Пїп із двома серцями.

Буў молодїй пїп ў йїднім селї і він маў дўжи шмат дьтїй; і прїйшло, шо він ўмер. Тей по смертї зачбїў ходїти. Йак-но прїйде нїч, то за́рас приходї і показуїе цї дьтїм; дьтї боїá цї, кричат, ўтыкаїут, а він гóни за нїми і хочї собї ўзбáти йїдно, бо дўже луббїў дьтїй своїх; а жїнка йїго ни вїдїти. Але рас таки мацнўў йїднў дьтїну і вона за́ра ўмерла і ўзеу за соббў. Ну і попадє ў страху, шоб ни вїхапаў ўсїх дьтїй, тей шо робїти? Спрвáдїла комїснїю і йго віткопáли і дїўльї цї, а він маїи двї серцї. І ўзбєли, прїбїли те дрўге серце, шо жїло і вїт тодїше перестáў ходїти.

Зап. в липни, 1903, в Добротворї, Камїнецького пов. від Івана Мудрика, А. Веретельник.

231. Як мерлець не мїг пїдвести ся через образок.

Йшоў йдин дьт, тей йїго захопила нїч сирят льса, а він сбї боїаў звїрїни нучувати ў льсї, тей їде, їде, аш дивї цї, свбїтї цї в гайїўцї. Приходї він гет, а там лїжит мирлець зїбраний, а коли него свбїтло горит, а ў хатї нїма пїкого, тїлько йна молодїца. А то буў гайовий ўмер, а то йго жїнка була. Тей вона кажи: Добри, дьдуньу,

шо надьбіє вас Памбіх, а то мирцьа ни мала с ким зіставити. Поситьти тут, а йа піду ў сило за людьми. — Тей вона пішла, а дьїт той сидит і моли цьї. А потім ўзьаў тей положиў на того ўмирцьа сьвачений гобразок Суса Христа; тей сидит. Аш натходи' піўніч, диви цьї дьїт, а мирлец вічиніў йдно воко, а потім други, а далї диви цьї — скинуў йдну руку, другу і рухайи цьї цьїлий — хочи ўставати; а дьїт ўльїз за пїец, сховаў сьї і диви цьї, шо то буди? А ўмирлец так сьї силуїи ўстати, так, а чоґось ни можи. Тей кажи мирлец ду себи: Шоб миньї ни той камінь посьвачиний на грудех, тоб йа ўстаў, а то хтось придушиў мене тим каминем і ни можу ўстати. — А то він казаў так на той гобразок, шо дьїт положиў на него. Надїйшла піўніч, запїяў кугут і мирлец вноў заложїў руки і затулюў очї і пиристаў рухати сьї. А йаґби того гобраска буў дьїт ни положиў на него, то мирлец буў би ўстаў і буў би задушиў дьїда.

Зап. в сїчни, 1903, в Сїльци Беньковїм, Камінецького пов. від Івана Новака, А. Веретельник.

232. Мерлец на гостинї.

Будо два сусїди й дуже сї любїли. І так собі раз говорїли: Як ти ввреш брше, то я тебе заклїчу на вечеру на сьвітїй вєчїр, а як я ўмру брше, то я тебе заклїчу на вечеру. І так розїйшли сї с тим. За кїлька тїжїлїв оден з них умер. Провело сї трохи, надїйшоў сьвітїй вєчїр. І пішоў той на цвинтар і сказаў: Сусїде любїий, побратїме, абїс був ласкав таї прийшов на сьвітїй вєчїр до мене. — А як йшов звїдтам то му сї щось сўмно зробїло. Як він вже йшов до хати такий сумний, надїбав го ксьонц і питає: Чоловіче, чоґо тобї так сўмно? — А той му розповїв, яка річ. — А ксьонц каже: Чоловіче, а щос ти зробїв? Та деж ти вартга всїх мерцьїв наситїти? — А щож менї тепер робїтонькї? — Отець духовний емў відповїдає: Возьмї, налїй мїску водї і постав на стїв, а сам вїлїсь на пїч. Як тотї будут йти, а ти бис сї нїчоґо не обивав. — Прийшоў сьвітїй вєчїр. Сусїд поставив мїску водї, а сам вїлїз на пїч і сїдїт. Незадовго хтось йде. Він сї дївїт, а ту йдуг тотї, шо сусїд поспрощував собі. І кждїй, котрий надїйде, помачає мїзельний палець у вѳду. А було їх цїла хмѳра. В хатї аж шум. А далї надїйшов той сусїд, шо він його запрощував, а той помацев палець у вѳду таї каже: Сусїде, маш велике щїсте, шо ти так

зробів, бо ти був би нам їдїне не настáрчив, то були бисмо і тебе при остатку ізвіли! — І забрав сї тай пішóв. І до нинї го нема.

Зап. 1902, в Ясениці Сільній, Дрогобицького пов. від Івана Ба-
грія, Вол. Левинський.

233. Відважний Мазур.

Ў йиднїм силї будуваў сьм косьцьол (так йак то ў Корóпци від даўна сьм будуваў); áли ўже йидно́го разу нава́жили сьм, абї той косьцьол зрихтува́ти, абї сьм ўже ў нїм набоже́нство вітправи́ло. І ўже пола́годили ўсьо — сьвїтло, і ўсьо, шчо тре — абї на дру́гий день була́ ў нїм вітпра́ва. Прихо́дѣт на дру́гий день, днї́йт сьм, а там ўсьо поло́мани, пообди́рани, цы́лком го́лий косьцьол. І вони́ сьм на тым дў́жи адумі́ли, шчо тако́го йи, áли кава́ли зноў так спориді́ти, абї бу́ла вітпра́ва на дру́гий день. Йак ўсьо нове́ позаклада́ли, тогди́ дайўт на ва́рту та́мка два хло́пц. 'Али ты́ хлопцї ни допи́льнува́ли; йак зачы́ло ў но́чї ко́ло 12 годїни шумі́ти, йак поўста́ла бу́ри, — ни мо́гли доба́чити, хто шко́ду ро́бит. Прихо́дѣт ра́но; знов так попе́сòвано цы́лком. Вони́ зноў пола́годили, дайўт штї́ри льу́да на ва́рту. І так ла́годили, дава́ли по штї́ри, по ві́сьм, аш цы́ла грома́да сьм зы́бра́ла. Али ни мо́гли допи́льнува́ти, бо ма́ли тако́й страх, шчо мў́сили поўтыка́ти ў но́чї. Тому́ посходи́ли сьм до йидно́ї вили́кої ко́рми — йакби ў Ко́ропци до вили́кого му́ру — і зачы́ли сьм ра́дѣти, шчо с тим ро́бити. А там буў йиде́н Мадзу́р пї́як; ві́слухаў то́тò і ка́жи: Nu, suz mi dacie, ja wam dopilnuji. — Зачи́ли сьм з не́го сьмїя́ти: тї́лька грома́да ни го́дна допи́льнува́ти, а ти го́дин! — 'Али він на то ни ўва́жїў, лиш кава́ў, абї они́ ўсьо опори́дили так, йак там бу́ло, абї йи́мў да́ли га́рниц горї́ўки, бо́хони́ц хлы́ба, ко́гутá і то́ту па́тїну, шчо ксьондз накрива́ли кї́льх і абї йи́го пу́стили до косьцьо́ла, абї ни лишї́ли на дво́рї. По-слў́хали йи́го. Він ўльїз ў ка́вальницю, замкнў́ сьм ў нѣ, сиді́т і че́каїи 12 годїни. Тай ўсе, шчо нальї́и си, тай ка́жи: Na zdrowje ci Maciej. Piј, zdruf, piј. — Так пиў і за́кусуваў до пі́зна. Йак ма́ла 12 годїна на́тходи́ти, а він ўсе ко́гутá то то́ргайи, то скў́байи, жи́бї ко́гут пї́яў. На́раз дї́вит сьм, а пї́рит вили́ким вї́таром ві́тсува́и сьм илї́та і зачина́ют за не́ї виходи́ти ўмерлы́. Наса́мпире́д вихо́дѣт ксьондз: мо́ло́тшї, ста́ршї, старї́; за нї́ми льу́ди, а на оста́нку тако́й старї́й ві́ковї́й ксьондз, шчо та́кі ўже дў́жи старї́й, і би́ру́т то́тò сьвїтло, ло́жи́т, дру́т, шчо́бї вы́чо́го ни бу́ло. Йак поло́жили, то́й старї́й ксьондз льї́в на амбо́ну до Мадзу́ри; áли то́й ўзьїў па́тїну і шчо ксьондз підлы́в,

а він патіноў по голові і ксьондз упаді. Так робіў доті, доки когút ни заціпаў. Тогдї кажи до тóго старóго ксьондза : I suz, psie stary, jescyś sie nie nazar? Juz dosyc pozarlyś, jescy mnie chceś žruc? Dosyc juz s siebje beńdzie. — Їак когút заціпаў, ўсї ўширлі заціли ўтыкати; котріж ўтыкли до тóго склѣпу, то там падали ў трумвї — цылы, то зноў йіден рúку сховаў, другий нóгу, трѣтий гóлову — а той старий ксьондз ни мiг добiчи, таї ўпаў такі нат сходами. I зробило сьи цылком тiхо. Тогдї Мадзур вiпиў рѣшту горiўки і ўснуў твѣрдо. Приходьит лúди рано, кличут йигó, ни обзиваїи сьи. Їак заціли стúкати, коўтати, а він : Nu, suz psie stary, juz ty! nawojowalyś sie i jescė sie chceś wojować? — I ни йде. Так кричили пáру гóдиц — чи двi, чи кiлько. — аж дóки він сьи дóбри ни обудiў. Вiттварийи двѣри, вонi ўходьит до косцьóбла і кажут : Ну, шчо ж йис допильнуваў? Їак бóло ўсьо попсòвани, так і йи. — Він тогдї кажи : Nu, choćcie ze mno, ja wam pokazy, co ja dopilnował. — Привóдит йix до захрѣстийи і покáзуйи йим. Тогдї онi казали ўмерлi вiтти позабирати, вiвизли йix ў лiсьи, на гранiцьу і казали йix там попалiти. Тотó чiсто там заму-рòвали, кóсьцьол злáгодили і прáвит сьи ў нiм до вiнiшного днiя. Аж Мадзур допильнуваў.

Зап. в сiчни, 1895, в Пужняках, Бучацького пов. від мамi.

234. Програва заклад.

Зiйшли сi рас парубки ў ноци до коршми тей зговорили сi за мирцьiў. Аш йден кажи : А йа-п ў пиўночи пишоў би на цвинтар і при-нiс би старого христа. — Ану! заложим сьи! крикнуў другий. — I заложили сьи ў гарниц горiўки. Тей той пишоў на цвинтар, а тi чи-кайут. Али чикайут, чикайут, али того нима. Тей тi пiшли за ним на цвинтар. Дивльа цi, а він лижит на йiдному гробови ниживий, а на нему старий хрест, шо хтiў йигò принести. То кажут, шо за мирцьiў ў нiц бiльши ни можна сi закладати, тiлько ў помараньчу, то тоди сi нiц ни стани, а за грошi то ўширлец майи приступ і того, шо сi заклаў, задуши.

Зап. в червни, 1902, на Криволянцi, Камiнецького пов. від Iвана Юнака, А. Веретельник.

235. Мерлець і вiдавжна дiвчина.

Зiйшли ся раз парубки і дiвчата Яндрея справляти. Смиют ся, жартуют, як звичайно. Аж каже йiден парубок : Так темно, невидно,

будете ся, дівчата, бояли йти до дому. — А йдна дівчина обзивает ся: О, я не бою ся, яб і на цвинтар пішла. — Але, пішлабис? — Бігме, пішлабим! — Ну добре, йди, а принеси мині знак, що ти там була, квітку, що там росте на гробі. — Добре! Пішла вона. А парубки за нею з далека поглядають, чи на правду на цвинтар піде. Пішла. Приходить до того гробу, хоче вірвати квітку, аж на гробі парубок лежить. Так вона здійняла йму шапку тай прибігла до тих парубків і каже: А ви собі думали, що я влякаю ся, тай післалисте йдного, щоби ліг на гробі тай влякав мене, а я з нього шапку здійняла. Видите, що не бою ся. — Ми ні-жодного не послали — кажут парубки — тай пішли до хати, аж дивлят ся, а на тій шапці віночок. — На маеш тобі. Всі дужи влякали сі. На другий день вечір приходит під йїї хату і каже: Най вона мині то винесе, що з мене взяла. — А вона бояла ся і не винесла. На другий вечір знов прийшов, знов не винесла. А на третій вечір прийшов теї каже: Най мині винесе, що з мене взяла, а ні, то всіх подушу. — Так вона каже: Винесіт, тату! — Ні, бацько з мене не взяв, самас з мене взяла, сама на мене наложеш. — Ходіт, мамо, зі мною! — Ну, іди сама. — Вийшла вона, хтіла наложити на него. Він йї пригорнув до себе і щез. Вона зімліла і вже йї не дотверезили ся.

Зап. в Красносільцях, Збаравького пов. Евг. Бохенська.

236. Мерлець без шапки.

Ходив парубок до дівчини. І йшли собі з вісільи і він до неї кажи, повідай: Йакбим вмер, тобим навіть по смерти до тебе ходив, так ми замило. — Він ф таку годину виповів і ось зара на другий день теї вмер. І вона прийшла, йму вінок вплела, поставила на голову, поплакала, теї пішла до дому. І тоди на третю ніч дивит сьи — він стоїт під вікном. Вже ходит до неї. А він сьи називав Івась. Потому вже ходит другий Івась до неї.

Справйили собі вичирниці, чи Йандреїа і вона попитувала все за ним. Всі-сти, кажи, прийшли, а мого Йівасьи нема. Е, виїду йа на двір, подивїу йа сьи за своїм Йівасьом. — Приходить на двір і встайи мирлого під вікном. Хап з него шапку: Та чо ни йдеш до хати? — Приносит до хати шапку — всі сьи зльикли. Що ти принесла? — Вона кажи: Шапку з Йівасьи, чо він майи слухати по піт хату? — І ті хлопці, жи були в хатї, зачили сьи насьмівати з него. А він стоїт бис шапки. Дивїят сьи на шапку — з мирлого з вікном. Виходит йїх штири на двір. Вємили йїго бити буками: Ти шо, кажи, ше по смерти

ходиш до дівки? — Так бйут властиве йак по подусьці. Він чикайи на шапку, бо ни можи йти бис шапки. Наресьці вони йишу виносьят шапку — хлопці. Закладайут йишу на голову — вона сьи ни хочи тримати. Вони взьили тују шапку нават до хати. Вжє йиго пора прийшла — траба виртати нават. Він приходит до хати сам по шапку. Мама стара кажи: Що майи бути мої доньці, най минь буди! — Закладайи тују шапку на голову і ни хочи тота шапка стоїати. І питайи сьи го мама: А шо ти потрибуйиш, жи ти шапка ни хочи стоїати на голові? — Він повідайи: Ньц ни хочу, но хто з мени адійнив, най той заложит. — Дьвка заложила сама шапку. І він йак сьи пуднув тогди в двері — цшов, а дьвка померла на рано.

Зап. в Будзанові, Теробовельського пов. від Каськи Книш, О. Деревянка.

237. Мерлець забирає коханку.

Була дьїчина, льубила сьи с парупком. І так льубила сьи з ним, жи ни могла биз него дїхати. Тим чїсом він ўмер. Йак ўмер, вона почїла тужїти за ним так страшно, жи аж йї сьи привиджїу. Йидного рãзу прийїхаў він на конї і показãў йї сьи самий. Вона сьи спїдила і питãйи сьи йиго: Чó ти прийїхаў, тã жи ти ўмер? — А він кãжи до нєйї: Йа ни ўмер, йа слўжу, йа маїу ўсьо, адї, ходї во мноў. — А вона кãжи: Йак йа с тобоў пїду? Йã сьи тибó боїу! — Ни бї сьи, ни бї сьи, сьїдай на коньї, тай поїдим. — Йа хóцьким сьїла, то так з дому ни пїду розгорнєна; тра йакїс майїток ўзьїти. — Ўзьїла пїусєток полотнã с собóў, сьїла і поїхала. Він зачїў йї вєсти повїшчи льїсїў, скãльїў, гóрїў, стєпїў, нарєшты привóзит йї, вона дївит сьи, а то цвїнтар. Тай до грóбу бирє і льїзи, він. І кличи йїї с собóў. А вона ўздрїла, жи бїдã, тай думайи, йакби йиго вóути сьи. Кãжи: Нã тотó полотнó тай кїгнї за собóў. — Він кїгнї полотнó, а вона тичїсом брãла тай кїкãла вїтти. Йак зачїла кїкãти, ўздрїла хãту. Вона мїслила, жи кїкãйи до йакóго госпóдари до хãти, а то хãта на тьїм цвїнтару бóла. Йак ўбїгла до тóйї хãти, дївит сьи, а там ўмирлий лижїт. А то трупãрньї бóла. Йак забїгла там, дївит сьи, а той, жи провãдїу йї, бїжїт за неў. Прибїгãйи до тóйї хати і зачїў сьи добувãти. 'Али вона здоймїла с сєбе шкãплїж, постãвила на зãмок і він ни мóжи ўтворїти. Кãжи він до ўмирлóго: Ўтварий, брãти, там йи живã душї, будємо йїсти. — Той хóчи ўставãти, а тотã тогдї бирє с сєби корўнку, жи мãла на шїїї, кїнула на него, тай той ўмирлий ни мóжи ўстãти.

Так йа́к би го ка́миним присади́ла. Той ни мо́жи уста́ти, а той ни мо́жи ўтвори́ти. Тимчи́сом когу́т за́пйа́ў і ста́ло т́ихо; опирі́ поховали́ сьи. І йа́к де́нь сьи вробі́ў, вона́ пішла́ до до́му та́й бі́льши ни пла́кала за тим, шчо́ в ни́и льуби́ла сьи, бо бойа́ла сьи.

Зап. в линни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Юрка Ганчара.

238. Смерть через збитки.

Индён буў та́кий буйни́й, прийшоў в во́ська, шчо́ ны́ко́ли ны́чо́ сьи ни бойа́ў. 'Али даўно́ бу́ла сла́бісьть д́ужи вилі́ка, кишка́ і ўпаў льос на него́, абі́ йшоў вартува́ти ўми́рлого́ до трупарни́ з дру́гим сусьдо́м, шчо́ сьи д́ужи ў но́чі бойа́ў. Ну, ка́жи ході́ на ва́рту, сво́му сусьды́. — А він ка́жи: Йа́к жи́ йа́ під́у, ко́лі йа́ сьи д́ужи бо́ў. — А то ны́ц ни помо́жи. — Прийшли́ вони́ до трупарни́ оба́ на ва́рту, сьві́тло горі́т, ўми́рлий йа́к звикли́ зьбра́ний лижы́т, а той, шчо́ сьи ни бойа́ў ны́ко́ли ны́чо́, посла́ў то́го по горі́ўку с екльи́нкою́ до ко́рши, абі́ му прыны́с і дві́ коўбасі́. А той ка́жи: Чоло́вичи, бі́й сьи Бо́га, ўже́ сиды́м оба́ цы́лу ны́ч, лиш абі́ йа́ ни йшоў. — А він ка́жи: То лишій́ сьи ти во́зди, а йа́ під́у сам собі́. — А той ка́жи: Ко́лі йа́ шче́ сьи гірши́ бойу́ ко́ло ўми́рлого́ сиды́ти; бо́рши під́у по горі́ўку і коўбасі́, ны́ш ту бу́ду́ сиды́ти сам. — І ўзы́ў і пішоў. А той, шчо́ сьи ни бойа́ў, лиші́ў сьи ў трупарни́. Узы́ў то́го ўми́рлого́ с кати́фэ́лька, поста́виў ў ку́т, накри́ў го сирда́ком та́м, де́ сам спаў, а сам ўзы́ў в ўми́рлого́ ўбра́нни, ўбраў́ сьи й льы́г на кати́фэ́льок. 'Али́ той прыны́с горі́ўку, шчо́ сьи д́ужи бойа́ў і дві́ коўбасі́ і ка́жи то́му спі́т сирда́ка: Уста́вай! Б́удит го́, а то ўми́рлий пі́т сирда́ком. А той шчо́ лижы́т, д́у́майи́ собі́: Типе́р йа́ ты настра́шу, ко́лі ти сьи бойи́ш! — І підно́сит сьи с кати́фэ́лька та́й до то́го. А той коўбасі́ кину́ў і горі́ўку та́й на дві́р ўте́ки. Зачи́ў той да́лы бі́чи за ни́м, а ўми́рлий схопи́ў сьи, та́й бі́жы́т за ти́м, шчо́ йи́го ўбра́нній ўзы́ў. Йа́к злапа́ў ўми́рлий живо́го ўже́ на двори́, йа́к сьи злапа́ли оба́, то́гди́ й живи́й нап́уди́ў сьи. І так го́ трима́ў, жи́ і той живи́й ўме́р ў йи́го рука́х, а той шчо́ сьи д́ужи бойа́ў, ўты́к до до́му, побу́ў ти́жди́нь та́й ўме́р.

Зап. в линни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

239. Як мерлець задусив вояка.

То буў йидин жомньєр дужи відважний, та́кий шо аш страх! Раз буў ўмер йидин ка́пітан і той жоўньєр цы́лу ні́ч сто́йаў на гонорови́й

варті коли него і ни бойаў сьі сам йідин стойати, ў цимрі ў шпитали. А більши жадин ни відважиў сьі піти на таку варту.

Раз ў вечер ў касарни зговорили сьі, шо він такій відважній, а він кажи, шо йак вони хочут, то він піди ў піўночи на цвинтар і принесе і викопайи йакого буть мирцьа до касарні. — Тей жоўныри кажут: Ну, добри, йак ти то зробиш, то ми зложимо сьі і дамо тобі пйадисьат риньских. — Тей він пішоў. А ті сидьат і чикайут. Нима, нима, аш чуйут, йде... Вічнйайу цьі двері, дивльи цьі, а він ўходи і нисе на пличех ўмирцьа, тей бух йго на сирит касарні! А ті ўсьі ў ноги! Поўтыкали ўсьі вікнами на двір. А він сьіў сьібі, тей сьміє цьі в них, тей кажи: Ану, бойагузи, давайти пйадисьат риньских. — А ті кажут: Бій сьі Бога, шо ти наробиў, ми мислили, шо ти жартуйиш. Возьми того мирцьа і заниси нават. — Али він ни хочи і кажи: Ньі, йа приньіс, а ви мусьти занести. — Али, чоловічи, на майиш пйадисьат риньских, а йак занисеш, то ше пйадисьит дістанеш — кажут йиму ўсьі. — Ну, коли так, то добри! — кажи він; і ўзяў того мирцьа на плечі тей поньіс. Поньіс, а ті чикайут і чикают, али йго нима. Аш рано пішли на цвинтар, дивльи цьі, йама роскопана, а той жоўныр ў йамі ў трумблї, а мирлец на ниму. Мирлец задушиў йго за те, шо гроші браў за своју відвагу.

Зап. в маю, 1902, від брата Івана, в Камінці Стр. А. Веретельник.

240. Як відкопували похованого Жіда.

Даўно йак худоба гїнула, йиден нарадиў, абї Жіда на окóписку віткопаги і жидьіўску рúку абї вітвьїти і абї тоў рукоў худобу курїти, то ни бúди гїнути. Віткопáли того Жіда, хотьїли рúку віттивáти, а той ўмирлий живóго йак злaпáў за рúку і тримáў так, шчо аж живий ўмер кóло нéго. І посходїли сьі потóму льúди, дивїли сьі на тотó, страхáли, шчо такий чуд стаў і поховáли обóх.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

241. Як Жиди настрашили ся мерця.

Прихóдьит раз до мéни Жидї, годьїт мнé здóхлого Жіда вéсти — він так йак кїнь здихáйи. — І йак вісадили йгó на вїз, фїрман

сьїдаїи йиу́ на но́ги. Чўйиш ти, Іва́ни, на шчо́ ти сьїдаїиш дя́шому Жїдо́ви на но́ги? — 'Али йїди ту в йидно́їи горї, а Жит сьи цїте́су́нуў дўшчи пїт фі́рман, пла́хта сьи роскїнула, закрутіла сьи до вї́за. Ко́лисо кру́тит, а Жид ўстаїе́. А Жидї: Гвалт! Шчо́ то йи? — Ві́тсту-пи́ли Жидї від вї́за і пригльїда́ють сьи. А фі́рман зобачиў, жи Жидї поўты́ка́ли і вльїз собі с фі́ри і дївїт сьи, шчо́ то йи. Жидї ра́йкають, а він дївїт сьи, шчо́ йи́м браку́йи. Зачиў обгльїда́ти віз і дївїт сьи на ко́лисо, а пла́хта закруче́на ко́ло ко́лиса і Жид ўстаїи́. — А ви чо́ такі, Жидї, дурні́? Ви ты́ка́йи, самї́ ни зна́йи, віт чо́го. Було ўпирѣ́д подивїти сьи, ци то пе́ўна річ, ци він ўстаїи́, ци ни ўстаїи́, А ви ни ві́дїти, жи пла́хта закруче́на ко́ло ко́лиса і Жит то́му ўстаїи́?

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов, від Івана Василика.

242. Як Жид провиджував ся фірманови.

Вїз йи́и Жиди ўмирло́го до Потї́ка. Привїз йа йи́го там, скаширу-ва́ли, ўзбїли го на ма́ри, зачи́ли го не́сти, али́ було́ три ма́лїх труга́ри, а читвѣ́ртий ви́лїкий. А тогдї́ зачи́ли ў косьцьо́лы да́вонїти; вонї́ то́го сьи дўжи ўни́мають і зачи́ли дўжи ўни́ка́ти. Умирлї́й Жит маў бо́роду пїдї́взану, зу́би зашкїриў, платї́на бі́ла; йа на то́то сьи придивїў і за-чиў сьи усми́ха́ти. А вонї́ ка́жут: Ну́, ну́, чика́й, бу́де то́бі. — При-йї́жджу до до́му, жи́ну ко́ны на пасї́внско, ди́ўю сьи, а Ге́ршон ўмир-лї́й ко́ло ме́ни стої́т чїрис ца́лу ны́ч. Аж нара́дїди ми́ни: Да́й дьїдо́ви гре́йцар, ни бу́де ти сьи провиджі́ти. — Йа даў гре́йцар і маў спо́кі?

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Василика.

243. Як Жиди налякали ся яблїнки.

Йа во́зїў ўмирлу́ Жидїўку до Усьтьи́. І ту Жидїўку зня́ли з вї́за і шче фі́рман помагаў. Дўжи Жидї́ фі́рманови дя́кували. Повир-таї́и фі́рман назад до до́му ж Жидї́ми, а то пі́зно бу́ло, ни ві́тко сьи бу́ло, ни мо́жна бу́ло йїхати. Ка́жи фі́рман до Жидїў: Зва́йи ти ви шчо́ Жидї́? Ни мо́жна йїхати, бо́ сьи ни ві́тко. Йа пу́шчу ко́ны ту, най пасу́т сьи, а ми ві́тпочи́ньо. — Ни ўсти́х фі́рман ко́ны пу́сти́ти, Жидї́ повасипї́ли. 'Али́ фі́рман ка́жи: Жидї́, Жидї́, устава́йи, бо йи на́ши

Жидьїўка! — А шчо то бѹло? Квасницьи облуплѣна! Жидї поѹста-
вѣли зо страхѹ і дїїи сьи і так показуи, йѣк би то булѣ праїда.
Жидї з вѡва повлазьїли, йѣк зачїли сьи Бѡгу молїти, до бїлого днѣи;
і фїрман спаў, а вони йимѹ кѡнѣ пасли. — Чѹїиш, чѹїиш, рѣно при-
дївїли сьи, шчѡ ти нам зробиї? Ти сам спаў, а нас вбудиї, — ти нас
здурїї, а то ни Жидьїўка, ѣли йѣблїнка!

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов., від Івана
Василика.

VII. ПОКУТНИКИ.

244. Дитина покутує по смерті.

Було двоїи богатих людий і даў їм Пая Біг йидну дитину; а́ли вони сьм не́йу ни доўго тьішили, бо оно́ ма́ло три ро́ки і ўме́рло. Вони́ дужи́ за ним тужили́, бо то буў хлончїна. І йак оно́ ўме́рло — вони́ ма́ли дві вели́ких ха́ты — і ў ты́ йидны́ ни дава́ло їм ме́шкати ма́ло ни цы́лий рік. Аж рас прихо́дит такї́й сьвітовї́й чоловї́к і про́сит сьм ў них на́-ныч. А вони́ йимў́ ка́жут так: Шчо́ ми би тибé пирино́чували́, ты́лько на́м самї́м ў ты́ ха́ты ни да́йї шчо́сь ме́шкати; йак при́йде ны́ч, то ў ны́ ны́хто́ ни мо́жи бу́ти. — 'Али то́й подоро́жний ка́жи, жи: Мо́жи йа́ йакос́ь пирино́чуўу, а́ли да́йти ми́ны́ сьвичéну сьвї́чку і сьвичéно́йи водї́. — І вони́ йимў́ да́ли. І він пішоў до то́йї ха́ты і покропиў́ мї́сци сьвичéноў водоў́ і ту сьвичéну сьвї́чку засьвї́туў; ўзяў́ собі́ кни́шку, сьїу́ та́й чита́йи. Аш ту ватхо́дит двана́цята годїна і ў ты́ ха́ты зачы́ли сьм ўсьї́льакї стўки́, шум, ві́твр, а на́раз зачы́ло шчо́сь за пї́йцом дужи́ пишчы́ти. 'Али жи він ны́ц, ты́лько читаў́. Так бу́ло цы́лу годїну. Йак ми́ну́ла двана́цята, тогдї́ ўже́ ни чу́ти то́го тлўму́, ты́лько чу́ти дужи́ влач то́не́ньким го́лосом. Він тогдї́ ўста́йї с то́го мї́сьца, берé́ ві́ собо́йю́ сьвї́чку і дї́внт сьм за пї́йц. Там вї́днт ма́леньку дитї́ну, шчо́ дужи́ пишчы́т. І пїта́йи сьм: Шчо́ ти ту ро́бїш? — А оно́ ка́жи, жи: Йа́ так пукўту́йу тўтка ўже́ ма́ло ни цы́лий рік. — А він пїта́йи: За шчо́? — Так ми́не́ чортї́ мў́чат вўждо́йї но́чи, бо йа́ йак ссаў́ пї́цку, та́й йим ўда́риў́ ма́му по пї́цьцы́, а ма́ма ми́ны́ ны́чо́ ни каза́ла за то́йи, дльато́го йа́ ма́йу та́кї́й грї́х. — А він сьм пїта́йи: Цї́ мо́жна тибї́ зві́тти вї́зволити? — А оно́ ка́жи, жи мо́жна, ты́лько жи́бї́ сьм найшл́а та́ка́ ду́ша, шчо́бї́ до схї́т со́нцьи нахвї́стува́ла

поміжи льуди на трицять службі — і ў трицятьох цирквах жиби дати на службу божу, а на ты трицять жиби самому бути. — І він так зробіў. Шче тыйі гавди спали, йак він устаў досьвіта і пішбу поміжи льуди і поміжи паві, поміжи ксьондзі і тылько зыбраў і найміў трицять службі, а на ты трицять сам слўхаў. Потому рано ўстайут гавди, діўют сьн за подорожним, а йнго ў хаты німа. Вони зачїли шукати, ци на ўкраў шчо тай ни ўтык, али жи ныц ни вїцїли, абї йн шчось пропало. Того самого днѣа він виртїи сьн до них зноў на ныч і зачинаїи зноў йнх питати, ци би ни почуваў шче тўйу ныч. І йн ныц ни кажи, шчо то ў ночї було. — А вони до него кажут: Йак можити спати, ни ни бороним. — Типер він зноў так зробіў: Скропїў місце сьвчєноў водобу, запалїў сьвїчку, сьїў і читїи книшку. Прибодит дванацѣта годїна і зачїў сьн великий тлум ў хаты так, шчо аж він сидїти ни мїг. 'Али за пїнцом цїлком тїхо. Такий буў тлум цїлў годїну. По дванацѣты годїны він бирє сьвїчку, йде за пїнц, дївїт сьн, сидїт тайа дїтїна ў бїлым ўбраїа і дўжи йнїм за тойн дѣакуїи і кажи до него: Росповідж мбїим рбдичаи, йакў йа ту мўку тирїїў (на пїнцу! — зап. Фїлька). І вїт того часу було спокїино й тїхо.

Зап. в липни, 1902, в Шужинках, Вучацького пов. від мамі Васиїни.

245. Жїнка покутниця.

Оден чоловїк оповїдав, шчо завсїгди нового мїсяця виходит жїнка в перемїтцї... Виходит убрана, обута в жовтїх чоботьох, в бїлї сорочцї і молит си пїт церквov.

Зап. 1903, від Васиїа Грїторїйчука, в Вїдиновї, Снятинського пов. О. Деревянка.

246. Як чоловїк покутував за табаку.

Булб два сусїди, однї дўже богатїй, а дрўгий дўже бїднїй. А ўба пахали табаку. Але той богатїй нїколи не купїв собї табаке, лиш каўше ходїв до бїдного по табаку. Ўсю табаку му вїнюхував. Такий був скупїй. За то як вмер, то ходїв по сьвїтї, не нав спокбю. То сн того

богатого пішов до ксьондза порадити сі, що робити. А ксьонц так порадив: Як він до тебе в ночі прийде, то спитай сі зго три рази: Всякое диханіє хваліт Господа Бóга. Чогó душá потрібує? Так три рази. — Тай син послухав. Як іно по піўночи, то вже чекáе на бáтька. Аж ту надхóдит такий, як за жите ходив, тільки старій, дўже старій. Синови волóсе дўбом стало, але сі питáв: Всякое диханіє хваліт Гóспода Бóга, чогó душá потрібує? — А той ніц. Той знов дрўгий раз: Всякое диханіє хваліт Гóспода Бóга, чогó душá потрібує? А той знов ніц. Аж за трéтим разом кáже: Вовьми, сину, що найкрасші волі, та дай тому бідному. Я за зго табáку так покўтую! Тай зник. Він так зробив, а бáтько вже не ходив.

Зап. 1902, в Ясениці, Дрогобицького пов. від Івана Багрія, В. Левинський.

247. Як ніп приходив по чисту сорочку.

Буў ксьонц і маў попадў і казаў до нейі так: Памньитай, йак йа ўмру, то жибис мене ни ўбирала ў чисту сорочку, тільки ў брудну. — Ну і йак ксьонц ўмер, теї вона йго ўбрала ў брудну сорочку. По смирти приходи ксьонц і проси, жиб вона дала йму чисту сорочку, бо йго ни хочут на тамтїм сьвітї прийньети. А йимосьць вїтпвідайи: Йак ти хтїў, йа тибі так зробила, а типер чистої сорочки йа ни майу дльа тебе! — І ксьонц вирнуў сьи нават до свого гробу. І зноў мусїў за кару по смерти ше мшу правити. І йак правїў, Пан Біг до него кажи: Не праў, йа того ни прийму, йди по чисту сорочку. — І той ксьонц зачьеў пальимара просити: Иди минї й проси йимосьтї, жиб минї дала чисту сорочку і скажи, жи мене Бог ни хочи прийньати ў брудній сорочцї до себи. — Прийшоў пальимар до йимосьцї й проси, щоб дала сорочку. Йимосьць розлутилась, пішла, білу сорочку ўзьела і кинула: На маш! Заниси і нех ту вїенци до мене ни посилаи по нїц! — Ну, теї пальимар ту сорочку і даў ксьендзови. Ксьендз подьбукуваў і подїў сьи і більши ни приходиў.

Зап. в липни, 1902 р., на Стриганці, Камінецького пов. від В. Коваль, А. Веретельник.

248. Мерлець не дав спокою своєму синові.

Ў йидним силї кóло Йагóльницї умёр гóсподар старій, а лшїў на своїм місци гóсподарем сїна свóго жонáтого. Наколї син татá по-

ховаў, ни маў спокійной нбчи чїрис кїлька нбдиль, аж наймаў собї сїла хлбпїў, шчббї в нїм нучувалї, так тїшкб тато по смїртї докучїў му. Шчб нбчи прїїдї годїна дїўїїта, дїсїїта, шчббї час спочївалї, почїнаїї сїї грїїт, гуркїт на стрїху, роскїлїї рўїїннї рїчїннї і тбго нїхтб вїтрїматї нї гбдїн буў і чужї лўдї нї хтїлї ўжб йтї, тбїї мнїтрбгї тїршїтї там, аж мўсїў мблбдїї гбспбдар вїступнїтї с свбїї хатї ж жовбў свбїбў і чблїдїў ў комїрнї, лїшб обрббїў дбнну гбспбдарку на обїсїтў. С кбждїм чїсбм ходїў і перекбнўваў сїї ў нбчї, чї прїїнїткбм нї ўспокоїў сїї ўжб тбї стўкїт і грїїт ў йїгб хатї. Дбўгїї час трївалб і ўспокоїаньнї нї бўло. А тбї газдї ўсїуда скїржїў сїї, дб лїшб сїї с кнїм адїбаў, жї гб такї нїшчїслїва годїна снїткїла, шчб мїїн свїўїў хатї, а ў чужї мўсїг сїдїтї. Йїднбгб рїзу зайшбў подорбжнїї Мадзўр дб кбршннї і на тбї чїс буў там і тбї гбспбдар мблбдїї і гбворїў б тїм с свбїїїннї знїїбмннї. Мадзўр чуў ббсїду тутї і кїжї дб тбгб газдї: Чбгб так цїрпїць тбму? Йїабїм нїї цїрпїл! — А газдї йїмў кїжї: А шчбж бїстї рббїлї? — Йїї бнї дбпїлнбвал, ктб тб йїст і чбгб ун хцб. — Назначїў му газдї плїту прї свїткїх пїїдїсїїтї золотїх дїтї, йїак тбгб ўсїбгб дбпїлнїўїї і ўспокоїїт му дїм. Мадзўр на тбтб сїї згбдїў і роскїзаў собї прїнбстї квїрту горїўкї і зварїтї собї йїдлї і дб тбїї хатї прїнбстї і свїтло там дїтї і сам будб там нучувїў. А газдї йїак схбчї, тб нїї сїї дївїт чїрїв вїкнб, шчб внї бўдї рббїтї. Прнїїс газдї квїрту горїўкї, газдїннї дїла хлїб, мїсло і пїрогїў зварїла. І занбслї дб тбїї хатї, дб старїї небїшчїк нїспокїї рббїў. Занбр сїї Мадзўр ў хатї, засвїтїў сї ў нбчї свїчку, сїў собї кбло столї, напїў сїї горїўкї, попбїў фїїно, нарбштї кбло дїсїїтбї годїннї вачнїїї сїї гуркїт на стрїху, а нарбштї грїїманнї дверїї сїїннїннї. А Мадзўр стаў кбло столї і вїпїў шчб горїўкї. Нарїс сїїлнб грїїмнulo шчб дб сїїннї і нїгнї дверї дб хатї ўтворїло і стїла пбстїтї чблбвїка подїїбнї неббшчїка, тбгб гбспбдарї тїта. А Мадзўр скїзаў рїсїкб дб нбгб: Ушблїкї дїх пїна Ббга хвалї! — А тбї вїдзївалїї сїї: І йїї хвалїў, алїм тїшкб зогрїшїў. — Мадзўр вїдзївалїї сїї: Чбгб дўша потшббїї? — Кїжї: Нїї мїї сннї нїїмб сброк слїжбїў ббжїх вї мїўї дўшу, а будї йїї спокїїннї і внї будб мїтї спокїї, бїлїшнї жїднбгб гблбсу нїпрїїїмнбгб чўтї нї бўлї. — Вїдзївалїї сїї Мадзўр: Збстаф мї знїк, абїм покїзал твбшї сннбвї, жїсї тї бїл. — А тбї кїжї: Дїї рўку. — А Мадзўр кїжї: Пблїж на стїл! — Пбстїтї постїवलї рўку на стїўї і йїак рўкї зайїїла, так стїўї дїрх вїгорїў. І обїрнїла сїї ў дверї і пїшлї на нїїїїшнїї дбнї. На дрўгїї дбнї Мадзўр опбїў гбспбдаревї, чбгб

Йнго тато жилѣи, абѣ зѣраа вѣпоунѣ і буди спокѣи нати на заўши, шчо госпѣдар зробѣу до двох дѣнь; до сѣрок божнѣць роздѣу на службѣ бѣжѣ, а Мадзурѣ затрѣмау при сѣбі на сѣм дѣнь. По сѣмѣх дѣнях вѣдѣу, жи спокѣинѣи у сѣбѣи хѣты, заплатау му, шчо обѣцьѣ і спокѣино жиѣи с сѣбѣоу родѣноу до нѣнѣшного дѣня.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від О. Ровського.

УІІІ. Висі́льники і топельники.

249. Як повбути ся висі́льника.

Як дес си трафит, котрий си затегни, то его ни ховают на цвинтари мижи людьми, али на граници. І вже коло тої хати страшно вечирами. Він завши ходит вечирами і показує си як тіна. Як він си показує, зарас чоловікови дубом волос стає і чоловікови ни дає говорити — нову умкни зарас. Як котрий такого серца, шо годни его вдарити, (али на відлі), то ни буди ходити. Щоби він ни ходив, то сїют віт самого дому до цвинтари маком, шо як би він встав, то мусит внирет мак притати і ему кури запіют, нім він допричи до хати.

Зап. 1903, від Івана Галайди Харука, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

250. Діака висі́льничка.

Буў йа ў Бариши, а там буў льіснїчий і маў доньку і та донька покрїла сьї. Йак старїй сьї довідаў, тай кажи до неї: Ўжес си вїстройїла, али наколі будеш ма́ла, то тьи застрїльу. — І ўже ни було тїлько мїсьць до то́го чису. Вона ў ночї вїйшла і ў ганку повїсила сьї. Ра́но виходи, а вона ўже нижива. Ўзьилї йїї до хати, поставили на катїфельок, то шче сьї ў пї дитїна трїпала. Потому йак йї поховали, то вона ходїла шчо дња і гойдала сьї на воротьох. То йа сам йїї нираз вїдїў, а камїньї то шчо ночи насадила пбўний той ганок, а ра́но мусїли вивосїти. То так було цалїй рік.

Зап. в липни, 1902, в Шужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

251. З висільнички горстка конопель.

То в піст було. Там повісила сї одна жінка на вербі, на своїм обісьцю. Теї ту жінку вже поховали — гет, теї в якісь час — вже не знаю, як то було, чи в тиждень, чи як — спостригли так в ночи на вербі — ту жінку. І так чирез кілька ночий, теї сї дужи та родина бояла. Бояли сї в ночи встати. А то сї довідав тамтейший побирезник — дужи відважний. Той ніколи сї нічо ни бояв. І він прийшов се приковати, чи то правда є. І акурат сїв собі вже так там, чикає, коли то буде. Нарас дивит сї — вона є — висит. Ну, его так трохи страх зібрав, али він ще так ни бояв сї нічо... Теї гадає собі так: Піду я на другу ніч... Пішов на другу ніч знов, вона знов була. На третю ніч так само. Тогди він ще постановив собі прийти в день на то місци — під ту вербу. І прийшов і приконав сї, що то була горстка конопель.

Зап. О. Деревянка.

252. Велеснівські висільники.

Йїхалисмо на нїч с кіньми на Бариске, то повісільники з велеснівської гори стьгнули з Петра Гартана чобїт і на другий день ми йїго найшли аж на кінцях. А раз ми йїак спяли, Тишкіський злоїмїїу верету і поставїїу коло себи. То йїму так спаскўдили верету, жи мўсьїїу кинутї. А ў нас буў новий кїнь і ўсе лўбуїїу пастї сьї мїш тїми кїпцїїми. То йїго так бўди зїїздили, шчо ми мўсьїїли продатї, бо ссох на нїц. Вони, тотї повісільники, йїак йшли до кїпцїїў, то ўсе латкали, а йїак виртали, то плакали. Типер ўже того нїма, бо типер ховаїїут по цвинтарях, а тогдї бўло не йїидно такє.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Ігната Косїнського.

253. Девертур.

Буў хлоц с Хашчова ў воську ў Перемїшли, а дїбри не знаїїу, мїже й ў Самборї, дось десь ў той час перег сьвїтами рїздвїанїїми пушчїли на вурльоп — і в нашого села виходїли ци три — ци шчо. 'Али йїа дїбре не знаїїу, ци то він дезевентуроваў, ци то мїже й йїїго пустиїли на сьвїата. Дось жи він повісїїу сьа (1898 р.). Повїдали так, жи брат му поїїхаў десь на фїрманку, а йїїїу вельїїу молотїти т сьвїа-

тѣм паші. І повідали, жи йшоў шандер за ним. А він увидѣў, пішоў до стайны і сѣя повісѣў. І бачуж не доповіли там, ци йак, жи го поховали на цвинтари. А потому пішли, найали цыгана з Лютóвишч, цыган віткопаў за десьятку. І вивезли го на границьцу — назіват сѣя на Грандишчох — і там поховали. І шчо там з ним было, то ўсё зметали: віс, ўсё, тьлькò худòбу назад ўзвали. І потому хтось заскаржиў; пёўно, жи то йигò родичі. І ўни тенёр хòдѣат на протòкул по йидён, по два, притыгайут і так ми сѣя видит, жи тогды велыи ўсы вітови, бы віткòпувати, а тенёр не штўка, жебы на віга не падала ўсѣя винѣ. А ўни шче пішли там на границьцу дивити сѣя ў грòб і там йигò не найшли такый — йакась йигò родина мусит. Тепёр повідайут, жи Жиды го віткòпали, жи хòтѣат тотò до шинкїў, бы йакў кїстку маў с повішеника, бо де йакый шинòк йи, то повідайут, жи ў кўждым йи на тотò, жибы сѣя так льўди вішали на горїўку, йак він сѣя вішаў ци на дёрево, ци там на шчо. Дай-ми на то не хьбá з ньòго, áли по ўсым сьвїты, де йакі шинькї сут, то ўсе Жиды на тотò вѣжат. І йа не знайу, ци то будўт дайак доходїти, áли йигò не было ў грòбі.

Зан. в мартї, 1899, у Мшанци, Старосамбїрського пов. від Гриня Олїцака Терлецького.

254. Висїльник вкидає коня до студи.

Йак йа служїў другий рїк при вòську, а ми стояли по кватїрах ў силы Сапїжаньцї, óжжи там бўла кòршма і буў ариндар, а ў нёго служїў йакїйсь старий чоловік, називали йигò Сёмком. І рас шчось йишў сѣя стáло, надойїў му сьвїт, ци шчо там, і ўзьиў, пішоў до стайны і повїсїў сѣя. То сѣя робїло ў зимі. А на висьны, йак прийшли коньї з бригадшколи і там закватїрували штїри коньї. І заўши улани казали, шчо Сёмко приходит і спускайи коньї ў ночі і поўтвїруи двері. 'Али жи сѣя с того ўсы сьмїяли. Аж йак ми прийхали з манэбрїў, йак ўже нарокували рекрўти, даў мине вахмáйстїр тãкжи там на кватїру. Йа, шчє прáуда, Сёмка ни видїў, áли за кáждий раз видїў йи йигò збїтки. Скидаў с стрїху сїно, ўтвїраў двері, выпускаў коньї зї стайны і иньши. Аж йиднòго рáзу здайи сѣя, шчо хтїў трòха поїхати на конї. А бўло то отак: Ў вёчїр прийшли ми від роскáзу, напоїлисмо коньї, йа здоймиў порцїйу сїна і постїлисмо собі ў стайни, бо ў хáты буў дўжи морòз, бўло зїмно. А бўло нас там трòх: одён рїкрўт, називаў сѣя Тонорòский і йа і патрòльфїрїр Симинёц. І той рїкрўт льих собі під жòлуб спáти, а йа росстїлїў на коритарї сїно, повали-

раў двэрі ўсі і польгалисмо ўбидва спати с тим Симицец. Нарая ў ночі йа слухайу, шчось ныби стогни, ныби кричат; йа буджу того патрольфірера і слухайим обидва, а то ўсе шчось: Ге-е-е, ге-е-е! (стогне). А той Симицец дужи сьи бойаў і йак тото ўчуў, тай схопиў сьи і зачиў тькати до хаги. А йа схопиў сьи і залапаў йиго. І дивим сьи, двэрі ўтворені. Засьвітїли ми лямпу, дивим сьи, нива йидного коньї. Виходим ми на двір — а там бўли двэрі в пїтсьиньї до стўднї, на город була стўднї — а він, йак вийшоў, той кїнь, зї стайнї і зробиў собі такє вилїке колїсо йак ў нас називаўут гроситур і так надокла бїгаў, а потому просто вїт паркана, від гостїньцьи, пўстиў сьи бїчи на стўднью, на барийир, йак ўже відїїхаў райтшульу. І скочиў бис стўднью, али шчо за далеко скочиў, бо шче до стўднї бўло бїльши йак три кроки, а слїду ўже ни бўло, — бо ту буў сьных, то вїтко бўло, — і йак скочиў на стўднью і заднїми ногами трафиў на саму дыру і ўпаў ў воду. Йак ми тото ўчули, а зобачили, шчо нива коньї, то ми ўже звали, шчо то Сэмко там ним зайїхаў. Зарас той патрольфірир побїг до фірера, фірир казаў трубїги антриг і посходїли сьи улаи — а ни так то живо, бо то бўло ў ночї, дванацїта годїна — принесли ужїска і двї драбїнї, зїивали до кўпи і пўстїли ў стўднью. І йиден улан — писаў сьи Дармоць — польїз до стўднї і ўзаў коньа шнўрами за нїги і бис попирек і ми зачили тьигнўти. Вїтьигнулисмо рїмно с цимбрїноў, шнўри сьи ссўнули з нїх, а кїнь боўть — тай пішоў назад ў воду. Польїз жи зноў той улан другий раз і поўїизаў моцнїшчи і вїкигнулисмо аж на верх. Йак йисмо йиго прикинули бис цимбрїну, а він ўпаў на зємлю йак живий, а потїм схопиў сьи, фїркнуў і побїг на город. Потому вирнўў сьи до стайнї, зайшоў на свїй штонд і зачаў йїсти солому. А фїрир кажї: Дай му сїна трохї! — Йа му здоївиў сїна і даў йим му йїсти, він ўхопиў пїру рази сїна і ўпаў на солому. Йак ўпаў на солому, то лижаў штири видїли, слух буў цїлий, йак колода, а потїм, по штирїх видїльох, зачаў уставати, нїги му сьи погоїли, шчо бўли шкїру шнўрами постїгали — і кїнь сьи вїходиў. На другий рїк ходїў на манєбра, а йак ни здох, то жий шче до нїнька.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького повіта, від брата Фїлька.

255. Висїльник на весїлю.

Булó два товáрїшї парупкї, дужи сьи лубїли, чїрїс кїлька лїт. І одїн другому сказаў: Ти, брати, йак сьи будеш живїў, абїс мине за-

проси́ў на висыльї, а йак йа сьм буду́ жинїти пёрши, то йа тибé за-
 про́шу. І ста́ло сьм на тым. Той ў рік одén повіси́ў сьм, а той другий
 жини́ў сьм тай йшоў проси́ти по силу́ йак звикли, припроси́ў ўсьу фа-
 мїльїю сво́ю, тай йде по́при то́го похóваного повішиного с сво́їм
 дру́жноу тай пригада́ў си за нéго, йак дали́ собі́ слово, тай ка́жи: Ну,
 бра́ти, абї́ й ти пришо́ў до мéни на висыльї, на корова́й, ў вéчир. —
 Зыйшли́ сьм ў вéчир на корова́й лўди проше́ны, приходит той пови-
 шиний. Тай ўздри́ла ўже цы́ла фамїльїа, пїзна́ли го, він пїзна́ў сво́го
 това́риша, пусти́ў го за сьты́ў, ка́жи: Сьїда́й, бра́ти, колїс пришо́ў. —
 Лўди повіди́уїли сьм, одны́ сьм понапўджува́ли... Прибу́ў він той
 корова́й за столóм, ны́ц а́ны йїў, а́ны пїў, а лўди йїли й пїли. На-
 решты́ ка́жи: Будь здорóў, бра́ти, бо ўже пришла́ мойá годїна. І абїс
 пришо́ў, про́шу йа тибé на мойї висыльї; і то ти ка́у, жи́бїс при-
 шо́ў. — А він ка́н: Прийду́. — Ка́н: На той день і на той, абїс бу́
 на тым і на тым мéсци, бо йа по тéби прийду́ штирма кнїми. — 'Али
 той віт то́го часу́ сумўїи: Йак йїхати до повішилника на висыльї?
 Страх збира́йи. Скава́ў він ксьондзови, жи така́ й така́ рїч, йа запро-
 си́ў на висыльї повішиного, а він минé запроси́ў; хóчу сьм вісповїдати
 і поїхати до нéго. — Вісповїда́ў сьм і ксьондз ка́жи: Йди, най́ тьм
 сїла бóжи прова́дит! — Кнїшко йини́ў збїрати сьм, а́ли тра йти, при-
 шо́ў той час. Приходит на то́то мéсци, литїт штирма́ кнїми по нéго;
 сьїў він на той пові́з, литїт, тарахкотїт ў пові́трью — а йини́ў сьм зда-
 ва́ло, шчо дорóгоў. Завїз го тай ка́жи: Сьїда́й ту. — Сьїў він на то́то
 крїсло, то такї пала́ци днўны. Зачїли гульáти там, нимá ратўнку. А він
 ны́ц, так сидїт ў нéго, йак той на йигó висыльї, ны́ йїсьть, ны́ пїи,
 сидїт і дївнт сьм. А тотї гульáйт і очи си йакоўсь волóу проми́ва-
 йут. А він собі́ проми́ў такжи однó óко. Ўздри́ў, на такї скалы́ сидїт
 висóкї, шчо льяк лычéнный. Вода́ доли́ноу шумїт, бáнда гудїт ўсьи-
 льáкими голосáми; пїзна́ў сво́го това́риши тим óком, шчо проми́ў —
 дóти ни знаў, тай ка́н: Буў йис ў мéни на висыльї, а чуму́ ти ны́ йїў,
 ны́ пїў? — А він ка́н: Бо йа так ма́йу; а чуму́ ти ў мéни ны́ йїў,
 ны́ пїў? — Бо й йа, ка́н, так ма́йу до се́би. — Той ка́н: Ну, сьїда́й
 на фїру, мўшу тьм відвéсти там, вітким ўвьїў, а то далéка дорóга. —
 Ка́н: Будь здорóў, бра́ти. Ўжéсмо сьм ровїйшли́ тигéр; ти буў ў мéни,
 а йа ў тéби. — Сьїў на туту́ брїчку, зайїхаў на то́то самé мéсци, стаў,
 нимá ны́ кóний, ны́ ны́чó, лишé такїй корч глойóвий, кольўчий, жи ни
 знáти, йак на ны́м сидїў, а кóний, ны́ ны́чó, нимá. І йак пїшо́ў вітти,
 то ўже бїльши ны́кóли обá ни сходили сьм.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекс
 Сеньчука.

256. *Як виглядає топельник?*

Як си втопит потоплавник — має право 7 літ ходити, як і повішльник. До потоплавника ни говорити, ни заціпати, ни кедати — нічо! Він таку має натуру, що як узрит чоловіка, то си зара варигочи, як ті русалки. Він ест білий все, показує си нового місце у тім самім місци, де втоплений. Має тільки право бічи за чоловіком, як широко розливає си вода у повени.

Зап. 1903, від Івана Галайди Харука, в Тулові, Снятинського пов. О. Дервянка.

257. *Топельничка на плечах.*

Одєн чоловік пішоў на рїбу, Іакїм Захаркіу. 'Али була сьи ўтопила йидна молодїцьи, Шміга. Вітьигли її з водї, порόла її комїсьїи і капла кроў на йидного ту адїиункта, Маркоўского і шчос му віт тогди бракувало. А той Іакїм йак пївної порї лапаў рїбу, сталапала сьи вона ў крошнї, він ўздрїу, жи потоплинничка тотá і він сьи напуду. І вїльїла му на плєчі і принїс двόи гόниї аж до дому, а там шчєзла кóло йигó дому. І во два рóки нїдїу і номєр. Типєр біднї дїти сьи лишїли, сїроти і жинá, і бідї гїрко аж до сєго часу.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

258. *Як хлопці втопили жінку.*

Була ў нас йидна жінка, називáла сьи Марїна і лубїма хлопцьи. Прийшла на йáрмарок, зайшла собї на шинк до Гєршка, вїпила одну кватїрку, вїпила дрўгу, натхóдїи хлопцьи. Уже бирє хлопцьом; та бо ўже зачїли хлопцьи й їїї брати, а їїх бóло дєўїить. Вївили вони їїї с шинку, привїли їїї на Пазьукóвого Паўла подвїри, вївили на горóд і так сьи шїбали з неў, аш прийшлї пїт привїску цєрку. Пїрид досьвітком зобáчили вартїїники, а вони поўтыкали дáлы з неў так, йак тычнїй. Прибїгли аж ў Корунєву вўлицу, ўже там свитáло на день. Вона була ў кожусї і фўстцї. Так їїї кїнули ў Двїстєр і ўтопїли, бо їм ўже сьи прийїла була. Рáно сусьїда Олєкса вїїхаў на воду чоўном шукати вєршї на водї. Дївїт сьи, лижїт йакáс шкїра. Він гадаў, жи то стєрво, дївїт сьи, а то жінка. Ни пїзнаїи, й шчо за йидна.

Виртаїи сьм до сво́го до́му, гово́рит до сина: А ходи́ш, Фі́льмо́ни, йа́кас ба́ба ўто́плена. — Ниві́стка йа́к почу́ла, а йі́ї ма́ма бу́ла ду́жи ў гризоты́, так вона́ гада́ла ся, шчо́ то йі́ї ма́ма. Бі́жіт над во́ду: А́й, ма́мо, ма́мо, та ви́ ни ма́ли шчо́ робі́ти та топі́ти сьм? — Пла́чи. Та́й ви́ минь́ї ни сказа́ли, йа́ би вас бу́ла ни запо́могла́ тро́ха, йа́к ви́ так упа́ли! — А на лице́ ни дини́т сьм. Зы́йшло́ нас три́ хло́пи, ві́тьгли́ ми йі́ї на бе́риг. Пообза́рали́смо по фо́рмі, а то́ Мари́на Ши́га. А то́ ти, се́стро, аш́ ту забі́гла в Дубро́ви? Та́ ни мо́глас на́ Дубро́ві пові́сити сьм, а́лис ту забі́гла топі́ти сьм? — Зы́браў́ сьм Оле́кса, бі́жіт до ўри́ду да́ти зна́ти, шчо́ Мари́на ўто́плена́ йи́ на Пи́рві́сци ў Дны́стрі. Пі́слаў́ ві́т Миха́йла Ко́убасу́, польці́яна, до́ Тру́ти Пау́ла, шчо́би за́пріх ко́ньї до во́за і шчо́би́ йі́ї ўзьи́ти до трупа́рньї. Ві́садили́ ми йі́ї на фі́ру, ко́си сьм спу́сти́ли чы́рис помо́стину і кы́гнут сьм. Сорочку́ на ны́ хло́пцьї обде́рли, го́лоў лі́ткоў блі́скайи. Ски́нули́ йі́ї ў трупа́рни, при́шоў́ йі́ї Йа́цко́, чоло́вік, та́й ў пі́сок: тра́с! Ти, к..во, ни мо́гла́ сьм на́ Дубро́ві пові́сити, али́ йшлас́ аш́ топі́ти сьм? — І́ шче́ го́ ва то́го хоты́ли поты́м до ареш́ту ўзьи́ти, шчо́ ўда́риў́ по сми́ртї. Йа́к йі́ї похова́ли, йа́к ве́чиром до́ опі́ўнично́ї годя́ни ново́го мі́сьцяца́ ходи́т і заво́дит по́над во́ду, пла́чи і заво́дит за сво́йім Йа́цко́м, шчо́ йи́ ўда́риў́ кула́ко́м по пі́ску.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

259. Як баба пустила сплав.

Гна́ли ми́ статки́ с Коро́пцьї, аж йисмо́ сьм йи́мили́ ў Снові́дьїўські́ кру́чи, вла́палі́смо сьм там на ны́ч. Ўзьи́ў Ілько́ Йаньці́ў кро́шньу і лапа́ў на кро́шньу ри́бу і так то́її ри́би налови́ў, шчо́ жа́ў собі́ шчо́ до́бри заўда́ти на плечі́, само́її піду́стви. Сме́ркло́ сьм ўже́ до́бри, при́плила́ ба́ба до спла́ва, спни́ла сьм на кі́рму, вода́ кі́рмоў го́йдайи, ба́ба по кі́рмі: Тала́п, тала́п. Зачі́ло́ свита́ти ўже́, побуді́ли сьм спла́ўники́, ка́ждий ва́льїз на́ свій спла́ў пу́ска́ти, а мій́ бу́ў самі́й за́дний. Гна́ў йа́ то́й спла́ў з Ілько́м Йанце́вим. Кри́чіт він: Іва́ни, Іва́ни, ході́ но́ суда́. Бу́дем ма́ти ку́харку. — Ка́жи Іва́н до Ілька́: Озмі́ біду́ та дру́ль, най́ плинé до́ пса. — Ё́т, Іва́ни, грі́х. Ві́тьгнв́їм на бе́риг. — Ни́ тьгнв́їм на бе́риг, бо́ воро́ни розйі́дьїт. Пу́сти́ йи́ на во́ду та́й йи́ рибакі́ вла́пайут. — Пу́стиў́ він йи́ на во́ду, плинé́ ми́ с ста́тками, с спла́вами́ і плинé́ ба́ба за на́ми. Ли́шила́ сьм вона́́ в за́ду, а му́ попли́ли́ на пе́рид. Ни́ зна́йу́ йа́, ци́ йі́ї ймв́ў́ хто́ ў то́й час, ци́ вона́́ да́льї́ попли́ла́,

Ішли ми сьм на ныч, приходим на бєриг, придиўльаин сьм минні баба, шчо їи на сплаві. Стиснуў Ількó Івана за рúку: Уставай, Івани, уставай, бо твоїа баба на сплаві. — Кажі Іван потихо: Цьхо, хло', їа ўпирєд виджу, таї нычóго ни кажу. — Ныц баба ни робит, вїлазьїи на бєриг, бирє сьм до канатá, до шварі, до гартúльцьи, шчїпáи швару с пальá, залїзла ў вóду, гартúлиц ў рúки і друльїи сплаў на вóду задóм. Відрулила зад на вóду і сплаў обиртáи сьм. Говóрит Іван до Ількá: Ілку, шчо будєм робїти? — Кажі Ілько: Ныц ни робїм, лиш лїзьємо на сплаў і кричїм: Пускаїти, хлопцьи, бо ўже день. А вони ни бóдут знáти, шчо стáло сьм, таї пúстьят, таї будєм рáзом ў компáнїїи. — Вітзивáют сьм хлопцьи; Пускаїти, братьї, бо ўже Іван Чўба поплиў. — Їак хлопцьи сплаві пустїли, так баба плилá з нáми, пóки когút ни запїлаў: Знайиш, дурний варїати, було минє цвáйкоў вїт сплава ни друльїти, буў бис спокїино ночуваў! — Зачїло свитáти, зачїла ў Ількá і Івана душї ўступáти, бо ўже сьм баба ўступїла.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Івана Кіндрата.

260. Як приходив топляник.

Ми сидїли двї нас ў хатї з вуїанкоў і варилисьємо сїбї вичеру. Їа чикала на своїу маму, а вуїанка чикала на свого сина. Приходи дєсь година годинацьцята, приходи хтось і пукаин до двирїи. Їак то запукало, а вуїанка сьм сховала на запїецок, їа викьдила кашу з горшка і їа сьм дужи влєкла. І їак пирїстаў пукати ї питаўу сьм: Вуїанко, чо́го ви сьм сховали? — А вона кажи: Тихо будь!... — Їа сьї питаўу: Ідьїть сьуди, та чо́го сьї бойїте? — Вуїанка вилїзла зі запїецка і ўже зі страху вечерї ни їїла. Та кажи: Ходи до мени, пїдимо спати. — Али ни задоўго знов: Пук, пук, до двирїи, отворїть там! Али ни сьї знов позлєкали і сидьїли цьхо. Али знов кличе: Отворїть, ни бїйти сьї, то їа! А то була мама моїа, теї кажи: Малисьти ту го-сьтьи. — А ни сьм питаїємо, їакого? — А буў твїй чоловїк — ка-жуть до вуїанки. — А вуїанка питаїи: А їак ти знайиш? — Бо їа їїго здїбала на Їївковїй горї, їак повертаў нават. — А ти їак зна-їеш, шо то вїн? питаїи вуїанка. — Пїзналам їїго по убраньї; і вїїшоў на праву сторону з дороги і засвистаў сїбї, і хтїлам їїго запїтати шо, али вїн подьїў сьм. — Тоди ми сьї пирїконали, шо топляники ходьет, бо вїн буў ўтопїў сьм, називаў сьм Питро.

Зап. в липни, 1902, на Стриганцї, Камїнецького пов. від В. Ко-валь, А. Веретельниць.

261. *Лошак — топельник.*

Рас на вѣсну прийшли ма́ма пізно з па́ньского і десь б́ула оди-на́ньцята година, йак пішли з ста́ршим бра́том до Б́уга полока́ти пи-льушкі. Поло́шчат, али шось зачѣло гуля́ти по воды́ і брат побачи́ў той ка́же: Диві́ цы, ма́мо, шось таке стра́шне гуля́йе. — А ма́ма, шоб не стра́хати йго, кажут: То ны́ц, то вітер так. — Але то, шорас ближче підбіга́йе по воды́, а брат хо́че ўтыка́ти, так сы бойі́т, а ма́ма не пу-ска́ють; аж виска́куйе на бе́ріг лошачок. Скочи́ў — сьуди-туди і бо́ўть ў во́ду і ста́ло ти́хо. І вара́з за три ниды́ли той брат ўтопи́ў сы на то́му місци, а то то́пльаник йіму показува́ў сы.

Зап. в липни, 1903, в Камінці Стр. від Харка Гаївки, А. Веретельник.

262. *Топельник у постати дитини.*

Рас ў льіты́ дуже ў до́світа йа пішла до Б́уга пра́ти, там ко́ли гокописка. Йа-но приходжу гет, скы́нула шма́тьє з се́бе, ди́ўльу сы, а з води́ ко́ли мене́ вискочи́ў го́лий хлѣпчик, та́кий шо ма́йи ро́чок. Ви-скочи́ў, стріпа́ў сы, пітско́чиў і засьмія́ў сы — гі-гі-гі! — А йа ка́жу: Сьват-сьват-сьват Ма́тыінко Бо́жа — те́й перехресті́ла ту дитяну, а воно́ бо́ўть ў во́ду! і так завирова́ло, йа́тби де́сять хлѣпи́ў, те́й потім сы́ стішило і ны́ц не б́уло. А на тім місци́ вара́с бе́рег вівали́ў сы, зробі́ло сы ба́гно, така прі́рва і то йе до ны́ншнього днє́ і ны́чим то́го загатіти не мо́жут. А то бу́ў то́пльаник і він хты́ў сы побавити трѣ́хи на піску́ і погрі́ти сы до со́ньцє. А він ў дєнь не ві́ди' ны́ц, ті́лько ў но́чи; але йак йа перехресті́ла йго, то він хрестá вара́' по-чу́йе і ўтыка́йе.

Зип. в липни, 1903, від Тацьки Олексевич, у Камінці Стр. А. Веретельник.

263. *Як топельник хотів затягнути парубка до Буга.*

Па́рубок йден бу́ў засиды́ў сы ў ды́ўчини́ дуже пізно ў но́чи, а він ма́ў йти ко́ли Б́уга, де сы́ дуже шма́т льудий́ потопі́ло. У́ тім місци́ ва́ўше шось сы́ показувало і стра́хало і туди́ ніхто́ пізно не хо-ди́ў, бо сы́ ўсы́ бойали́. Те́й засиды́ў сы́ той па́рубок і стра́шно б́уло йму́ йти, але він сы́ стида́ў то ви́йавити ды́ўчини́ і пішб́ў. Приходи́'

на те місце, а переходи' йго шось — ні хлоп, ні баба, тей ныц не каже, бере йго за рúку і тьєгни до Бúга. Той сьі не дайє, а то тьйгни так моцно, шо страх. Але він сьі не дайє, шо сили майє, аш віпріу, аш во́чи йму вилазьєт на вєрха. А то тьєгне і ныц не каже, тільки тьєгне і тьєгне; а він, тáтже ныц не каже. Али влáпау сьі він йакось зубáми за плыт і тисне, шо мо́же, бо тут ўже блісько Бух і вир; і аш зúби трішчєт йимú, а він не дайє цы. Аш він сьі спамньєтаў і зачєу ў дýсы молити сьі. І йак-но зачєу́ молити сьі, то зара' то йго пустило і він ўпаў бис памньєти і лежаў до рáньє і аш то́ди опамньєтаў сьі. А то буў топлъяник і він хтыў затьєгну́ти то́го пáрупка до воді і хтыў ўтопíти.

Зап. в липни, 1903, від Петра Остапчука, в Камінці Стр. А. Ветельник.

264. Як топельник змочив хлопá.

Я йшов одного разу в ліса. Вів-сми пруки — такий тарас. І вчипив си в заду на пруки потоплавник. І покiм я ввєв, та так став, та спустив си на штильвагу і так води хльопнув на него — водов рас і другий рас. — Тай потому назад собі сiв на фiру, а той потоплавник як минє зачєв льопати, обльопаєв минє чєсто, шо на мині ни було сорочки сухої. І потому як приїхав до двора і віприг коні, шов до дову і минє кішня напада — пси — лай. І такого мині страху дали, жи ашим був мокрий, шє гірши, як віт того потоплавника.

Зап. 1903, від Миколи Харука, в Тулові, Снятинського пов. О. Дереванка.

ІХ. О П И Р І.

265. Як батько втопив сина отирчука.

Быў індэн такій парібок, жи ўваў на другім селы жонў. 'Али жонá зайшла ў тьяж і прійшоў той час ўже злыгáти і пішла си аж до мáтери на друге селó. 'Али й він прійшоў за неў, той ййї гáзда. І урóдила сьа дытїна, а ўни бýли вопирі, рóдичі тóй невісты. І пыта́йут сьа: Ци вопирь сьа ўродиў? — Котресь там повідат: Ныт. — А ўни гадáли, жи тот гáзда йї спит, а він слўхаў ўсьо. Уни на тым пожури́ли, жи ни вопирь і си бєсьїду́ют, шчóбы робіти, жибы́ він быў вопирь, тот хлóпєць малкїй, котрый сьа ўродиў. І старый отєць йї мóвит: Кобї знáти, дє бы тра́фиў тако́го, жебы́ лыг спáти і жебы́ сьа не кстиў, тогды́ йакбы́ с тако́го чоловїка ўваў кырвє і помастїў тогў дытїну, была бы вопирь. — А тотá невіста мóвит: Наш вотєць — свєкор ййї — усє лыгат спáти і не кстит сьа. — Ўни повїдáют: Тóбы йти, ўвzати в ньóго кырвє; áли він ўмре до заўтра! — А тот сын його чўйи, жи утєць ўмре, áли не оголошат сьа нич. І так котресь вїттам полєгыло і принєсло кырвє і помастїли дытїну, прїўказáли снур пáдвábный від сьтынкї до сьтынкї, дытїна перельзала тым снўром і йуш тышат сьа: Уже будє вопирь. — 'Али той звать рáно ўстаў, йде домїў, ци праўда тотó. Прійшоў домїў, утєць ўмерлы́й. Поховáў вїтцьá краснó — він знáйи, шчó сьа зробїло — і ўпрїаг вóлы ў виз і йїде на друге селó по жїнку. То йуш сьа провєло дóўшы́й час. Прійхáў там, там сьа мóже погостїли трóхы: Сьїдáй, жїнко, на виз, берї дытїну, пойдємо до дóму! — Йїдут вїттам і він наўмысно зайхáў ў таку вóду велїку, аж вїс сплыў, а він шче ймиў за кóлесо, перевернїў, уто-

піла сьа жінка і утопіў сьа тот вопéрек малéнькый. І думат си так :
Нема́ мого вітця́, ньяй і вас обоїх не б́уде !

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Гриця Оліщака Терлецького.

266. Як умерла жінка упира.

Базьó Геврїк з нашого передмістї навіть по смерті ходїв до свої жінки. Чéрес цїлé лїто ходїв. Ўсе в ночї по дванайцятїй та лїгав з жінков спати. Тото лю́де відїли. А потóму жінка попала в тэжу. Нїхто і радї не мїх дати. Два рóки ходїла в тэжи. Аж поїхала до Львова, так і лю́ди на́радили на опера́цію. Тай там і був конéць. Опера́вали, а вна такї вмерла.

Зап. в сїчни, 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

267. Як опирі ловили гавдиню.

То раз йидна хоты́ла, аби ма́ла молоко́, газдїньи. І пішла на йури до кирни́цьи водї го́ла бра́ти. Йак сьи опирі ру́шили за неў, йак зачы́ли б́чи за неў, хоты́ли, аби вéзла йїх, тай вона́ йак прийшла́ до до́му, то віт то́гди глуха.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олексї Савкового Сеньчука.

268. Опирі свѣчками.

То́му петь лїт ци б́льше, за́били граблїна в Млїнках Весéлого. Я раз в Михайлович вийшов з кїньи на нїч. Кóні-смо спўтали тай пу-стїли, а самї на копїцю сїна вилїзали тай си байкé говóримо. Дївимо сї, а там з борислávського тра́кту зблїжае сї свѣтло до нас. Чим близ-ше до нас, то все то́го свѣтла б́льше і б́льше. Ми дївимо сї — а вже тотó свѣтло йде. А то чим раз б́льше свѣчóк та лїхтарéнь. Тай всьо тотó обсїло Весéлову хату. Як вийшли з хати, то б́уло тих свѣчóк мóже тїсїчі. А то опирі булі.

Зап. в сїчни, 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

269. *Отир у виді пса.*

А йдён оповідаў мины, йак він йшоў в міста до дому, тай десь так ў половинні дорóги дивит сьи, литіг білий пес, тай гуц йимў на плéчi і кáжи: Нисі! — Той хóчи скі́нути, а́ли ни мóже. Зади́ривіў цы́лій, нисé, са́пайи, лéдвi дiхайи, бо то бiдá тьшкá. І так ныс го аж до дóму. Гада́йи він собi: Кобi йа тибé заныс до хáти! — 'Али той лишé на сы́нны двэ́ри, а пес гуц в нéго. Ухóдит він до хáти, застра́шний, амúчиний, жiнка пита́йи сьи, шчо йимў, а він мо́чйт. Аш ту за хвiльу кáжи той пес спiт вiкнá: А ти, сúчий сiну, звáйиш, йак сьи заходiти! Тай пішоў. А він, той гóспóдар, йак би буў шчо скавáў жiньцi, то той пес буў би йиго гет потыў, бо то буў опiр.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Мих. Косiнського.

270. *Як отирi жерли ся по собачому.*

По нешпори в нидыльу, йак то возыт снопи льуди — пойхав хлопцi по снопи. Вобирнув кiлька рави. Йiхав зо снопамi до дому. І дивит сьи — на конéц села пси сьи коло кьирници дужи кусають. І він кажи до дывчини: Чикай, — йа йiх зара розбороню! Взяв і кинув вила мжи них. Тоди тiйi пси йаг тiйi вила вхопили, йаг зачили кусати... Тей хлоп пойхав. Прийiжджий до дому, стали коньi коло ворiт. Вона кажи до него: Вставай, йивасьу, iди, фтвори ворота.

Будит йиго, а він аны руш... Здiймили го с фiри, а він вже ни живий. А тому хлопциви йазик посьiкло на дрiбнi кавальчики. А то, жиби був тих псiв ни чiпав, тоби був на свiтi жив. То були вопири.

Зап. 1902, від Яндруха Стеця, в Будзановi, Теробовельського пов. О. Дервянка.

271. *Собака — отир.*

У йиднiм селi дужé умiрали льуде на слабiсьць і йак стáли так дужé мёрти, то льуде вi страху на нiч ўтыка́ли до лыса, бо ў ноци найбiльше умiрали, а на день приходили назáт. Але йдно́го дня приходи йдна гóсподiньа до свóго дóму, дiви цi, а на подушкáх лежiт чóрний, тéньгий псiско. Бáба гльáнула на него, тей яьц йму не рóби, тiлько свóйé рóби: росчiньа́йи хлыб і печé. Спеклá йден пiтпáлок, на-

мастила сáлом і положила то́му псо́ви. Пес вїїў, вона́ подала йому́ дру́гий і він зноў вїїў, вона́ положила трэ́тій, але того вїїў полови́ну. Тей господа́нья та вийшла чо́гось на двір — при́ходи, а пса ўже не́ма. І віт то́го дня перестала́ сла́бісьць і лю́де перестали́ ме́рти і бі́льше не мерли. Тей десь мину́ў рік по тім і та господа́нья з чоловіком по́йхали на йа́рмарок. Прийшло́, ў йидно́му шиньку́ приступайи до них якийсь господа́р тей пита́е: А пам'ята́єте ви, йак то́му рік лежа́ў у вас на подушка́х чо́рний пес, а ви годували́ йго пльа́чками? — Та пам'ятаю́ — ка́же господа́нї. — Ну, а ны́ц вам з те́йї по́ри з ха́ти не браку́йе? — Або йа зна́ю? — ка́же господа́нья. А той пока́зуе но́жа с ко́логко́ю і ка́жи: Ану, панава́йте того но́жа! — Та, то наш, ка́же господа́нья, але з вітки він ў вас ўзьи́ў сы? — А той господа́р ка́же: То зна́єте, той чо́рний пес, шо тоді лежа́ў у вас, то буў — йа. Йа йе го́пір ўро́джаний піт тако́ю плането́ю, шо йак на ме́не на́йде, то йа мушу́ іти. Тодї́, йак прийшо́ў йа до вас, то йа буў дуже́ голо́дний — три до́бі ны́ц не йїў і йа́г би ви не бу́ди да́ли мены́ йїсти, то цы́ле село́ бу́лоб вї́мерло, не бу́лоб сы́ зіста́ло а́ны йидно́ї ду́ші. А на ту па́мнитку ўзье́ў йа собі́ ў вас того но́жа. — А ті, йак то почу́ли, ху́тко вї́несли сы́ з того шиньку́, бо дужи́ сы́ пале́кати то́го го́піра.

Зап. в липни, 1903, в Камінці Стр. від Петра Остапчука, А. Веретельник.

272. Як отир ссав кров із молодят.

Шов на цвинтар чоловік. І здибайи коло Будаанівської башти — йде мирлец — вопир. І той вопир кажи до него:

— Ти шчо за йиден?

— То шчо ти! — кажи.

— А ти шчо за йиден?

— То шчо ти. —

— Ти де йдеш?

— Там де ти... А де ти?

— Там де ти.

— Ну, ка́же, підем воба.

Ідут вони воба і прийшли до йидно́ї ха́ти. Али там було́ дво́йи молодьит. Прийшов вопир до жі́нки. Взя́в, виймив ци́цку і ка́жи до того чоловіка: Сся кров. А сам до йї́ чоловіка і ссе кров ш чоловіка. Али так ссут довго. Вже той вопир виссав ш чоловіка — прийшов і ка́жи:

— Ов, ти щось помало ссеш. Шче кров йи.

Покоторгав і кажи : Шче жива.

— Е, вогори. Знавш, молода багато крови майи.

І зачив вопир сам ссати. І виссали кров і тогди знов покоторгав, кажи : Вже нима.

Потому кажи : Ходи, підеш зо шнов.

І прийшли на цвинтар. І той чоловік дивит сьи, гріп фтворений. А той вопир кажи до того чоловіка : Бири, льісь. А той чоловік кажи до того вопира : Льісь ти фпирет, бо йа шче ни знайу куда !

І той вопир польіс. Тей зарас когут залівав, той сьи гріп запав — запер, а чоловік сьи лишив на верха. А той вопир сьи відзвивайи в гробі, кажи : Ей жиби йа був знав, жи ти такий пташок !

Чоловік сьи настрашив і фтык до дому і воповів, шо то вопир с тих молодьит кров повисисав.

Тоди ксьонц вітправив набоженьство. Пішли на цвинтар, добули го, витьгнули го на вёрха і казав сукирами посьічи на дрібні кавальчики. І тоди взьили — закопали назат, забили кілочок восиковий в голуву і вже вйинци ни виходив.

Зап. 1902, від Яндруха Стеція, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дереванка.

273. Опир у Підгайцях.

Буў йа ў сестрі ў Підгайцях. А там ў сусьіди умёр парубок такий, котрий маў до двацьцять лёт і заслаб — до тяжньи ўмер. А там така установа, шчо кладут на лаўку піт сьтыну. Пóдушичку рóбйи під гóлови з гиблывók і так на лаўцы на гóлы лижит. 'Али пóпри тотó ішчé прóсьи до тóго кіла, шчóби прийшли, бо самі ни приходьи. Так він ўмер, прийшла йигó ма́ма до мóго шва́тра просіти, шчóби ў вéчир прийшоў до кіла. І при тым минé попросіла і йа такжи прийшоў. Сидьіли ми так во штіри годіни. Тóму парупкови рúки сьи розьірвáli, шчо булі зйивані. Льúди понапúджували сьи, а́ли шче так кажут : То здорóў хлоп, то йигó прудит, то томú сьи рúки розьірвáli. Возьміт, та́й зйижит зноў! — І так йигó ма́ма зйивála другий рас. Так за пйить мінут зноў сьи розьірвáli. Так тóго бúло з дэсьть рáзи. Тогд́и льúди страхú набрали і поўтыка́ли до дóму, тьілько сьи лишыла ма́ма і сестра́. Йак йигó поховáli, то він та́ки тóго вéчирі прийшоў до дóму, то ўже йигó самá ма́ма оповідала і б́ильши йигó льúди на дорóзьи здибáli, йак йшоў. Так ходиў він дві нидьіли і усе йіх пирипúджаваў шчо нóчи.

Старá пішла до ксьондза, зачала тотó ксьондза оповідати. А ксьондз кажи: Чикай до заўтра, підём с процесіюу на цвинтар, вітконайим і сьм подівим. — І так зробити. Йак го вітконали, а він лижит ў грўн-ві ў долину піском. Тогдї ксьондз кажи: Дайти осікового кола, забїу йа йиму ў голову. Більши він ходити ни буди, бо то йи справидливий опір. Він би буў за сьм лыт лўди потинаў. — Йак му забїли, бїльше ўже ни ходїу і нхїтó го ни відыў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

274. *Захланний опир.*

Йиден газда тримаў наймита вісьм лыт, а того наймита відобрали до войска і він при войску служїу других вісьм лыт. А ў вісьм лыт повернуў той жомньир з войска. І на той чис той газда ўмер і йго нардїли на катафальок. А той газда буў опір. Йак прийшла опївнич, то він спустиў йидну ногу, жи хтыў злазити. А жи лўди гадали, жи вона му сьм сама ссунула і поправили навад. Другим разом спустиў рўку і ногу і зачїу ўставати. А тотї лўди ўздриўши, шчо він злазит с катафалька, поўтыкали с хати. На остатку і жінка з дьтьми ўтыкла. А опір устаў тай польєс піт постыль, добуў грóші з збанком: папірóві банкóти, то зложїу ў подушку, на котрі лжиу, мїжи зыльи, абї йїх дали йиму с подушкоу до грóбу. А срібло і мїдь — ўзыў збанок ў рўки, пішоў до комори, випорпаў піт порóгом йаку і там йїх заховаў і навад запорпаў і заклїу: Котрі рўки запорпували, абї тотї распорпували. — А жомньир ўвійшоў до хати, йак добри напїу сьм горїўки, ўзыў йго ў рўки свóйї, вітпорпаў тотї грóші — він сьм дивїу бис вікно — і кажи: Котрі рўки запорпували, тотї й вітпорпуйут. Забраў тотї грóші з збанком і тотї з подушки і заховаў ў иньшим мїсци. Йак кўри запїяли, то навад лўди вирнўли до хати і той наймит, шчо ў него служїу, казаў здоймити з завєсьїу двєри і глухим кінцём го винисти, йак поверни опір с цвинтару, абї ни трафїу до кльамки, і абї ни ўвійшоў до хати. І потóму той наймит ожинїу сьм з гаадїниу, відобуў грóші і шче бїльшим буў госнодарим, йак йго газда пірит тим.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

275. *Як опирези відгинали голову.*

Тотó так: Быў йиден вопїрь і йак ўмер і ходїу так, жи лудїй много ўмирало і худобы гїнуло ў нашїм селї. А то нї знайу, ци то

было за ксьиндва Минчакевича, ци шче за Дийханоўскаго. Ужэ люд-
 дьом сьа тогò наўкучило і быў такій ў селы вiт, не знайу котрый, бо
 йа шче тогдi сьа не ўрoдiў і пiшoў ў Тiху по Гусакá і прывiў. Гусак
 вiйшоў опiўночи на цвiнтарь і пoчáў так нoжiцьцямi стрiчи, стрiчи
 і прiйшoў на йiгo грiб, мoвiт: Oтьи, áли нeмá гo, пoрoжний, пiшoў
 дeсь, далéко на Вeньгpax йи. — To ни спaс, знáйтe. I забáвиў сьа
 пiў гoдiны, вiйшоў зноў — йи. Ho, мoвiт, йуж вiн нe пiдe вiтты.
 Ньáй бóдe до зáўтpа. — Дpугий дeнь зiйшлá сьа гpомáдa ўсьa вiт-
 кoпувати, а ксьиндв пiслáў ў Лыiну по гáйдyкы. Пpийшли гáйдyкы,
 пoчaли лyдий бiти, бо ксьиндв пoвiдaт, йа oпырiá нe хoвáў, тo нe
 мoжe бiти пpáўдa. I с кiлькoх лyдий гáйдyкы звiзaзли мoгузoм. I вiн
 вiткoпáў гo, той Гусак, i вiн сi лeжiт, бoдáй сьa нe снiў дoбpым лy-
 дьoм i скoпáў сi пoлoтнo аж ў дoлiну, нa нoгы, шчo ним ўкpытий,
 а сáм сi лeжiт i тaк пoпiд рyкy дiвiт сьa нa лyдий, тaкiй чepвoний!
 A Гусак узвáў рoскáль i вiтгáў гoлoвy. I пoвiдáў: Хaплыт, лyдi,
 тoйi кpвi, мaстыт сьa, тo длбa тoгo, жи тaкoгo чoлoвiкa ўжe бы сьa
 дpугий oпырь нe iмiў, кoтpий пoмaстiт сьa тoў крoўiюў! — I ўзвáў
 пaцьáчку тaкy, шчo свиньá ўс...a i злoжiў мy ў зyбы i гoлoвy мy пo-
 лoжiў мeжi нoгы. A йaкáсь бáбa з гoры, свoйi йiгo бiлa — тaй мo-
 вiт: Нипpáўдa, вiн ни oпырь быў. — A той Гусак йiнo сьa нa ньy
 пoдвiвiў i пoт'áў йi тaкiй живy i нa дpугий дeнь ўмeрлa. A йiгo пpи-
 кыдaли i бiльшe нe хoдiў.

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Гриця
 Олішчака Терлецького.

276. Дівчина і два опирі.

Пiшлá йиднá дьiўчинa ў лiсe i заблудiлa. Так далéко зaйшлá
 ўжe, шчo ни знáлa, кудá вiйти. Зaйшлá oнá до oднoй хaтчiнки; oнá
 ни знáлa, шчo тaм йи ў тi хaтчiнi. A ўжe мyсьiлa тaм нoчувáти, бо
 шчo мáлa рoбiти, кoлi ни знáлa кудá звiтти ў нoчi вiйти? A ў тi
 хaтчiнi нiкoгo ни бóлo, тiлькo сáм ўмiрлeц. Oнá ўвiйшлá, ўкльиклá
 i мoвiт пáцьбiр, бo сьи дyжи нáттo бoйáлa. С стpaxу мáлo ни ўмeрлa.
 Пpиxoдит дpугий ўмiрлeц тимчiсoм пiд вiкнo i кáжи до тoгo ў хáтi:
 Устaнь, Йузeфiй! — Toй сьи ньiц ни вiтзвiвáйи. Кáжи йимy дpугий рaс,
 сáмoш тaк. Кáжи трeтий рaс: Йузeфiй, ўстaнь! — A тoтá дьiўчинкa
 кáжи: Львeзь, львeзь, Йузeфiй, з Бoгим i дyхим сьвiйнитим. — A той
 кáжи тaк тoму нa двoрi: Йá би ўстáў, йáк би мiнi нoги ни бóли звi-
 зaнi сирими ниткáми. — Toй спiт вiкнá, йáк ўчуў тaкe, тaй пoвiвiáў

сьи кудись, а той ў хаты лжиў далы, до раны. І дыўчина сидыла ў хаты аж до раны. Як сьи розвідныло, вона ўстала і пішла і ни потыли йі опирі, бо ўже йі так Пан Біг допоміг.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Тетяни Мельвиченко.

277 Як наречений умер і хотів узяти до гробу свою суджену.

Буў з дўже далэка йден жомьнір і він сьі буў дўжи залубиў ў йидну дыўчину і вона йигó тагжи дўже подлубила. Прийшло, вислужиў він своій лытá, тей каже до дыўчини: Знайеш, мойá кохана, йа пойдю до дому, там сьі приготуйу і приййду по тебе і побережо сьі. Але ти мены мўсш присягнути, шо будеш чекати на мене, шо не знати килько! — Дóбрэ — каже дыўчина, — але ти мены тагжи присягни, шо ныйди в гинчойу сьі не гоженіш! — Вони ўзьели і присягнули йдно дрўгому. Тей він пойхаў. Минўў мисыць, минўў дрўгий, минўло пйў року, ба й рік і два і штйри а жомьнар не прихóди... А дыўчина чекáйе і не хóче выходити замуж за ныйкого. І вона мисли сьі: Шо сьі могло стáти, шо мйй мйлий не прихóди? Мўсыў присягу вломати... Тей ўсы йі так кажут: Дурнá дыўко, шо ти чекáйеш на йакогось гультайá — він ўже даўновично мўсыў гожинити сьі! — Тей прихóди' на пйáтий рік, йго нема і вона заручила сьі з дрўгим парупком і за мисыць мáло бўти висылье. Али зарас на дрўгу нйч по заручинах, сидит та дыўчина і приде, аш ўходи' до хаты той жомьнір, а такий смутний, шо страх. Увийшоў, тей сьй на лáви на прóтиў дыўчини і нйц не каже, аны слова, тилько дйви цы на ньу. Йак сьі надивиў, тей каже: А чимў-ж ти, мойá кохана, не привитáйе сьі во мнóйу? Ти идеш ўже за дрўгого, праўда? — А дыўчина каже: А тиж де буў так доўго, ти ше не ожевйў сьі? — Йа ше сьі ни гоженйў і ныйди сьі з дрўгойу не гоженьў, але не мйг йа прийти до тебе, аш почўў, шо ти хóчеш присягу вломити. — А дыўчина каже: А йа мислила, шо ти ўже гоженйў сьі, шо не прихóдиш. Може ти, мйлий, голóдний, мóже пйти хóчеш? — Ны, йа нйц не хóчу, тилько тебе — каже він. А він за те не хтыў йисти, бо він ўже буў ўмерлець. Зара', йак пйшоў до дому, то зара' ўмер і за те не прихóдиў.

Тей посидыў він трóхи тей каже: Ну, мойá мйла, збирай сьі, идеш во мнóў, до мене! — А вона каже: Дóбрэ, зара', скажу кóны заложити, шо ўзьети с собойу свойу скрйню в ричами. — Ны — каже жомьнір — не трéба мены твейй скрйны і ричйў, там ў мене ўсе будеш

мати, ходьім так. — Але ма́ла вона великий звій дуже́ файного полотна ў своїй скрині і їй жаль було́ дуже́ йиго́ і вона ўзьїла той звій піт поду́ і пішли. А ніч така, не́ видна сьї, шо страх! Ідут вони́, а дїви цї вона́, аж вони́ не́ йдут по землі, але по повітру. Обертайє́ цї він до не́ї те́й ка́жи: Слу́хай мїла, шо ти не́сеш в собо́йу тако́го тьашко́го, шо так тьашко́ йти нам? — Та ныц! — ка́же вона́. А він зноў пи́тає: А чи не́ ма́йєш ти хрестика на со́бі? Їак ма́йєш, то скинь. — Скинула вона сво́го хрестика і за́ра' зача́ли ху́чше йти. Ідут, ідут, те́й парешты́ прихóдьат на цвинта́р, те́й він іде на не́го. А то куди? — пита́є вона́ йго. — Він ка́же: Ныц, не́ пита́й, но ході́, тут ха́та мо́я! — Те́й вона́ за́рас пізна́ла, шо він ўмирле́ц, нальакала сьї дужи, але мўси йти, бо сьї бойі́т, шоб не́ задуші́ў. Приві́ў їй нат сві́й грі́б, те́й ка́же: Ну, льїзъ гет, то мо́я ха́та! — А вона ка́же: Ны́, льїзъ ти пе́рше. — Те́й він польїс, а вона́ кинула їму́ кїнец звóйу полотна і сама́ ўтыка́є. Ўтыка́є і розвива́є звій так, шоб да́лы мо́гта ўты́чі, а він тьа́гни полотно́ і тьа́гни до грóбу. Ўже кавáлок за цвинтаром не́ ста́ло полотна і вона́ ўцьєки, шо сїли. А йак ўмирлий ўты́гнуў ўсе полотно́, а види́, шо їй нема́, вїскочи́ў в грóбу, те́й за не́йу так гони, шо страх! Він гóни, а вона́ ўтыка́є. Дїви цї вона́, а свѣ́ти цї ў йакі́сь ха́ты; ўлыта́є гет, а там нема́ ны́кого, а на сиреди́ны ле́жит ўмерле́ц і коло не́го свѣ́тло свѣ́ти цї, Ну, мїсли́ вона́, аш тут мен́ї кїнец. — Аш тут ўбїга́є ўмерлий жóмньїр, а когут: Ку-ку-рі-ку! А нех ти б́удеш прокля́тий! — крїкну́ў жóмньїр і шчез і зараз шчез той мерле́ц, шо лежа́ў, а вона́ диви́ цї, а вона́ серед по́ля. І йак зачѣ́ла йти до до́му, то йшла пї́тора ро́ку, так да́леко заньїс їй ўмерле́ц за ни́ў но́чі.

Зап. в липни, 1903, в Камінці Стр. від Харка Гаївки, А. Веретельник.

278. Як почтар боров ся з опирем.

Давних часів, йак то пошти ни було, так йак типер, пої́хав йден чоловік на кони с поштов. Али так пої́хав кїлька миль і зблудив. (А то було в зимі, в завирухи). Йївдит, йївдит по польу і ни годин фтрафити до дороги. Али дивит сьї: Так дужи далеко свѣ́тло сьї свѣ́тит — так йасно, али далеко. Дужи далеко. Йїди він до тойї хати. Вже Богу дьку́йи, жи зобачив свѣ́тло. Вже сьї ты́шит.

Приї́здит він до тойї хати. Припньив коньї до двирий. Входит до хати, — лижит мирле́ц на катафельку. Те́й він змовив пацьїр, став — дивит сьї — нима ны́кого ф хаты. Дивит сьї фсуда на пї́нц —

нима. — Сидит... сидит... сидит — ніхто ни приходит і нікого нима. Пішов він, коньї завів до стайні, дав коневи сына. І приходит знов до хати. Сьїв, знов сидит — нікого нима. Думаи собі, шчоби він міх здибати собі йісти, бо хочи йісти сильно.

Пішов до комори зо свьічков, дивит сьї — ф коморі стоїт соло-нина, горівка. Взьив він си нас солонина, напив сьї горівки досить. Приходит до хати, сьїдайи і йісьць. Зьїв — пішов, знов си взьив і при-носить до хати — знов йісьць. Али той мирлець вогорит до него. Кажї : А шчо ти, братьї, так в мойїй господарцьї господаруйиш ?

Кажї : Йїхави с поштов тей-им зблудив !

Мирлець спускайи йїдну ногу і руку і фстайи — кажї до того чоловіка : Можї би ми сьї воба, братьї, побороли ?

А той чоловік кажї : Но, йїак тра, то тра.

І зьїїс мирлець с катафелька і борут сьї вобидва.

Али борут сьї, борут так, жи аш кров кавалками литит с того і с того. Так той чоловік воповідав. Кажї : Дивїу сьї йїа, жи він вже такий подрапанїй, али і йїа подрапанїй, кажї, фест, змучинїй, жи вже от от — буде по минї. Вже сьї змучив добри. Али такої сьї, кажї, ни даїу. Такої сьї пну. Али йїакось Бох дав — когут запїйав, а він фпав — а то вопир.

Той чоловік взьив, внив сьї тоди і знов сьїв. (А він такош був ни самовитїй). Потому пішов до комори, взьив си знов горівки, внив. Приходит до хати, взев макогїн в руки, сьїв си коло мирцьї і йїсьць. Йїсьць і тому мирцевї все, шчо рас фкусит, то му в зуби макогоню дасьць.

Пішов знов до стайні, дав коневи сына і чикайи до самого днї, докї хто ни приїди. Йїде йїакась жїнка на подвїри. Кажї тота жїнка : А ви шчо ту, татусьї, робити ?

Він кажї : Почувави ў вас.

— Ай, а ви сьї ни бойали ?

— Ай, кажї, йїа ледво, кажї, пириночував. Дивїт сьї, кажї, йїакїй йїа побитїй.

Воповїв він всьой інтерес. І раненько взьїла того чоловіка і пі-шла до ксьондза, бо ксьонц йїї ни хтьїв вірити, жи йїї чоловік вопир. І того днї ксьонц казав го поховати і забїли восиковий кїлочок ў го-лову і вже був спокїй.

Зап. 1902, від Яндруха Стецїя, в Будзановї, Теробовельського пов. О. Деревянка.

279. *Князь опирів.*

Буў йндён наймит. І наймиў сьм ў гасді тако́го, шчо він зли вайбуваў. Тай кажи наймитови: Підеш на той і на той пляц ў ночі, там будé одён принц, абіс сьм з ним пойдінкуваў. — Війіхаў ў ночі, зачіў сьм з ним пойдінкувати, ни даў му коньї — бо той маў ўзьїти. — Пойіхаў другої нóчи, ни даў сьм скпїти, ни даў коньї. А той буў такий принц від опирїў. А він кажи: Ну, йак ти шче трéтой нóчи мнвї сьм ни даш, то ти будеш старший, йак твїй гасдá. — А той кажи: Або йа чо́ би сьм даў? — Пойіхаў трéтой нóчи, ни даў сьм. — Кажи: Но, йа тибé вьзым, мўшу тьм вьзыїти. — Кажи: Ньї. І зачіў сьм зноў пойдінкувати. Той паймит буў таьжи нисамовїтїй і ўльїз ў коньї. А той напустиў звїрі на коньї, аби йнго вьзылі. Роздэрли звїрі коньї, а той с коньї тай вірлóm зробиў сьм, полéтьї ў гору. Той сьм са́мош зробиў вірлóm, за ним ў погóбнью ў повїтьї. А наймит зробиў сьм б́укитом і ўпаў йндвнї молодїци на подóлок. Тотá скрїла го. Прильїтайн принц, ни мóжи го дьїстáти. А він зробиў сьм прóсом, а прóсо вьзыў когут. А він потóму вїйшов с когута прóсом назáт, тай пирїкїнуў сьм на хлóпа. Принц гадаў, шчо він шче прóсом, пирїкїнуў сьм на когута, а наймит йнго б́уком, забїў і забраў йнго скáрби і гасдї, а сам очїствиў сьм чирив віру тай ньчó му сьм ни стáло. І гасдўйн шче нїнї. Такий пан нат панáми!

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

280. *Дївчина-рожа і опир.*

Ходїли хлóпци на вичирнїци. Кїлько йїх там б́уло, то ни знаў, пїять чи шїсьть пар і кóжди мáло пáру, а йнднá пáнна ни мáла. Йде вона до дóму, приходит колó свбїїх ворїт і так собї ў дўсї мїслит: Ай Бóжи, Бóжи! Кáждин мáїи пáру, а йа бїдна самá. 'Али кобї сьм ўже нагодїў і йакїй ўмирлїй, тóбим го ўже лубїла. — На дрўгий вéчир йде вона з вичирнїць, дївїт сьм, йде йакїсь за неў чоловік і кажи до неї: Слухай но, Гáньї, йа буду до тебе ходїти. — А вона кажи до не́го: То дóбри. Ходїт до мéни, áли тьїлько справдїлїви. — Так хóдит він йндён вéчир, дóсить кїльканáйцїт вéчирїў так ходїў. Али вона сьм йнго пїтáїи, вїтки він йи. — А він кажи до неї: А тобї нá шчо? — Вона кажи до не́го: Бо йа хóчу знáти. — Тобї ни трéба, на шчо тобї знáти, дóсить жи мáїиш пáрунка. Йак йис вїрїкла слóво,

так го майиш. — 'Али досить, жи йїї тотó ниспокойло. Она хтыла знати, вітки він похóдит. Йидного разу, йак йшли з вичирниць, она ўзьїла, приўїизала му до мїзвїльного пальцьи нїтку з виритона і хтыла єсьи пириконати, де він цїдє. І йде за ним, а він йде прóсто на цвинтár. Прийшоў на цвинтár і добуў ўмирлóго і зачыў йигó йїсти. А она йак тотó зобачила і ўзьїла і ўтыкла від него. Дóсить на другїй вéчир прийшло, она йде до дому, а він зноў приходит і кажи до нéї: Кажї, шчос відыла. — Она кажи: Йа ныц ни відыла. — Кажї, бо ти мама ўмре. Кажї, бо ти тáто ўмре. — Она кажи: Йа ныц ни відыла. — Кажї, бо ти сéстри й браты поўмирайут. — Най ўмирайут, йа ныц ни відыла. — Кажї, бо ти цáла фамїльїя вїмри. — Дóсить йак поўмирала йї цáла фамїльїя, а він кажи до нéї: Кажї, бо самá ўмреш. — А она кажи: Най ўмирайу, йа ныц ни відыла. — Йак ўмерла, поховали йї і дóсить, она лижїт. 'Али на ны така рўжи вїросла, жи так пахла, жи хто надыйшоў дорóгоу, то аж ни мóжна булó слўхати. 'Али надйїхаў йиден пан, йак ўчуў той запах і кажи до фїрмана, жиби стаў. Фїрман стаў, а він кажи до цéго: Ідї єсьи подивї, шчó то так пахни. — А він пішоў і дївит єсьи: Прóшу пана то рўжи. — Вїкопай йїї і дай сьудá на вїзók. — Вїкопаў він туту рўжу, ўзьїў той пан зі собоў, привїз йї до дому, казаў йї посадїти ў вазóнку і поставїў ў своїм покойу на вїкнó. Дóсить, жи тотá рўжи так пахни, жи аж йимў мїло слўхати. Маў він лóбкайа і той лóбкай шчó рáньи йимў до лўшка мўсьїў приносїти кáву, пїзьньїшши вóду з мїднїциў і рушнїк. Йак принисє кáву, пан ўстайї пїти, дївит єсьи, кáва натпїта і бұлка надлўплина. Принисє йимў вóду, вода збїта*) ў мїднїци і рушнїк мóкрїй, жи єсьи хтось ўтираў. 'Али він шчó робїти, кажи до тóго лóбкайа: Шчó ти мнїнї ўсє приносїш кáву натпїту і вода ў мїднїци чїста і рушнїк мóкрїй? — А він єсьи ськузїйи, жи він нычóго ни вїнїн. — 'Али пан йимў ни дайї вїри. А він кажи: Прóшу пана єсьи пириконати. — Дóсить він йидного разу принисє, пан єсьи дївит, пóўна шальїнка і бұлка так йак майи бўти, вóду принисє, чїста, рушнїк сухїй. Пан єсьи адумїў, шчó то такóго йи. 'Али мїслит собї ў дусї так: Найно йак мнїнї принисє шчє раз кáву, йá єсьи мўшу пириконати, хтó йїї пїи. Накрїў єсьи з головоў і дївит єсьи спїд кóўдри, нарáс с тóїй рўжї робїт єсьи пánна. Вїскочила с тóго вазóнка, алї така фáйна, жи він аш сї ни знáйи, шчó робїти. Чикáйи шчє, буў дóсить тирпїйчий, хтыў єсьи пириковати, шчó дáльї бўди. Йак принисє вóду з мїднїциў той лóбкай, а она зноў скóчїла до вазóнка і зноў єсьи зробїла рўжи. Наколі вїйшоў с покойу лóбкай, тотá

*) Мутна.

аноу вискочила з вазонка і зачала съд ўмивати, ўтирати ў рушнік і чистати сьм. А той пан йак зобачиў, жи она така фэйна, йак вискочили спід коўдри, залапаў їй ў половині, кажи до неї: Йа ўже даўно на тебе чикаю. — І допіро бирé з неў і жéнит сьм. Йак сьм ожиниў, досить жи́ли оні шчось пийть чи шість лёт. І було двоїи дьитий. Йидного разу він йїи прóсит: Мойá кохана, йидь зо мноў, обїдїм мойї по́ли. — Она кажи до него: Мїй коханий, шчóби йа тобї сказала? Знայиш, йа так ни маю хиньцы йихати, бо йак йа с тобоў пойїду, то будé ни дóбри. — 'Али він йак зачиў йїи нудити, досить, жи она на тотó звївóлила. Уйїхали мóжи трóи гін ў по́ли від йидноїи границї, она сьм обгльїдаїи і кажи до него: Видиш, йа тобї дóбри кавала, жи бї йа ни йїхала, бо, кажи, ўже аш типér мойá смерть. — А той опір литїт за нїми. Йак йїх дьїгнаў і кажи до неї: Кажї, шчос видыла! Кажї, шчос видыла, бó ти дьїти поўмирайут. — А она кажи: Най ўмирайут, йа ныц ни видыла. — Поўмирали дьїти: Кажї, шчос видыла, бó ти чоловік ўмре. — А чоловік сьм вїтвївайи: Та кажї, шчос видыла. Бо сьм эльїк, жи бї він ни ўмер. — Она тогдї зачинайи росповїдати вїт почитку, йак він ходїў до неї на вичирнїцы і йак приїшоў на цвинтар, йак добуў ўмирлого, зачиў йїсти; досить, йак вона зачїла тотó росповїдати, цалком с того опира зачїло сьм сеувати тотó, шчо він буў закльатий. Йак сьм цылком з него сеўнуло то ўсео паскутетво, тогдї він йїи подьїкуваў і спокїйно собї відьїшоў. І тотá цала фамїльїа на дрўгий день ўсеа ожїла.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

281. *Отир, цїсар і цїган.*

Буў йиден такий виликий лыс, а ў тым лысї буў такий палат, ў тым палатї мешкаў опір такий, котрий льуди потинаў. І той цар, шчо налэжиў до того лыса, шчо то йигó було, він йигó хтыў забїти і на жадни спóсыб ни мїг, бо йак пїслаў войско, то му ўсео потьїў. Росписаў він по країу, хтóби сьм такий трафїу, шчóби того опира ўбиў, вилїку би надгорóду лыстаў. Ни було тако́го чоловіка ныгдé. Аш трафїу сьм такий цїган. Приїшоў до царá таї кажи: Йа йигó ўбиў. — А він кажи: Дóбри. Йак ти йигó ўбїиш, дайу тобї пїў свóго майїтку. — А цїган кажи: Дóбри. — І забраў сьм цїган і пїшоў. 'Али йде биз лыс, дївїт сьм, пасé сьм конїна. Так сьм цїган ўкїшнїў, шчо будé йїхаў, бо йимў сьм то рїтко здарїи. Приїшоў до тої конїни і сьїдаїи.

Тай кажи до коніни : Йак будеш добра дльа мѣни, то ѡа буду тобі добрий. — І йди далы. Аш ту прийіау до такоґо вилыкого ровá тай стау, тай кажи до коніни : Йак пирискóчиш той ріу, то твої кóсти поховáйу ; йак ни пирискóчиш, то ты вáраз облупу. — Кобыла сьн змрела тай в йидноґо бѣриґа до дрúґого ўбыла сьн. Він ўзыу, шкíру в нѣї вдоймиу, ўбрау сьн ў шкíру воўноу до сиридни і йде, і сьу на мѣжу, а на нѣґо такѣ мух насыдало, йак то звиклы до стѣрва. А він шчо махнѣ тай сто мух забий. Тай так собі думаи : Шчо би с тоґо видунати ? Трáба написати на картцы, шчо ѡа такий сильний, шчо раз махну, то сто мýжа ўбю. — І ўзыу і так написау. Прибю собі на чолó і йде до тоґо лыса. Прихóдит до тоґо дому, де опír мѣшкау, сьидáйи си під дым і сидит. Опír вихóдит йиґó потинаѣти, потинаѣи, потинаѣи тай кажи до свóґо льокаѡа : Йди, взовьи тоґо трúпа тай киниш го там до тих трúпиу. — Льокаѡ вийшоу, почáу йиґó брáти, а він до нѣґо : Вур-ку-ку ! таким дѣуниим гóлосом. — А тої сьн напуду і прихóдит тай кажи : Він шче ни потытиѡ. — Опír вийшоу дрúгий раз і вноу го потинау, али ни потыу так, йак пѣршим разом. Так бóло три рази. А то тому ни миґ потыти, шчо він мау на собі с коніни шкíру, бо опír ни пítнѣ жáдної худобни, бо ни вáйи до худобни жáдної мóци. Тоді прóсит го опír до хáти, кладѣ горіуку і сир, хлыб, самѣ тотó, шчо цыґан лѣубит. Так сьн цыґан обжирбюу, шчо залѣдво дѡхтайи. А опír кажи до нѣґо : Ану, заложим сьн, хто бильши взысть ? — А цыґан ўже ни гóдин ани кусничка взысти, али шче мовит : Ну, гайд ! — І так сьн заложыли. Кажи опír жиньцы варити галушкы. Наварыла она дві макитри, кладѣ пѣрид них, зачинаѡут йисти. Опír так йисть, йак шчось нисамовити. А цыґан ни гóдин. 'Али ўзыу собі спóсьиб : Шчо галушку взовме, тай за шкíру ўпхáйи ; і так йиу в опирóм до киньца. Тоді опír кажи до нѣґо : Типѣр поборим сьн. — Цыґан кажи : Та добри. Йак зробиш таку штúку, йак ѡа, то будѣм сьн борóти. — Йаку ? мовит опír. — Шчóби с тѣби галушкы вилитыли. — Ну, та йак ? Покажи ўпирѣд, йак с тѣби будóт. — Цыґан ни доўґó мислѣу, виймиу ныш с кишѣны, шкíру распорóу, а галушкы вилитыли. — Кажи : Зробяж мины так. — Той ўзыу тай ножѣм бух ! тай опира заризау. 'Али опír шче сйна мау, шчо буу тãкжи опирóм. Тоді йиґó син просит, шчóби цыґан ў нѣґо почувáу. Цыґан кажи : Та добри. — Далі цыґанови покій осыбний, а той покій буу на врáду дльа цыґанз, бо там ў сѣфиты булá дыра і чырис туту дыру кидáли такоу жылыноу дóубниу і так на лышку забивáли, хто спау. Цыґан прихóдит до покóйу, ливит сьн, там чоловік низживий ў кужусьи лижит. Він ўзыу тоґо чоловіка, поставиу на лышко, а сам під лышко. Тоді спит. 'Али ту ў ноцї на-

раз тоў доўбнiу бух! тoгo чoлoвiкa ў гoлoвy нiжiвoгo i тaк дрyгiй рaс. Тaк три рaзи. Тoгдi сьi усьoкoйiлo, цiгaн вилaзьiйнi спiт лiшкa, бiспeчнi льiгiйнi нa лiшкo i спiт сoбi дo рaцьi. Прiхoдiт дo нeгo рaнo oлaр тaй кaжi: Шчo тoбi сьi снiлo? — Шчo мiнi сьi снiлo? Шчo мi сьi три мyхi пiд нiс усь...o. — A вiн тoгдi дiвiт сьi, тaй oбaчiў тyтy кaрткy нa чoлi тaй гaдaйнi сi: Дoбри вiн кaжi, бo вiн шчo мaхнe, тo стo мyжa ўбiи. Тo йнiў тaх три дoўбнi ньiц нi знaчiт. Хoдi — кaжi — дo хaтi, тa сьi пoгoстiнo, дaм тi кoньi тaй сoбi пoйдiш тa нi бyдeш пiшкi йшoў. — A вiн тaк нa зрaтy, бo тoй кiнь бyў вiшчyн, шчo вiн тaкжi лyдi зaбiвaў. Пiшoў цiгaн, пoгoстiлi сьi, тoй мy дaў кoнбa, цiгaн ўвьaў, сьiў i зaчaў йiхaтi. A тoй кiнь йaк сьi рoвлeтyў тaк, шчo мaлo тoгo цiгaнa нi ўбiў. 'Алi бyлa при дoрoжi фiгyрa, a вiн хaп! зa тyтy фiгyрy, хтyў сьi стрiмaтц, a тoтa фiгyрa вiрвaлa сьi з вiмлi i вiн ўвьнў ў рyкi тaк, йaк мaлiй хрeстик i лятiт йaк вiхир. A ў тoгo йнoгo цьiсaрa бyлa з дрyгim цьiсaрoм вoйнa. I ўжe чужий цьiсaр йнoгo зaмaгaў, шчoбi бyў зaвoйвaў гo. Йaк цiгaн нaдлeтyў с тoў фiгyрoў, a тoтy ўздрiлi тaй кaжyт: Гoспoдь Бoг лятiт! Кидaймo сьi ўсьi дo вoлi. — I тaк ўсьi пoскaкaлi дo вoдi. A цiгaн с тoгo кoньi с тoў фiгyрoў ўпaў, aлi нi зaбiў сьi, a кiнь пoлeтyў. Тoгдi цьiсaр дo нeгo кaжi: Шчo тi хoчiш зa тoтo? — A вiн сьi вiтзвiвaйнi: Тa пiў твoгo мaйiткy, тaк йaк йeс мi oбiцьaў. — Цьiсaр кaжi: Хoдi, тaй сi oзьмeш. — Йaк бi тo тiлькo бyлi сaмi грoшi, тo бi бyў цiгaн ўзьнў, aлi вeмлy нiмa йaк зaбiрaгн. A цiгaн нa зeмлy нi лaкoмий, тiлькo нa грoшi, тaй кaжi дo цьiсaрi: Нi хoчy твoгo мaйiткy; дaй мiнi пoзвoлeньi тaкe, шчo нa кoтрoгo Жiдa мyхa ўсьiдi, шчoбi йa сoбi зaбiў. — Цьiсaр кaжi: Тa шчe льiпшi. — I вiшпiсaў мy тaкy кaртy, шчo гo нiхтo нi сьмiйнi чiпaтi, йaк вiн нa Жiдoви мyхy зaбiи. — Цiгaн сoбi вiстругaў тaкий мaкoгiн i нa тoй мaкoгiн пpибiў тyтy кaртy. Тaй кaжi дo цьiсaрi: Бyдь здoрoў, пaнi, a зa рiк йa пpийдy, бyдeм сьi рaхувaтi, хтo бiльшi мaйiткy мaйн. — I пiшoў цiгaн. Пiшoў вiн дo вилiкoгo мiстa, дe вилiкi пaнi Жидi, йaк тo ў льiтy, мyхa нi пaрiбiрaйнi, нa кoгo сьiдaйнi. A цiгaн тiлькo зaгльiдaйн. Йaк нa вилiкoгo пaнa Жидa сьiдi, a вiн зaйдe тaй мaкoгoнoм гeн! Тaй Жидa зaбiи. Жидi сьi пoзлiтaйyт, хoтьi йнoгo бiтi, шчe й дo кpимiнaлy ўзьiтi, цiгaн пoкaжi пiсьмo тaй нiхтo гo нi чiпaйн. I тaк вiн цьiлий рiк бiў, шчo ўжe Жидi нi мoглi вiгpивaтi. Йиднoгo рaзy Жидi зьiйшлi сьi, зaчiлi рaдити, шчo тoмy цiгaнoви бyдyт рaтy склaдaтi шчo мiсьaцьi, нi знaйy ўжe, пo кiлькo. 'Алi дoсьiтe шчo склaдaнi i тoмy цiгaнoви дaвaлi. Йaк ўжe цiгaн нaбрaў грoшiй дoсьiтe, шчo вiн йaкий лaкoмий нa грoшi, a ўжe бiльшi нi хтyў. Пiшoў дo цьiсaрi

сьи рахувати. Приходит до цысари, тай кажи: Рахуймо сьи типер, хто бильши майи. — Цысар кажи: Зачикай троба. Ни так борзо, йак ти хочиш. Йа мушу написати по усьих касах, килько йа гробий майу, а тогди будем сьи рахувати. — Узьиу, написау, прайшоу йиу рахунок, килько гробий майи, тогди зачинают сьи рахувати. То шче цыган мау грейцар бильши.

Зап. в линни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

Х. ВОВКУЛАКИ.

282. *Вовкулак.*

Буў на силы йїдин парубок і він буў воўкулак; він буў чоловіком, а пиримінив сьї ў воўка. І прийшоў йїго час і він сьї гожиныў, жінка ныц ни знала, жи він йїст тим. Пішли вони сьїно громадити. Він сьї йї питаїи: Слухай, жінко, а шоби ти зробила, йїак би до тебе воўк прийшов? — А вона кажи: Билабим граблями! — На другий день поїхали вони по сьїно, теї йїго ўже мало нападати то. Теї наклали сьїна на фіру, вона стойала на фірі, а він йї подавав. Йїак йїго напало, теї він пішов ў лыса. Диви цьї вона, литит воўк до нейї в лыса, а чоловіка нема. Той воўк так сьї до нейї дїре, а вона так йїго граблями бїе, вилками граблями! Так сьї довго дер до нейї, аш надїйшоў час, жи він назад маў сьї ў чоловіка пирикьїдати, теї политьїў назад до лыса. Диви цьї, йїде йї чоловік, такїий подрапанїий, такїий скроваўлений в лыса, кажи: А бїї сьї Бога, а тїбї шо такогo, а мене мало воўк озьде ни зїїў. — А він кажи: Аї, шо ти мнїи зробила, та то йїа буў, ў таку годину пиримїниў сьї, ти мене так покальїчила.. — Теї вона сьї дужи перестрашила. Приїїхали до дому, вона зарас ўтїкла від него.

Зап. в липни, 1902, від Варки Коваль, на Стриганцї, Камінецького пов. А. Веретельник.

283. *Вовкулакова жінка.*

Одна жінка мала чоловіка вовкуна (вовкулаку). Він все ходив кудас ночами — али ї байдужи, вна нічо ни знала... Раз поїхали вни

обов за сіном в полі. То було акуратно в полудни. Як вже наклали сіна на він, тогди кажи чоловік до жінки: Ти сиди тут, зачікай на мене, а я зараз прийду. — Він відбіг так як на добрий раз буком кинуте, прирминив си в вовкуна і просто біжит до фіри тай зачѣив си д нї драпати на фіру. Вна дужи си напудила і зачѣила го стручувати вилами. Али він учіпив си її за запаску... Вна відривала, відривала їму в зубів запаску, али ни могла. Тогди роспиризала си, а він упав з запасков на землю, та на земли зачѣив розривати зубами. І знов побіг — вітак прикинув си на чоловіка і приходит так, як Біг приказав до жінки. А вона до него: А ти де так барив си? Таки, кажи, мене мало вовк ни здѣив — диви си, гет запаску підер! — Він ані мур, мур... Вна си якос придивила, як він си сміяв — а в него поза зубами кавалочки запаскі — бо він як прикинув си за вовкуна тай рвав запаску, то ему повбивало си поза зуби... Тогди вона пізнала шо то він був тим вовком і ни хотїла з ним сидїти.

Зап. 1893, від Семена Петрюка, в Орельци, Снятинського пов. В. Равлюк.

284. Як жінка ровбила голову чоловікови-вовкулакови.

Буў ту йидѣн чоловік тай маў ўже жінку, али жи він рас чоловік, а раз воўк. А жінка й ни знайї. Прикини си ў воўка, побіжит до лѣса, побігайи по лѣси, приходит до дому і ўже чоловік. Аж раз вийшли сыно громадѣти і він трѣхи погромадѣй, тай десь пішоў. А жінка громадѣит дальї, дивїт си, біжит воўк тай прѣсто до нѣї. Тотá си напудила, тай ві страхї то́го воўка грабльїма по головї, тай воўк побіг наза́д до лѣса, а вона си лишїла. Аж дивит си, йде йїї чоловік, тай чось маїи кроў на головї. А вона кажи до него: Тай ти десь пішоў, а ту воўк надлѣтѣйў, йá си ледви оборонїла. — А він тогди кажи до нѣї, жи то ни воўк; то, кажи, йа приходїў. — А вона кажи: Деш ти, йак йа йнго бїла по головї грабльїма. — А він кажи: Дивї си на мойў голову, йак ти мнї грабльїма покальїчила. Йа, кажи, воўкола́б, йá бим тобі буў нїчо ни казаў. Йак мїй час такий прийди, то йа си мўшу прикинути ў воўка і побїгати по лѣси, а потѣму виртайїу си до дому. — І віт тоді жінка нїко́ли йїму нїчо ни казала і з воўкола́бом спокїйно жїла.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мнї.

285. *Біда в вовкулаком.*

Жив чоловік в жінков жито на полю і питаєи сьм жінки: Шчо ти би робила, йаґби вовк прийшов до тебе?

А вона кажи: Боронила би сьм серпом.

А він кажи до неї: Деб сьм вовк серпа бойав?

Жнут... жнут...! Пішов чоловік до льса. Сидит... сидит в льсї... дивит сьм жінка — литит вовк. Прилїтїв до неї, таї хочи її зїсти. Тогди вона йїго серпом по голові. Він до неї — вона знов серпом. Зачїла кричїти, повбїгали сьм лїуди, таї вовка відїгнали.

Тей знов нїма — нїма... дивит сьм — їде її чоловік в льса. Дивит сьм жінка — таїкий чось чоловік покровавлїний... кров тїче... Питала йїго: Шчо то таїкий її?

А він кажи: Нїц!

А вона потому сьм дивит... дошїркувала сьм, де вона йїго вда-рила, дивит сьм, шчо всї знаки, шчо вона в него траїфїла її, і мусїв сьм признати, шчо то він був.

Зап. 1902, від Василя Стецїя, в Будзановї, Теробовельського пов. О. Дереванка.

XI. Відьми і чарівниці.

286. Як пізнають ся чарівницю?

Як можна чаріуницю пізнати? Як сьм на ви́ліки пúшчиньм рóбит пиро́гі, нёрши́м собі́ пирі́г назначи́ти, на́й сьм зварі́т. Як сьм зварі́т, постави́ти го на бóудур най засхне́ і то́го дня зачи́ти собі́ осі́ковий столе́ц робі́ти. І так чі́рив ви́лікий піст шчо́ дня хоць раз ко́ло не́го ко́утнути, шчо́би го на ви́лікдень заки́нчи́ти. На ви́лікдень ра́но на слóжбу бóжу ўзьми́ти той столе́ц і так схова́ти, шчо́би го ніхто́ ни ви́диў. І при́йти до свито́ї божни́ці, ста́ти собі́ на той столе́ц, а пирі́г ў пи́сок. Буде́ ви́диў ўсьм чиріу́ниці. Кажда́ чаріу́ниця́ буде́ ма́ти ско́пе́ц і ци́ді́лко на голо́ві.

Зап. в липни, 1902, в Пужняках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

287. Три відьми на фігури.

Іду́ с Коростьє́тина від льі́сничого, ди́ульм сьм, три ба́бі ла́зьм по фі́гури до горі́ нога́ми, а ў доли́ну голово́у. І сиді́т дво́йм ды́тій такі́х, по два ро́ки мо́жи ма́йут, або по три. Ко́ло фі́гури поса́бвані́ палы́ і ў́йї́вані́ два шну́ри на о́хрест. Беру́т вони́ йє́дну́ дити́ну і во́дьм по тих шну́рах. Беру́т дру́гу дити́ну, зноў по шну́рах во́дьм. Як ўже́ пе́релы́зут ўсьм три — го́лы — йак во́зьмут сьм би́ти ўсьм три, ви́бйут сьм, ви́бйут і тогди́ таньцьу́йут. А ко́ло ме́ни буў пес льє́гавий, шчо́ ми па́ны дала́, аби́ йа в ним ходи́ў по льі́сьм. Кажу́ йа до пса: Тра́фіш! Бйєрж го! — А той помуркотьу́ тай без о́вєс тай до до́му. Коли́ він

пішо́у, тогді́ йа пішо́у на грани́цьу від Зада́рова. Прихо́джу — ма́уїем гвер на собі́ — беру́ гвер та́й вістріліу́ йїем до горі́. Тогді́ коростьбе́тинська пішла́ грани́цею, га́варіу́ська бе́а овес побігла́, а зада́ріу́ська до мене́ летит обцес. Прильта́йде до мене́, а йа йїї́ лам за ру́ку, та́й влапа́у. Ка́жу: Ти шчо за йїедна? Да́уїу сьн, а то Йіва́нїха, вітова жінка. Прївіу́ йа йї до ха́ти до сво́її, го́лу, вона́ трїна́йде шма́тьде у́ руках, а жінка́ йак скри́чала! До́піро вона́ шнїні́ ка́жи: Пан Косї́нський! ну́стьїт мене́! — Йа ка́жу: Йа му́шу вас до па́нї за́вєсти! — Ме́нї па́нї ны́ц не зроби́т, бо йа не уче́на, йа родо́вїта. Ты́лько ме́нї зроби́т, шчо мї́й чоло́вік віто́м не буде́. — 'Але́ жінка за́чила мене́ просї́ти, сварї́ти, та́й йа йї пу́стиу́, та́й так вона́ ўбра́ла сьн та́й пішла́ до до́му.

Зап. в червни, 1902 р., в Пу́жниках, Буца́цького пов. від Ігна́та Косї́нського.

288. Сварка відьми з відьмою.

Бу́ла дру́га у́ Зада́рові відьма, уче́на. Ма́ла ды́ўку й хлѳпцьн. Той хлѳпц пішо́у ў сусьїцькі кукурудѳн, ўлома́у кукурудѳн, а йїего́ сусьїд влапа́у. І прївіу́ то́го хлѳпцьн до ві́та, а ві́т дау́ йїему́ пїеть рі́вок за то́то. А то́та́ йак спрово́дила на не́го град на дру́гий де́нь, кукурудѳн ви́било гет до чїста. А ві́тиха йак спрово́дила на не́її жи́би, то так сто́йало за висо́ко, йак за́суу́ ў сьты́нї. То вона́ сьн поватїкала́ і повапїра́ла та три до́бі с ха́ти не́ вїйшла. Аж йа йшо́у до па́нї, подивїу́ сьн на то́то і росповї́у па́нї. Па́нї прїйшла́, подивїла́ сьн і напїса́ла до Монасти́рск до се́ньдзього́ і до ксьє́ндза, аби прїй́хали на комі́сьїу, подивї́ти сьн. Прїй́хау́ се́ньдзьа́ і прїй́хау́ ксьє́ндз манасти́ре́цький. Зїйшло́ сьн тогді́ двї се́льї лудї́й, Красьї́їу́ і Зада́ріу́ — то не́ байка, то пра́ўда, справе́длїве́ — сто́їа, ца́лком не́ мо́жут да́ти ра́ди, ка́ждн сьн бойї́т. Аж бу́у ў па́нї Ны́мец, штє́льма́х, то́му сказа́ли, а він ўзьнї́ той натїга́ч, шчо сьн натїга́йде обру́чі на бѳчку, прїхо́дит, йде до тих жи́біу́ — а ту ў́са комі́сьїа на не́го кри́чїт: Шчо ти, чо́ловіче, роби́ш, вїди́ш жи то сме́рть тво́їа! — А він ка́жи: Йа́ сьн то́її сме́рти не́ бо́їу, тра́ бабу порату́вати. — У́зьнї́ жи́бу, шчо сто́їала ке́ло са́мого васу́ва, ў рошчї́п та́й не́се́. Йде ўперѳ́д, а жи́би за ним ў́сы аж до Лі́пн (до во́дї); а та ў́са комі́сьїа за ними́. Йак він ту жи́бу ўкі́нуу́ ў во́ду, так ты́ ў́сы жи́би пішли́ за не́у ў во́ду. До́піро те́пер то́та ві́тиха спрово́дила на йїї́ ды́ўку пси́, ты́лько йї опсѳ́чут і обшчут йї подо́ти, по по́йас, а жа́днн нї́ га́ўкне́ і то бу́до до́тц, до́ки вона́ йї не́ пере́просїла, да́ли йї пси́ по́ки.

Зап. в червни, 1902 р., в Пу́жниках, Буца́цького пов. від 72-лі́тнього Ігна́та Косї́нського.

289. *Пані відьмою.*

Перед сьвітнім Юром вийшла їднá пані на толоку. А то було ў ночі, ў піўночі. Тотá пані, вона мѣшкає там, де Їдило, а вона має пѣрец. А вона була чаріўниці. Там ўвѣла вона, підскóчила три рáзи і зачѣла сьвестáти. Як вже підскóчила трѣтий раз — перекїнула сї ў сѹку. Потóму ўвѣла і зачѣла лїтáти по толоці на Берѣзині з ѣничими чаріўницїма, а свуѣ убрáне лишїла коло їднóї топлі, коло гостїннїці. Ёнѣчі чаріўницї так і ўбрáне повалѣли, жи мѹсила си потїм ѣнѣче купїти. А ў дванáйцїтї годїні зацїпаў когўт. Всї чаріўницї ўвѣли ѣнѣчу пóстать і полетїли до дóму. Так сáмо ўвѣла й та чаріўниці. Вона ўвѣла, сїла на паркáн ў Стасїни і зачѣла гоўкати. А пси Стасїни ўвѣли й сóбі. А Стасїна, той, жи поїхаў до Брадзїлїї, ўзсѹ, вїйшоў ў гáцях і ўзсѹ і за рѹку і завїў до хáти. А рáно ўвѣла вона і ўтїкла до дóму.

Зап. у цьвітни, 1902 р., Никола Козловський.

290. *Братова — відьма.*

Мой ѣднá братовá була бідна, а дрѹга богáта. Тотá богáта, — чогó буду ўкривáти — була чарівниці. А братáничі ўсе сї сварили. Нїкóли не мáли с собóю спокóю. То раз чарівниці ўмѣрла дитїна. Ўна влѣла мѣтїль в дитїни до флѣшкі, а на сьвітїй вѣчїр цїлком гóла вїйшла на двер тай пообливáла тим мѣтїльом обїѣстѣ та хáту своѣй братовóї. Від тогó чьисѹ нїчó ў хáтї не моглó сї утрїмáти, áнї кўрка, áнї корóва, áнї конїна, áнї нїц. Що кўпит, тай то здóхне. Братовá вїйшла на бїдѹ. За то, як ўмирáла, то стрáшно конáла. Бичим гóлосом ревіла, нїхто до неї не мїх приступити, а бчи її так понабїгáли, як гўсїчі ѣйцї.

А що ўна була чарівниці, то кажут так: На велїгдєнь з процѣсїйов нїкóли чарівницї не обїйдѣ наўкóло церкви. А я раз ўмїсне глядїла за неў, чи пїдѣ разом з процѣсїйов наўкóло церкви... Тай не обїйшла.

Зап. в грудни, 1902 р., в Дрогобичи, від Олени Мосяк, Вол. Левинський.

291. *Непетрїбний чин із відьмою.*

До мóго вўйка приходїла відьма вїдбїрáти молóкó від корóви. Мїй вўйко буў отвáртий, хтыў її напѣўни їмїти. Хтос го нарадїў, абї

ўзыў сьлўбны прстны на сьлўбны очкўр на два кіньцы, заўйзати. Ўзыў бору, сыў за бору. Дивит сы, йде блий такй хорт і стаў коло хыва, вачіў сы оглйдати. Той ўзыў тотй прстны, кінуў хортви на шйу, зробила сы кобита, ўласна сосыда йнго, кума. І він зарас в неў чин той робіў, жи нипотрбный і доти йй мордуваў, доки ни признала сы, шчо она йнму шкду робила. Робила му шкду на коровах і на йнго майтку на грунты, на збжу. І кажи: Чикай, кўми, ўже типер ни будеш мати жадной хйби, поки будеш жити.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Василенка.

292. Як жінка відчарувала корову.

Прийшла йидна жінка, йак то на віночки наворотнику навбирати. Навбирала того наворотнику (а то шче було досьвіта, до схит соньцьи), а тота жінка видыла, шо вона збирала той наворотник, ни сьвила йй ныц кавати.

Тей вона десь за дві години іде корови дойти; бире корову за ципки, а с ципок ни йде молоко, ино кров. Но тей вже зара пзнала, шчо то вона йй вже корову збавила, али бире — радит сы людий, шб би робити. Людй йй радьит — кажут: Ідыт під ййй корову, навбирит того, на чім ййй корова лижит і пткурит свойу корову і зара ваш сы молоко поверни. Али ідыт досьвіта, абй вас ныхто ни видыв навит на доровы. Бо но вас хто вобачит, то корові ныц ни поможи.

Али вона фстала досьвіта, іде, здйбайн йй йакись на доровы, тей вона сы вже вирнула до дому. Доит корову, такой кров тиче. Фстала другий рас досьвіта — знов йй здйбав — знов вона сы вирнула. Стала знов досьвіта — іде, вже йй ныхто ни здйбав. Прийшла до тойй самойй чарівницьи, шо йй молоко відйбрала. Лижит корова. Та корову зігнала, набрала того сьмітьи в запаску принесла до дому, взяла вогнь в миску, посипала сьмітьи на вогонь, пткурила корову і доит корову — вже ни йде кров, ино вже йде молоко. Тогда кажи: Господи, слава тобі, шо вжем свою працьу відйбрала!

Зап. 1902, в Будзанові, Теробовельського пов. від Ганни Феліцької, О. Дервянка.

293. Як гавда відвертає чари від коров.

Робило у мене дві чыльидини коло ячменю. Я здоів шість короў, вігрйў ў кітлі. На той чыс прийшли вони д' хатй харчувати, тай пови-

ділячу бербеницу, шьо я маў ў ню сипати молоко зігріте. Вийшли вони до роботи, а я засипаў молоко ў бербеницу. Це дісло си до обід. До полудни молоко в бербениці зшитіло так, шо я си спудяў. Висипаў я це молоко дес, а на поудне прийшли они полуднувати тай я запросіў одну, здоіла три корові она, а я сам здоіў три. Спідіў я то молоко, зігріў, засипаў ў бербеницу, тай передше випариў судину, тай до вечера зноў вигнало молоко в бербениці. Ў вечері я зноў висипаў дес молоко свиням, бо гидко було й дивити си на него. Випариў зноў бербеницу, тай вже не просіў ні ў хату, ні до помочи доіти, але набраў води ў коноўку, выніс в корити, ніс і не обзираў си, приніс до хати, поклаў на дошку, ни на землю, тай начир води мискоў раз в коноўки тай на відлеў усипаў ў миску кажучи: ни деветь; другою лижкою начер зноў в коноўки і на відлеў висипаў ў миску кажучи: ни вісім. — Так деветьма лижками деветь раз на відлеў відсипаў кажучи: ни деветь, ни вісім, ні сім, ні шіст, ні пійть, ні чотири, ні три, ні два, ні один. Потім у ту миску метаў девять раз вугле (грань) і відгашуваў кажучи, ні деветь, ні вісім, ні сім, ні шіст, ні пійть, ні штири, ні три, ні два, ні один. Тою водою побризкаў на відлеў корови, а вугле васипаў ў воротах і почерес це вугле перегнаў корови. — Тай відтак здоіў корови, зігріў молоко, зпідіў, всипаў ў ту саму бербеницу, тай молоко вже асіло си, йик ўсе ладно. Так я відвернуў чыри від короў і направиў. — Але тельи таки минуло сьи зараз ў вечері; доки я поноіў, теле ссало; я повечераў, вихожу, а теле вже готове лежит. — Так ўсе на тельити си вийшло. А то котрась з тих робітниць певно таке ўробила. Але в того чысу я вже ніколи такого ни пиціў.

Зап. 1902, в Головах, Косівського пов. Л. Гарматій.

294. *Господар і чирівниця.*

В котрімось то селі злапав господар чирівницю на сьвѣта. Вна прийшла до стайні, коровам молоко відбирала. Господар вийшов до стайні, а вона цілком гбла, як на сьвіт пустїла мати. Він і злапав, перевязав та тримав. А вона заціла сї просїти. Дала му десїть ринських, а той пустив і та дав пкі.

Зап. в сїчни, 1903 р., в Дрогобичи, від Кучиндиха, В. Левинський.

295. Зловлена відьма.

Буў Іван коло вольіу скарббвix, коло віпасовix, з Михайлом Марйашем. Той Михайло кажи: Заўтра Йўри, ході, Івани, до мени, будем ночувати. — Приходит Іван до него, наварила жінка пирогиў, сьїдайт оба, повичерили: Ходім типер до хльїва спати. — Увійшли вони до хльїва, посїдали за двєри, насїпаў він проса, йак звїкли на Йўра, абч відьма тотó вїбирала; йак вїбирайи, то йи тогдї вольно молоко відобрати віт корови. Лыг Іван тай спит, а Штифан закуриў си тай сидїт. Дївнт сьї Штифан, йде кїтка. Злапаў йїї до рук, просит сьї у него: Штифани, пусти мине і ни кажи ньїкому, шчо схочш, то будеш маїти. — Ньїц йа ў тебе ни хочу, тьїлько хочу, абїм знаў, шчо ти йи за одна. — Йа сьї тобї ни признайу, бо ти пофалїш сьї льудим, шчо ти мине ймиў, шчо йа йи відьма. — Ой ни скажу, тьїлько йа хочу, шчобї ти ньїколи ни була ў мени. — Йа ў тебе бїльши ни буду, і хотьбис ни маў віт корови лишє фїст, то молока будеш маїти, кїлько схочш. Признала сьї вона йимў, шчо вона за одна, Йустїна Гўцман і він йїї пустиў.

Зап. в лици, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кїдрата.

296. Відьмі залежить на тайні.

Пришла відьма до ворїт. Так чоловік поклав борону на ворота. Вона собї ворота вїтворила і вїйшла. Вїйшла до стайнї — зарас зачала корови будити. Збудила корови — зачала доїти. Він лиш тим курїєм з давона в ясел закнуў та йлив так. Увїв ї до хати. — Вона си просила так, казала, шоп пустити, то буде чоловікови молоко рїками тиче, лиш шоп нїкому ни уповїдав. А він добри ї вїбв, тримав до полуднє, тей тогди пустив.

Зап. 1903 р., від Параски Андрїяшук, у Видиновї, Снятинського нов. О. Деревянка.

297. Відьма в постати суки.

То йиден госпдар тут ў Пўжниках, Хашчєўский, маў шчось три коровї. Али він на Йўри рано ўстаў і ўзьиў сокиру і йшоў собї ци до лыса, ци дроў ўрубати. Дївнт сьї, а в йигó стайнї вїбїгайи сўка.

Той тогді туту сокіру за неў кіннуў таї скалыціу її ногу, таї собі пішоў, а сўка поскакала ў сілѡ. Прихѡдит до хати потѡму, таї кажи до жінки, жи з нашої стайни їакась вибігла сўка, али їа їак кіннуў за неў сокіроў і роскіў їим її ногу. — А жінка кажи: Хто знаїи, шчо то за сўка? Чѡ вона мала їти до стайни, їак стайни заїпрта. — Пару день слўхайут, а то їїх сусьїда, Карпїньска, скалычїна дўжи на рўку. По тїм вони дїїшли, шчо то ни бўла сўка, тїлькѡ тота сусьїда, котра сїи дѡўшиї час на рўку гоїла.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мами.

298. З собаки відьма.

То буў такїїї хлоп і раз рано ўстаў він і їде по-над воду і зобачїу, шо ходи їакїїсь пес; а то ше було перед сходом сонцїи і він зачыў кричїти: Гутю! гутю! і їак маў їакогѡсь костура ў руцїи і кїннуў за тїм собакоў. Собака скочїла ў воду, теї переїлила на другїї бїк, теї зробїла сїи кобїта з неїї теї кажи: Овва, і шѡсь ми зробїу? Теї забрала сїи і пішла, і то була відьма.

Зап. в жовтнї, 1903, від Б. Адамовича, в Камїнцї Стр. А. Веретельник.

299. Відьма в постатї свинї.

Шли мама, дивїит сїи, бїжит їакась свинья. Перебігла коло них теї прибігла до тоїї сѡсїди, де вони їшли. Теї тота свинья хтїла хлопцїи покусати на подвїру. Хлопцїи скрїчили: А цїу, а цїу! Теї злїпали туту свинью, привели до сїнїї і кажут: Будем рїзати свинью! Кажи хлопцїи до хлопцїи: Ыди за корїтом. — Принесли корїто, бїрут, распальуїут ф пїїцу, грїїут вокрїп. Ытворили хату. Вокрїпи скїпайут і та свинья вже так тихенькѡ сидит. А шче фпирет, вакїм мали палити, то врїзали кавалок вуха. Ё, пішла свинья за дверї. Дивїїут сїи — стоїїт жінка. Так вони зобачїли жїнку, здївували сїи, шчо жїнка биз вуха. Пішли, шукаїут свинїи — нїма. А та жїнка просит, шчооби її випустити. І вони подївїли сїи, шчо за їїдна, посїїїмали сїи і випустїли її. Потѡму туїу жїнку називали: „Чарївницїи“, „Свинья биз вуха“.

Зап. 1902 р., від Яндруха Стѡдїя, в Будвановї, Терѡбовельського пов. О. Деревянка.

300. Підкована відьма.

То ў йидных силы ў дворі служіў пасту́х ко́ло коро́ў і він ко́ло тих коро́віў заўжди ходіў і вучуваў там. 'Али на Йўри дивит сьи, прихóдит ко́біла до ста́йны мѝжи коро́ви. Той тогдѝ ўзьиў ко́білу за грѝву, пирикида́йи но́гу биз нѝу і сьйда́йи (вітчи́пиў но́гу та́й так пирикинуў — зам. Філька), йїди прóсто пѝйоў до ска́рбо́вого кова́льї, ў но́чї і клѝчи йїго́: Йїва́ни, Йїва́ни, ўстава́й. Пан ка́ваў, абѝс ту ко́білу окува́ў на ра́но. — А він ка́жи до не́го: Привидѝш ра́но, та́й йа ти окуйў. — А той ка́жи: Ку́й за́раз на ўсьї штѝри но́ги, па́нови ко́нчи тра́ба. — Той ўстаў, ровьїгріў во́гонь, ўзьиў піткóви і поприбива́ў до ўсьї штѝро́х ны́г. Той привіў ко́білу ко́ло ста́йны та́й пу́стиў. Дивит сьи, а ко́біла йде ў силó. Той тогдѝ вирнуў сьи, но́чїи до днѝя. Ра́но прихóдит до до́му на обѝд, поглядѝйи сьи, йїго́ сусѝди десь ни вѝдно. Прихóдит він потóму на вѝчѝру, то са́мош так. 'Али дрўгий дѝнь йак при́шóў на обѝд, пішóў до сусѝди чо́сь там жѝчити. Прихóдит до ха́ти, а сусѝд лиш сам сидѝт ў ха́тї. А він тогдѝ пита́йи сьи: Кўми, а кумá де? — А вона́ с пѝчї вѝтзѝва́йи сьи: А́й, кўмочку, та́й ви ни зна́йите де? — А він тогдѝ дивит сьи на той пѝч та́й ка́жи до пѝї: Вѝткиж йа мо́жу зва́ти, де ви? — А чўмуж, йак йїсте минѝ то́ї но́чи кува́ли? — Ба, ка́жи, то йа вас? Йа ни вас, йа ко́білу. — А́й, ка́жи, де ко́білу, дивѝт сьи на рўки, йак ви минѝ поприкóували? Бу́тьте, ка́жи, та́кі до́бри, роскўйти минѝ, най йа ни сиджу на пѝчї. — Та́ж йа, ка́жи, ни кова́ль, абѝм вас роскува́ў. — Йа́ сьи пирики́ну ў ко́білу, а ви минѝ видѝт до кова́ля до то́го само́го і абѝ минѝ роскува́ў. Шчо схóчите, то йа вам за то́йи вѝнагорóджу. — І роскува́ў йї кова́ль і вона́ потóму го́йїла сьи до́гий час.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

301. Відьма кобилою.

В однім місьтї жив кравець та́кий хло́пський. А май́стровá бу́ла чѝрвѝни́цї. Рас чѝледник ви́бирáв сї на се́ло на роботу від то́го кра́вца́. А май́стровá зна́ла о тім. Та́й шчо вна зробѝла? Як вже чѝлѝдник був за мѝстом та́й так вѝпало, шчо серед пѝвночи йшов доро́гов че́рез ліс. З одного бо́ку ліс і з друго́го бо́ку ліс. Як при́шов на ро́здоро́же, дивит сї, а серед доро́ги стоїт ко́біла. Він сї настра́шив, бо не знав шчо то за бѝда́. 'Але перѝхрѝстѝв сї та́й йде далѝ. Вже бли́зько ко́біли, а ко́біла до ньóго та́й не пуска́є. Він шчо робѝти, вже му вельо сѝдó,

віскочив на кобїлу, тай їде в нев в селó. 'Але бо то кобїла не хóче їхати. Він бичовцём кобїлу по хребті тай поїхав. Входит до села тай прóсто до ковалé. Будит ковалé: Вставай, кїлько хóчеш, то дам ти, підкуй ми кобїлу. А она була не підкута. Підкув коваль кобїлу. А чиледник підкуту кобїлу пустив. На дрóгий день майстрова стóгне. Дивит сї, а майстрова на руках і ногах має прибіті підкóви.

Зап. в сїчни, 1903 р., в Дрогобичи, від Ів. Бориславського, В. Левинський.

302. *Відьма ситом.*

Чарівниці відбирають коровам молоко, чирис тойї траба корову піткурувати. Вона часом прикини сьї ф сито так, жиби її нїхто ни пізнав. А йак хто возьме то сито до хати і буде тримати три дни при кобїци, то воно вробит сьї бабов і дасьць тому, шчо він схочи, жиби йно її пустив.

Зап. в Будзанові, О. Дервянка.

303. *Як роздобути багато молока?*

Быў йидён Ньїмець і пішоў ў ньїмецькый край, ў Ньїмешчину, і зайшоў до Ньїмця на ньїч. 'Али тотó было пéред Йірйом. І была там старá Ньїмчїха. І він спаў, а ўна си простерла на зéмљу хўстку і шчось над неў ворожила; мóвила: С кўждой хўшки по лїшцы! — 'Али десь пішла, мóже то дивїти сьї по звїздах, а тот Ньїмець сьа схопїў, тай тóїї хўстки кўсень ўдер собі і лыг зноў. Уже ўвїйшла, тай не ўважала на тотó, жи він ўдер. І він сьа вернїў домїў, ўзяў тотó, кўсень, хўстку, простér собі десь там на зéмљу і мóвит: С кўждой хўшки по мьсьцьї! — Йак зайшла сметана їїхати, найїхала пóynu хату; і то не же' было де потóкмити ў хўжи, али лопáтами выгортáли на двір в хыш. І днесь ў нас сут шче такї, ў Ньїмцїў, жи знáют тотó, жи шче тьїлько молоко майут, йак вóду.

Зап. в мартї, 1899, у Мшанци, Старосамбїрського пов. від Гриця Олїщака Терлецького.

304. *Як чоловік довг терлицю.*

Буў чоловік і жінка. І йак вона пішла до мїста, розказала йимў, шчобї надойїў молока. А він вїтповїў: Звїтки надóйу, йак нимá корóви?

— А вона йишү кажи: Коби ноги та роги, а молоко будё. І казала йишү, аби дойіу терлицю; най вітьагни кілок з мечка і спростуйи замість дыйок, та най дойіт. — Йак зачинаю дойіти і казаю: Дый сьи, молоко. А йак покидаю, то маю казати: Застанові сьи, молоко. — А він забую, шчо вона йишү розказала і ни знаю застановіти, то молока набігло до вёчира, заким вона прийшла, піу сьиній, жи ни було де стати. Йак сьи сусьіди довідали, то ўсі сьи позбігали і віт того чису знали, жи вона відьма, жи віт ўсіх короу молоко вітбирала і до своіи стьигала,

Зап. в липни, 1902, в Пужняках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

305. Молоко в обрутєнці.

Раз вігнав у нас (в Нагуєвичах) господар на Юре своі коні. Дивит сї, а на толоці чирівніці с кіпцём тай цідилцём збирає росу тай все: Мій хосєн, мій хосєн! — Хлоп вазв тай відпўтав коні, вазв обрикінкє тай зацєв волочї по траві. Прийшов до хати, повисив обрикінкє на стїну, а з них молоко течє. Що то він того молока назбірав то страх! А людьом всїм показував на показ.

Зап. в сїчни, 1903 р., в Дрогобичи, від Лялюка з Нагуєвич, В. Левинський.

306. Як Жид зробив збитка відьмам.

Раз повиходїли чирівніці на толоку на Юре тай збирают росу. Як натрафї на коровечий сьїд, то все цідилцём та скопцєм махают тай говорят: Косєн, косєн... Так йїдна була на іднїм кінци толоки, а друга чирівніці на другім. Тай чути все по толоці: Косєн, косєн. А вийшов Жид з корчми тай під корчом на толоці став паскўдити. Як увїдїв чирівніцю тай як почув „косєн, косєн“ тай собі: Та вовьми си і мій косєн! А сам забрав сї до корчми. Здїбуют сї обї чирівніці тай єдна другїй каже: Та мов, каже, молоко такє смердєче, що не можна сї нахилїти, то певне ти менї таке зробїла. Тай сї зачили обї сварїти. А тотó вїнен був Жид.

Зап. в сїчни, 1903 р., в Дрогобичи, від Івана Боориславського, В. Левинський.

307. Як наймит викивав відьму.

Була йидна чарівниця, тай вже йї фстидно було самі йти пожиток збирати, бо йї луди вже знали, та вже кричили за нев. Али вона попросила наймита свого, аби наймит пішов, та йїї пожиток збирав до йїї корови. Наймит кажи: Добри, господини, — йа піду — скажіт миньї, йак вогорити — йак шпштати? — Вона йнго збудила досьвіта, до схїт соньцьї, дала му кóсу в руки, теї кажи: Йди там на туйу лонку теї вóзьмиш кóсу в руки, теї все жибис казав — шо шарнеш косов, теї скажиш: Семисїл по сьїм пожитків до нашойї корови. — А наймит кажи: Добри, добри! Йа так скажу! — То все, жибис так казав по три равн.

Али наймит ни дурний. Шо потьгннн косов теї кажи: Семисїл по сьїм псїв до нашойї корови... і так казав три рази. Приходит до дому, поставив кóсу на кілок. А шчо, кажи господиньї, казавис так, йак йа казала? — Аїа!... Йдыт миньї дайти йїсти, бо йа вже йїсти хочу! — Ше наймит ни повобїдав — лятьт пси, йак скаженї — просто до корови. Корову розжерли, розїрвали. Господиньї стала теї кажи: А то шо сьї стало? А тиш, кажи, йак казав? — Та так, господини, йакисти ми казали — казалисти ми: Семисїл по сьїм псїв до нашойї корови; йа так казав. — Йа тобї кавала: Семисїл по сьїм пожитків до нашойї корови. — Йа був спїичий — йа ни чув — йа ни зрозумїв добри.

Зап. 1902, в Будзановї, Теробовельського пов. від Ганни Фелїцької, О. Деревянка.

308. Як парубок їздив за відьмою.

То йїдин парубок служиў ў йїдної богатойї ўдови, шо була відьмою. Рас ў ночи ни мїг він заснути і дивн цї, а та ўдова устала, пішла до припїчка, ўзала там йакойїсь масти, підмастила сьї і фїу: сьїла на коцьбу теї поїхала ў окомин. Теї той парубок ўстаў, вишукаў ту масьць, підмастиў сьї, ўзьеў лопату, сьї і сибї поїхаў ў окомин. Вийїхаў на двір, теї йїди ў повітру, аш прийїхаў за село на границьї. Дивн цї, а там поўно аш чорно тих відьмїў. А та йнго кажи до него: А ти чога прийїхаў тут? — А він нїц. Теї вона посадила йнго на терлицьї теї він не хотьичи зачаў казати: Ди-ди, диди! Диди-диди! — Теї поїхаў на терлицьї аш до дому. Прийївдїт, а тут псє

зискакуїи з за плота і ўкусиў йнго і він заслап с того і лижаў шось три місяцї і потім та баба ни хтыла йнго більши ўзъати на службу.

Зап. в червни, 1902, від Бартка Адамовича, в Камінці Струмиловій, А. Веретельник.

309. *Пострілена відьма.*

Нибішка Гулька з Браташіў, то таки була відьмою і чаріўницію. Раз мойі тато пішли ві стрільбойу на позову і заблудили в Терebильских лозах і блудили і блудили, аш нарештї вийшли на поле і дивльи цї, стойт білий пес. А вони крикнули: „а тю-га!“ і стрілили до нейї долом зайачим шротом, бо сподывали сї, шо то не простий пес. На другий день пішли вони до Гульки, аш приходьит, дивльи цї, а Гулька на пйецу лижит. А дочка йї кае, шо мама ўпали і руку збили. Шось ва тиждинь пішли до салагуба, дали му пйатку і він сказаў, шо він дубоваў з Гульчинойі руки шріт. І тогда знали тато, шо Гулька праўдива відьма.

Зап. в липни, 1902, в Сільци Беньк., Камінецького пов. від Михалка Горобця, А. Веретельник.

310. *Як нарубок спалив відьму.*

Ў йидным силї було дві відьми: йидна мала сїна, а друга ни мала дьитїй. Просїла вона тóйї старшойї, шчобї йї пустїла сїна ў слўжбу. А він йак стаў слўжити і дўжи підупаў на силї і пожóк на тварї. А відьма пїзнаўши по свóму сїнови, бо вона самá на ты дорóзї, жи так чарувáла і зачїла питáти: Шчо тобї такóго? — А він вїтповїдаў, шчо йимú дóбри. Вона йимú дайї стáтком йїсти і пїти. — А мáма вїтповїла: Шчо с тих добїткїў? Она на тóбї йїздит по границьóх; самá сьи обиртáйи ў козакá, а тибé ў коньї. — Зробїла сьвїчку з умирлїх в лóйу, шчобї йї пїтпалїў, йак будé сьи шихувáти на ным йїхати (то пёўно, жи то бóлс на сьвїтóго Юрого). А йак сьи злáгодила до обїзду гравїць, то він йї тоў сьїчкоу спалїў, шчо на рáно ни знáли, шчо сьи з неў стáло.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

311. *Відьма, призвана чарами.*

Господар селянин тримаў собі корову. Али ў йидным часы нагли молоко сьм зыпсувала, а ў рэшты і корова ни хтыла го давати ўже, котра до тих час много і фыйного молока давала. Думаый він, шчо с тин робіти, шчо при корові ныкого ни злапаў і нагли зыпсувала сьм. Довідаў сьм він о йидныі ворощцы, котра згадувала, шчо кому сьм эле де стало і ўдаў сьм до нейі. Оповіў брак корови своійі, а вона му на тото вітповіла: Твоія корова зыпсована від йидноій чиріўниці, али йа тибэ поўчу, шчо майиш зробіти. Возьми кўсинь полотна сирого і дёўйиць шпильок і рано аби жінка ў горныти варіла, а ти аби сьм скриў на обісьтў і аби с пильнуваў чиріўниці, бо коли будё кишти полотно йі шпилькамы, то вона мўсит прийти на твои обісьтў і конёчни шчось мўсит узьйти. Отжиж той господар тойи ўсьо учиниў. Наколи кишлі шпилькї с полотном, прибігла чиріўниці і спіт шопи витыгала скрўтиль солёми, шчо бўла заткана дыра від завіву сьныгў. А господар скриў сьм ў стодольі сьм цыпом і читуваў на тўйу чиріўницьу. Наколи спіт шопи скрўтиль солёми тьгнўла, вихопиў сьм господар с стодольі і чиріўницьу цыпом почистуваў так, шчо аж ўпала. І ўзьвў, кинуў йі ў воду і кажи: Доти будёш мокнути, доки минь сьм молоко ни верни. — Приріклá му чиріўниці ў водї, шчо молоко прийдё на місци і більши шкóдити ныц ни бўди йигó корові, лишё аби випустиў йі в водї. Випустиў господар йийі і корова молоко назад давала, йак і передём.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Ровського.

312. *Відьми позготовані до хати.*

Йак йа буў ў Тоўстобáбах ў ковальі і робилисмо ў кўзьни, прийїхаў хлоп с Кіньчїк в роботуў. Йак скінчилисмо роботу, приньс той господар могорїч; сьїли ми ў хаты і зачили пїги той могорїч, а майстровá дайї закуску і скажит сьм, жи хтось попсуваў йийі корову і нима́ молока. Пірит часом корова сьм дейала дужи красно, а типёр трўдно до нейі приступити. Йак той господар тойи вислухаў, приобіцьиў йі ў ты хвили ўсьы чиріўниці скликати до йийі ўласной хати. І казаў минь принести с кўзьны долотó. Йак йа приньс долотó до хати, ўзьвў він йигó від мени, обійшоў в ним три рази надокóла колїски, ў котрі лижала малёнька дитїна. Шчо він шиптаў, то того ни знайу, бо шиптаў

потіхо і застроміть долотó ў коліску дитини ў нóги і тогдi сiю́ дáльи до могоричú. Зачинайим пiти дáльи, шче ни ўстиг майстир нальляти одну́ порцию, йак прихóдит одна́ бáба і питайи сьа, вá шчо тотó долотó вин там ўстроміть; кажи, шчо вона́ йимú ньiц ни винна і най вин йийи ни вислаўляйи помiж лúди. Шче вона́ ни скiнчила свою́ бéсьиду, йак зачили сходiти сьа бiльши і зачили просiти, абi вин йих пустіть. І зноў кажут, шчо: Ми тоби́ ньiц ни винни, ни чiпáй жи нас і ни вислаўляй нас, шчо ми йист за йиднi, абi лúди пóтьим нас ни чирнили. А вин йим на то вiтповiть, жи дóти йих ни пúстит, дóки ни посхóдiт сьи ўсьи, кiлька йих йи тúтка ў сьим силы і ни приобцiйiют, шчо бiльши тóму ковальови шкóдити ни бúдут. Йак посхóдiли сьи ўже ўсьи і зачили йигó сильно просiти і обiцiили, жи бiльши шкóди жáднои ни понисé с коровоў, тiлько жиби́ вин йих пустіть. Вин тогдi вийимú долотó с колiски і ўсьи в виликоў подьáкоў поросхóдiли сьи до дóму.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від брата Гiлярка.

313. *Що дiсть ся в вiдьмахи на другiм сьвiтi.*

Зна́ли сьи йиднi свати́ чiриз дрúги силó: йиднi булi ў йиднiм силы, а дрúги ў дрúгiм. Йидна́ свáха мáла сiна, а дрúга донькú. І йак прийшла́ на прáзник до тóйи, шчо мáла донькú і ўвдрiла ў тóйи багáто нáбилу: молоко́, сiра, мáсла і казáла свóму сiнови, шчоби́ свáтаў тóйи вiдьми донькú, шчоби́ й ў нас бúло тiлько нáбилу, йак там. А йак сьи дьiука вiддáла на дрúги силó, та йак ни бúло нáбилу дóти, так і потóму. А тéшчи нагнáла йi до свóйи мáми, шчоби́ йi наўчiла, абi й ў нéйи бúло тiлько нáбилу, шчо ў йийи мáми. А йийи мáма ўзьiла багáто сiра і мáсла і закликáла донькú і свóйу свáху, дончинú тéшчу і кiнула на стаў сир і мáсло. Йак сьи элétьили ўсьи горобцi і йашчiркi, й риба, шчо тiлько бúло ў водi і на водi, і то ўсьо розривáли сир і мáсло. А вiдьма кажи: Ни лáкiшти сьи на чарiўництво, бо так на тамтiм сьвiтi будúт вáшi дúшi розривáти.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

314. *Гуцул вiдьмак.*

Ишо́у Гуцул раз до Брагишива до йакóйис ворóшки, жи му зле ў дóма ў спокóйу. Здибаў сьи з ним йиден чóловiк і казаў йимú: Вирни́

сьи, бо йїї ўже нїма, бо вна ўмєрла ў тїм року самїм. Ожи він роповїдаў тому чоловікови, йак сьи завирнуў до до́му, шчо маў ў до́ма ва нїспокїй, бо той чоловік питаў сьи йїго: Шчо ти так, чоловічи, ходиш по тих ворошкѧх? — А він кажи до него: Йа ўже так три роки ходжу. Такє маўу нїшчїсьтьи ў до́ма, шчо ни мѧжу ў до́ма бѧти. І найїтний йїм, шчѧбїм шче дрѧгого запомиг, а йїднак про те мушѧ запомагати ворожбити тай ворошкї тим найїтком, шчо ни мїй брат даў. Мїй брат буў дѧже вилїким планєтником і знаў навіть, коли ўмїре. І казаў до мєни: Брати! Йак ми зрѧбиш ту во́љу, шчо йа тобї кажу, то бѧдєш маў цѧлий мїй майєток, зоста́вїт сьи тобї, бо йа бѧду то́го і то́го днѧи ўширати. — Чумѧ йа тобї, брати, бїм ни зрѧбїў? Скажиж мєнѧ, шчо? — Йа тобї скажу. Йак йа ўму, то ў ты хвїли засьвїтиш трїйцу і минє опциркльѧйиш надокѧла тоў трїйцу, тай ми нѧц ни бѧди. І бїльши нѧц ни маїиш до робѧти. Абїс ни бойаў сьи, бо до тєби будѧт йти кѧти рѧзьнѧ, мїши, звїри такї будѧт напарїти на хѧту, змїй така йскри будє пускати вогнѧннѧ с пїска, а ти абї сьи то́го ни стражаў, лиш тѧлькѧ трїйцу мнѧ опциркльѧйиш і ни бїй сьи то́го нѧц. І так сѧмо ў цєрковї, йак мнѧ возмѧт до цєркови, жибїм цѧлу нѧц лижиў, а тї ко́ло мєни мѧсиш сидѧти. Тобї будє напарїти, тї шатѧни, адавѧти тобї сьи будє, жи то валїт сьи цєрква, ѧли бїльши нѧхтѧ ни бѧди вїдѧти, жибї хто буў, лиш тѧлькѧ ти. Дрѧгий дєнь рѧно йак мнѧ возмѧт до грѧбу, то ў грѧбї опциркльѧйиш минє тоў сьвїчкоў і зрѧбиш собї такѧ бѧтку над грѧбом і будєш сидѧти там; то тобї будє сьи показувати рѧзьний вогѧнь, голоўнѧми ў тєби будє кидати, рѧзьнѧ ко́нѧ будѧт на тєби литѧти, ѧли жи ти абїс сьи ни бойаў, бо йак бїс вїтступїў від мєни, то би шатѧни минє рѧвали ў повїтьѧ по кавѧлку. І потѧму пїдиш собї рѧно до до́му. — І той брат так зрѧбїў. Вїдбуў своѧю слѧжбу, приходїт до до́му і йїго сьи жїнка питаїи: А шчо там бѧло? — А, кажи, шчо, пѧджило мнѧ, кажи; жїнко, йак бїс вїдѧла, то штирѧ кїньми на мєни пакували йакїс пани і так блїско, тай ни можї вїскочити; вогнєм ў мєни кидѧло, пси рѧзьнѧ на мєни литѧли, цѧлу нѧц. 'Али йа сьи нѧц ни бойаў і Бѧгу дѧйкувати вїдбуўиши своѧю слѧжбу. До пїйтого днѧи жїнка му ўмєрла. Ожинїў сьи він в дрѧгоў, так сѧми й в дрѧгоў пожиў шчѧс мїсьиць і худѧбу му душїло ў стѧйни, рїчи йак си поспрїтуїи, то му пороскидѧйи ўсѧди. Йак льїжи спѧти, то му двєри пїдопри — дѧста му робїло збитєчни ўсє. Він ўвїиў тай ў дрѧги мїсци сьи побудуваў і так сѧмо ў дрѧгим мїсци. Стратїў сьи той гѧспѧдар, посьвїшчуваў, то службї наймаў, нѧц му то ни помагѧло; аш тѧкі мѧсїў пїтї той грунт, то́го планєтника, на ворошкї і на ворожбити і нѧц з него ни бѧло.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького цов. від Івана Мельничука

315. Як зять доїсав кінця теши-відьмі.

В єднім селі була вдова чирівниці. Мала єдиначку та єдинава. З дрого села ходив до тої єдиначки парубок на зальоти. Ходив доти, аш сі оженив. Як же сі оженили, то якось разом мешкали у вдові. По якімось чьсі жінка попала в тѣжу. Старá чирівниці і жінка спали в хаті, а єдинák і зять пішли до стодóли. Зєть знав, що старá чирівниці. 'Але чирівницю не мож підгледіти, бо вна зараз чоловіка зачує. Треба викопати дѣрна з землі, накрити тии дѣрном гóлову тай так можна чирівницю зланати при роботі. Викопав зєть дѣрна, поклав на гóлову тай підійшов під вікно тай сі дѣвит: Жінка на ліжку стóгне, а старá тримає в руках дитину. (А то вже дитина народила єї). Положила дитину на лавку тай каже до дитини: Перелеті поле! — А дитина з лавки на ліжку лишє фить. — Перелеті поле! — А дитина знов з ліжка тай на лавку фить. А зєть сі на всьо дѣвит. Але змáш, каже старá до жінки: Мáсно, каже, нове, то мусит пити старе, мусит бѣти твóму чоловікови смєрть... Але дóнька, нѣби жінка, проєнт: Та дайте пóки чоловікови, він такий дóбрый. — Но, то син мусит нити — каже старá чирівниці. (А у чирівників такє є, що як нове єї народит, то старе єї трáтит). Я оберну єї в кітку тай піду до стодóли та му виссу всю кров... Як тотó почув зєть, тай шусьє до стодóли таки з дѣрном на голóві, бо так го чирівниці не увидит. Тай єї дѣвит, що то бѣде. Аж ту двері від стодóли скрип. А в перѣло кітка скóчила. Як чипила єї за пѣпець зубáми, то ссáла кров, ссáла, пóки не вѣссала. Як вже вѣссала, пішла назад до хати. А той синище так йойкає тай йойкає в стодолі — ўмирає. А зєть з дѣрном знов під вікно тай знов дѣвит єї, що то далі бѣде, який тóму конєць. Дѣвит єї: Старá чирівниці, як не зачне блювати крóвю. Вѣблювала всю кров. Як вѣблювала, то взелá мукє, замєйла тїсто, зробила плáцок, та кінула у пєц. Як то ўвидів зєть, за клáмку тай до хати. — Ну, слава Бóгу, щос злєгла, а як, цн лóгко ти булó? — А жінка каже: От як звичáйно. А він все єї дѣвит, то на стару позирáє, то у пєц. Як єї старá відвернула, а він с пѣца плáцок хóпнув, тай під полú та до стодоли — втáкай. — На, каже, вставáй, їч свою кров! — Став син їсти той плáцок, тай поволи приходит до сѣбе. 'Але зєть дѣрно на гóлову, тай під хату. Приходит під хату, а старá чирівниці єї распинає. — Диві єї, каже до донькє, мóже він, він нїчóго не винєн, ўвидів плáцок тай хóпив. 'Але за то він мусит згáнути. Ти будєш вѣтрóм, а я буду вилам. Поїдемо з ним по пшєницю. Як єї стáне, так єї стáне. — Ранєнько, шче тѣмно булó, вхóдит старá до стодóли тай будит: Вставáйте, поїдете в поле по пшєницю! — Як їхати, то поїдемо! — каже зєть. — Прилédив фіру, тай

сокѣру за ремінь. А старá чирівниці кáже: Та сокѣру лиші в хáті, там сї нам не придáсьть; на що тотó бѣреш, лїпше в хáті лиші! — Та чолу́, маю, сокѣра в по́ли то здасьть сї; мене вовкї нападут, а як сї от сорóчка злòнит, то трѣба затесáти. — Поїхав. Їде він, їде, аш ту схòпив сї вітер, дѣе, аш страх. Той не мòже на вóві устóяти. Він вїдидит, що си не дасьть рáди, шчо мусит влáсти, чїпів сокѣру зва ремѣне. Тай як пáдав, та в вїли чах сокѣров, а вїли на двóе. Тай вітер нарáв устáв, всьо утїхло. Привів він вже пшени́цю, зложив у стодблї, тай вхòдит до хáти. Дивит сї, стара на лáві лежїт така закервавлѣна, цїла в кровї тай тѣжко стóгне. — Ходї, вставáй, кáже до жїнки, поїдемо по лїкарá! — Жїнка встáла, ввелá дитїну. Чоловїк приладив фіру, спакувáв всї рїчи, посадив жїнку в дитїнов, запряг конї, свїснув бичом тай поїхав в своѣ селó. Нád'їхали над рїку́. — Злїзáй, кáже, берї дитїну та посади́ ту на берегу! — Жїнка мусїла так зробїти, бо так чоловїк сказáв. Лишїла дитїну, а самї переїхали на другий бѣрїг. Як переїхали то він до жїнки: А ну, перелетї́ полѣ! — А жїнка в плач, бо забўла чирувáти. Дáлі си нагадала та до дитини: Перелетї́ полѣ! — А дитїна через вóду фїть. — То так? Так тї старá научїла? — Як хопив ї, як зацев обертáти в своїх рука́х, то кров в неї теклá, так бив. — Що він робит? Казáв сї жїнци вїсповідати, дитїну охрестїти, сам при сповїди о всїм всьондзови сказáв тай так всьо очїстив. Потóму вони ще довго жїли, дóбре їм булó тай всї люде їм завїдували.

Зап. в сїчни, 1903 р., в Дрогобичи, від Івана Бориславського, В. Левинський.

316. *Королѣна-вїдьма.*

Буу ў йидным країу король і маў йидну доньку, шчо булá с прирòди запраўлина злих дўхом і мусїла в злими дўхами від лѣт двана́цять шчо нóчи бáвити сьи. Булó тотó королѣви дўжи нирийїмно, йак він вїдїу, шчо йигó донькá кáждойї нóчи десь на забáву на йакусь вїдїйдѣ вїкнóм в замкѣного палáцу і кáждойї нóчи до двана́цятьойї годїни дѣсьить пар чиривїкїу ростаньцьуйи, а він ни знáйи де, с ким і йак. І ў жáдин спóсьиб ни мїг сьи від неїї тóго довідати. Вїдїу король, шчо йиню́ тотó ни прийїмни, шчо він ни знáйи, де йигó донькá і с ким шчо нóчи сьи забáульáйи, постановїу́ кáждойї нóчи дáти жóмньира на пост від днїу́тойї до двана́цятьойї годїни ў йїї ўлáсьным покóйу, де вона спáла, аби він йїї допїльнуваў, де вона хòдит і с ким сьи так забáульáйи. Даў сурóвий нáказ, жи йак жóмньир допїльнуйи,

то дьістани винадгорбоду за тотó, а йак ни допільну́йи, то ма́йи три мѣсьици тѣмного арѣшту. Прийшо́ў жо́мньир на пост ў дву́йа́тѣ годѣны і стаў ў поко́йу і стоѣт. Прихóдит годѣна йѣй, шчо вона́ ма́йи йти до злих д́ухіў на та́ниц, ўстаѣй короле́ўна і йде до ша́фи і ви́ймаѣй фла́шку óпійум, льльѣйи до кильш́ка і ны́би ў рѣчи жа́луйи жо́мньира, шчо з ро-ска́зу ба́тька йѣй м́сит ны́ч страждувáти кóло не́йі і прóсит йнго́, абѣ ви́пнѣ кильш́ок горі́ўки. Ўзы́ў бѣдний жо́мньир, ви́пнѣ кильш́ок то́йі горі́ўки, бо він ни знаў, шчо то óпійум і йак ви́пнѣ, так на тѣм мѣсци ўпаў і васну́ў. Короле́ўна зѣбрáла чиривѣки ў х́стку, отворѣла вікно́ і полѣтыла до злих д́ухіў. На двана́цѣту годѣну поверну́ла і чиривѣки ростаньцьувáла і кинула йѣх ўсы́х ў свóйім поко́йу, а жо́мньир шче спит, бо óпійум ни ви́шоў зó сну. Прихóдѣт рáно жо́мньира звѣтти випускáти, видѣт, шчо чиривѣки ростаньцьóванѣ, а жо́мньир стоѣт на ногáх, áли побѣлы́ так, йак би в йакóйі хорóби ўстаў. Мильд́уют ко-роле́ви, шчо чиривѣки ростаньцьóванѣ, а жо́мньир ны́чó ни видѣў, пѣ знаѣй. Ўса́дили жо́мньира до тѣмного арѣшту на три мѣсьици. Потѣм так сѣи стáло шче с штирма́; ви́бираѣт жо́мньира старóго, абѣ йшоў на шѣсту ны́ч на вáрту. Жо́мньир ўже знаѣй, шчо пѣди на вáрту, а ни знаѣй, шчо сѣи з ним стáни, бойт сѣи, абѣ си кáру ни заслужѣў і д́ля відвáги лы́пшойі пішо́у на кантѣну та́й напѣў сѣи горі́ўки. Закурѣў си, сы́ў і думáйи. Аж йде до кантѣни старѣй д́йд та́й ка́жи йнѣу: Чогó ви, пáни во́як, думáйти? — Жо́мньир ўзы́ў і оповѣў йнѣу о ўсы́м, а д́йд до не́го вѣтповѣдаѣи: Ни бѣйти сѣи, вам ны́ц ни б́уди, áли по-сл́ухайти, шчо йа вам ска́жу. Йак прийдѣти на вáрту, то ў тѣ годѣны, шчо короле́ўна ма́йи вѣтходѣти на сву́йу забáву, будѣ вам давáти тр́унок пѣти; абѣсти тóго тр́унку ни пѣли, а з рук возмѣт і пóпри пѣсок ви-льльѣйти за óпшѣўку, а ўдайти шт́ку, шчóсти ви́пили. І зáраз на тѣм мѣсци ўпáтѣти і засьнѣт, абѣсти мо́цно хро́пли. А вона́ зáраз збирѣ чиривѣки і ў вікно́ отворѣни пѣдѣ. А вам нáти торбѣнку. Йак скóро вона́ ў вікно́ скóчит, так ви собѣ за пеў. І махнѣти торбѣнкоў, а пѣрид вáми стáни кѣнь, на котрóго зарас сѣисти м́сити і ў момѣнтѣ йѣйи пѣрижи-нѣти; а нáти вам шпѣльку, залóжити си за шпѣнку зáрас, про тугу шпѣльку вас ны́хтó видѣти ни б́уде, така́ зачарóвана. І йак йѣ пѣрижи-нѣти, зобáчити штѣри срѣбних диривѣнки при дорóвѣі, а мѣжи тѣми диривѣнѣми сѣты́ў застѣлиний і на тѣм столѣ будѣ йд́женѣи і пѣтѣа́ на пóпас д́ля короле́ўнойі. Абѣсти х́тко ви́пили і зъа́зли і гал́уску срѣбну ўломáли і сховáли до кишѣны на знак, д́ести булі. І зарас на конѣа́ назáд і виртáйти сѣи на свóйі мѣсци, бо й вона́ сѣи вѣрни за вáми зá-раз чѣрис тотó, шчо пóпасу свóго ни спожийѣ. А йак прийдѣти кóло вікна́ назáт, с конѣа́ зльѣзти х́тко, тоў торбѣнкоў махнѣти, кѣнь зникни а ви лы́гайти на свóйі мѣсци, д́ести ле́жили і хрáпѣт, йак йнѣсти хрáпѣли.

А королеуна съи вѣрши з дорѳги і чиривіки ниростанцьовані принесе назад і лѣжи спати: тѣшко буди ўздихати, а ви ўстанити тогди на ноги, ныби съи пробудити і будѣти до днѣи стоѣати. А знак ныкому ни показуѣти, туту срібну галуску. І жоньир так зробіў, ѣак му дыт сказаў. На другий денъ рано жоньира звітти увильнили і притставили королѣви, шчо чиривіки ни ростанцьовані. А король сказаў, жи такі річи мусит съи три рази поўтарѣти і мусит жобуьир йти і другу ніч на варту. Другого вѣчера приходит жоньир на кантѣну і вишиў зноў горѣўки, закурѣў си, а той старий дыдѳк зноў приходит і кажи до него: Так зробиш, ѣак ѣис ўчѳра робѣў, лишѣ де було срібних штири диривині, то там будут нинѣи золотѣи. Жоньир зноў так виконаў ўсьо, ѣак му дыд порадѣў. Увильнили жоньира другий рас с тоѣи вартѣ і від рѣзу заповѣли і на трѣту ныч. Трѣтого вѣчера приходит жоньир до кантѣни, зноў вишиў горѣўки, закурѣў собѣи, а той дыдѳк зноў приходит і кажи йиму: Сѳѣи ночи вам будѣ найприкрѣшши, бо ѣак ўжѣ сѣадити на конѣи і будѣти йїхати, то съи здѣблѣти разѳм с королеуноў і з злѣни дѣухами, шчо будут по ньу йїхати. А будут там ўжѣ дѣйаментѳвѣи штири диривині при дорозѣи і вони при попасѣи самѣи будѣт і ви будѣти разѳм з нѣи. Ўжѣ ни будѣти тогѳ йїсти, аны пѣти, алы галуску дѣйаментѳву ўломити і схѳвѣити до срібноѣи і до золотоѣи, то буде великих три знакі. І нагли стѣни нѳвуз коло них і посѣдаѣт на той пѳвуз злѣи дѣухи і королеуна і ви абѣсти съи тогѳ пѳвозу ўчинѣли, а конѣи лѣшити там, де дѣйаментѳвѣи диривинкі. І сами пойдѣти разѳм з нѣи на плѣац забавѣи. Уак там прийѣдѣти, зѳраз йїѣи с повѳзу вѳзнут і занисут до саль; мѣзика буди грѣти, а вони каждѣи з неў з особѣна танцьѳвѣати. С каждѣи злѣи дѣухѳм пѣдѣ раз ў тѣниц і чиривіки пѣдрѣ. А коло них будѣ сѣтѣў застѣлиний, йїдѣныи і напѣток прилагоджений і будѣт годѣну йїсти, пѣти і забаўльѣти съи, а ви пѣт столѳм абѣсти сидѣли і начинѣи тогѳ дорѳгѣ, лишкѣи, нѳжѣки і відѣльцѣи до кишѣнѣиў абѣсти забрѣли. А наколі ўчѣити гѣра! до поѣзѣду, абѣсти зѳраз на двѣр вибѣгѣи і чѣпѣли съи до поѣзѣду. Уак прийѣдѣти на мѣсти, дѣсти конѣа лишѣли, так зѳраз на конѣа сѣдѣти і прийѣдѣти до вѣкнѣа і так зрѳбѣти, ѣак ўпѣред йїсти зрѳбѣли. І жоньир так ўсьо ўчинѣў, ѣак му дыд оповѣў. Другий денъ рано приходѣт жоньира увильнити, зѳбѣчили, шчо чиривіки подѣртѣи і замильдуѣали королѣви, шчо ни випоўниў жоньир слѣужби свѳѣи, бо ўжѣ чиривіки подѣртѣи. Казаў корѳль жоньира заклѣкати і питаў съи йїгѳ, дльѳчѳгѳ трѣтоѣи нѳчи ни допѣльнуѣаў. Жоньир вѣтповѣў: Уа допѣльнуѣаў, алы прѳтокул злѳжу при паннѣи королѣуни. — Росказаў корѳль доньцѣи свѳѣи прийѣти до цѣирислѣуханѣи прѳтокулѣду, абѣи ў живѣи очѣи праўду сказаў, ѣак де шчо було. Прийшла королеуна. Жоньир зачѣў прѳтокул складѣти вѣт пѣршоѣи нѳчи, ѣак вѣи

допільнуваў. А королёўна вітпёрла, што то не праўда, бо то́го ни б́уло; А жо́мньяр ви́йшиў с́рбну гал́уску і пока́заў короле́ви і короле́ўні: Ма́йу знак, што пі́т такім де́ривом пригото́лени б́уло й́дло і пи́тья д́ля не́йі. А́ли жи ви́н в́зяў і ви́пиў, бо бо́рши там бу́ў, й́ак вонá, а вонá ни ды́стала то́го ў́же, то ви́рнула с́ьи з до́роги, бо ни ма́ла с́или там с́ьи ды́стати, де й́йхала. Короле́ўна запо́лонила с́ьи зы́ ў́стиду, бо ў́же ви́дыла тогд́і, жи там жо́мньяр бу́ў. За дру́гу ны́ч вложи́ў та́кжи протóкул, й́ак й́й допільнуваў і пока́заў золотий́ знак, котр́ий короле́ўна й́ак ў́здри́ла, вач́іла с́ьи ми́нџи. Зложи́ў протóкул за трéту ны́ч, й́ак б́уло і пока́заў знак, д́ияминтóну гал́уску і с́ пльа́цў ва́бави начиньи столовэ́, котр́им й́йли і при тым ска́заў, ў́ й́акый́ спóсьи́ чирив́іки с́ьи подéрли, поч́им короле́ўна ны́ц с́ьи відовáти ни мо́гла і зроби́ла с́ьи й́ако миртвá, а на остáтку шче с́ьи спомоѓла на па́ру с́ьлиў, котр́і ска́зала пэ́рит короле́м і цы́лбóу там ко́мисийóу: Ко́лі ви́н такий́ мудр́ий, шчо ми́не допільнуваў за животá чэ́рис три но́чи, най жи ми́не допільну́йи чирис три но́чи і по смирт́і. Й́а хóчу б́ути похóвана ў́ косьцьи́лы, бо й́ак мнџи три но́чи ни б́уди пільнува́ти, то ни дам спокóйу цы́лбóму дворо́ви! — І ў́ ты хв́іли ў́мэрла. Зроби́ли трóнву і поховáли й́й ў́ косьцьи́лы на вэ́рха при бо́цы на поса́цьцы. Зака́зали жо́мньярови і́ти на ва́рту до косьцьо́ла. Жо́мньяр с́ьи задума́ў і при́йшоў зноў до кант́ини, ви́пиў горі́ўки, закури́ў сџ, сџіў і думáйи. Прихóдит зноў той ды́дóк і пита́йи й́йгó, чо́ с́ьи так зажури́ў. Жо́мньяр ви́тпові́ў: Ра́дилисти ми́не дóбри ў́ пирéд, да́й вам, Бóжи, вдорóўйи, áли хто ми́не типéр порáдит? Бо вонá ў́же ў́мэрла і сто́йит с́ трóнвоў ў́ косьцьи́лы, а й́а ма́йу рóскас ч́ирис три но́чи й́й пільнува́ти. І д́ужи ми типéрка стра́шно, й́ак миртвóго пільнува́ти. — Ви́тпови́да́йи стáриц: Ни жури́т с́ьи! Приќриши вам б́уди, й́ак ў́пирéд, áли послóхайти мо́йі ра́ди, то ны́ц вам злóго с́ьи ни стáни. Пэ́ршой но́чи пидéти на ва́рту до косьцьо́ла і замкнут вас сам́іх ў́ косьцьи́лы; а ви аб́істи ви́льзали на хóри і сховáйити с́ьи до то́йи ф́раму́ги пид́ мих від óргана, бо вонá б́уди шука́ти за ва́ми по цы́лым косьцьи́лы і б́уди вас ў́сьима́ спóсoбaми ў́зивáти, аб́істи с́ьи відовáли т́илько до не́йі, а ви аб́і с́ьи ны́ц ни ви́гзивáли, бо вонá ў́сьюда будé, ў́ ка́ждым кúтику, лише на хóрах, там ни б́уди. І похóдит до двана́цьцятóй год́ини і л́яжи наза́д ў́ трóнву і запрé сџ, а ви тогд́і аб́істи с́ьи ў́же ны́ц ни бойáли. — Дру́гойи но́чи сховáйити с́ьи за ви́утар ма́тки бóжойи, бо вонá ў́сьюди будé ход́ити і будé вас ў́зивáти і благáти, аб́істи й́й с́ьи відзивáли і показáли, áли ў́ жа́днн спóсьи́б ни відзивáйити с́ьи. І вонá наза́д по двана́цьцяты́ повэ́рни до трóнви і зноў с́ьи замкнэ́. І тогд́і зноў аб́істи с́ьи ў́же ны́ц ни бойáли. Трéтойи пóчи будé вам найприќриши, бо ў́ ка́ждым м́исци б́уди, лише ни б́уди за трóнвоў свóйóу ви́т сџтын́і. Й́ак прийдéте до косьцьо́ла, аб́істи с́ьи

Їтисѣли лѣжити за йїї трѹнву пѳпри сьтѣнѹ. Наколї вона трѹнву отворит свѹйѹ і вас вікком прикрїї. І будѣ зноѹ вас ѹживати ѹсїльа-кими прѳсьбани, абїсти йї сѣ показали і кажди мїсци пришукайи за вами, а за трѹнву свуѹ ви погльани і вас видѣти ни будї. По концѣ дванацѣтої годїни з великим жалѣм і з гнївѳм лѣжи до трѹнви свѳїї і запрѣ сѣ вікѳм і ѹже на віки ѹмре і оживати ни будѣ, а ви тогдї свѳбїдно собї мѳжити по косьцѣльї ходїти або сидѣти, нѣц вам ни будї. І так жѳмнѣр виконаѹ чѣриз ѹсї три нѳчи, йак го дѣт поучїѹ. І трѣтого днѣ жѳмнѣра с косьцѣбла ѹзьили, привѣли до корѳля і оповїѹ ѹсї йїї прѳсьби, йак вона йигѳ просїла і ѹживала, абї йї сѣ показавѹ і де він сѣ ховаѹ чѣриз три нѳчи, по чїм корѳль вїслухавѹ йигѳ прѳтѳкул і узавѹ йигѳ за твирдѳго і вїдвѣжного жѳмнѣри і привначїѹ му за тотѳ дѳки житїй йигѳ двїста дукатыѹ рѳчни.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Рововського.

ХІІ. Знахарі і чарівники.

317. Як дістати чорта пасічника.

Як перший рій вийди в вулиця, а сьїди на галузу, то ту галузу ўзьити до дому і зварити, ўзьити с тим горшкѡм, чи там ў чїм онѡ сьи варїт і вийти, де йи три дорѡви, пирид дванацятьоў ў ночї і скинути с сѡби шпатель, вачити мїти від ныг аж до пѡйаса, а далы ни сьмїйн мїти, то і за той час покажи сьи так йакѡсь, йак сотѡнник, бо то такої він сам. І будѡ сьи питати: Шчо потребуїи? — Тогдї шчо потребуїиш, то можши собї жидати, то він тобї ўсьо зрѡбит, навїть ни потрїбуїиш бѡти ў пасьїцы, хїба колийсь подивїти сьи, а він сам ўсьо рѡбит. — 'Али за тѡїи вѡсиш йиву сьи пїтписати.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

318. Як можна побачити свого судженого?

То рас йїдна дьїучина хтїла коньчи знати, йакий буди йї суджений тей пішла до чарїўниці на раду; а та йї кажи: Йак прийде на Андреїа ў ночї, постаў на столї двї йїднакових лѡустрї, а на протиў кожного йїдну свїчку запалити треба і треба так сидїти самїй тихо аш до пїўночи і дивити сьї то ў йїдно, то ў други лѡустро. І ў пїўночи прийде нарїчений. І він муси с чимсь прийти ў руцї. Йак з квіткоїу, то буди добрий, а йак з батогом, то буди бити жїнку. А то шо буди мати ў руцї, то возьши сибї.

Ну, тей прийшло на Андрея, та дьїучина так зробила і сидит, чикає. Сидит, сидит, аш приходи шїїніч, але нїхто ни приходит. Аш чуйи, двері рип! Вона огльндайи цї, а ў хату увїшоў такїий ладний хлопчик, шо аш ну! Він прийшоў хутко до неї і поцьулуваў, а вона диви цї, а ў него ў руцї йидвабний батїжок. А вона хап і вихопила той батїжок, а він зараз ўтык. І від тоди ше минуло шось во штири роки, та дьїучина забула, шо видїла тоди того судженого і йї трапїў сї шось с третого сила парубок і вона вийшла за него. Али то ни буў добрий чоловік, бо часом биў йї і то добри. Йїдного рауу привиртайи той чоловік шсь в йї скрини тей здїбаў там той йидвабний батїжок тей сїи питаїи жїнки: А ти в вітки майиш той батїжок? — Та сїи диви, тей пригадала сїбї, жи то той, шо відїбрала рас на Андрея ў свого суджиного тей диви цї на свого чоловіка і пізнала, шо то буў той самий, шо приходїў тоди ў ноци. Тей вона розказала йїму, йїак він приходїў до неї. Али він ни памьятаў, шо приходїў до неї, али казаў, шо то йїго батїжок, шо він маў йїго ше в маленьку, али потїм він десь подїў сїи.

Зап. в червни, 1902, на Криволянцї, Камінецького пов. від Євки Юнак, А. Веретельник.

319. Лїк на любов.

До віроломних хлопцїв берут ся дївчата таким способом: Купує ся у Жїда за 1 крейцар цукру і то самий кїнчик з голови. Той цукор завиває дївчина в платок або в хустину, шо її носив милий і носит его 9 днїв під пахов, аж поживтїє. Девятого дня пускає на цукор каплю власної крови з мїзельного пальця, а відтак зловивши лилика умертвит его власнов руков. Винишає з него ребра, товче на муку, котров поси-пує цукор. Відтак усе тото змеле тай всипує до якого напою, найбільше до горівки, котру дївчина дасть випити віроломному. Як хлопець приїде на той час, на котрий дївчина сама загадала, то смї си нічо не стане, а если нї, то буде нидїти, а з него живї ящїрки будут виходити.

Если любчик не приїде (бо умер), тогда дївчина сама завиває тото данє і замїнює ся в завулю або в ласицю, в береау або в тополю.

Зап. 1903, від Михайла Гаудяка, в Дрогобичи, Вол. Левинський.

320. Як привабити хлопця.

Дївчина йїак вобачит хлопцїи, а хочи, жиби той хлопци ходив до неї і возьме того сьлїду, шо той хлопци іде, альбо пороху, альбо

болота — ф шчо він фступит, возьми, набери в руки, а йак йи бігун, альбо в воротях, альбо йак сьи там трафит і вбзьми, там насипли піт той бігун і кажи: Жибс так бігав до мени, йак той бігун бігайи! — Тогда той хлопц, жиби мав йаку роботу... і мусит до дывки бігати — ходити.

Зап. 1902, від Ганни Феліцької, в Будванові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

321. Як причарувати дівчину?

Йак хочиш, абі тьи дьіучина лубіла, купи собі хустіну таку до носа і ни уживай йи, тільки дай на присьтыї там, де ксьонц кладé кйльх в винóm піт простірало, шчóби нхтó ни видьї і так почикай сьим ұтрянїў, чи по польски сьим шшїў свьитих. Тогда озьми туту хустку так, шчóби нхтó ни видьї і сховай йїї ў йакїсь такїй папїр абó платїну чїсту, шчóби она сьи ни брукáла і нїкóму ни покáзуї і ў рўки ни давай. Тогда кутру хочиш дьіучину, мóжиш йи очирувати такїм спóсoбoм, шчо йак вона йде пóпри тéби, а ти собі тоту хустку зрихтуй, шчóбис йїї ўдариў хусткоў по лицї. Розумїи сьи по цылым тварї так, шчо за тим закрьтóm хустки, жиби она тибé ни видьїла на той час. То вона тогда тибé сьи ни вїтчїпїт нїколи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

322. Як причарувати дівку лиликом.

Йак хочиш, шчóби тьи дьїучина лубіла, то мўсиш лилика злупати і купити новий горнec чóрний і тóго лилика запхати ў горнec, накрїти крушкoм і стїркоў обїзвати дóбри так, шчóби шпáрки нїгдé ни бўло. Тодї ровзїбрати сьи, абїс буў цáлком гóлий, шчóби на тóби ни бўло нїгдé ани нїтки, нáвїть жиби сoбї пáлиц скальчїў, а завинїў платкóм, то нивóльно, то мўсиш ровинїти, так ровумїи сьи, йак тьи мáма на свїг ұплóдила. Тогда озьмеш той горнec в лиликóм і понисеш там, де йи кўпа ковалїў чи то мурахїў. Запóрпайиш, шчóби тóго горшкá ни бўло вїтко і собі пїдеш до дóму, а дрўгойї нóчи зноў так зробиш і ў саму тоту пору пїрид дванацїтоў мўсиш йти. Йак будеш йшоў, тó тьи ни бўди пускати, будé кричати до тéби рїзньими гoлoсáми такїми проразлївими, шчо сьи будеш дўжи бойати, áли собі жиби с тóго нїц

ни робив, вонó тобi нýц влóго ни учiнит. Їак озвiмеш той горнiц i жибиc дýжи утýкаў i ни обгльидаў сьи, хóцьби тибé i за плéчi лапáло. До горшкá ни сьмiйиш дивiти сьи, аж ў дóма, йак сьи ўбирéш. Їак ўже сьи ўбирéш, тогдi сьи подiвиш, а там бýдут грабилькi i вилкá с тóго лиликá. Озвiмеш i слiноў обмiйиш сьойоў i собi сховайиш. Їак схóчиш дьiўку счирувáти, шчóби тьи лубiла, то вовзвiмеш i грабилькáми до сéби пригрéбайиш, áли ни по вишлi, áли йiйi по кiльi дeсь так по лицi абó по руцi так, шчóби вонá ни видыла. 'Али мýсиш по гóльи кiльi дрáпати, то вонá тибé сьи нýколи ни вiтчiпит, хiбáбиc ни хтý сам йiйi, то так мóжиш зробiти: Тiмi вилкáми штýркнути йiйi вiт сéби, тогдi вонá сьи тибé вiтчiпит.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

323. *Невдатні чари.*

Ту ў йиднiм силi вiд нас нидалéко ходiў пáрубок до дьiўки. Так вонi сьи лубiли йакiйиcь чиc, потóму вiн йак покiнуў, тáй сьи ожинiў з йiншоў, а вонá сьи вiддáла тáкжи за йiншого. 'Али жи вонá за тóйи, шчо вiн сьи з неў ни ожинiў, то булá зла на нéго i хтýла з нiмi так зробiти, шчóби вонi йиднó з дрýгим ни сидыли, ни мéшкали. 'Али тaкóго спóсoбу ни мoглá дьiбрáти. Аж йиднóго разу вiгнала вонá пáсти худóбу с свóго силá, а з нáшого силá вiгнаў пáрубок пáсти худóбу; а то пóли рáвом сьи граиичит. I вонi рáвом пáсли, так йак би то на свóйи. I вонá зачiла казáти до нéго, жи йá вас бýду просiти дýжи, абi ви минi йиднý рiч зробiли, áли так, абi нiхтó ни знаў. — А вiн кáжи: Скажи шчо, йá ти зробiў. — Вонá тогдi зачiла йимú казáти, йак до нéйi той пáрубок ходiў i з неў сьи лубiў, а потóму з йiншоў сьи ожинiў, а вонá типér йимú хóчи так зробiти, абi вонi сьи так йiли i абi сьи розьишли, абi рáвом ни сидыли. Бо йá бим, кáжи, мóгла i ў свóйи силi то потрафiти, áли йá сьи бóйу, бi сьи хто ни довидаў; а ви йак так минi зробiти, то ў нашiм силi знáти нiхтó ни бýди. — Вiн сьи питáйи: Шчoш то тaкóго? — А вонá кáжи: Дивiт сьи, йак два пси на йиднi кiстцi будýт сьи дéрти, той бýди тьигнўў собi, а той собi i будýт так гарчiти, а ви тогдi ўпáтьти мiжи тотi пси, ту кiстку вiдбирiт i сховайти, абi нiхтó ни видыў i дастé минi, а йá важ за тóйи заплачý. — А вiн кáжи до нéйi: Дóбри, йá тотó зробiў. I зачiў йi сьи питáти, йак вонá с тим будé рoбiти. — А вонá кáжи, жи до тóйi кiстки шче й тра примаўйити, áли

їа́ ўже вам скажу, йак ви мині дыста́ннн. — 'Али він ни хтб́ў то́йи робіти тай ўже більши ни гнаў там па́сти, аб́и сьи з неў ни здиба́ў. От вітки то але бирé сьи поміжи до́бри льўди, йак ни віт такіх злих і заўзб́итих бабіў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамн.

324. Кепський знахар.

Буў йа ў Віхторові, там стрільіли Мааўри ў хл́опн. Так там булі протукўла, стьнѓали з них, і присьіх застўпник нисправидливо. До двох недьліл повісиў сьи на цв́нтари на грўшцы. І ў ночі шандаріў напастуваў, на плéчі лыз, по дахах б́гаў, х́ати рошшнваў. Прийшб́ў йа до одно́го хл́опа, навив́али го опирéм. Піена була порá і кажу: Ни зна́йу, йак прийти доро́гоў, шчо йи повішилник. — А він кажи: Най би ми булі заплат́или три дисьітки, він би буў ни ходіў. — А йа кажу: Аб́о ви шчо зна́йти? — Йа так зна́йу: Була одна́ граніцьи м́жи двома ѓздами і йа тутў граніцьу корчуваў, а там булі старі вёрби, даўні. Згодіў йим сьи з німи — мойі ўсьо дёриво, тоті вёрби. Йа кажу одно́му: Най б́уди твойа́ граніцьи, а дрўгой кажи: Ньи, мойа́. Йа казаў: Вітпусті. — А він ни хотыў. І то́му пошкóдило, шчо казаў, шчо йнó граніцьи. А шчез би, злий дух ўсёрдиў сьи, тай ўсьи ми тоті вёрби ў ф́осу вікидаў, ў вóду. А йа, кажи, йак йим погрозыў на нéго, на то́го злóго д́уха і дрўгойі ночи вікидаў ми на м́сци, там де йа буў сам вікидаў. — А йа кау: Ну, шчош то м́жи б́ути, шчо ви такў погробу дайіти, йак б́ожа с́ила більша, йак зле. — А він кажи: То так йи. С тих стра́чй*) — то вони́, кажи, стра́шиют; йак котрэ шче ма́йи нóги хрисьтьіньскі, то тоті лишé п́джийут і тоті страчі то нишкідліві шче, шчо ма́йут нóги хрисьтьіньскі. То вони́ до сьім лыт йак хóдзыт, лыта́йут, і жидáйут христá; то шче ма́йи надьйу, жи будé ма́ти лáску б́ожу, а віт сьім лыт зноў до сьім лыт хóдит, прóсит, то йак охрист́ит йакій будь нат́к і ќини, то оно́ шче ма́йи надьйу на лáску б́ожу; али котрэ, кажи, ма́йи ўже ќуричі нóги с тих страчй, то ўже значит піў дй́авола, шчезло би. 'Али й́иднак шче вони́ надьйу ма́йут на стра́шнім с́уды, шчо шче м́ожут прийт́и до нéба. Йа, кажи, зака́жу воропцы, шчо ни будўт пшиніцу й́исти ѓзды. — А йа кажу: Скаж́ит мині, йак то йи ў тих страшќах. — А він кажи: Ни м́ожу да́лы сказа́ти — і ўзьйў тай по йавіцьи пошуроваў сьи. — А йа сказаў:

*) Діти, трачені дівками.

Ўсимогушчий Бог ўсьо тото пирікованій і хрест сьвятий ўсьо тото побиваній і віра нас на сьвітї триманій, по́длуг Христа сьватого, по́длуг сьватого ангэлія, книг віри, праўдівой праўди, пісьля християньскої нау́ки, і ныхто нам ныхо́ влого ни здыла́нн. — Він опустіў гóлову і стаў на тым і йа пішоў від него. Шчем му сказаў: Сла́ва найвишшому́ Бо́гу Ісусу Христу́! — і півно́їм годими відыйшоў від него.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олекси Сеньчука.

325. Ящїрки в яблоках.

Буў ўдовіцы син фанний, парубок, ўже в войска прийшоў і буў майїтний; али йидна дьїка ни с тутейшого силá служила ту ў йидного богáтого гаэдї. Дужи бўла фанна і робїтна. 'Али йидного ранку ішла вона ў сїлó, а той парубок сидьїў на дворї на стільци і стругаў обруч забивати на коноўку. А вона кажи: Добрий день, Питруньу! А ти зрана до роботи ўзьїў сьи! — А він кажи до нїї: Та́ бо йа виджу, жи й ти в раны по силы ходиш. — Она́ тогдї приступанн сьи блїсчи і вийманн в подолка двойн йаблок дужи фанних, бо ў того йїї гаэдї бўли ўсыльакі йапка. На́ ти, кажи, тих двойн йаблок, а двїй, йакі фаннї, а йїдж но, йакі вони добрі. — А він кажи: Йа знайу, жи вони добрі, али йа шче пацьпир ни мовїу, сховайу, зьвїм потóму. — І буў ўпиреваний ў такїм ширóкїм рименї і поклаў тоты йапка за той римїнь. А она́ хвїльку постóйала тай пішла ў своїу. Він опстругаў той обруч, прийшоў до хати, виймиў тоты йапка і поклаў на полицу за мискї так, абї ныхто ни видьїў тай пішоў до роботи до йиншої і за йапка забўў. А він нучуваў ўсе на дворї. 'Али йидного разу приходїт до хати рано, а йїгó ма́на кажи: Шчось чи мїши, чи шось так шолóпали ў полицї за миска́ми, жи йа чось аш спати ни могла́. — А він тогдї пригадаў си за ты двї йапка, тай так собї думайн: То ўже неўни мїши зьвїли! — Тай старá шчось там робїла кóло пїйца, а він досїх тїйї йапка, тай ўложїў за римїнь тай вийшоў до стодóли, сьїў собї на порїх, роствиранн нóжик крайати йапко йїсти. 'Али йидно було твирдé, а дрўги було мнїгоньке, такé йак кашучóк. А він думайн: Зьвїм йа ўперїд тотó мнїгоньки, бо воно́ сьи так фанно залéжило. — Він трóшка йїгó наткрайаў, дївит сьи, а там кўпка йашчїрóк, такї ўже в лапка́ми, а йапко ў сиредины порóжне, лишé стоїт шкїрка в вёрха так, йак в йайцїй шкаралўпа. Той тогдї сьи змїшиў в розуму і збо́йаў сьи і здивуваў сьи, шчó то за такé йапко. І борéнько йїгó затулиў

так, йак вонó б́уло і вийшиў с кишóны хуст́ину і тотó йáрко заўйизаў. І тогд́и д́умаи соб́и: Ото дóбри, жи йа тотó йáрко тогд́и ни зй́ў. То пéуни й́ ў м́иньн́и би такé б́уло. Шчо ж́ йа типéр с тим йáрко зрóбйу? Показаў би мáм́и, коб́и мáма шче й́ коцьубоў ни дáли по голови за таќи йáрка. 'Али ў же ўсьо й́дно, пид́у, покажу мáм́и. — Принóшу до хáти, показу́у мáм́и, а мáма аж р́уки заломáли тай кáжут: Бй́ сьи Бóга, ў же би ти сьи й́акáсь б́ула прислуж́ила. На шчо тоб́и й́áблок, йак ти мáйиш свої́? Дáй сьудá, шчось йа в нй́ми зрóбйу. — А в́ин кáжи: Ей́ ньи, йак йа ўзьв́у ў н́ей́и, так й́и в́идáм. — Тай заўйизаў зноў, а то зáраз б́ула ниды́льи. А в́ин ў ниды́льу й́де мй́жи парупќи, кáжи: Будéм, хлóпцы, гульáти нй́ны. — Д́ейáкй кáжут: Дóбри; áли кол́и ни ўсьи грóшн́и мáйут, аб́и дáти на музй́ку. — А в́ин кáжи: Йа плач́у сам нй́ны музй́ку, а будéм гульáти аж до в́ечери. — І десь ў самé пол́удни при-провáдили музй́ки, запровáдили до й́дного госнóдари і гульáют. 'Али прихóдит і тотá дьй́рка там на музй́ки. 'Али йак то ў ниды́льу, й́и чис, понасхóджувало сьи л́удйй́ пóуно, і гáзди й́ гáздн́ны і мáлы дь́ти — типлó, фáйно — і дй́йит сьи. А йак то даўнó, казáли л́уди, шчо дльá дьй́рки найбóльши й́стид, котр́и дьй́цы на музй́ках марш буд́ут грáти. Й́акйй́ той марш, то йа ни знáйу. Прихóдит в́ин до музй́ки і кáжи му-зй́кови, аб́и заграў марш. А музй́ка ни хóчи, кáжи: На шчо такé ро-бити, йак так л́удн́и фáйно забаўйй́ют сьи? — А в́ин кáжи до н́его: Ни питáйти нй́чó, лиш грáйти, бо йа вам плач́у, а йак хóчити знáти нá шчо, то йá вам скáжу і покажу. — Тогд́и приступáйи сьи до музй́ки і розй́изауйи тотó йáрко і й́им́у показу́йи. А музй́ка кáжи: О й́акáсь то, кáжи, м́удра дьй́рка. Вáрто й́и марш фáйний в́играти. — А тотá дьй́рка сто́йит мй́жи дьй́рками і нй́чó ни знáйи. То ў же б́уло с тй́ждэнь аб́о й́ бй́льши, йак тотó йáрко сто́яло; вонá соб́и й́ ни д́умала, аби в́ин й́игó тримáў, тй́лькó шчо в́ин й́игó зьзьй́ў. Зачинáйи музй́ка грáти, áли ни марш, тй́лькó такóйй́ ўпéрид коломй́йи, а в́ин тут́у дьй́рку клй́чи ў тá-ниц. І ўбй́йшоў в неў раз докóла і зачинáйи й́йй́ б́ити. А ту л́удйй́ пóуно, стáли боров́ити, бо мáло хто знáу, о шчó сьи рй́ч росхóдит. 'Али й́идн́ы крй́чили: Бй́ дóбри! — А др́угй боронй́ли, казáли: Чи тй́ зва-рй́уваў, жи так й́исти сьи фáйно бáвили, а типéр такóйй́ ти бй́дй́ наро-бй́ў? — А дьй́рка питáйи сьи: А тож за шчо? Таж йа в́ам нй́чó ни в́инна, таж йа вам нй́чó ни зрóбйла злóго. — То, кáжи, ни за але, лиш за тих дв́и йáрка, котр́их й́ис ми дáла рáно тогд́и й́ тогд́и зй́исти, а йа й́их ни й́йу. Типéр аб́ис мáла пáмй́итку дóбру, й́акй́ йáрка давáти. — Мóцно й́и в́ибй́ў, нй́хтó й́и ни мй́г обборонй́ти і тогд́и казáў й́и при-трй́мати др́угим парупќам, аб́и тот́ы л́удн́и, котр́и там бул́и, ўсьи в́иды́ли, ва й́акй́ в́ин йáрка й́йй́ бй́ў, аб́и такй́х й́áблок нй́кóму ни давáла. А тотá дьй́рка й́ак пй́шла в музй́кй́, й́ак пй́шла с тóго силá, то ў же й́и нй́хтó

ни відб'їу і ни відит до нїнїшного днїи. А йак би буў тотї йїпка звьзїу, тóби буў ўмер.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамї.

326. *Яшчїрки в животї.*

Була йїдна стара кобїта і мала пасїрба і мала брата дочку і копечни хтїла, жиби він жинїу сї в брата дочкоўу. А він ни хтїу. Нарештьї вона пїшла, йашчїрку влала і ввєла, висушила йї, ростерла і намочила на девьїть днїу. І дала девьїтого днїа напити сї того пасєрбови, то вїт того він сїи ожени. Тей с того повїростали йїму йашчїрки ў сїридинї. Потому тї йашчїрки зачїли йго дерти і так, жи він мусїу с того ўмїрати. То йї так намовїда чарїўницї, али вона не звала, йакї йашчїрки, ци вїленї, ци чорнї?

Зап. в липни, 1902, на Стрїганцї, Камїнецького пов. від Варки Коваль, А. Веретельник.

327. *Жаба в животї.*

То йїдна баба пїла воду з байури і випїла в водоўу малу жїбку і та виросла йї ў сїридинї. І йак виросла, тей бїда: Баба нїц — но пїти і пїти, води жаба потрїбуїи і йак зачне жаба ў сїрединї райкати, то чути було на цїлу хату. Шо робити! Возили ту бабу по ўсїх дохторах де-но йакї були, али жадїи ни мїг нїц порадити. І повєзали ту бабу до салагуба до Холойїва. А той салагуб помоїу сїи і казаў бабї найїсти сїи сїледцїу. Вона звїла шось пїать солонїх сїледцїу і дужи хтїла пїти, а жаба так кричит, шо страх! Тоди салагуб налиў пєбрїк води, казаў бабї лїчи на звїли і губоўу до тейї води. А жаба дужи хтїла води, бо сїледцїи смалили і почула воду і вїльївєла в сїридини до губи, а в губи вискочила до води. І баба була вдорова.

Зап. в липни, 1902, в Камїнцї Стр., від Б. Адамовича, А. Веретельник.

328. *Гадюка в животї.*

То завлїбуїли сїи ў йїдноўу хлòпцїи двї дьїўчинї: бїдна і бугáта. А ли він тейї бугáтоїи ни льубїу так дужнї, йак ту бїдну. А бугáта

кóнчи хтýла, шóп він йї' льубиў і шóп вужиниў сý з не́йу. Тей шó рубiти, хóчи ўна́ ту бiдну струйiти. Рас пiшли вони́ собi на гурóт за чiмiсь, тей та́ бугата здiбала манeсиньку гадьўчку і ўзьeла йї тей ўса-дiла ў шчипiричко цибу́льї і кáжи: Анú, ци ти́ путрафиш лiкнуги те шчипiричко? — Оў-ва! о-тó вилiка штúка! — I ўна ўзьeла і лiкнула те шчипiри, тей нýц. Тей шось так за мiсьиць, ци за два, чýйи та бiдна дьўчина, шу шось смóрчи йї ў живугы. Тей шу рас гiрши і гiрши і вона́ нýц ўже йiсти ни мóжи, аны нýц і слабá; тей стáла хóднуги і рубiти сý нýнáшчо. Тей мáма йї ду лыкарiў, гет ўсьуди в не́йу, а йї нýц ни помагáйи — шу рас, ту гiрши. Ну, дóнбу, мýсiш знать ўмирати... — кáжи мáма. Бу то, знáйти, та гадьўка рузростáла сý ў нý'. Али трафиў сý ше йден лыкар, ту буў такiй сибi прóстий хлоп. Кáжи він: Шó минi дасьтe, ту вилiчу ше ту дьўчину? — А той хлопци кáжи: Дам тибi, чулувiчи, шо сам схóчиш! — Тей той хлоп ўзьаў ту дьўчину і пiшóў в не́йу ду лыса. I вудiў, вудiў йї так дóўгу пу лысы, аш сýи вона́ дўжи змўчила і тудi він пулужиў йї на йагiдник і вона́ заснўла, а він ўзьeў і сховáў сýи за сóснугу і диви цý. Аш тут вилазiт в не́йи гадьўка, тiльку гóлову вiставила тей сýи схувáла і зноў, шу пукáжи гóлову, ту сýи схувáйи назат. А вона́ так сýи розглядáла, ци нима́ кугó. Тей ни бóло нýкóгу і гадьўка вилызла цýла с не́йи і пулызла сибi пу йагiднику. А той хўтку скóчиў ду не́йи і збудiў дьўчину і хўтку ўтыкли. А гадьўку хтось настрахáў і вона́ ўтыклá на тe мiсци, з вiтки вилызла і шукáйи, шукáйи, али нима́ і вона́ десь ўтыклá. А то вона́ ў лысы пучўла йагiдник і лыс і вилызла. I та дьўчи́на видужала і той хлопци ожиниў сýи такi в не́йу. А бугáчка в жальў сýи пувiсила.

Зап. в лютiм, 1903, в Камiнцi Стр. вiд Петра Лехнюка, А. Ветельник.

329. На мiсце баранiв — град.

Бýло ў недiльу. Выйшли льóде с цeрквы і пiшли до кóршмы. Там быў вiт i рiаднi. Надыйшóў йакысь панóк і запытáў сýа, котрe вiт. I мóвит вiтови: Ци позволите менi гнáти чeрес сeлó бараны? — А вiт йимú поввóлиў. 'Али дрýгий сýа йакысь гáзда найшóў, шчо не позвальáў. А вiт йимú кáжи: Йа йи стáршый, менe слўхати! — Госпóдарь кáжи: Колi ты стáршый, то йа не борóнбу. — I тот панóк пiшóў с кóршмы, а тот госпóдарь вйiшоў за ним і так му мóвиў: Памнeтáй, жебыс гнаў дорóгоў, жебы ми й йидeн баран не скóчиў за фóсу. Кóло

віговій хаті найиш руг! — І тот пішоў. Йак градї ўсінали сáмоу дорóгоу, а в віговій хаті стріху сдёрло і гóла вистáла. Тогдї йак віт ўвїдыў, шчо то такóго йи і тóго приньаў до грóмады.

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Олександра Паращака.

330. Як чоловік відвернув від себе град.

Ўродила баба два хлопці: Йидного перекстїла, дрúгого закопала. І тот домашній вїріс, поїхаў ў лыс по дрýва. Набраў си дрыў таких дрібных і сьа бойаў лысничого, бы го не заграбїў. І дивит сьа, а ту йде лысничый. А то быў йигó брат, тот, шчо мáти го закопала. І прийшоў д нѐму, тот сьа дýже настрашиў, а той мóвит: Не бї сьа, тотó скїдай в вóза, а ходї, йа тобї дам сухїх дроў! — І повїў го дáлы від вóза. Привїў го над высóку скалú такú і йи́му мóвит: Дивї сьа ў нонú скалу, шчо нонды сьа рóбит! — А він мóвит: Нонды йакїсь ци чорты, ци шчо, тоўчút лыд. — То, мóвит, сут чорты, ўни на твоїи селó тотó рихтúйт. Днесь ў полúдне весь хлѐб збїи, áли тьвїй не рúшит, бо йа йи тьвїй брат, йа мѐджи тými чортáми йи найстаршый, вони менѐ ўсы слúхайут. Мóвит: Ходї д вóзови! — Привїў го д вóзови, мóвит: Йди ў пóтык, нарубáй си таких прúткикú, шчо за рік вѐросли. — Тот пішоў і нарубáў си, кїлько но мїг нѐсти і сьа спитáў, шчо с тым рóбити. А тот йи́му так мóвиў: Йак приїдеш домїў, быс вóлы не ўпрїгаў, хыбá бїжї чим скóрше на пóле, де йи тво́йа нїва і собї спилї наокóла тými прúтками. — Тот приїхаў домїў, не выпрїгаў вóлы і пішоў. Утець йи́му кáжи: Де йдеш? — А той мóвит: Йá сьа вáраз вѐрну. — І він так зрóбїў на пóли, йак йи́му брат казáў. Прийшло ў полúдне, зачалó сьа хмáрити, стáли гукы і грóмы, зачáў грат падати такїй грúбий, йак гóрцы і збиў на болóто весь хлѐб, а йигó звїстаў сьа. Льúде сьа ўсы ливувáли, чомú йигó хлѐб звїстаў і так собї ўрáдили, шчо він такѐ зрóбїў. І йигó ўсудїли на кáру. А він мóвит: Колї вы менѐ сúдите, то ходыт зо мноў ў лыс, йа вам покáжу тóго, шчо тотó зрóбїў. — Ўнї йомú ни вїрили і ни хотѐли йти, а дáлы й пішли. Вѐйшли ў лыс, а пáна тóго немá. І ўни на ньóго нарїкали, шчо йїх так здуриў. Пішли дáлы, а пан той йи. І тот мóвит: Дивїт сьа, вóньи тот пан. — І тот пан прийшоў д ньóму і сьа йигó запытáў: Котрї па тѐбе найгїрше нарїкали? — А той вїтповїў: Віт

і два рядні. — Зараз тот віта вглядіу і двох рядних і тогды му другі льуди ўвірили, шчо то не він.

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Олександра Парацака.

331. Фірман — знахар.

Ў йиднобо пана буў баль вилікий. Зйіхало сьи багáто паньіу і багáто фірманьіу було ў тым дворі. Зйішли сьи до своіі призначеної станції, йак звікли, понापівáли сьи і оден пирид дрúгим зачíу сьи фаліти. Той кáи: Ў мого пана льпши кóны, дрúгий кáжи ў мого пана льпши кóны. Розговóр пиришоў такй чирис тотй ўсьи фірмáни, али два сьи спирéчило. Йиден кáжи: Йа бóрши пойдуду, дрúгий: Йа. — Чомóу? — Мойі льпши кóны, йа бóрши пойдуду. — А той кáжи: Йа зрóbйу, шчо ни пойдидиш. — А той, шчо мáйи кóны найльпши, кáжи: Ти минéи ни зрóbиш так, шчобí йа ни пойíхаў. — А дрúгий вiтповiдайи: Будéш видьйти; йа старший фірман йак ти. — Сказáў пан тóму, шчо маў льпши кóны — зайíздйти по нéго пéрид палáци, вййшоў, сьйу на брйчку, фірман кíньми рушйи, а кóны ни мóжут сьи в мiсьцьи поступйти. А той фірман кáжи сам до сéби: Чикáй! — а пан тотó слухайи — будéш сьи кáйати, шчо ти казáў, жи йа ни пойдуду. — Маў сокíру ў пóвозы, вйймиў ту сокíру і повiттинáў від вижлы слыдй пóпри нóги кóньом своййим, а той пан дiвйит сьи на туту рóбóту. Йак тотй кóны рúшили, йак зачíили литййти, а с тóго фірмана, шчо му так зрóbйу, йак сьи пúстила рóтом кроў і нóсом, дóти плилá кроў с тóго фірмана, аш допóки ни зайíхаў до свого дóму. Йак дóма стаў пiрит покóйями, пан зльiз тáй аш тогдй стáла с тaмтóго фірмана кроў йти. Потьйм той фірман зблыд, шчо кроў в нéго злётыла і буў слабйй чiрис кiлька лыт і казáў, шчо нимá ныкóли злиж войувáти, тра чiрив дурнй мiсли аш типér ўмвратй, ни зачiпáти ныкóго, бо ни знáти когó, по прiказу бóжому тра жйти, на зльi мiсли ныкóли ни трéба сьи спускáти. Вiсповiдáў сьи й ўмер.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

332. Стрiлець-знахар.

Буи два стрiльцi. Пiшли собi в полонинi на кози. Один стрiлив до цапа, а цап ўпаў. Прийшоў вiн до цапа, цап лежит, а коло него

вже криви закіпіло, спило за бохопець хліба. Набиў вин пушку, берет цапа за ногу, а цап на ўтеки. Тот тогда пишоў, де два потоки сходят си, на росоши. Там росла вільха. Він маў страх, що то шос ему так пороблено. Узьбиў вин, вивертїў дирку в вільсі і пішоў шукати гнилої колоди. З гнилої колоди витыг сук (що ўже обіпрїў) і ту дирку виверчену ў вільсі заткаў тай сказаў: Аби цему так очи застало, йик я ту дирку суком заткаў. — Пішоў вин собі д хаки, тай вичуў, що то йиго товариш осьліп. Розвзнаў вин, йик то си стало, тай ўповіў му. Тогда цес перепросеў го, а вин пишоў, выбраў сук з дирки, а той провидїў.

Йи погані стрільці, що ни дбают за душу.

Зап. 1902, від Дмитра Шекирика, 65-літнього діда, в Головах, Косівського пов. Л. Гарматїй.

333. Ланка на зьвірі.

Один чоловік йшоў ў Баню з бриндаеў, та циганка запросила го хліба и дала му за корж хліба вішку (віха — пензлик), а йик нею помастит сїтку (зелїану ланку на зьвірину), то що схочи, те там си зловит, впадет. Вийшоў вин видтиў д' хатї, тай поклаў сїтку, помастиў тоў вішкоў, тай ўсе си зловило шос, ніколи пусто ни клаў. — Падала зьвір, яку си загадаў. — Але раз поклаў вин ўперїд хати, на задвирю, внати, що тото си дїе, що так зьвір паде? — Дивит си крїз викно, а то приходит лисица (загадаў на лисицу); що покладе одну лабку, тай видберет; нащет си класти другу лабку, видберет тай слози втерает, плачет, бо видит, що смерть видюща, а то і женет таки мусом в сїтку. Тай напоследї лисица мусїла покласти в сїтку лабку і зловила си. Він те видїў крїз викно, вийшоў, випустиў лисицю, тай видтак другим разом виднїе вішку циганцї тай каже: На собі! — А циганка питае: Може то пусте, я тобі дам ліпшу! — Не хочу ні сеї, не давай ні ліпшої! — Пишоў собі і не браў, бо не хотїў, щоби на него плакала зьвір. — Це вішка не певна, вона ему служила тут, а душа стрільця вислугувала си там чьортови.

Зап. в серпни, 1902 р., в Головах, Косівського пов. від Мих. Заленського, Л. Гарматїй.

334. Майстер майстрови шкодить.

Буў йиден майстир. Али той майстир згодїў сьн файний домок класти за тїсьчу рїнских, припильнуваў і зробїў, лишє би ўже латати.

Приходить другий майстр, тай до него: Слава Йсусу Христу. — На віки віком. — Котрий то майстр домок сей клау? — Йа. — Отос ми майстр. Йа лишвий майстр, йак ти. — Тай побуў в ним, ни потрахтуваў того майстра подорожного, аны ни даў му на дорбгу. Тай той пішоў від него бив нычого. 'Али так відійшоў від него, можи була з шільи, надійшла хмарка нивилічка, вітер зачіў віяти, а с тої хмарки голубиц бухнуў на той будінок, роскідаў му чисто до фундаменту вихром. Той стаў, шчо робіти? Чикай, колиш ти такій мудрий, буду й йа ни дурний. — Прихристиў сьи, зговоріў пацьир, зробіў хрест сокіроў на дэрові, прилітайи нават той голубиц. Шчос зробіў? Чуму мине ни пўстеш, шчо йа ўже ни йду віт тебе? — 'Али бо литіт таки той майстр сам, шчо му причинів сьи злим способом. Гей, кажи, пусті, бо мине пиче ў сиридіньи. — А той йак ватьіў ў хрест, тай такі лишіў сокіру на місци. — Мине пиче, ни можу вітримати, шчо ти зробіў мині? — Зложі дэриво на місци, то підеш собі. — Йак му зложіў, той сокіру вішніў, а той ўзьиў тай пішоў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

335. Як млинські колеса обертали ся проти води.

Йиден йшоў вандробний чильдник і повернуў до млина. А той мельник йго ни потрахтуваў, ни даў му нычю на дорбгу. Той мельник дивит сьи, а колеса протыў воді йдут; і повόли йдут, лише талапайи так, гі коли за напасць. Той бігайи, застаўйиши, де, протыў воді йдут. Увдріў мельник, шчо ни жерт, сьі на коньи, припросіў того чильдника, даў му трахтаминт на три дόбі і даў му пийтку на дорбгу і пішоў собі той чильдник.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

336. Стинений млин.

Шукав мельник за службов і прийшов до йидного млина і просив, жиби му шчо мельник дав. А мельник кажи: Е, шче чо ни було? Йа ни маю шчо роздавати. — Тогди тому мельникови сьи жаль зробив, шо він такому бідному нычо ни дав; взяв тай пішов, тай двері за собов запер і забив долото ф поровы в горі, та відійшов так кілька кро-

ків, той зараз млин став. Прибігають люди до мельника до хати: Йдѣт, бо чогось став камінь! — Поправив мельник всьо, али ни хочи йти... ані руш. Тоди він нагадав си, жи в него був мельник — певно йиму збитки зробив. Здибав того мельника, зачив йнго дужи просити, тоди йиму дубильт дав; а той прийшов, то долотце виинив і той млин зара зачив молоти.

Зап. 1902, від Яндруха Стеція, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

337. Зачарований млинський камінь.

То ў йидніім силы буў мѣльник, али буў йакійсь скупій. А другий мѣльник, такій сьвітотій, йшоў і повіриў до него. І мислиў собі, шчо він йнго чимось потрактуйи, дасеть му шчо на дорόгу, али той йиму ни даў ничо, шче йакось там зѣ злоў волю йнго вітпрауйиў віт сѣби. А той кажи до него: Піду йа шче до твόго млина подивити сѣи. — Прийшоў до млина, порозглядѣ сѣи ўсьуда і пішоў на підок — а маў палицьу зі собойоў — і прийшоў коло коша, ўзяў туйу палицьу і штуркнуў нѣю ў камінь, ў туйу дырў, де сѣи мѣли збѣжи, ў лўчку, йак вони називають. Тогдї злѣс с пїтка і кажи до тόго мѣльника: Будь вдорбў, ни задобўго ни сѣи будим видѣити! — Тай пішоў собі. Відьйшоў трόхи від млина далы, аш ту камінь с пїтка котит сѣи по схόдах і прѣсто ў двѣри і на туйу дорόгу, кудѣ він пішоў, і той камінь за ним. 'Али той мѣльник зачїў йнго стрїмувати, та ўсьо за дармо, бо він тоїї сили ни маў. Камінь котит сѣи, а мѣльник йде за каміньом. Аж доганьий тόго с пїў мїлы далѣко, тόго мѣльника, шчо вишоў від него. І зачинайи йнго просїти, шчобї він так зробїў, абї той камінь ўже ни йшоў далы. І кажи йиму, жи: Шчо схόчш, тó ти дам, тїлькo абї го завириў до млина. — А той тогдї той камінь зноў ў туйу дырў палицеў штуркнуў, а камінь стаў на дорόзѣ й мѣле. Він тогдї кажи до него: Жибїс знаў на другий раз, йак гѣсьтѣа прийлати! — Тогдї той го завириў до сѣби і камінь вирнў сѣи на мїсце і даў йиму йїсти (кваснѣго молока с кулѣшоў — зам. Фїлька) і пѣру трѣйцарїў на дорόгу і по доброму го вітправиў.

Зап. в липни, 1902, в Пужняках, Бучацького пов. від мами Василюни.

338. Мельники знажарї.

Подорόжнї мѣльники, то найбільшї чирівникї. Раз зайшов такїй мѣльник до млина та прѣсит сї робѣти у ньόго. Але той не дав му

жадної роботи, ще добре поганьбив. Пішов подорóжний з млина, а за ним вихопив сі камінь млинський, та летіт, летіт. Так летів той камінь с півтора милі. Але мельник той в млині знав таїже щось. Вихопив сі с фіров таї жепе по камінь. Як подорóжний его увідів, станув, а камінь загряв в землю таї меле, меле, аж сі в землю завав.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Івана Бориславського, В. Левинський.

339. Мельник чарівник.

Йидного разу погнйвав сь пан з мельником і вітправив. Мельник пішов собі в дорогу. Тогди собі помислив, жи: Йа панови збитка зробу! — І щось таке сказаў, йидно слово і вирвало камінь зо млина і литит за тим мельником. Так кілька миль мельник пішов і воно прилетьїло за тим мельником. Забив в камінь палицю і так лишив і пішов собі. То пан всьуди питава, ци хто ни адбав. Ни могли сьм довідати де. От то такі мельники чарівники.

Зап. 1002, від Яндруха Стеція, в Будзанові, Тереховельського пов. О. Дервянка.

340. Суперечка двох мельників.

То раз ішли з войска фірир і їсмайний. А той фірир був мельником. Ідут вони, йдут — але вже не стало їм гроший, не мали за що купити собі їсти. Йдут вони коло млина, таї той фірир каже: Вступім до сего мельника! Приходят вони таї кажут, шо ми вертаємо з войска, не маємо ніц і просили, щоби їх периночував. — Але той мельник каже: Я таких галганів шмат видів — і нагнав їх. — Тії пішли. Як шмат дороги відойшли, каже той фірир: Чикай, я сму таке зроблю, шо він не будє молоти. — І в той час каміня в млині позлітало з веретен і так крутило сі, але не мололо... Мельник як се уздрів, каже: Ви мудрі, а я ци мудріщий; таї післав оден камінь, щоби їх забив. — Той оглядає сі — а камінь котит сі за ними — так жене... А тот фірир кажи до свого товариша: А маєш ти білу хустку? — Маю. — То дай мені, а сам утїкай гет на бік, аби тебе кавалки не забияли — бо мене не сьмїют. — Він взяв, ростелив, о так! о! хустку на серед дороги таї тримає за оба кінці. Надбіг камінь так сильно! Але як ударив о хустку, то розсипав сі на кавалкі. Вони пішли далі. Той мельник віркує собі, шо вже час, аби камінь вернув; чьикає, чьикає — нема.

Він сідає на коня та біжить, дивит сї, на дорозі тільки кавалочки... А вони собі пішли до села, зайшли до коршми тай сіли їсти. Той приходить, просит їх до себе тай питає, як він то зробив, що камінь ровтріскав сї. — А той питає, як він зробив, що камінь біг, щоби їх забити? Тай оден другому не хотів вповісти. Вони там пересидїли зо два тижні, може більше, я не знаю — тай пішли.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов. від І. Демського, В. Равлюк.

341. Як мельник прогнав воду зі ставу.

Або раз ішли два вандровні: мельник і швец. Але їм так випало, що жаден не мав ані грейцара. Йдуть вони, йдуть — приходять над став, а там млин. Вони йдуть до мельника, тай просят, щоби їх переночував. Але він їх не хотів прийняти. Тогди вони пішли над став, а мельник каже до шевця: Дай мені свого сціворика! — Він тогди взяв, тим сцівориком ровкроїв собі мізерний палец, а кров капила в став, тогди вода зачала сї так бурити, та все ставати до гори як каменця, тай так повалила гет, а став зробив сї сухий. — Ну, і млин став... Мельник встає — дивит сї, на колесах ані краплї води, а став сухий. Він тогди сїв на фіру, наздїгнав тих вандровних, тай зачав їх просити, щоби сї до него вернули. Вернули сї, а той щось там зробив, тай вода помалу зачала збирати сї і до вечера знов був повний став.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов. від І. Демського, В. Равлюк.

342. Мельник, що орудував шурами.

Мельники то знають і шурами комендерувати. То мій батько розказували, що такі на свої очі бачили... То був в Лопатині мельник — дятко мого батька. Але він раз приходить до млина, дивит сї, а то таких шурів, що страх, аж сї їдять. Він каже: Мудрий ти, тай я не дурний. — А то з сусідного млина ему наслав. Він тогди взяв чверть пшениці, вийшов перед млин, закликав шурів, а вони пішли — і став, тай наоколо себе ровсипав ту пшеницю. Ну! а то чверть було що розсипати! А сам став у середині. Щурі зачбили їсти тото — а їх було кількасот — то такий писк, що страх, — за минутку вже ніц не було. Він

тогда — мав таку паличку — махнув в ту сторону, де вони мають іти — а шурі так оден через другого, як зачъли ницати тай пішли.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов. від І. Демського, В. Равлюк.

343. Вода в хаті.

Мій дятько був у войску, а з ним був оден Гуцул — я не знаю де тоті Гуцули. Але той Гуцул з моім дятьком разом спали на квартири. Раз у неділю каже той Гуцул до дятька: Маєш ти гроші? — Ні — не маю ані грейцара. — Тай я не маю — (бо що то у войску, дістане тих пять грейцарів та кінець, звітки вони могли мати гроші). Але той Гуцул каже: Ходім, каже, наємо сі і наймо сі, ще нас будут просити, аби ми собі пішли. — Пішли вони до шиньку, казали собі дати горівки і закускі, випили по кілька, аж нараз в хаті зробила сі вода, тай все вище, вище! — Жиди отак! підоймали сі і жидівка, всі — а вода вже по пахи. А вони тогда — ніби що мали робити в воді, тай пішли, а враз вода десь сі поділа.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов., від І. Демського В. Равлюк.

344. Чарівник і вода.

А буў такий чаріўник, шо йак хлопцы хтылі подивити сьі, йака дьівка йаку майи, то заплатили йему жогорич, і йак ішла дьіўка ў поли, то він на сухім поли пустиў тумана і дьіўкам здавало сьі, шо то вода і вони загольували сьі аж по-за пояс і так йшли, а парубкы дивили сьі, кілька хтылі, а там води ни було, тільки сухе поле.

Зап. в жовтня, 1902, від Б. Адамовича, в Камінці Стр., А. Веретельник.

345. Гуцул насилас дощ.

Або раз мала бути парада. Дятько мій каже: Ти підеш? — до того Гуцула. — А той: Ні! ніхто не піде! Ну! казали вирокувати. Лишень стали до глїду і старші також; — як зачав дощ царити, то так прав, шо ніхто не міг стояти. Старші кажут: Утікайти всі до ка-

сарень. — Відойшли старші кілька кроків, а там сухо, вертают сі на то місце, де стояли, тай там сухо. — А се що? — Дивували сі, дивували сі, тай не знали, що то таке було, але вже казали йти до касарні, то вже пропало! Тай не було парадн. А то Гуцул зробив таке!

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов., від І. Демського, В. Равлюк.

346. За дармо гроші.

Пішов мій дядько раз з тим Гуцулом до шиньку, також не мали грошей. Також наїли сі, напили сі — треба платити, а то нема й грейцара. Тодги Гуцул щось прошептав, а то до хати почали вужі і ящірки влазити сі — такого того шнат! так перевертає сі! А Жида в ігавт тай до того Гуцула: Панї вонок, ци би ви то не витналі? — Добре, але дай петку. — Натє вам петку, лиш викидайти те... Він взяв петку, щось прошептав, тай то пішло собі гет!...

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов., від І. Демського, В. Равлюк.

347. Як Гуцул тримає у місї стражників.

Йидєн Гуцул носіу тьутьун мішкєм з Вєньгріу, а свєїм льудим продаваў. Робіу тим гіндиль і файно жиў собі. А другий Гуцул, сусьїда, маў на нєго за влє і замельдуваў фінанцам, шчо він носит тьутьун з Вєньгріу і розпродуйи нашим льудим, Гуцулам. Ходьїт панєви во мноу — кажи — йа вам покажу, кудá він маїи ўхїд чїриз пільяну і там йїгє йїмєти. — Пішли фінанци з ним, він завїу на ту стєшку, кудá прихєдїт с тьутьунєм той другий, там булá такá колєда, шчо дєбри булє на ньу сьїсти тим фінанцам і сидьї фінанци, чикаїут на тєго Гуцула, йак він будє нєсти, абї йїгє йїмєти, від рáньи до спєлудньи. А той так сьи тьїшиу Гуцул, шчо йїх там постáвиу, і думáїи собі: Будєш нáти зарєбок, шчє й хáту стрáтиш. — Йакурáт з Вєньгріу той Гуцул нисє мішєк тьутьуну. Зобáчиу фінанциу тай кажи: Йа вїджу, панєви, шчо ви на мєни чикаїїти; нису тьутьунєц, панєви! — А фінанци кажут: Ну, а тїпєр йак будє? — Га, панєви, йакєс будї ўжє тїпєр з нáми. — Одєн фінанц схєпїу сьи с тєїї колєди і хотьїу го ўдáрити: Ни пєскуй! кажи. — А той Гуцул кажи: О, пáни, ни бїї. — І ни допустїла сьи рукá до тєго Гуцула. Ўжє ни мєжи фінанц

Їдари́ти. — Ка́жи: Сьда́йти, панови, на колѳду типѳр, най зложу про-
токул. — Сьли фївѳнци на колѳду, а той мїшѳк тьутьуну на плѳчи
тай поньїс. Тотї фївѳнци с колѳди рушїти сь, ўставѳти, ни мош. Одѳн
до дрўгого ка́жи: Се шчо такѳ? — А той Гўцул ка́жи: Сидьїт, пѳни,
сидьїт, йѳ собї пїду с тьутьуном, де йѳ ма́йу мїсци в ним. — Тотї
ўставѳти — ни мош. Сидьї вонї аж до вѳчїра, тѳ бо й пылѳ ньїч, тѳ
бо дрўгий день сидьї. Той дрўгий день йде зноў по тьутьун пѳпри них,
таштѳй ўже роспрѳдаў. Фївѳнци пїзнали го і прѳсья: Бїй сьи Бѳга,
чоловїчи, пустї нас, ньїчѳ ни будѳм казѳти тобї. — А той Гўцул ка́жи:
Сидьї, сидьї, тобї дѳбри там бўди. — Нисѳ вїн зноў в Вѳньгрїў тьу-
тьуну мїшѳк; роспрѳдаў той тьутьун, а онї сидьї бїднї, ни мош ўстѳти.
Кажут: Тра загїбати, ўже вїтко, шчо ни жерт. — Йде зноў пѳпри них.
Кажут: Пустї, чоловїчи. — Вїн ка́н: Ньї. — Тѳ бо йде трѳтий раз
по тьутьун на Вѳньгри, йде зноў пѳпри них тай ка́н: Панѳви, ўже
трѳтий мїшѳк тьутьуну нисѳ. — Зачїли вонї йнїгѳ прѳсїнї: Бїй сьи
Бѳгѳ, ўважїй на дўшу, ўважїй на нас. Заричѳм сьи, шчо ни скѳжам
слѳва ньїкѳму, шчо ти нѳсїш тьутьун. Присьїга́йїм пїрит тобѳў, шчо
ньїкѳло ни будѳм ти ньїчѳго казѳти, лиш ти нас пустї. — А вїн ка́жи:
Йдьїт, панї, йдьїт, ўже чис, ўжѳсти мѳжи схотїли трѳхи йїсти. 'Али
павнїйтѳйти собї! А бїльши вам ньїчѳго ни ка́жу далї, шчо ви во мноў
говорїли тўтїчка. — Йак прїйшлї тотї льївїзори до тѳго силѳ тай шче
набїли тѳго Гўцула, шчо спраўїйїў на тѳго, шчо носїў тьутьун.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сав-
кового Сеньчука.

348. Давнї і теперїшнї чарївнїки.

Давнїйше чирївнїки бїльше знѳти, як тепѳр — казав менї це тѳто
небїшчик. Бувало, кѳсят косарї траву, а такї Бѳйкї в гїр, то богѳто
знают. Тай ка́же одѳн до дрўгого: Диви сї, лїхо чоловїка несѳ! Вїн
взев нѳжїка, зачѳв ним оберѳати в горї пѳнад головѳв, зачѳв шѳсь шпї-
тати, аж вшав хлоп на вѳмлю. — Косар сї вже пїтѳв: Ци не до жїнки?
— А ви звїдки? — пїтѳв хлоп. Так мї щѳсь печѳ, шчо не мѳжу дї-
хати. Тай пїшов в своѳ сѳло.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Ів. Бориславського, В. Левинський.

349. Чарївнїк-вїшалнїк.

То буў ў Деревльїнах такий хлоп, шчо називаў сьї Солѳдкий і буў
чирїўнїк. Раз мали йнїгѳ за шѳсь повїсїти ў Золѳчѳвї; повїсїли, дивльнї

ці, а то висн сніпок, а Соходкого нима! За нии, а він ў дома. Злапали Йнго і вирізали йнну шось с під литки і він ўже більши ни міг чарувати.

Зап. в жовтні, 1902, в Камінці Струм. від Б. Адамовича, А. Веретельник.

350. Як хлоп розбогатів через фармазонів.

Тотó йи нїби праўла. Жийї ў Ваньовічох*) зємняк. І він маў такі конї, жи взовїў панї, де потрібувати, він за то́го жиў. І так йидєн пан прийшоў д ньому ў ночї, бо ўже знаў, жи він буде йїгати, де трєба. Твї мовит му: Мòже бы ты зо мноў поїхаў до Йильова на тоту́ і на тоту́ годїну? — Він рãдит сьа ж жїнкоў: Тьашко зайїхати. — А вонã мовит: Дай добре коньом зєрна, тай поїдєш. — І він даў коньом зєрна дòбре, тай на тоту́ годїну прийїхаў аж до Йильова, на котру́ пан хотїў. І вынесло йнїу шось, йакїсь панї тãкже, скрїньу грòшей, ци чо́гó і положили на вїз. 'Али він ни знаїи, шчо тотó йи. Знаїи, жи пан пішоў до то́го дóму — но, він ни знаў, шчо пан за йидєн. Ідє затóго пан д ньому на вїз, такїй бїлий, шчо полотнó. І сїў на фіру, тай ўїо! — Ну, ни йнãче, хьбã він сьа записаў до фармазонїў, тай ги шчось скãйаў сьа, мòже спомїануў за Бóга, тай ўмер на вóзї. І тот йїдє, йїдє, прийїхаў дєсь там до йакóїсь госпòды, де панї зайїзьдєт ўсе, ў Самборї, а там му сестра́ служїла. Тóт сьа на вїз подивїў, пан не жийи, ўмер. І він повїў сестрї, йакã робòга, а вонã мовит: Тїхо, йїть пїт трупãрнью, тãй го звєрєь, тãй го нãйдут, поховãйут тай йуж. — Він так зробїў, а сам зайїхаў доміў, до вóзїўнї і тотã скрїньа стойãла цїлїй рік, на вóзї, не рўшаў йї. За рік розбїў тоту́ скрїньу, а вонó грòші ўсьо. А то ни йнãче, хьбã тот пан до фармазонїў сьа записаў, али йнїу Бòх судїў тоты грòші і днєськова шчє нãйи. Він тїлькó маў, жи полумецьком сорокїўцї зїчїў.

Зап. в мартї, 1899 р., у Мшанци, Старосамбїрського пов. від Грїця Олїшакã Терлецького.

351. Як слуп давав молока.

То йа булã ў цлòтки у Ковальїўцї і там приходїў сусїднїй хлòниц до нас ўсе. Він маў сїм-чїсьм рòкїў. Бувãло, ни сїи питãйи,

*) Самбїрського пов.

шчо йнго тато робит? — А він кажи: Татуньо тибєр пришлі, принєсли молоко с стайні. — А ми кажи: Чому мамуньни ни дойа корбву, али татуньо? — А він кажи: Бо татуньо більши молока принисут. Татуньо йак сьидут коло слупа, то унисут зó два скіпці, а мамуньни ни можут тотó дойати, тьілько складайут сир таї масло.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мам.

352. З чого жив знахор?

Йшоу йдин чоловік чирис лыс і йго ўкусила гадина так, шо аш йму нога спухла йак колода і ни міг далы йти, теї лых на рові і лжау. Лижит так, лижит, аш натходи йден чоловік, шо ўмуў лыччти і вітмоўльати від гадни. Теї питає цы йго: Шчо тибі хибуйи, шо тут лжиши і шо так нога спухла? — Гадьука так ўкусила мене, кажи той йиму, і знать йа згну с того. Али йагби хто ше вратувау мене, то дауби йиму сотку! — Ну, добри, йа тибє вратуйу. — І він, той лыкар, свиснуў сым раз і зачау шось шпитати, аш тут зарас злызло сы с цылого лыса поўно гадьук, а йдна прильзла на самім остатку, а то була та, шо ўкусила того чоловіка. Теї тоди той лыкар виломив з брєзи прутика, теї стау шось до нейї говорити, до теї гадьуки і закляу йї, шоб ныкого ныгди ни ўкусила, навить, шоб йї бмў. І махнуў прутом на ўсы стороны сьвита і пошентау шось і всы гадини зноу порозлавили сы по ўсых сторонах лыса. Потім відмовиў шчось до ноги і нога стухла і чоловік ўстау, дау тому знахорови сто ринських і пішоу. А той знахор мешкау ў тим лысы і наслау гадьук на льудий, а потім йшоу йїх лыччти і так сибі заробляу і жиу файно без гривоти.

Зап. в грудни, 1902 р., в Сільци Беньк., Камінецького пов. від Тинка Притул, А. Веретельник.

353. Рymar, шо орудував гадєм.

Буу ў йидным силы рymar блісько Гусьятина, шчо краденим спобом дыставау сы до Рóсийи чырис гравіцьу. І ўдавала сы му штука нирас суда і звітти обирнути, шчо го страж гравічна ни вильла. А йидного разу повиртау в Рóсийи і ни міг сы покрадемо на сей бик дыстати, бо страж гравічна пильно слўжбу свуйу викощувала. І зобачили козаки в дэлику, шчо рymar хочи сы чырис гравіцьу краденим спобом дыстати і постановили собі йнго дыстати. І влапали го.

І хтіли йнго ўзяти до арешту, а рїмар зачїў сьм просїти і кажи: Цанї! Даруйти минї той раз; йа ни йн жадин шпїнї, ални йн зарїбний чоловік. Пусьтїт мине той раз, а йа вам покажу пташка. — Відозвали сьм козакї: Покажїж нам того пташка! — А він здохнїў шапку з голови і вагли йн сказаў подивїти сьм на него. Козакї глянули швїтко до шїпки, абї зобачити пташка, а гадина ш шїпки засвїстала і вікрутила сьм йнднїму й другому до очїй, а козакї сьм пострашїли і кажут: Ідї, чорт тибє бирї с твоїм пташкїм. — Рїмар дїстаў сьм на сей бїк і прихїдїт до дому, а жїнка йнго плачи, шчо сусьїднї хлопцї йїї сьм ни боїали, йапка і грушкї ў садї обїрвали, а йак вона йїх хтіла с саду вигнати, то шче кїдали ў нью йапками і грушкїми, шчо мўсыла утїчи сама від них іс евого саду. — А рїмар кажи: Ни бї сьм, нєз, тотї грушкї будўт добри заплаченї. — Ўспокойла сьм жїнка і говорили собї о йнїших рїчах, йак звїкли чоловік іж жїнкоў радїт сьм. А на другїй день у тих сусьїдїў, шчо йїх хлопцї грушкї і йапка рїмарови обїрвали, поїавїло сьм на рано по мвого гадїў ў хатах. Ўсьўда булї: і на лаўцї і на зїмлї і на столїх, шчо йак сьм попробуджували рано, то сьм ўсї попірїстрашували і ни булї кудї с хати вїйти. Аж йндєн гадї і другїй, сусьїднї тотї, змужєнї булї вїкна повїдлаўльувати — бо кїло дверїй найбїльшї булї — і такїм спїособом на двїр повїходїли. Радїт сьм обї сусьїднї нат евоїм нїшчїсьтьєм, шчо йїх спїткїло ў йїх хатах, шчо с тим робїти. І по чїстї заглядаїут ў вїкна, а гадї йак поўно лїжїло, так і лїжит ўсьўди. Йндєн з них чуў за рїмара, шчо він звїнї до гадї і пригадаў собї і кажи до того другого гадї: Йа чуў, жи рїмар звїнї шчєсь від гадї. Ходїм до него, будєм го просїти, мїжи би нам ў тїм шчо порадїў. — Прихїдїт до рїмари до хати: Слава Йєсу Хрїстї! — скавали. — Рїмар вїтповїў: На вїкнї вїкїў — і привїтаў йїх і просїў, абї см сїдали. 'Али вони кажут до рїмара: Ни мїжнї, сусьїдо, сїдати, бо на нас сїї нїчи нїшчїсьтьє спїало. — Рїмар пїтїїн: Йакє нїшчїсьтьє? — Говорїт, сусьїдо, на рано ў мєнї і ў сусьїда поїавїло сьм поўно гадїў ў хатах і ни звїнїм, звїтки тотї сьм ўзїло і шчо с тим робїти, бо ми аж вїкна повїдїрали, шчїсмо на двїр с хатїў повїходїли вїкнїми, бо кїло двїрїй найбїльшї булї, шчо трїдно булї сьм до двїрїй дїстїти, бо то вїлїке і багїто і страшнє гадї. А йа чуў від льудїй, шчо ви звїнїти шчєсь до того трїха і сказаў йнї сусьїдї і прїйшлисмо обї до вас, абїсти булї такї лїбрї нам хатї поончїшчувати вїт того. — Рїмар вїтповїў: Праўда, йакє то гадїй страшнє, жи аж йнїсти поўтїкїали вїкнїми від него; то вїтко, шчо вїшї хлопцї такїжн так, йак тотї гадїй страшнї, шчо ми обїрвали грушкї і йапка ў мїїм садї і шче мўсыла жїнка від них утїкїти так, йак ви від гадї. — Ўстїдно

сьи тим обом гáздам зробило і повиходило на двір. Скликали свої хлòпцы і зачили їх сьи випитувати, чи вони тотò зробили, шчо ринар сказаў. І мусьят тнєр сказа́ти праўду, бо йак ни скажут, то гадьї ни ўступит сьи с хатї — вони ўже видьїли, жи ни жерт. Хлòпцы признали, жи праўда; тогдї пішли обá гáзди зноў до ринара і зачили йнго просїти, аби йн сказаў, шчо си за шкòду жидáйи, а вони йнмў постаўлят зараз, лишé най гадьї с хатыў сьи поўступáйи, бо і по грòші до хатыў ни мáли йак пїтї чирє гадьї. — А ринар йн сказаў: Дастé мннї сто сорокїўцыў за моўу шкòду, хоць вона тьїлько ни вáрта, áли то шкòда і штроф мусит буть разом поплачэна, бо інакши гадьї сьи с хатї вам ни ўступит. — Гáзди тогдї прòсьят, аби уперед гадьї сьи ўступило, бо ни мáют йак грòший ўзьїти, а ринар кажи: Ідыт, ўже гадьї нима ў вáших хатах, áли йак грòші ни прийсэте зараз, або рїч моўу шче колї нарушити, ви або вáші дытї, то ў кáждым разьї будэти мати поўно гадьї, бо йа вам нашльў. — І зараз гáзди пішли до сьобїй хатыў, гадьї ни застáли, ўзьїли по 50 сорокїўцыў і зложили ринарови за шкòду і за штроф, йак ринар собї зажидáў. Вит тогò часу áнї тогть гáзди, áнї йїх дытї ньїгдї ринара ни нарушили і поважáли йнго за дòброго чоловїка, бо ў житьў йнго на нєго сьи ньїхтò ни поскаржиў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Рововського.

354. Гадюки на сплавї.

Йшли ми сплавом з Галичи: йа і Гриць Цапòк. Пригáли ми той сплаў на Букїїну — під ладунòк на дрива. Ладувáли вони ў пїятницю і субòту, ни скінчїли ўсї сплавї, а ў нидьїльу забрáли сьи і пішли ўсї до дòму, тьїлько нас сьи лишїло три на шість сплавїў. Наклáли ми собї огòнь, посидáли ми і пичém барабòльу. Слўхайн Гриць, шчòс свїшчи. Бўдит він Івáна: Івáни, Івáни, ти чўйпш, йак шчòс свїшчи? — Ой ньї, йа ни чўю. — Ходїж во судá. — Помалéнько закрáлисмо сьи до корчї і дївнї сьи, а гадьї ў корчї свїшчи; ни багáто йїх бўло, до пїидисьїть. 'Али йак йа тотò побáчвў і дáлы ў горў ўтыкайў. Гриць Цапòк ни багáто мїслиў, злацаў тутў найстáршу гáдїну ў рўку і тримáйи таї кричїт: Івáни, Івáни, а ходї во судá! — Ой, йа там ни пїлў, бо там гадьї йн. — Ни бї сьи, ўже лишé однá. — Схòджу йа на долїну, а він ўзьвў липовий патїк, з липи ўловаў, корў опстругáў, ўзьвў, пустїў йїї на зéмльу і на шїїу волòчками прїстолòчнїў. А той липовий патичòк, шчо він опстругáў, тримáйи ў руках, таї кажи: Ходї, Івáни,

судá, йа йїї сáраа зуби повїбраїу, вона ни ўкусит. — Потыгнуў він йїї тм лїповнм паткѡм по зубáх, а зўби ў патк повалазїли, тай сьм лншїли, бо шнєкїї буў. Ўзьїу він тогдї тутї гáднн до рук і пустїу собї за пáзуху до гѡлого тїла. Йа йак сьм тѡго нальїк, так від нѡго ўтыкаїу і мїсьлїу собї: Кѡбї йа дыстаў сьм до Корѡпцьн, то йа с тобѡу ни хѡчу мáти нїчѡго, бо йа сьм тибѡ бѡїу. Ни хѡчу с тобѡу нї обїдати, нї вичѡрїти. — Тїлькѡ йа так погадаў, шчо ни хѡчу нї обїдати, нї вичѡрїти, так Цапѡк ўже зпайа. — Ої дурнїї ти, Івáнн, на кáждїм пѡступї ти йїї мáїнш, йак йа схѡчу. Де сьм пѡстїпнш, там вона будѡ. — Ньїц йа собї с тѡго ни рѡбїу, áли сьїдаїу на чѡвѡн і тьїкаїу до дѡму. Йа бїжїу дѡрѡгоў ўже, а гáдї на пирїд мѡни. Йа пирискѡчу однїу, а там дрїга. Пирискѡчу дрїгу, а там трѡта. Злїбаїу тотї своїї кушпанїстї, шчо пїшли до дѡму. — Ої вирнї сьм, Івáнн, будѡм пускáти сплавї. — Йа вѡрну сьм, áли с Цапѡкн ни бїду, бо йа сьм йнѡ бѡїу. — Вирвїу йá сьм до сплавїу назад с своїїмн кушпанїстїнн, замїнїў йа сьм за сплаў, пїшѡу до нѡго дрїгїї пирїднїк, а йа пїшѡу в йнáчнн. Йїднн мн сплавáнн аж до Ньїжнїва, áли ў мѡїїм сплавї гáдї, йак дроў лїжїт, шчо йа ни мѡжу нїгдѡ стáти на йалїцу. Прѡшу йа йнѡ: Грїцьу, Грїцьу, шчо ти во мноў рѡбнш? Шчо йа тобї вїннн? — Хѡдї на свїї сплаў назад, ни бїднш йї вїдїти. Пїшѡу йа до нѡго на сплаў назад, ўзьїу пїў лытрн горїўкн, обїдвá мн сьм пирпрѡсїли і вїт тогдї йа йїї ни вїдїў на своїї очї й до нїньвá. А то ўже дѡўгїї час.

Зап. в липни, 1902, в Корѡпцн, Бучацькѡго пов. від Івáнн Кїндрата.

355. Пáн над гáдїкáмн.

Буў Федь Новїцкїї у нас і знаў до гáдї і лїубїў крáстн. Він нїгдѡ ни йшоў, лїшѡ пообзирáў ў кѡго йн збїжн, ўзьїу гилѡгку, двї і пїшѡу до дѡму і сндїў, дѡкн ни зьзьїў. Прїйшоў раз до Дутчнкá Мнкїтн і тої злápáў йнѡ ў комѡрї. Злápáли йнѡ і шчѡс там трѡшкн ўкарáли такї ў комѡрї, а він на нѡго — ни мїг му нїчѡ зрѡбїти, наслáў пѡїну комѡру гáдї, шчо нївá де глї ўпáстн, так лїжїт по ўсьї комѡрї і по мїхáх. Вїйшла старá мáмá за мукѡу дѡсьвїтá рáно, дївнт сьм, шчо ў комѡрї нївá де глї ўпáстн, так сьм нальїкла, шчо лѡдвн до хáтн ўдїзлá. Пѡбїг Мнкїтá до Фѡдї, прѡсїт йнѡ: Йдн, ў мѡни мáїнш шчо тãжнїн фáсунок чнрїв двá мїсьнцї по пїў кѡрцьн, лїш забнрї сн тотѡ с комѡрн. — Гѡворнт Федь до Мнкїтн: Тнпѡр ти мѡнї знáїнш.

йак у коморі страх майши? — Йа ни жиртују, Фёдѣ, майши від мѣни по ціу кірцѣи збіжи шчо тїжнѣи чирис два мѣсьицьи, йди лиш, возми собі. — Закликаў Федь Віцька Гриниковаго, шчо би буў ва свѣтка, шчо забирайи гадѣи і майи за то брати збіжи. Віцько йи присвѣтчиў обѣи на обѣ рѣки, ўтвориў Микита своју комору: Забирайи сѣи, пани, віци, бо йа ўже йду до вас! кажи Федь. — Забрали сѣи вони с комори, йак би йих мѣтлоў заміў. Кажи Федь до Микити: Видиш, йак тоїи обѣцѣанки ни буди, йак ти ни даш тотѣ минѣи, шчо обѣцѣйиш, то шче йих ў своїи коморѣ дубильтово майши. — І так Микита сѣи тоґо застрашиў, шчо відаў ўсе Фѣдѣи, йак обѣцѣиў.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

356. Лікар від гадючої їди.

Ў нас буў такїи оди Штифан. 'Али ўкусила гадина Тимка Сальника. Прибігла Тимкова жінка до Івана Кіндрата, а ў него були конѣи: Запригай, брати, конѣи, йди, бо шчо чоловіка гадина ўкусила у Вадовѣи у Міхала. — Заприг Іван конѣи, йди до тоїи Вадовѣи по него, бо йишу спѣхла ногѣ так, йак кітвицьи. Ўфатиў йа йиґѣ на фѣру, привѣзйи йиґѣ до Штифанѣ Стрільцьи, пириночуваў він там, даў він йишу йакїиґос биригиў (намулу) напѣти сѣи і він на другий день сплас. Прихѣдит він до дому, скаржит сѣи, шчо йиґѣ нѣдит тотѣ йидь. Пислаў він жінку до тоґо Штифанѣ, даў Штифан йакѣиґис водѣи, він сѣи напѣў і стало йишу здоровѣиши по тѣи. Йак він пішѣў шче трѣтий раз до Штефанѣ, Штефан сидѣў на лѣви: Слава Йсу Христу! — Слава на віки. А йак сѣи майши, Тимку? Лѣкше тоби на ногѣ? — Вітпѣвѣйи Тимко: Лѣкши, дѣкувати Бѣгу. — Дѣвит сѣи Тимко, на вікнѣи скльѣнка стоїт з горѣкуѣи. Полапаў Штифан скльѣнку до рук: Видиш, Тимку, вона тибѣи ўкусила, а вона тут йи ў скльѣнцѣи. — Стоїт вона ў скльѣнцѣи, а він пѣи тутѣ горѣку. На й тоби, Тимку. — Ни хѣчу. Вона минѣи ўкусила, то йа спух, а йак би випѣў, то биш сѣи й потрѣскаў. Будьтѣи здорѣви, Штифани, бо йа ўже йду до дому. — Йак ни хоч пѣти, то йди здорѣў. — Заплатиў Тимко Штифанѣи за тоїи цѣлиїи труд йидну корѣну і вітпѣвѣи сѣи від него і пішѣў до дому тай здорѣў й до нѣнѣка.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

357. *Насилач гадюк.*

Буў йидён чоловік, Базилько, ту ў Коробци. 'Али йак буў він шче хлопаком, то буў ў гбрах на слўжбі ў йидно́го госпóдари. Той йигó госпóдар найи́й до худóби, абí худóбу пас. Даў йи́му йíсти і кáжи до него: Гонí пáсти і шчобíс ни льих спáти, абí худоба ни зроби́ла де шкóди і шчобí тобí шчо злóго ни стáто сви де. — 'Али йак то хлóпци шáйи, вiгнáу худóбу пáсти, понойiу він дóбри і буў би сви борóу, али ни бóло с ким. І ўзьвiу, положiу сви спáти. Бо йак би голóдний, тó би буў ни спау. 'Али тóму гáздi бóло дóбри вiдно на тóйи пасóвиско, шчо хлóпци спит; áли то бóло ни кiлька раз, йак він льи́гáу спáти, йак займé худóбу. І йигó госпóдар за кúждий раз напоми́нау, шчобí ни льи́гáу спáти. І він гáздi слўхау, йак гáздá говорiу, áли йак вiгнáу на пасóвиско, то йиднáко сви клау спáти. То бóло так во пiйтi ви́пóслухiу, жи він ни послўхау і той гáздá ўзьвiу, наслау на него гáдi, шчо наокóбла него до кiлька мéтрiу так страшéнно поналазьи́ло, шчо нáвiть би глу ни бóло де кiнути на зéмљу; а на грúди три такiх вилiкких йи́му вiльзiло, шчо мáли с по два мéтри заудоушкi, а мóже шче й доушi. 'Али той хлопчiско спит такi. Гáздá прихóдит ни с потирпiльнi аш там на пасóвиско тай лéкко до него кáжи: Хлóпци, а худóба де? — 'Али він ўже сви й сам пробóджувау, бо чуу, шчо шчос на нiм ли́жит студéни; тай сви ў тi хвiли зiрвау на нóги і дúжи сви ополóшiу буў і почáу кричiти. 'Али гáздá йи́му кáжи: Цить, ни кричi, ни бi сви, вони тобi нiчó ни скáжут, коли йа йи тут кóло тéби. А йаш тобi ни казáу, жибi ти ни льи́гáу спáти? Йáк би йа так буў ни надьiйшóу, то вовi бiли би тибé зайiли, а так ни бi сви, вони ти нiц ни скáжут. Тiльки памнiтáй, жиби́с бiльши ни льи́гáу спáти нiкóли. — І той хлóпци служiу кiлька лiт ў тóго гáздi і той йигó гáздá так сáми наўчiу, шчо він так знау насилáти дрúгим гáдi, йак гáздá на него. Повирнiу сви він вiгтам в гóрiу ўже пáручком до Коробци и ожинiу сви і шос там сви с сусьiдом посварiли, ци там за кúрку, ци за мéжу, то о тiм так дóбри ни знау. 'Али кáжи він до свóго сусьiди: Почикай, йа тибé наўчi! — 'Али той йи́му сусьiт кáжи: Огó, та шчо ни зроби́ш? Так йи́м ты сви напúдиу. Так достóт, йак кiт сáла. — Ну, почикай, йак сви ни напúдиу, будéм вiдiти. — 'Али вiбiгáйи жiнка тóго сусьiди: Ходiж но, чоловiчи, судá бóрши! — Та чó? Мóи ты ни фатáйи. Шчо такóго? — 'Али ходi, тáкi живéнько, бо такá гáдина вилiчэзна ў хáты, кобi шче дитiну ни зайiла. — Той гáздá покiнуу сви сварiти і бiжiт до хáти чим скóрши. Ростворiу хáту, а шчос кiльканацiть гáдi ўже кóло дитiни ў колiсьцi, повадрáли гóлови і свишчi так, йак на пишчiўки. А гáздá кáжи: А, Гóсподи милосéрний,

а се шчог тако́го? — 'Али дивит сь, а дитїна сь бавит і лапайи то гадьї руками. І гавда хтыў дитїну ўхватїти, коли гадьї до него. Обзирайи він сь — а дитїны нїц ни кажут — а гавду сьбї, а ту на поробї так йак би дроў метрових накідаў і ўже лызут до хати страх страшєнный: попїд лавї, ў пїч, ў горшкї. Йакос він помижи тотб гадьї вїскочїў на двїр і до свогю сусьїди: Вїй сь Бюга, чоловїчи, даруї ни сей раз, нїгди йа тїбє ни зачїпїу, поки буду жїти. — А той сусьїд, жи наслў на него: Та тїш казаў, жи сь ни бойїш минє! А праўда, йа ни йшоў до тєби нї до хати, нї биў йи ть і сїнїис ўтык. — 'Али він тюму сусьїды ни кажи: ти, йак ў сварцї бую нїжи нїи, хоть той буў молотнїй від него, алїж йнго льяминтуїи і просит: Ходыт, татуўцьу мойї, бо минї гадьї дитїцу звыст! — Ни бї сь, вїтповїдайи той, жи наслў, вони ни йн такі дурнї, йак ти, шчобї вони шчо казали дитїны. 'Али ти до хати ни зараз ўвїйдєш, шчобї ти знаў, когю зачїпати. — 'Али той, шчо ў него ў хаты гадьї, так просит йнго і присьїгу складайи пїрид ним, шчо ўже бїльшн выкбїи а нїгди зачїпати йнго ни буди, шче й свогї дьїти закаувати буду, шчобї тобї нїц ни казали. — Ну, то ходїж, дурьчу, до хати, повїдайи той, шчо наслў гадьї. Ужє ти сей рас подаруїу, тай йїх вїддалу вїт тєби. — Йдут вони до хати, али той гавда бойїт сь йти навїть до сьнїї. 'Али той другїй: Ходї зо мноўу, ни бї сь! І ўходит до хати тай до них: Анў, Гануськї, забирайи сь, вїткїсти сь ўзьїли! — І ў тї хвїли гадьї сь вїбрало чїсто с хати, шчо й слыїду навїть ни бую. Той зараз гавда пїслаў жїнку по лытру горїўки і припросїў тогю, понанпївали сь дбїри і той гавда кажи: Ужє ть бїльшн нїгди і нїгди зачїпати ни буду. 'Али той, жи гадьї наслў, ужє си дбїри пїтпїў, тай кажи: Вїдїш, дурьчу, абїс знаў, шчо свїньа значїт. — А вони йак сь сварїли, то той тюму казаў: ти свїньа.

По тьїм їнтарєсї ў тїждєнь, ци там пїру недїль, пїшоў він а одїнїм свогїм сусьїдом на губї. 'Али той сусьїд ни знаў за него, жи він знаў примову до гадьї, бо він тюму казаў, жибї нїц нїкюму ни казаў, шчо наслў му буў до хати. І той йнго сусьїд знаў, котрє гадьї ни йадовїти, жи ни кусайи і злїпайу гадїну і кажи до тогю, шчо знаў примову: А ходїж но, кажи, судї. Йа шчог йнїў! — А він кажи: Та шчо тако́го? — Ходї та будєш вїдїти. — І приходит той, шчо знаў примову, тай кажи: Анў, шчог йнїў? — А він ўзьїў, ростворїў пїауку, бо кїнуў буў ў пїауку: Та дивї сь шчо, гадїнуу йнїў. — 'Али той кажи йнїў: Тєньгус гадїнуу йнїў. Тїжи то йашчїрка. — 'Али тамтбї вїтьгїайи рукбў а за пїауку так йак би коўбасу дїйаку тай кажи: Та дивї сь, тїжи гадїна. — Еї, шчо така гадїна. Почкаї но, йак йа зараз йїх склїчу, ци озмєш йї ў рўки! — І свїснуу на пїлиць, а ту

страшенно так їх надлязло того гадьї, як би нивилічкоу рікоу дроу накідаў с кільканадцять латер. І кажи той, жи свшчї, до того дрўгого: Постилї но ти сирдак на зємљу! — Той постилїу, а той кажи: Гануська, ходї но ти судá. — А ту насампирєд така чрвона, шчо аш з неїї іскри йшли, як сьм пирисунула чїрас той сирдак, тай сьм лиш ровдїлїу на двбїи. Той йнго кумпаньїстий як скочнїу ў зад, як жрїкнуну, а той йнїу кажи: Ни бї сьм ныц, вони тобї нычó ни скажут. — І витьигнуну рўку тай кажи: Ходї, Ганусьу, судá. Тотá йнїу по руцї ў пáзуху, а с пáзухи чїрас рукаў ў дрўгу рўку. Побáвиў їи трóха і нустиў на зємљу і шчос там до них сказаў і забрало сьм гадьї від них. І кажи до свóго товáриши: А шчо, ўзьнїу бис ў рўку гáдину? — А той вїтпвїдáйи йнїу на тóйи: Та як би їа ўзьнїу ў рўку, як то сирдак ровдвоїнїу сьм на двбїи, як вона пирилыгала і так би вона минї і рўку могла ровдвоїгнї. — І навбирáли губ тай пїшли до дєму. 'Али тамтóй пїшóу так ў мїсто до цєрквєн і зачїу там дрўгим росповїдáти, шчо він маў з ними там ў льбсї. 'Али там йндєн кажи: Еї, дурнїї ти, шчо то ти вїршш, шчо він до тóго знáйи? — 'Али натхóдит і той, шчо знаў до гадьї на той час, як вони собї розмаўльїли. І тамтóй трєтїй ўповїдáйи до тóго, жи до гадьї знáйи: Шчо, ти знáйиш до гадьї? — А той вїтпвїдáйи: Абó тобї на шчо? Йак знáйу, то собї. — О ти страх знáйиш. — Скóро хоч, то будєш їй нáти, так як мрáки. Їа ти їйх напраўїу, áли потóму ни бóду вїганьїти, будєш сам. — Ни бї сьм, ны, кажи той, їа си сам їйх вїжину. По тєбї ни пїду. — Кажи той, шчо знаў принобу там до свбóїх сусьїдїу, жи стóйáли кóло нєго: Ну, будєти свїткaми на тóйи? І пїшóу від них. — Прихóдит той до дєму трєтїй, а ту гадьї по нодвáру, ў комбрі, ў стодблї, ў хáты, ў пичї, ба нáвїть і на пшчї, шчо нїгдє на йнго обїсьтїу ни бóло мїсьцьє такóго, абї ни бóло гадьўгнї. Тбї сьм зльєж і бїз дўху бїжїт до тóго, шчó му наслáу гадьї. І пирпирóшїи йнго і кажи: Їа тьїлько так на спас сказаў, шчо ви нычóго ни знáйити. — А той йнїу кажи: Ти ни знáйиш, шчо с спáсу і прáуда бувáйи? 'Али ти занáдто мўдрїй, їди собї сам вїганьїй. — Еї, ходьїт, бїйтї сьм Бóга, просьтїт минї сєй раз. Ужє їа бїльши ни бóду нї с кóго сьм кпцкувáти. — Ну, вїдїш дўрнїу, кажи той, пантрўї свóго нбса, ни чужóго прóса. — А той йнїу кажи: Ужє нїгдї прївїгдї до нїкóго сьм ни обїзвў, лиш ходьїт. — Е, ба, говорї мудрагєлєку, трєбаш тнпєр минї дбóри заплатїти за тóйи, шчо їа тобї їйх вїт тєбї вїжину. — Та колїж їа ни маїу грóшнїй кóло сбсї. — Шчо минє то опхóдит? Їди ўпирєд прїнесї, потóму їа вїжину їйх. — А бaгáтож вам прївєстї? — Дєсьїть рїнскїх як даш, то дбóри, а ны, то йнвáшшїи ни бóди. — Еї, кажи той, та за бaгáто мбжи будє. — Ныц ни за бaгáто; їа ў тєбї ни бврў за тóйи, шчо їа їйх

віганьаїу, а́ли за то́їм, шчо ти дуже мудрий. — Той х́оты ни х́оты біга́й. І ни добіга́у до до́му. У́ ко́гос там пові́чиу́ дисьі́тку і дайі́ то́му і ка́жи: Ходы́т йак найбо́рши, бо шче на́вты ныхто́ у́ до́ма а́ны обіда́у, а́ны худба́ ни йла́. — Йди собі́ здоро́у до до́му, йа ни ма́у чо тудá йти. — Та йак то ни ма́йти чо йти, та а́бсты повіганьа́ли. — Або́ш ти собі́ дума́йши, шчо йа йі́х бу́ду бу́ком віганьа́ти? Йа йі́х бу́ком ни заганьа́у, а́ли чим загна́у йи́м, тим і ві́жну. — Та ко́бі йа шче зно́у по вас ни бі́г! — Ни бі́ съм, ны́, ни бу́диш у́же бі́чи, хіба́ бис шче ко́лі мнє за́чипі́у. — Ны́гди йа у́же ни за́чипі́у вас, на́вты і мо́ї ды́ти. Бу́ты здоро́ві. — Йди а́дору́. — Прихо́дит до до́му і у́же чы́сто у́ не́го у́суда́, на́вты і фоста́ съм с га́дини ни лишы́ло. То ві́так по тым інтэ́рсы ныхто́ го́ у́же ни за́чипа́у, шчо у́ ко́го за́пра́ву, ко́ж- дий йи́му ни відмо́ви́у, а́ли да́у, аби лиш з ним бі́ді ни ма́у ны́яко́ї!

Зап. в липни, 1902, в Коропці, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

358. Як знахар насилав на людий стеклих псів.

То ў Кривім*) йе такый знахар, шо ўшійи віт стеклини льудий лычити. Він йак хочи собі заробити, то насилави ў села ўстеклих псів і вони кусають льудий і ті льуди йдуть до него, він йіх лычи і вони кусають добри платити і він маий с чога жити.

Йидного разу буў він вислав ў йідне силё стеклого пса і він шо но ўлетьіў ў силё і трапйў на йдного хлопа, шо буў мисливий і маў стрільбу. Він йшоў с хлопцем ў поли, а той стеклий пес покусаў йго, того хлопця, а той мисливий зарас застрілиў йго, теї повів хлопця до того лыкара до Кривого, а той у́же знаў, шо він забиў йи́му пса. Али ны́ц, у́змиў того хлопця с собою до другойі хати лычити, теї ви́йшоу до свеїі ко́мори по лы́к, али чуиі хлопци, а він говори до ко́гос: За те, шо він застрілиў мивы йдного пса, бігай ти зарас у́ йи́го силё і поки він тут, покусай йи́го жінку, йи́го корови і ше з десы́тиро льудий. — Теї потім кажи хлопци то батькови, йак у́же йі́хали до до́му. А батько йак то почуў, стаў гнати коны гальоп і у́же туй-туй буў би нагнаў йако́гось пса, али пес скочыў до лыса. Прийі́вдт він в свое село, а у́же покусана йго жінка, йго худоба і десы́тиро льудий, у́ сельі, а той пес побіх у́же на другі села.

Зап. в грудни, 1902, в Сільци Беньк., Камінецького пов. від Тимка Притули, А. Веретельник.

*) Село в Камінецькому пов.

359. Чоловік, що орудує зв'язками.

Йдного разу пасе чоловік конь в ночі. Палит сьм вогник — слухайн, такий піскіт... Шчурі, миші таґ ідут, машрують. Таґ той скрикнув — тото всео стало. Теґ приходит до того чоловіка командант*) від миші. Прийшов: Добрий вечір! — А той чоловік вітповів, сьів си, кажи: А ви шо так провадите? Кажи: Їа проваджу всеу туґу зв'язину: Миші, шчурі, хомньики... всео. Пириганьїу в другий край!

Посидьів, посидьів... найів сьм бараболь віт того чоловіка. Тогди фстав, свиснув і тото всео пігнав напирит себи.

Зап. 1902, від Яндруха Стеція, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

360. Як циганка відворжила дукати і коралі.

Булі дьїккі у одній силі такі гожі, шчоби сьм віддавали, лише там молотцьї ни мали. 'Али надїхали цїгани сьвітові, ўвдрїли, шчо на них їи дукати на шїї, дорогі коралі і так далі, таґ йдна цїганка амбвила сьм с цїганом, кажи: Ту їи стаґ, а на тих дьїкках дорогі річи, а ти їди, зайдї ў лосїну, вони поскидаїут с себи дукати, коралі, а їа їїх застаїу купати сьм і говорїти: Прийдї, прийдї в вирбинї! А ти абї вітповідїу в за лобїу: Прийдї, прийдї ў осинї. Таґ забреш тото і ўтычеш, а вони най сьм купайут. — А цїган кажи: Добри, то будеш мати шчо їсти. — Сказала цїганка тим дьїкам купати сьм, і вони купайут сьм. І дьїккі кличут: Прийдї, прийдї в вирбинї! — і ригочут сьм: ха, ха, ха, їак то дьїккі звїчай маїут, а той вітповідїи: Прийдї, прийдї ў осинї. — Пофторали так кілька рас, а цїган твичисом до дукатьїу сьм присузуу, забрау дукати ї коралі таґ крїв лосїну посузуу. Утык аж на дисьїти силб. Дьїккі кличут далі, їак їїх цїганка наўчила, ўже нинї куму вітповідати. Здумїли сьм вони, вїйшли на берїг, дїїит сьм, нинї ані дукатьїу, ані коралїу. Зачїли плакати, али ўже пропало. Мали сьм вони шчо висилїти, їак зачїли татї ї мамї бїти. А їак той цїган звїу тих дьїбок, так нас звбдыт в вїбрани панї.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

*) Такий чоловік, шо пириганьїи миши в йдного краю до другого і вони їго ровумїют. Зап. опов.

361. *Від ворожбитя до пона.*

Мій дьідо йіхаў с слабёў дитіноў до вилá, до бóга і йіхаў на Братішіў. І обмáна го сьи учіпіла, воділа го по пóльу. Црийіедит він там до тóго парііá і прійіхаў там на йіго обісьтьі, він віхóдлит с хáти таї кáжи до нéго: А воділо тьи, дьідьу? — Ай воділо, пéни. — Давáй дитіну до хáти. — Палит ў хáты, бирé коріто і дитіну кладé до коріта. Дитіна сьи кидáйи. — Ой вїднш, дьідьу, ўже сьи бойт бідá, ўже хочи тьікáти. Бирі дитіну до Зарваніцьи, бо йа рáди ни дам, най вóду осьвітїт, тоді бідá ўтычé від нéго. — Пойіхаў дьідо до Зарваніцьи, а там буў ксьонц такий, жи сухі-днї опровáджуваў; осьвітїў вóду і таїа дитіна до нїшка жийі.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Василика.

362. *Як хлб стогнав.*

То колись були добрі лїкарї, типер нема такьих ани руп! Дужи добри знаў лїчити лудей старий нибішчик Плита, батько того, шо типер лїчит. Ви знайти йіго, він ўже старий, аш згорбатыў; а ше йіго батько буў. Тато мойі небішчик росказували: Ей, каут, добрий то лїкар раз буў! Рас, каут тато, на самі зилени сьвата йдут вони рaненько до церкви загумінками з Браташів*), аш чуїут, там коло пaльскогo рова дeсь на лозовини корчами стогни шoсь так, йак слабїй чoлoвїк. Слухайут вони, слухайут, а то стогни і стогни і вони пїдїйшли до тих корчїў, аш дивлят сї, а ў рові сидит старий Плита, а чирис рїў лижит палка, а на нї виси гадьука писком до долу, а с писка капaйне жоўта йїдь на кавалок хлїба, шо лежаў ў рові. І шо та йїдь капне, то хлїб сї пїднїсе і застогни, йак слабїй чoлoвїк; а Плита сидит, дви цї на то і шoсь зашептуйе. Каут, шо він с того хлїба рoбїў йакїсь лїки від гадьуки.

Зап. 1902, на Браташах, Камінецького пов. від Івана Браташа, А. Веретельник.

363. *Лїкарка від стеклин.*

Ше була ў нас дужи добра лїкарка, Малакка називала сї. Йї знали дужи з далека і до слабих кликали йї навїть пани і грабїови.

*) Браташі — прїселок Сїльця Бенькового.

Раз ў дворі ў нашого пана ўстык сьі буў дужи дорогой пес. Пан дужи жалуваў йіго і справадмў аш двох дохторіў, шоб вылічили йіму того пса. Але дохторі подивили сьі тілько в далека на того пса, а він буў на лавьцнху і сядьіў коли буди. Али казаў пан зарас прыкликати Маланку. Прийшла вона, а дохторі стойат і дивлят сьі, шо с того буди. А Маланка приступила з голша рукамі до стеклого пса, сыла коли него і наставила жэньбу на піну, шо тикла йіму в песка, тей как до дохторіў: Видити, пани докторі, шо з вашого дохторства? Ану зробіт так, йіак проста баба! — І вона ўзьала ту піну і стала йісти йі і потім вылічила того пса і за те дохторі заплатили йі на три місьацьі до гарэнту.

Зап. 1903, на Браташах, Камінецького пов. від Івана Браташа.
А. Веретельник.

364. Хлоський лік.

Ту десь ў йідному силі йден пан дьідич, йіак позьіхаў сьібі, ўтвориў фэст губу і так теньго позьіхнуў, шо ни міх ўже назат стулити губи. Йіму скочила та кістка, шо щчека, в місьцьці, ну і ньіц, пан ни можи стулити губи, так і стойіт, так йіагби він позьіхаў. Тей біда, пан ни можи губи стулити. Шо рубити, паны зарас до міста пу дохтора, привови, він подивиў сьі, покругиў головою, тей ньіц ни міх зрубити, забраў сьі і пуйіхаў. Тей паны пувевла пана гет по ўсьіх слаўних дохторах, али аны йден ньіц ни міг зрубити, шоп пан ни пузьіхаў. А то деш, і майи губу ўтвориу, і пузьіхайи і пузьіхайи (тут оповідач сьмість ся). Али ту ў Таданьах буў йден хлоп-льікар, він знаў льічити, тей йіак сьі довідаў за того пана, шо пузьіхайи, пішоў гет і кажи: Йіа припрашьейу красенько, але, йіак паны позволъет, то йіа напраўльу пана, і ўни пристанут пузьіхати. — Али чловйечку, дам тьі, шо схочиш, напраў пана! — кажи паны ду хлопа. Тей хлоп казаў панови сьісти, тей йіак сьі замахне, йіак гопне пана йіастуком ў йідну шчеку! тей пан кламц! і зачинала сьі йіму губа. Тей пан кажи: Ну, слава тьібі Божи, на майиш чловічи сотку, і памньітай, абись ньікому ни казаў, йіакісь вылічйў мене. — Хлоп ўзьаў сотку, тей пішоў, а то, шо ни казаў йіму пан росказувати, тудо, бо панови було ўстид і убрала гонору, шо такий хлоп-ер..а ўдариў пана ў морду!

Зап. 1903, в Сільці Беньковім, Камінецького пов. від Пётра Бухтая, А. Веретельник.

365. *Славний хлопський доктор.*

Даўно ўже буў ў йидному сьлі дужи слаўний лыкар. Він сьлі гьніў лыкарувати сам зі себи і так знаў добри вылічти с каждой хороби, шо ше лынши, йак праўдвий дохтор. І йнго энали ў цьліій околици ўсьі луды і ўсьі дохторі.

Йидного разу до двора ў тім сьлі, шо буў то лыкар, до пана зйіхало сьлі кьлікох учених дохторіў з міста на йакійсь баль і запро-смили до себи вони і того хлопского дохтора, шо буў сам зі себи. Йідьат вони, забаўльейу цы і рьжно штудируйут і хочут насыміхати сьлі с того хлопского дохтора, али він сьлі ни даў аны руш! Шо вони загадайт, то він так відгадайт, шо ті аш дивуйу цы! А на решты кажут вони йнму, шо б він показаў йаку вилику штуку. А він кажи: Йа пьіетиро лудий стройу бис трутивни на смерть і зноў привиду йіх до здороу-ла! Добре! — кажут, — роби, подивимо сьлі! — Тей він казаў наварити тлустой баранни, нагулувати нейу пьіеть хлопіў і зарас потім казаў наптити сьлі йім зинной води. Йак сьлі напчили, тей так зарас і повикьдались ниживі! Тоди дохторі наробили крику, шо він стройіў лудий, а він кажи: Йа йіх зара' приверну до житья. — Али дохторі ни дали і казали того хлопского лыкари замкнуты до гарешты і ті пьіать хлопіў ни ожило, бо дохторі ни дали йіх йнму ратувати.

Ну, сидьіў тей лыкар шось з місьиць ў гарешты, а потім засу-дили йнго на смерть за те, шо він стройіў пьіетеро лудий.

Али пирит смертійу питайт йнго, чога він ше собі жичи, то ўсе йнму вільно. А він кажи: Ньіц ни хочу, тьліько позволти мицьні пожити хоть три дни ў мому дому з жінкойу і з дьіточками натьіштити сьлі.

Тей йнму позволяли. Али чуйут, на третий день йак мали йнго ўже вішати, шо він стройіў сьлі і ўмер. Ну тей йнго поховали. Йак йнго поховали, тей тейі ночі пішла жінка і викопала йнго тей завезла десь до чужого міста і він там ожйў. А то було так: Він сьлі стройіў такьим лыкарством, шо сам сьлі зробиў на три добі, а потім зноў маў ожити і ожйў. Такий то добрий дохтор буў!

Зап. 1903, від Івана Юнака, на Криволянці, Камінецького пов. А. Веретельник.

366. *Ворожка льчить золою.*

Була ў нас слаба Жидьіўка. Прийшоў син, жибі йа йіхаў з мамоў до вилы, али она ўже там йіядила кьліьканьцьі раз до тоїі паньі до

Братинива, до ворόшки. Ты п'ани сьм наўкучило, шчо вона так дбўго йїддила, золила шн'атьи і набрала ўласнои воли ў свою ўласну масницю, аби йї дати, аби сьм настїла тин. Фїрман стаў на порови й сьмийи сьм. А вона до фїрмана : Ни кожу сьм витчїпїти Жидыўки, даю ўласну свою масницю золи, аби ннн витчїпїла сьм. І тр'аснула ў долбнї і сьнїйїла сьм, шчо за дурно грόшї бирє.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов., від Івана Василика.

367. Як ворожка лїчила бабу і фїрмана.

Найниў мнє йїден хлоп йїхати в йнго жїнкоу до ворόшки. Прийїхау йа до тої ворόшки : Давайти б'абу до х'ати. — Ми б'абу знїїли до х'ати, б'аба стόгни, а ворόшка бирє, палїт ў пїйцу, кидайи камїнь до пїйца і сїна бирє до горшк'а, наливайи водї, пристаўлийи до пєчї. Кладє б'абу на столєц до ванни і бирє той горнєц, льє до ванни. Обїрїла б'абу верєтоу і кидайи камїнь, м'ало б'аба сьм ни ўдушила. Посилайи найничку до мїста, аби купила два поклатки і за грєйцар таб'аки. Привєсла дыўчї тотό до х'ати, виспала таб'аку до в'азн і бїи йайци до водї. Дайи б'абї пїти. Б'аба тотό вїпила, а вона пх'айи йї ў пїсок п'альци, аби б'аба б'лєув'ала. Чїм жи б'аба м'айи б'лєув'ати, йак вона внїчό ни йїла, лиш тотό, шчо вїпила ? 'Али молодїй фїрман сидїт і курїт собї д'анг'ари. А вона приходїт с тоу в'азоу і показуйи тому фїрманови : Вїдїш, то даннї вїдб'лєув'ала ; була би ўже б'аба умєрла. — Али фїрман до нєї сьмийи сьм. — Чό ви сьм сьмїїєти ? пїтайи сьм ворόшка. — Ой, йа сьм сьнїю, чнн вона м'айи б'лєув'ати ? Шчо вїпила, тнн б'лєуйє. — Е, вїтновїдайи п'аннї, д'айи спокїй. — Хлоп йї заплатїу два рїньскї, вїнєсли на фїру б'абу, таї конєц. 'Али та ворόшка вїйшла й ст'ала на порїг. К'ажн йї фїрман : П'аннї, бувайи адорόвї. — Вона йїмїла фїрмана за два п'альци і мургайи : Ходыт до х'ати. Увїйшоу фїрман до х'ати, а п'аннї до к'уфра, вїкнгайи б'аньку злїваної горл'їкн, бирє ф'л'ашку до рук, обїймайи фїрмана ф'л'ашкоу і б'анькоу і цїльбуїи. — Йа би мче й вам дала рад'у — к'ажн. 'Али вони сьм ўже ўмаўйїли, була би то дб'ра рад'а, булїбнємо сьм прївєзли, алї д'уходїт хлоп : Ходыи, будєм йїхати, бо б'аба слаб'а. А вона пїн до фїрмана горїку на вїтхїднїи і запрашїйи, аби фїрман прїйшоу ў сєрїду, вона йїну дасєть рад'у, а вїн йї. А той фїрман нїбожїско сьм постарїу таї до нїннї ни ходїу до ворόшки.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Василика.

368. *Ворожит обманює молоде подружжє.*

Йидѣн жоньбир буў при воську доўго, чыриз дванаццѣць лѣт. І до́ма ни знаў він ныц воробжити, а йак пішоў до воська, научиў сьн такіх плісті плитиниц, шо ўзналі го за ворожита́. І так оповідаў він ўсьільакі сторііі жінкам, вони платили йимў і удавала сьн йимў штўка. А де кудá ни ўдála сьн йимў штўка, йимѣли го, набили і фѣртик. 'Али пішоў він аж на Диливў. Прийшоў на Диливў, а там двоѣи молодїх пїбрали сьн і ўже сварї сьн обѣи. А він йшоў попіт хату, зачуў, шчо вони сьн сварўт, таї увийшоў до хати. Слава Йсу Христу́! — А тотї вітпівідаўт: На віки віком. — Кажн: Ви молодннн сьн пїбрали, то ни добри йн. Йа вам поворѣжу так, шчо вам бўди дўжн добри жити, бо ви дўжн помѣржннн. Кажн: Дáйтн мнннї пїйтку, то йа вам поворѣжу дўжн крáсно. — А вони си пошнптáли таї кáжт: Мáйим пїйтку, даймо тóму ворожитѣви, аби нам лишѣ добри жїти. Далї йимў пїйтку, а він кáн: Дáйтн рўку, йиднѣ й дрўгому! Подивїў він сьн і муркотїт там йн шчоє над рукѣў йиднѣму й дрўгому, пїйтку сховáў до кишѣнн, таї наконѣц кáжн: Ви шче посáх ни досїдѣли за столѣм, йак йнстн сьн побнрáли. Йак хѣчнтн, абїстн досїдѣли посáх, то ныкѣли ни будѣтн сьн сварїгн. — А вони обѣи кáжт: Хѣчнм, пáннн. — Кажн він: Сьнїдáйтн за сьтїў обѣи. — Сьїли вони обѣи за сьтїў, він нальїў ў мнску водї, даў пїўкварту ў рўки молодї таї кáжн: Ви затрїмайтн сьн ў хáтн, а йа пїду на двїр, та шче вам вїнкн порѣбїў. — Ўзяў таи йакѣгѣс бурннў, мїтлїцн, цн кропївн, цн йакѣїс таи дурнїцн, таї ўзяў, ўкрутїў вїнкн йн так, йак то перевѣсло заўїнзувати колѣннн, постáвнў йн на гѣлову йиднѣму й дрўгому, на нѣго заложїў шче йакўс дрантїву кўчму, а йн даў йакїс рушнїк дрантївнї чѣрннї на шїїў, таї кáжн: Внтáйтн тнпѣр мннѣ. Таї залаткаў:

Бнрвн бнрвннком вїнн,

Аш тнпѣр вам сьн дѣбнрн дїїн.

Таї кáжн:

Тнпѣр мннѣ внтáйтн,

Мннн водї подáйтн.

Таї за то вїтаннн даў молодї однѣго гельїра с тѣї пїйткн, а він, йак молодїї чѣловїк завнтáў йнѣгѣ, таї даў дрўгѣго гельїра й йнмў. Таї кáжн: Ви тнпѣр сндїг обѣи і досїдѣйтн посáх, а йа йду пѣва хáту прнмоўїйтн, абї вам сьн дѣбнрн поводїло. — Йак тутў пїйтку ўхѣпїў, таї ў нѣгн, а вони сндїг за столѣм. Ўпалїў ўже ни далѣко Дѣлїнн, а вони сндїг за столѣм. Сндїг, сндїг, а він ўже шукáїн собї йннчѣго. Порѣбїў з ннх макѣгннїў таї лншїў. А вони шѣпчут до сѣбн: Дѣкн нн будѣм сндїгн так? — 'Али бїжїт сусьїда до ннх, чѣгѣс му булѣ трáба. Таї: Слава Йсу Христу́. — А тнї зва столá: На віки вн-

кóm. — Той сьн відивнѹ на них тай кажи: А ви шчо робити? — Вони сьн заўстидáли, хóтьи ни хóтьи, зачѹли роскáзувати тóму чоловікови: А дурнѹ ви, кажи, та ви йакогос дурнѹ послѹхали? Опамнѹйтáйти си! Аж нарѣштѹ зачѹ сварити: Поскидáй то в головѹ. — Аш прибѣг дес дрѹгнѹ, трѣтнѹ, зачѹли сьмѹйтáти сьн. А дáлисти му шчо? — Пѹйтку. — А то в вас, та ви далѹ сьн отушáннѹ йакомус мантьнѹкови? Тай тотѹ шчос три чужѹ с тим гáздóm обá за ним. Йак го здогонѹли, пѹйтку відобрáли, а йнѹ так набѣли, шчо му трѹха рѣбра ни поломѹли.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

369. Чи можна вѹрити ворожбитам?

На Будѣннѹ прийшла раз бáба йакас сьвѹтовá тай прийшла до хáти до фáйного гáздѹ, áли гáздѹ нимá ў хáтѹ, лишѣ гáздѹнѹи. А вона хотѣла фáйно звѣстити і мѹсѹла своѹ фѹльбозофѹю ўповѣстити. Тай кажи: Гáздѹнѹко, мѹжи ў вас йи молоко абѹ смѹтáна, абѹсти ми дáли звѣстити, бѹм такá слабá, шчо о! — А вона кáп: Бабѹнѹ, колѹ йа ни мáйу дати так шчо. — Дáйти ми, гáздѹни, смѹтáни, нѹц вам сьн злѹго ни стáни. А йа такѣ знáйу, шчо ви будѣти мáти опѹти, по шѹйу. — Йак сьн гáздѹнѹи роз'охотѹла, йак сьн звнѹла по горникáх, ўже йи бáбѹи шчо йѣсти, кѹдько хóчи. Найшла бáба пшинѹшнѹ памцѹшки, так бáба жѹйѹ, шчо о! Йак попойѹла дѹбрѹ бáба, а гáздѹнѹи кажи: Ну, бабѹнѹ, кажит, колѹ знáйти шчос такѣ до корѹ, та йа би вам шчос і грѹшѹй дáла. — А бáба кажи: Дáйти ми пѹйтку, тай йа вам ўсьо зрѹбѹю. — Гáздѹнѹи сьн пошолѹпала, найшла пѹйтку, тай дáла бáбѹи; бáба ўзѹила пѹйтку тай кажи: Гáздѹни! Вáшу смѹтáну й молоко дрѹга йѣст; наскѹдáйти собѹ смѹтáни і абѹсти ў вѣчир колѹтѹли і абѹсти сьвѹтѹли. А до вас прѹйди тотá, шчо вáшу смѹтáну йѣст і молоко і бѹди зазрáти ў вѹкнѹ. — Тотá гáздѹнѹи так чѹкáйи до вѣчѹра. А бáба пѹшла дáльѹ. Хѹдѹла вона по хáтáх, хѹдѹла, дѹвѹт сьн, гáздá тѣнѹгѹй, áли запрѹгáйи на подвѹру тай поѹгáў ў пѹли. А тотá бáба до тѹйї гáздѹнѹи до хáти тáкжи. Застáла самѹ гáздѹнѹю дѹма: Слává Йсу Христу, гáздѹнѹко. — Нá вѹки вѹкѹм. Тай шчос бáба пáцьѹр муркотѹт, помуркотѹла, тай кажи: Мáйити шчо, гáздѹнѹко, дáти мнѹи йѣсти? Такáм слабá, мѹжи би ми стѹ дáли смѹтáни. — Колѹ, бáпко, нимá так шчо. Корѹву мáйу, áли молока нимá так. — А бáба кажи: Гáздѹнѹко, кобѹсти знáли і мнѹи дáли, тѹ бѹсти опѹти мáли. — Йак ту гáздѹнѹю заохѹтила тим словом, гáздѹнѹи йак сьн звѣла по горнѹйтáх, натарашчѹла тѹ бáбѹи такѹйї смѹ-

тани, шчобі два хлопці ні звазіло. Дала бабі фэйний пухкяч, пилльований хлїб житний, так баба туту смитану виве лишкоў, так йїст, аш сьї трїсе, а нїбі слаба, стара. Йак си попойїла, лиш квюкайї з нїї. Ну, бабўнько, та скажїт менї, шчо ви такє знайїти до корюў? — Ай, йа дўжи знайў. — Кажїт, кажїт, йа вам заплачу. — Та йа вам скажу, йа би ни сказа́ла? Дай вам, Бюжи, здорюўї, ви ўсе будєти ма́ти опюти (по шїў). Дайти ми пїйтку, таї вам ўсьо арюбїу. Ви дўрно тирпїте. Ви йдыт до тюї й до тюї газдїны, вона ваши ма́сло будє колотїти ў вєчир! — Таї та газдїньж так сьї ваохютила, чїкайї до вєчїра, абї пїшла до тюї. А й тотя собї добра газдїньж й тотя. 'Али баба кїнула ту мїраў мїжи нїх. Тотя йде до тюї хати, приходїт пїд вїкню, а та колотїт ма́сло. А тотя пїд вїкнюм кажи: То ти, к...о, мойї ма́сло колотїш? — А тотя сьї вїрвала с копїсткоў таї до нїї: А то ти, вїдьмо, мойї молоко йїш? — Йак зачїли латати йїдна дрюгу на подвїру, йак ўзьїли сьї обї за волюсьї, фэйно йїм повїло сьї. А нарєшты кажи йїдна: А ти звїтки знайїш, шчо йа тобї молоко вїдобрала? — А тотя кажи: Бо мїны баба казала. — Таї мїны баба казала. — Стали вони на тым таї думайут. У́же ни бїут сьї. У́же вїкайут си зноў. Та ви, кўмо, вїбачїйтї, та йа дала пїйтку за то, шчо ми казала, шчо ви мойї ма́сло колотїти. — Таї ви, кўмо, вїбїчїйтї, бо вона й мїны казала; та йа такжї дала пїйтку. Обї йак сьї розрўшили, йак сьї на бабу заїўшили, шукайут за бабоў, огю й мїсци по нї застїло. Шукайут вони, ўже й газди йї, ўже й вони булі посварили сьї, шчо жїнка жїнку псьочїла, а тїпєр ни знайут, шчо казати. А баба дисьїтку ўзьїла, найїла сьї, напїла, дюбрїх газдїнь з розўму повюдїла, таї повїяла сьї. Абїсти газди і газдїньж знали, абїсти сьї ў вїрї трїмали, на жаднї плїтїнїцьї ни ўважали, то ни вїйдїти, так йак тавтї.

Зап. в липни, 1902, в Корюци, Бучацького пов. вїд Олекси Савювого Сеньчука.

370. По вюрожках їз жїнкою.

Була мойя жїнка хюра. 'Али ту, йак ў нашім станы бубайї, йїден до дюхтора радїт, а дрюгїй до вюрюшки пхайї. Али ни слўхаў йа нїкюго і поїхаў до дюхтори до Тоумачї. Жїнка бўла би з дюму ни поїхала, йак би бўла знала, жи до дюхтори, али йа здурїў, жи до вюрюшки. С тьїшкюў бїдоў скїг йа йїїї з вюза таї заких до дюхтора, а вона сьї тїлєпайї так, йак би пїд нїж йшла. Дюхтор йїїї оглїануў, напїсаў рїцєнту і пїшюў йа до аптїки ўзьїти, шчо бўло на тї рїцєп-

ты написано. Прийшоў ёа до дому і заживала жінка порошки 9 день і было ёй лёкшн. А дохтыр казаў так: Абї по тым нн застудїти сьн, тьмшко нн робїти і дитїну відлучїти. Жінка, йак звїкли коло хати, палїла ў пчї, ровыгрїла сьн зноў, пішла на двір і застудїла сьн, ннч гїршн йак пірит тнн. Тай кажи до мєнн: Йа тобї казала, йїдь во мноў до ворошки, а тн поїхаў до дохторн, тай за дўрно трн корбнїс даў. — Цїть, жінко, поїднн шчє до ворошки. Дохтыр тобї добрн буў пораднў, алн нн хтылас сьн шннувати. А ворошка хїба грощнн пораднт, алн нн тобї. — 'Алн жінка кажи: Аї страх, дохтыр сьн розумїїн. Ворошка льпшн знайн. — Запрїг йа конї, йаада до ворошки до Тоўмачн. Увїйшоў йа до хати, сказаў помайбїг, чоловїк йїї, Грнць, вїтповїў на вїкн вїком. А шчош там скажнт? — Та шчо, бїда, слабá нн жінка. А мбжн то йа нн ту трафнў? — Та чомў нн, тутка, кажн Грнць. Та вона шчо знайн, вона хїба напїтн сьн тєньго знайн. А цн бїдн вн ўжє дє по ворошках? — Та нн, нн буў йнн, вїтповїдаў йа йннў. А чож вн сьн мннє пїтаїнтн? — Бо йа, кажн, такї нн буў йнн ннїдє, цн то кўжда так знайн пїтн, йак моїа? А то йнго дўга жінка. — Кажу йннў: А дєж вонн? — Пїшна ў нїсто. — Маў вн дьїўку: Ганьу, бїжн но за мамоў! — А нам кажн сьїдати. То йа буў, жінка і стрїї. — Днїкуїнн краснб. — Алн кажу йа до стрїїа: Вн бўтьтн ту ж жннкоў, йак прнїдўт вонн до дому, то най шчо рбїн, а йа конї заїнў до водї. — Навнрнўў йа кїньнн до водї, ў саньїх йїду, тай сьн зднбаўу коло косьцьбблa с тоў божнцнў. І кажн вона: Слава Йсу Хрнстў. А мбжн вн по мєнн? — Аїа, по вас. — Бнрў йа божнцу на санн, ўжє й конї нн напуваўу, тьїгну пїт хату, гї нншчїсьтьн йакєс. Злазьїїн вона пїт хатоў тай поволочїла сьн до хати; а ўжє була ннўрбкн. Ухбджу йа за нєў до хати, а вона мннє нн пїтаїн за слабў напнрєд, алн за шпагатыўку. А йа вїтповїдаўу: Йа нн знаў, цн вн ўжнваїнтн, цн нн; йак бнн буў знаў, буў бнн прннїс. — Дайн вона йнннў фльншку на горїўку, а дўгу на пїво, бо Грнць пнў пїво. Узьнў йа лїтру горїўкн, за 14 грãїцарїў пїва, булбк, оснлєтцнў, бо то буў пїст, тай божнцьн нн хтыла йїстн солонїнн. Пнхбджу йа с тннн трўнкамн з аптїкн прпїнацїїної, тай думайў, шчо вона ўжє жннку вндохторувала, тай попїдвєчїруїнн тай будєм йїхатн до дому. Ба, вона навїть до жннки сьн нн двїїла, йїїї навїть нн прн голбвї. Вона рас пбпрн рас спогльндала сьн ў вїкнб, цн йа длãа нєїї лїкн нн ннсў. Ухбджу йа до хати, вона вãраз до склїннкн, вїшнла йннєн, пїн дўргнї, табо й трєтнї, і чнтвєртнї. Так йнсмо пїлн, аж дбкнсмо ў шклїннцн шчос малб лншїлн. Йак сн добрн пїтїїла, бнрє сьн тогдї до ворбжннн. Йдн но ўннсї, чоловїчн, дроў, тра зїльн варїтн. Тї бн йїў і нвў, лнш кобїс ннчб нн робнў. — Ухбднт чоловїк з дровãмн, а за ннн йїїї брат, шчє

йакіс там другий йиго товариш і третій. Добрий вечир! сказаў йий брат. — Дай Божі адоруйи, йак сьі майиш, братчику! — вітпвідайи бо-жйцьи. Даўно ми сьі вйдыли. Аби мине чоловйк ўбйў, тй би сьі до мени ни подивйў. — 'Али брат шчо майи сьйдаґти на лаву, насампйрэд зачинайи швайгрови робйти справу ў ййго хаты: Ей, куми Грыцьу, шчо ти собй дўмайиш? Шчо ти майиш свуйў жйнку, а мойў сйстру бйти? — А деш йа йй бйў? — Е, вйдай сьй ўстыдайиш, шчо йи чужй лўди! — вйтпвйдайи воршкa. Ни бйўйис! — А деш йа тйбе бйў? Йак би йа тйбе бйў, то би бўли синьцьи. — Ей, куми Грыцьу, бо ти так ни бйиш, аби бўли синьцьи! кажи брат. На шчош ти йй запахў пйт посьтыль тай дўхаў польном попйд рёбра? Ти си дўмайиш, шчо то на чужйи сйлы, тай ми ни бўдим знати? Нам лўди 'доказуьт. Ти ныц, сестро, лиш збйрай сьй і йа тйбе забйру чйсто до сёби. — 'Али кажи Грыць: Бйрй си, йа ти шче й заўдам, кобйс си ўзьйў бйду с хаты! — 'Али Іван зачыў рйпйги зубайи до Грыцьи. А Грыць кажи: Ти чо хоч, пйаньўго, ту ў мойй хаты? Шчо, мўжи бйс сьй бйў? Маў вйи донькў Ганьу і сйна выдалеко жонатоґо тай кажи: Бйжи но по Пйтра, йа му зарас ту вйириьу. — Али Іван до Грыцьи. А воршкa: Е, ти собй дўмаў, шчо будеш сьй на до мноў збйткуваў тай за мноў ньхто ни постаны? — А Грыць тоґды до нейй: Ти шельжо, сьака та така, йа ти зарас дам. І туй туй зачыли сьй ўже чйпати до бййки. 'Али ми обa с стрйюм порозганьйли ййх тай вони осыли тйхо трёха. Зачинаьт сьй чыстувати горйўкоў тоў, шчо сьй лйшыла, а мине божйцьи посмлайи по другу. Пйшоў йа, прынйс ўже лиш пйў лытри горйўки і двй гальби пйва і робйу просьбу, а мойа бйдна жйнка лиш стогни. А йа такўж аж трймчў, бо й коньи ни хтьят ўже стоьати, бо вйт третойй по полўднью до дйсьйгойй ў ныч тай ўже ни стало ййи оброку. Коньи сьй нуждаьт на дворй, а йа ў хаты. Допйли вони туйу горйўку, складаьт сьй ўже й на трету самй. 'Али йа йй прошу: Робйт но ўже шчо жйнцьи, бо нам далеко до дому, а шче до тоґо й за Днйстрём. — Е, говорй ти свойй. ньби то с колына вйлупити? То мўсит вйло тры разй скипйти добри. — А тото вйло ўже мўжи з дёсьйть раз пйрыкйпйло. І тымчысём донька наднесла ўже трету горйўку. Прошу йа ййй: Бйрйт сьй, мамўбу, до жйнки, та коруйи йй. — Ей, говорй но ти свойй. Йа слабйх майу по кйльканацьцйтиро дённи, а з братом йак йиш була, то буде ўже кйлька мйсьйнцьйў, та най сьй хоть горйўки напйу — пйли би йй пйаўкй! Допйла си шче бйльши горйўки тай йа кажу жйньцьи: Ходй но суда на пльац, нйбоґо. Узьйла мойў жйнку, розьйбрала до голоґо тьйла, при ўсьйх, і ўзьйла йй, спкрйла вйреґоў, пйдопхала стрйхови вйло с пьбрычйи пйд ньу і кйдаьт камйньи тай пйриваруйи жйнку минй. 'Али жйнка кажи: Ни кйдаьтй такё баґато камйньи, бо йа ни мўжу стоьати ўже, така мўчна

пара. — Ни бі сьм ньм, достойнш. То с тебе слабисеть так виходит! І бире ў миску води і растопіла цынў. тай сипли тото ў воду над головоў. Гей, ци ни напудила ти сьм? кажи жиньцы. — Та, а йа знайў? — Та йак то ни знайш, йак йис сьм напудила? А мџи чоловік коли на тебе крикнуў? Бо йа йіх. тих чоловікіў, знайў. Йа ўже се трэгого маўу, абі йіх дытєккі вібтали. — 'Али йійі чоловік сидіт во мноў тай кажи: То, чоловічи, вольіў бим буў ў воду скџчти, нїж йим маў сьм з неў жинїти. Пєрша була йак жінка, а се ўже ни знати аш шчо. — Тай зачинайи вона ўже по трєтїй раз џлово сїпати, вїгьтїла тото џливо з води: Айа, напудилас сьм. Дала сьм жиньцы напїти тоїї води на ўсї штїри чїсти з мїски, обльїла йї голову, чолџ, плечї, рўки, нџги тоў водџџ і такє шчось шєпчи, йак старїй рабїн. Тай ўзьїла мойў жінку, висадїла на пїч голу, а сама до стола до крошлїў. 'Али прџшу йа йїї: Та ўже зробїт кџло жінки, шчо маїтїти, а вїтак сьм почистўїм. — Е, говорї ти свџїй, йа сьм ўже звўчила. — Кїнула ў себї йидєн так, йак ў бизџднью тай льїзи на пїч жінку мїїцкати (масїтїти). Йак зачїла мїїцкати, а жінка так стџгни, шчо най Бог борџнт, маџо з неїї душї ни вїльїзла. Бо ў нас йак сьм сварї тай кажут: Водай тьм бабї масїтїли! А то хто сьм ўпади ў ворџшчїннї рўки, то так, йак даўно за паншчїни пїд атаманскї бўки. Тай алавїїи вона с пєчи: Чикай, йа шче зробльу примџву над водџџ, дам ти такџго звїльи, абїс ў дџма даваў пїти. — Налїла зноў води ў миску, накїдала йакџгос роскїднику і пошиптала шчос там тай нальїла миньї ў скльїнку тай кажи: На, стовай сїсє дџбри, бо такџго ў аптїцы ни дыстай бис і за 10 рїнских. Бире вона сьм стрїїнови ворџжити, жінцы над головоў. 'Али стрїїна була ў дџма. А вони, ворџшкї, кажут, абї знак приносїти. Тай зноў такє самє над водџџ наворџжила йак миньї, нальїла ў фльїшку тай кажи, абї до трџх разьїў тотџ повїпївали, бо йак ньм, то ни помџи. Пїтайў сьм йа йїї: Кїлькџ вам сьм належит за ваши корџваньї? — А так, кобї ни багџто, кобї й ни маџо, тра два рїнскї лџти. — Йа багџто ни мїслиў, вїкїх бабї, на, кобїм тьм сьм йак найбџрши вїтчїпїў. А ў стрїїна тьїлькџ дєўїїтє шўсток, бо ў мєни за тоїї бїльши, жи мойў варїла й мїїцкала. Тай ми попрашчїли сьм тай поїхали до дџму. Приїхайў йа до дџму, цылкџм мойа жінка здорџва ўже вїт тоїї ворџшєн. Йак льїглџ спџте, то ни моглџ потџму ўстџти. 'Али попрїходїли йїї сєстри, тєти: А шчо, йак? Лєкши, ци ньм? — Айа, лєкши, бо пїшло бїльши йак пїїтє рїнских, тай лєкши ў рїмєни. — Ей, то буџо до неїї ни йїхати, бо вона вїт такџго ни знайи, тьїлькџ вїд золотникїў. Йїдє до Ньїжнїва, там йи такїй дьїд, Струк, то той вїт страхў так знайи, страх. — Али йа каў: Йдїт ви, дурнї бабї. Ыже йа вїдїў ўчєра, йак знайи. — Ей, та вона знайи. али вїт йинчџго. — Дџбри знайи, айа, бо вїпїла

сама мѳжи з лѳтру; вона дѳжи дѳбри знѳйи. Їа ўже бѳльши до ворожѳк ни поїду; Їак хѳчи, най йїди зо мноў до дѳхтори. — Аїа, та шчо дѳхтыр до тѳго знѳйи? — Їа тѳкі ни поїду до ворошки. — 'Али кѳжи тѳта: Та' бо він дѳбѳйи за неў? Узьиў за неў фѳйний кавѳлок пѳльи, таї рѳда, кобї ўмерла й нивька, тѳ би си ўзьиў йїнчу. — Та шчо ви ў мѳни хѳчити, та чѳ йа поїду до тѳго Нѳжнива? Тѳжи вона там була ўже ў двох ворожѳк! — Е, тотї так ни знѳйт, той дѳйд лѳпши знѳйи від них. — Узьиў йа, заприх кѳнѳи, йїду.

Прийїхаў йа до тѳго дѳїда, ўвиў жїнку до хѳти, сказаў помѳйбїг, він вїтповїў. — Ци ни порѳдѳли би ви шчо мѳїї жїнцѳи, дѳйдѳнѳу? кѳжу. — Та чумў нѳи, порѳдѳжу. Тѳлькѳ аби ви нѳїкѳму ни казаїи, де ви були, бо йа ўже сидїў кїлька раз ў арѳшты. — Ни бїїти сѳи, дѳйдѳнѳу, йа нѳїдѳи, принѳїдѳи ни скажу, кобї лиш тѳлькѳ помоглѳ. — Пеўни помѳжи по мѳїї руцѳи. — І казаў він кѳнѳи загнѳти за хѳту, аби нѳїхтѳ ни вїдѳїў і ўвїйшѳў до хѳти, розложиў с трїсѳчѳк вѳгник, поста-виў ѳливо, аби сѳи топїло, а ў мїску нальїў вѳди і наклѳў на ўсѳи штири чїсти нѳжикїў ў вѳду і ўзьиў йакѳс там книжичку таї мѳлит сѳи нат тоў водѳў. Помѳлїў він сѳи с квадранс, бїрѳ тутў вѳду жїнцѳи з мїскоў над голѳву йїднѳў рукѳў і кѳжи клѳпциви, аби подѳў йїмў ѳливо. І дрѳгоў рукѳў швїтко вїльїў ў вѳду, а оно брїзнуло і мѳцно трїсело ў водѳи. І вїтѳгѳїи тогдї тотѳ ѳливо з водї таї кѳжи до мѳни: Їак бїсти буїї шче пѳру день ни прийїхали, таї булѳ би по жїнцѳи! Вона дѳжи тѳшкїй дѳїстѳла страх. — 'Али кѳжу йа: Дѳйдѳнѳу, ци будѳ йї лѳкши, ци нѳи? — До дванацѳть день бїспѳчни будѳ лѳкши, али тра шче раз до мѳни прийїти з неў. — Еї, кѳжу, та йа прийїду, лиш кобї полекшїло! — Їа маїу ў Бога надѳїу, жи вона пїшки прийїдѳ. — По тѳм шче зробїў дрѳгий рас так ѳливо над голѳвѳў таї трѳтий рас так сѳмо таї кѳжи до жїнки: Прѳўда, шчо вам так йак би сѳи шчѳс пѳало ў гѳрло такѳ гї пѳлиц? — Аїа, кѳжи жїнка. — Ну, то дѳїкувати Бѳгу, шчо вас Пѳан Бїг наднѳїс судѳ до мѳни, бо ўжѳ бїсти буїї й ни жїїи. Али дѳвїт сѳи він ў тѳїу книжичку: Тѳ бо ви ўже буїї шче дес ў двох, ци трѳх. — 'Али йа кѳжу: Нѳи тѳлькѳм ў дѳхтори буў. — А жїнка пѳфѳатила таї кѳжи: А йа ни була ўже ту ў жидѳїўки йїднѳїї і ў Потѳцѳи? Тѳжим йїзѳила вїстрїнскоў фїроў с слабѳў йїднѳў. — Е; вони нѳїчѳго ни знѳйт до сѳго, тотї, кѳжи дѳйд. — 'Али була шче зо мноў йїднѳѳ кобїта, таї тѳїа кѳжи: Мѳжи бїсти мѳнѳи шче шчо помоглї, бо мїнѳ шчѳс нѳїдїт? — Еї, чїкаї, най ўже сї докїнчѳ, пѳршї. І ўзьиў хрѳст і книжичку ту до рук, зачїў шпїтѳти над голѳвѳў, потѳму над грудѳмї, дѳсїть сѳ ўсѳїх штирѳх бѳкїў кѳло жїнки. Тѳлькѳ йа зачѳў йїгѳ шѳнтѳнѳи, шчо казаў: Иди си на лѳїї та на пѳшчї. І по тѳ хвїїи ўже скїнчїў кѳло мѳїї жїнки

і пішо́бу на двір. А йа туйу книжичку узя́му до рук і дума́ю собі: Мо́жи йа сьм нау́чу воро́жити в не́ї? 'Али там ни бу́ло у́ ты книжичкы́ лиш очина́ш, за моли́тви, і поми́луй м'я́ Бо́жи і втру́ю і так д'я́ли до кінцкы́. І поворо́жи́у шче шчо́с ты дру́гі молоді́ци, али йа ў́же ни ви́ди́у, бо йа пішо́бу ла́годити ві́з, йїхати до до́му. Да́у йа то́му ды́дови 30 гре́йцари́у, кы́лько зажи́да́у, приї́жджи́у на мі́сто і ка́жу до то́ї молоді́цы: Кобі́ ти пита́ла, мо́жи ту шче де́яка́ йи? Бо дру́гий де́нь зно́у гоні́ла би ми́не йї́ї фа́мілья́на до се́ї. І найшла́ вона́ йа́ку́с там Жи́ды́у-ку, шчо́ кидала́ ка́рти. Ну, ходы́м шче й до то́ї, най ў́же раз відбу́ду так, йак ва́рту на си́лы. А ти йди́, пита́й шче де́ йако́ї, ка́жу молоді́ци, мо́жи шче де́ йа́ка́ йи, та най йї́х ў́же чы́сто оби́д'у тут, абі́м зно́у шче ни йї́ха́у де дру́гий або́ трэ́тий де́нь.

Ўхо́джу йа до то́ї Жи́ды́уки: Дзві́нь до́брый, па́ны! — Да́й Бо́жи адо́роу́йи! Про́шу сьїда́ти, го́сєты. — Ві́тпoviда́йу йа: Шчо́ с такі́х го́стий, шчо́ сла́бі. — Во́ні ў́ ме́ни, Бо́гу дя́кувати, шчо́ дньи́ такі. Шчо́ ми́ны́ здо́ровий гі́сєть? При́йде́, попо́йєст та́й пі́де. А йак при́йди́ гі́сєть сла́бе́, то шче й до ха́ти гро́ші при́вєсе́. — Ну, ко́лі то так, то та́кі при́вєсє. Кажі́т но ви нам шчо́. — Бире́ вона́ ка́рти до рук, зачи́на́йи ми́шити. 'Али йа йи́ ка́жу: То шчо́, буде́м сьм во́за гра́ти? — Ньи́, то йа так; йа с то́го за́рас пі́знай́у, йа́ку́ хто сла́бісєть ма́йи, йа́ку́ хо́робу. — Ба, ка́жу йа до не́ї: Та бо йа ви́ди́у, йак ў́ нас гра́йут ў́ ты ка́рти, то йиде́н при́грає́, дру́гий ви́грає́. А так йак ви гра́йити, то ви́дно, шчо́ ви ў́се ви́грайі́те. — Пита́йи сьм вона́ ми́не: Мо́жи то ва́ши жі́нки? — Ей ньи́, то мо́я́ сусьї́да. — А чо́му́ш то́й го́спода́р ни при́йїха́у, шчо́ йи́го жі́нки? — Ві́н шчо́с ма́йи там ў́ до́ма ро́боту, дьї́ти і шче до то́го ві́н ни ко́нчи за не́у дба́йи. Ты́лько гро́ші да́ст, та́й ка́жи: Йї́ть собі́ с ким хоч, бо йа ни ма́ю йак. Гро́ші ў́же да́йи. — Зна́йити шчо́, воно́ сьм шчо́с напу́дило; хо́ть пес, хо́ть чо́ловк, — А пи́та́ю йа сьм: Та ко́лі? — Хо́ть ў́ де́нь, хо́ть ў́ но́чі. — То мо́жи бу́ти, бо ві́н та́кий кри́кливий, йї́ї чо́ловк, і шче пес йи́ ў́ сусьї́цтві... — Ну, ну, ка́жи, чо́ловк напу́дило сьм ў́ но́чі, а пес над ве́чир. Ві́ сьм дес ни́да́уно́ ви́ддали́ ты́лько? Дьї́ти ў́же ма́йити, ньи́? — Йа мо́учи́у; ко́лі зна́йиш, то ка́жи. 'Али жі́нка по́фати́ла: Та тро́йи ў́же ма́ю. Дво́йи ды́у́чит і хло́пцє. — Ну, ви́дити, клі́чи вона́ ми́не до се́би до тих карт; з йи́дно́го бо́ку два да́ми ко́ло жі́нки, а з дру́гого хло́пцє. Та́й клі́чи ми́не до дру́гої ста́нцї́ї: Чу́йити, воно́ ни йи́ биспéчни. Абі́сти сказа́ли йї́ї чо́ловк, бо йа ў́се ка́рти кы́ау, і ў́се чо́рны, то воно́ ў́вє. І ска́жати йї́ї чо́ловк, шчо́бі́ воно́ сьм сти́ре́гло, бо йа та́кі ви́джу так і там покáзу́йи ми́ны, жи́ воно́ су́хоти ма́йи, а то за́разлі́ва рі́ч д'ужи́. — А йак ві́н ма́йи сьм сти́ре́чи? — А вона́ ка́жи: Аби́ с то́у ли́шко́у ни йї́гло, шчо́ воно́ с то́у ква́рта, абі́ ни пі́ло, на́вїть, абі́ на то́й лу́шко

ни лягало, де вонó спит. Навіть і дитинні абі там ни бóло кóло нéйі. — А шчо ж йііі йи такóго? — Вонó, знáйти, такій страх дýстало і йііі так нýдит! — І йде зо мноў ўже до дрóгої стáвцьїї назад. Праўда, жи ви ни мóжети йісти? — Та ни мóжу, вітповідáйи жінка слабим гóлосом. — Вонó мині так покáзуїи, йáк би йа ў вáші кишкї булá ў сиридінні. — А слабій кўждий, котрий йи, ни мóжи йісти, бо йáк би йимў пляўдувалó, тó би ни буў слабій. — Кáжу йа до нéйі: Йáкї йііі рóдичі, жінки, аби скáзала. — Мáма такій чорнобрíва, нивилчкий, а тáто мáйи такій чирвóний вус. 'Али тáто трóшка злóсьны, а мáма нья. — Пíрит тим чисом мамá йііі умéрла ўже бóла штіри рóки, а тáто дванацьїт! — кáжу йа до нéйі. — Ну, ну, дóбри, вонó мині так покáзуїи, бо йи чóрний, али йа вам шче ни докáзала, воні такі булі. — І ватхóдит на той чис тáйа дрóга молодїцьи, шчо зо мноў прийїхала. Питáйу йа сьи: А шчо, нимá ўже більши? — Та нимá. — Слáва Бóгу, шчо нимá, бó бим ту сидыў до нóчи. 'Али мині там йиднї казáли, аби йти до милосéрних павньнїў до кльаштóру, то воні шчос дадўт віт тóйї слáбости. — А йа кáжу: То підéти ви самі, йа ўже ни пїду. — 'Али тáйа молодїцьи кáжи до нéйі: Кáжїт но ви мині шчо. — І, вам Богу дякувати, шче ни трéба казáти. Ви здорóві. — Али вітповідáйи молодїцьи: Минé шчос гóлова болїт і нýдит і то ўсе с полўднїи. — 'Али дівит сьи Жидыўка на дзигáрок тáй кáжи: Зпáйти шчо, ўже дванацьїта годїна дохóдит до полўднїи, то ўже мині так дóбри ни покáзуїи, тількó з рáньи до одинацьїтої. — Ну, та шчо, кáжу йа, та шче лиш пїў до дванацьїтої, та ўже кáжїт. — 'Али мoйá Жидыўка пообзирáла ўже той інтéрис, жи йііі сьи ни видé з нáми і чїрис тóйм ни хтыла ўже тьї казáти. 'Али Жидыўка хóчи й ни похóчуїи, тáй ро-скидáйи кáрти: Возміт но ви, здойміт! кáжи молодїци. Вáдити, сьа спїдна кáрта, шчо ви здойміли, то се ви йи самі. А се вáши чoловік, кóло вас стоїт і знáйти шчо? Кїшко ви страх сьи напўдили. Мині ўже типéр покáзуїи. Йа собі пíрит тим думала, шчо вам ныц ни бра-кўїи, али тут покáзуїи. Йáкий той кáрта стріпáтий! — А то булá ди-уїйтка. — І то дивїт сьи, вонó ў ногáх. Ви йáк спáли, то шчос на пичї вгўркало, дўжи мóцно. — Кáжи молодїцьи: Та то рас кóти лá-зили тáй аж горнїи здрўлили і йа сьи булá так настрáшила, шчо аш сьи чoловіка йнїла. — Ну, то ныц. Йа вам дам такій водá, абїсти йнго пїли цїлий тїждинь по кильїшку шчо дньи вáтшчи і шче абїсти пїшли до ворóшку, шчо ўмїйи óлнво зливáти; і абї сьи ни задáўнило, сїми днїи, бо по тым вам жáднїи дохтóри рáди ни дадўт. І так бу-дéти ўмирáти, йáк той жінка. — Та кáжїт шче шчо, кáжи молодїцьи. — Ой, колї ўже дванацьїта годїна дохóдит. Знáйте шчо? Ви шчос такé, ньїби сьи будувáли, ньїби шчос пирисувáли, ньїби шчос кудувáли,

ныби продавали, али шчос робили докѳнчи. — А молодїцы кажи : Ми купїли ў йидного госпѳдари торѳд, жи пїшѳу до Бѳсьнойї. — Ну, ну, вїдати, так вонѳ стѳїт ту ; звїянти, йак би ви булі прїйшли пїрїт полудним, то йа би вам була чїсто росказала, али тїпѳр вонѳ мнїй ўже так ни покїзуїи. — Ну, а шче мѳжи шчо там. — Ту шче йи, али ни мож дѳбри так... Ту мнїй покїзуїи : Ваш чоловїк вас лѳубїи, Бѳгу дѳякувати, али дес тїльки йак сїи напїўт, то лѳубїит вас так штуркнїти, ни ўларити, али штуркнїти. — Айя, дѳколи йак з окїзїї прїїдѳ, кажи молодїцы. І звїянти шчо ? Мїянти трѳїи дїти, фїяны хлопчїки три. — 'Али йа ў сїмїх і таїя молодїцы, таї мойя жїнка, хѳть слаба, али сїмїї сїи, бо ўже йї шчо ? Бо ў тѳїї молодїцы ни бїло нїкого ў тѳї час, лиш воня таї чоловїк. Нївїть і слугї ни бїло. Таї кажи молодїцы : Ў мѳни дїтїй нїма. — Ну, то шче будѳти мїти. А мѳжїсти мїли ўже ? — Нїи, ни мїлам шче. — А даўно ви ўже пїбрали сїи ? — Уже дѳўїить лїт. — Ну, вїдати, то шче будїт дїти. 'Али йак бїсти рїно булі прїйшли до мѳни, йя би вам була ўсѳо докїдно вїказала, йак бїло і йак бїди. Таї ми сїи посїмїяли трѳха, дїли Жидїўцы по 20 грїйнарїў... 'Али кажи Жидїўка до мѳни : Звїянти шчо ? Мнїй тїкі ўсе сїи вїдїт, шчо ви тѳїї жїнки чоловїк. А воня мнѳ по тїм пїваїала, шчо молодїцы самя давала грѳшї, а за жїнку йа платїў. Таї ми ў дївѳрї : Буваїти вдорѳвї. 'Али Жидїўка кажи до мѳни : Чїкаїти, шчос йа вам мїяў, гаадїнѳу, шче сказїти. Вашї жїнки ни вїїди. Ви йи ни журлївї і ни журїт сїи тїкі. Ви будѳти мїти так о на ѳсынь дїўга. А то було ў сїпаньї. І абїсти сїи стїрегїли, абїсти вїд нѳїї нїц нї йїли, нї пїли. — Ну, будь вдорѳў, старя, сказїў йа по дїўгїй раз, таї дѳякуїи ти за наўку. І йа пїшѳу до кѳнїи, а вонї шче обї с тѳў молодїцїў пїшли до кїашторѳу.

Прїйшли там, сказїли шчо, дїли йїм мїлосѳрнї паннї йакїхѳс цукѳркїў і прїходїи вонї до мѳни : А шчо мїянти ? пїтаїу сїи. — Та от дїли нам тїкїх пїгїўлїў вїт тѳїї слїбѳсти. І казїли, жи йак бїди лѳкши, то абї шче прїїтї, вонї шче далїт. 'Али йя сїи подївїў, а то бїли цукѳрки ў тїм пудѳлку. Таї звїў йа шчос пїру тих цукѳркїў. Дїмаїу собї ? Мѳжи й йа будїт теньїшчїй. Йак то слабїм помагаїи, то й мнїй помѳжи. Скуштуваў йа, а то тїкі солѳткї і тїкі малѳнїкї, плїскѳваты, кїўглї, шчо ў склѳпї мѳжна ўзїїти за грїйцар сто. Посїдїли ми і пѳїїхаў йа до дѳму.

Прїїжджїїу до дѳму, бїру йа сїи до свѳїїх лїкїў, жїнку лїчїти, шчо мнїй йїден чоловїк оповїдаў. Прїнїс йїм за 4 грїйцари пїва, загрїў йїм, збїў двї йїцї, пїрїмїшїў і даїу жїнцї пїти, так шчо мош тѳнїи. Жїнка скуштувала, таї ни хѳчи. Кажи : Сїсѳ ни дѳбри, до чѳго мнїй тїкі лїкї ? То отѳтї пїгїўлї дѳбрї вїд мїлосѳрнїх пан-

ныў. — 'Али пий; йа стаў над неў: Мўснш віпати. І постиліў йа йі: Лыгай спати. І прикріў йа йі в голубў, абн сьн спотыла, бо вона була дыстала запальнны пльуц; була сьн зыграла і напыла сьн воді, то миньі дохтыр казаў, шчо ньчó ни помóжи, лиш тóпли шчо пíti і потíti сьн, і абн обгрівати. — А вона миньі кáжи: Ти хоч минé задúшиш, шчо так миньн ўкривáйши? — Ужé миньн ўсьо йиднó; йак сьн задúшиш, то ты ни будў бiльши возíti по тих богáх і грóшн за дúрно давáти. — Поўставáли ми рáно, питаўу йа сьн: А шчо? Йак тобн? — Та ўжé трóха лéкши. — Ну вiдиш, то вiт тóго пiва. — Айá, то миньн вiт тóго дыда лéкши. — Ну, вiд дыда, ци ни вiд дiда, будў йа дáлы свойн дылó робíti. І зноў так йиден вéчир робиў йим і дрúгнй, шчос кiлькванáцьтi раз. І зачыло йн сьн трóшка лéкши робíti ўжé, али вона ни хóчи пíti ўжé. Кажн: Се ньн до чóго. То миньн тáкн вiт тих ньжвыўскнх помáгáйн. А ти минé лиш дúрно мúчнш. — Ну, то йак так, то лычн сьн самá, йá ты ни бúду. — А тотá водá, шчо Жндьўка дáла, шчэ стóйáла, бо йа йн ни давáў і вiд дыда йакiс корннцн. Зачыла мойá жiнка пíti ты лыкн, зачыло йн зноў затыгáти чнм раз дúшчн. Аж зноў поскодiли сьн йiйн сéстри тáй тетi, тáй кáжут: А шчо, ни лéкши? — Та булó йн трóха лéкши зрáзу шчос пáру день, а тнцёр ўжé зноў гiрши. — Ну, то бнрн шчэ раз де йiдь. — Йа ўжé бiльши ньгдé ни пойдў, йак хóчи, то най йде во мноў до нáшого дохторн, вiн йн звiзыгнруйн, йак помóжи, дóбри, а йак ньн, най ўмнрáйн. Бо йа йак шчэ озмў йiвднти по тих ворóшкáх, то вони ни так ў мéни озмút кóны, али шчé й сорóчку скiгнут в мéни, шчó сьн лiшу гóлий. — Ну, ну, то йди шчэ до дохторн в неў, кáжут вони. — Пiшóўу йа до дохторн.

Звiзыгнрувáўу йн дохтор і такóж ни мiг йн збáдати дóбри, шчо йiйн йн, пёўнн чiрис тóйн, шчо йiйн бáбн позáпáрували, бо йак тоўмáцкнй дохтыр мiг згáдати, шчо йiйн йн, то й сей повнннн. А вiн миньн сказáў, шчо то такá слáбiсьть, жи áнн крóплыў ннлá такiх, áнн пiгукiў, абн йiйн позбúти сьн. Тьiлькó йн тра опнрувáти і то мўсьнт робíti вилкi дохторн. — Прихóджу йа до дóму, тра сьн ўжé й собн стнрéчн, бо абн йа шчэ пóпри ньу ни ўмнрáў. Ни йiўу йа ўжé áнн с тóйн мiскн, шчо жiнка, áнн лiшкоў тоў, хоть бн йак і нiйчнстьiйши вiмнта булá. 'Али жiнка сьн доднвилá і зачннáйнн плáкати: Ти ўжé сьн минé цурáйши, кáжи миньн, ти ўжé за мноў ни дбáйши, ти ўжé дúмáйши за йiнчу. І зачыла плáкати: Дьтн-ж мойн, дьтн, пропáлнстн, йак йа ўмнру. І миньн слóзн такóж пiшлi ў очéх ў той час. Узвiўу йá сьн, звiбрáўу чнм скóрши і пiшóўу йим сьн пнтáти свóго лыкарн, шчо то за слáбiсьть, бо миньн ньжнньiўскн божнцн кáвáли, шчо то йн сухóтн, то йá сьн стнрiх чiрис т о. Прнйшóўу йа до дохторн і кáжу: Слáва Йесу Хрнстóу. — Вiтповiўу: Нá вiкн Бóгу слáва. Сьдáйтн сн. І шчoш тэм чувáти, шчо скáжнти,

лѣкшии жінці, чи нѣи? — Та де лѣкши, чим раз гѣрши. Кобѣ ви минѣ сказали, шчо то ѣи за слабѣсьть ў неѣи. — То ѣи нѣиц ни ѣи такого, то ѣиї кѣшка оппѣхла і на тоѣи ради нѣиї с крѣпльїў, аѣи ѣиї бѣи робѣти опирацѣїїу, аѣи ў вѣлїкїх дохторїў. 'Аѣи вонї можи про тоѣи жѣти, тѣлїкко ни доўго, нїў року найдїлѣи. Най нѣиц ни робѣт і ўсе най масного шчо звѣист. — Та де вонї годна робѣти? Вонї ѣи ходѣти ни годна. І ўзьнїў ѣи, пїшоў. Вїходжу ѣи від дохтори на мѣсто, а то буў вїўторок, а ў нас тої день ѣармарок. І здѣбїи сѣи зѣи мноў тѣта жїноча. Дѣ ти ходїў? пїтїи сѣи минѣ? — Ходїў ѣи до дохтори. — Еї, ти до дохтори, ни звїти чогѣ. Ти ѣидь з неў шче до Кѣлиниц, за Тоўнїч, там ѣи така ворѣшка, шчо так звїи, шчо хїбї бѣи мїла ўмѣрти, абї пи вїїшла. У нас ѣиднї бїла така слаба, шчо ўже умїрїла, таї вонї дїла рїду ѣиї. — Еї, ѣи бѣрши поїїду до дохтори до тоўнїцкогѣ. — Балїкаїи ни тоїи, поприступїли шче бїлши бабї, а ѣиднї моїї кумї: Еї, шчо до дохтори; ѣїтѣи, кумї, до тоїї, шчо тѣта кїжут. Вонї так звїи, шчо страх. А дѣкотра бїба кїжи: Уїдь до Дѣўгѣго. Так ѣїх бїло зо двїцїть і кїжда найшлї минї по ворѣшцї. Аѣи ѣи кїжу: Уи до нїх бїлши ни поїїду, до дохтори, ѣак схѣи, то поїїду. Звїїтїи ви шчо, кїжу ѣи ѣи. Мїїу шче ѣидного конї і корѣву; ѣи корѣву продїи і вам дам сто рїнскїх, аѣи найдїт такї ворѣшку, абї ѣи вїлїчила. 'Аѣи грѣшї аш тогдї, ѣак будѣ жїнка вдорѣва. — Звїїиш шчо, сїнку, кїжи тѣта і гїдїт минѣ по лїцї рукѣу. Послїхай минѣ, поїїдь шче з неў до Кѣлиниц, ўже бїлше нїгдѣ ни поїїдиш вїтїк. — Та ѣи бѣи поїїхї в дѣсѣиць раз, ни раз, кобї лїш помоглѣ. 'Аѣи то шкѣда за дїрно грѣшї давїти. — А ѣакїс там на бѣцї шѣпчи: О, чоловікови страх ў голові жїнка. Уак сїсїї ўїре, то сї возьмѣ сѣвїжу. — А ѣи тоїи ѣак ўчуў таї кїжу: Ну, то ўже поїїду, аѣи абї ви прїишлї до мѣни, то ѣи з вїи поїїду ўраз. — Та колї? — Аш ў чѣтѣр, бѣрши нѣи. — У чѣтѣр рїно прїишлї тѣта до мѣни, запрїг ѣи кѣнї і поїїхї.

Прїїхїли ни кѣло ѣиднѣї кѣршии і кїжи тѣта: Возїи по ти хѣт з лїтру горїўки до тоїї ворѣшки, бо ѣиї ѣак ни прївїзї, то вонї сѣи гнївїи. — Еї, кїжу ѣи, ѣи сѣи вїртїїу і колї вонї хѣчи горїўки, то вонї нїчѣ ни звїи. — Та ўже ѣидь, кудї сѣи пїстїў. — Узьнїў ѣи горїўки, шчѣм ўзьнїў ў рїзнїкї фунт солонїни, прїїжджїи ни до тоїї ворѣшки, а там ѣи шчѣс кїлканїцїть фїр, шчо попрївозїли такѣж слабїх. Кїжи тѣта до мѣни: Злѣсмо ўтрафїли, то бѣи ѣиї дїжа прѣсїти, абї нас доўго ни трїмїла. — Еї, шчо прѣшїнїи. Мїї ѣи дѣбри заплачї, таї... — Еї, шчо с пїлатї, вонї хѣчи шче ѣи прѣшїнїи. — Ухѣди ни до хїти: Слава Усусу Хрїстїу. — Дрїгї вїтнѣи: Нї вїкї вїкї, а вонї минї кїжи; ворѣшка: Е, вїдїй ти сѣи хѣч ўже жївїти.

— Ей, та де живіти, жінка ми слаба. І кланьїйу йа сьм до нѣї і цыльїу ў рѹку, алі с йакім сѣрцям шчїрим, шчо йак бим сьм ни брїдїў; то бим зубамї пиритьїў, шчѣби йї відлѣтыла. 'Али йа йїднако лише дьїму зробїў, шчо йа йїї поцьїльваў, то тьїлько сьм вѹса дотуїли рукї, а гѹби то шче буї с пїўтора цальї від рукї, бо ў мѣни вѹса вилїкї і на той чїс шче буї побѹрїны, жим ни пригладїў йїх. Тай кажу йа до нѣї: Мѣжїбїстї шчѣс мѣї жїньцьї поворѣжили? — А вона сьм на мѣни ўзлѣстїла: Йа ни йї жадна ворѣшка, йа лыкарка. — Стаў йа тай думайу: Шкодa мѣїїх вѹсыї, шчѣм прїтульваў до рукї. А йак бим буї шче і губамї поцьїльваў, то буї бим позаўчїрашну страву вїблїваў. Тай пїшоў йа на двїр і зaраз пооптїраў вѹса і даўїм кѣньом йїстї. І сьїў йїм, закурїў собї дьїгар на вѣзы тай думайу собї про тѹїу лыкарку. 'Али тѣга вїходїт: Ходї но, кажи, до хaтї, ўнїсї горїўку та почїстїїм йїї! Увїйшоў йа до хaтї, постaвїў горїўку на сьтыї, солонїну і хлїб такѣж, а тѣга кажи: Пїї по горїўку до нѣї. — А йа кажу: Та йак, йак вона бaбу вѣнде шурїї. А то бaбїско такa тѣньга, йак кобїла лїжїт, цaлком гѣла, горїлїц, а йа дїўїу сьм на тѹїу робѣту, а ту пѣна хaтa лїудїї, мѣжї нас бѹло с пїїтнaцїї-тїро, тай собї думайу: Тѣбї ни тра, абї бaба мастїла, алі тїбѣ тра, абї дѣбрїї дьїд вїмастїў, тѣ бїс брїкалa, йак кобїла. Тай тѣга дьўзайї мїнѣ, абї йа пїў горїўку до тѣї ворѣшки, а йа кажу: Пїїтї вї. А йа ни хѣтыї і тaкї ни пїў, бо до нѣї хто пїї, то ў рѹку цыльїї. А йа собї думайу: Колї тї мїнѣ, тѣго, судa спровaдїла, то цыльїї тї. І поцьїльвагa старa. Вїгнѣ. Тай тѣга напїла сьм горїўкї, вальїїла ворѣшцьї, даїї йї і цмок ў рѹку. А мїнѣ слїна пїшлa обѣмa бѣкамї рѣтом, шчѣм мaло ни блїнуў; шчо вона рѹкї мaлa закѣчѣнї по самї лыктї і мнїїла сьм ў тѣ бaбї, так йак жїнкї кѣло валькїў, йак хaту валькїўт. 'Али тaїа слaбa с пѣстїлї кажи: Еї, бѣршї пїїтї, та мїнѣ ўже домaшчїїтї. — Е, почкаї, зaраз, кажи ворѣшка, най йа шче вїпїї дрѹгїї. Вїпїла йїдѣн, дрѹгїм закусїла, а йїстї вїцї ни хѣчї. А бaба тaїа лїжїт горїлїц, чїсто гѣла, тьїлько обї рѹкї поклaлa на ту нѹжлу. Бїрѣ сьм тѣтa ворѣшка до тѣї дaлѣ до робѣтї і зaчїнаїї прѣмѣву на пѣстїлї. Шурїїї рукамї по цїцкaх тай кажи: Отут мїнѣ помацaтї. Пїшлa йїшчї рукамї до нѣї, тай зноў пошурѣвїї і зноў прїмоўлїїї: На горї помацaтї, а тут мїнѣ пошурѣгaтї. А йа на той чїс пїў горїўку, кїнуў кїлїшѣк тай ўтык йїм с хaтї, бѣ ми булѣ стїдно, бо там кѣло тѣї слабѣї лїжїла шче дрѹгa хѣра на лѹшку, а йїдѣн хлоп на зaпїчку горїлїц, а дрѹгїї на лaвї, а рѣштa сїдѣла і стѣялa. 'Али вїходїт тѣга зноў до нѣї тай кажу: Прѣсїт йїїї, най шчо рѣбїт, а мѣжї ўже шчо рѣбїла жїньцьї? Най лїш доўгѣ ни прїмоўїїїї. Йдїт вї до хaтї, а йа йду до кѹзьвї, до сїна тѣї ворѣшки, мѣжї мїнѣ бї кѣнїї

піткуваў; бо ми йіхали гостінцем, таі сн роги пооббівали, шчо булі б'осыі. Таі кажи тэта: 'Али дай шче на горіўку. — Абó ўже тоіі ннннн, шчо була на столыі? А там бóло пїрнт тнн пїўтора 'фляшкн, йак йа надїйшоў і свуўм поклаў фляшкн. — Та дэ, ўже ннннн. — А деш? — 'Та віпнлн, бо вонá рас пóпри рас ннн. Зáкнм йнднóго слáбого обрóбнт, то з дэсьцїть кнльшкїў віпнн. — То дóбра з нейї ворóшка, йак вонá по кїлькó пїн. То йак бн шче й такїй ворожбїт, а запэрти йїх до лóху, то вонн бн тэньго ворóжвлн. Бо йа вїдыў, шчо вонá дўжн дóбрн знáйнн і шче до тóго фáйну прнвоу нáйнн. Даў йа тэтн 70 граїцарїў таі кажу: Най йак найбóршн рóбнт, абїсмо йїхалн. Вонá так знáйнн ворóжнтн, йак ў мóго сусыдн йн на обї очн сьльннн і на пóгу крнвá кобїла, знцїрку рóбнтн. Таі ўвїйшоў йа до кўзьннї таі думайў. 'Али ў ты хвїлн прнчэслн горіўку таі зноў клїчн мннэ тэта. Ходї до хáтн. — Йа нн пїду. Йа шче дам з на двї лыгрі, а сам нн хóчу пїтн. — 'Али ходї, бо вонá кажн на тэбн, шчо то йакїс пўрнц. — Йа нн йн жáдннї пўрнц, йа такїй самїй, йак і дрўгї, прó таї чоловїк, тьїлькó йа сьн нн мóжу свóйїмн очїма днвїтн на йїї ту рóбóту, а вухáмн слўхатн тотў прнвоу. — 'Али ходї, то нáшн бїдá, тн мўснш тнрпїтн, бо йак йїї ў пїдлад нн йтн, то вонá дóбрн нн зрóбнт. — Бóршн бнм пїшоў пїд зéмльу, йак до нейї до хáтн. Таї нн хóчу йтн, áлн мўшу. Бо йá бн нн стоїаў, абн вонá й ньцн нн рóбїла жїньцї, бо вїджу, шчо ньчó нн знáйнн, таї ўзьнў бнм жїнку на фїру і поїхаў бнм, áлн потым бн дрўгї казáлн, шчо буў ўже ў ворóшкн і нн хтыў чнкатн і поїхаў до дóму, абн жїнка ўмэрла, абн ворóшка нн лычїла, абн маў бóршн дрўгу. Йду йа до хáтн, тьїлькó йа чїрнс порїг, а ў ты хáтн так дўшно, бо вонá фурт палїт, так йак ў лáзнн. Таї бнрэ кнльшок до рук, ворóшка, таї пїн до мени горіўку таї кажн: Ге, нн бóднш сьн шче жннїтн, ньн. Йа вїджу, шчо тн хоч дўжн дрўгойї жїнкн, áлн трáба шче кóло сейї. Таї ў львї рнцї трнзáйнн кнльшок, а прáвоў рнцкóў бнрэ сьн за грўдн: Отўт мннэ, помáцай мнн! А потóму рнку мнжн нóгн: Отўт мннэ, вїшургáй мн. — Стаў йа так, йак ў кóвальнх (мурашкáх). Най бн публїка шчо хотыла говорїла, та най бн хоть сьвнтн образї с хáтн повїносїла. Нанпїў йа сьн тоїї горіўкн, цн хóчу нн хóчу, ннсў до гўбн так, йак йакў трїйку таї йнм трóха покўшнў, таї бнрў таї кладў. А вонá кажн: Ей, то йакїс шльáхтнч внлїкнїй, шчо вїн нн хóчн пїтн. — Та йак йа будў пїтн пóўннїй, йак йа трóха ўзьнў і то вїцльнунў, а йак бн пóўннїй вїпнў, то бнм го вїрнгаў, тá бн казáлн, шчо то йакїс такóїї свнньчóїї натўрн, шчо тьїлькó набрáў, шчо аж назáд внртáў. А йа тóго дншн, ўже сóнцн булó пїт полўдннм, мїг бнм буў сьн запрнчашчїтн, йак бнм буў дэїгар нн курнў. Таї вїтэвнвáйў йа сьн до нейї: Вўтьтн такї дóбрн. Пнтрїшкó, та рóбїт шчо мóїї жїньцї, бо мннн бн

йїхати до до́му, ни ма́йу часу́. -- Ге, ба, ни ма́йш ти часу́, ти хоч, коби́ вона́ бо́рши заги́бала, та абі́с жи́нїу́ сьї, а́ли ни ўмре. — Їа́ йїї за обра́зи, а вона́ за гарбу́зи. Пїн ў да́вїн, а ды́тько ў клепа́ло. Та́й по ты́ розмо́ві бирé вона́ ў мїску водї́, льви́ і му́йу жїнку ко́ло стола́ кладé: Сьїда́й сї, нибо́го; та ма́й будú тоби́ ўже шчо́с робїти! І зачїла́ о́ливо зливáти. І зачїла шчо́с там бала́кати, шчо́ то б́уло. 'Али́ йа́ пїшо́у с хáти до кúзьни́, абї́м ко́ны пїткува́у. Ты́лько кова́ль злá-годи́у шті́ри пїткóви, та́й пїсла́у мшé, абї́ йа́ ко́ны вїложи́у з во́за і привї́у ко́ло кúзьни́. Прихо́джу йа́ ко́ло во́за, зачї́у ко́ны вїпрїгáти, а тéта вїходїт с хáти та́й ка́жи: Запрїгáй, бо будéм йїхати до до́му. — Та́ чумú? — Тéта ты́лько вїдмóвила: Ўже бїльши ны́гдé ни б́удиш йїхати. — Та́ шчо́, йак, скажїт, та́ ма́й йа́ зна́йу. А вона́ йїї́ ни на́рила, а́ны мастї́ла? пїта́йу сьї тéти. — Ньї, ньїц ни робї́ла, ты́лько о́ливо зьїлььбї́ла та́й мшнї́ потї́хо сказа́ла так, абї́ жїнка ни чу́ла, шчо́ шкóда шчо́ робї́ти, бо вона́ с то́го ни вї́їди, коби́ хоть до до́му живú завéсти, абї́ де на доро́зы ни ўмéрла. — Ўже йа́ й ко́ны ни кува́у, запрї́х до во́за і ўїо до до́му. 'Али́ мо́я жїнка сьї́ла на вї́з і ни мо́жи сїды́ти, надé. Йáк би́ йї́ тéта ни трїма́ла, то́ би́ і пї́у мїну́ти ни сто́йáла. 'Али́ тéта трїма́ла йї́днóу руко́у за плéчї, а дрúго́у за грúди. А вона́ го́лову так спу́стї́ла, йáк би́ ўже з пéїї́ та́кі дух вїходї́у. Йа́ сьї спúднї́ ўже сам і ўвї́рїу́ йїм, шчо́ вона́ зна́їи, тотá ворóшка. При́йїха́у йа́ до То́умáчи до мї́ста, вї́нїс йа́ жїньцї́ скльї́нку пї́ва і жїнка трóха вї́пила і йа́ за́рас пої́хау́. Зробї́ла сьї́ гї́ чирствї́шча. А ў то́й час, йáк вона́ ў то́її́ бо́гїньї́ булá ў хáты, то вї́т то́го пú́ху і дúху, вона́ б́ула так слаба́, туму́ так дúжи ты́шко зьї́йїла булá. А йáк пї́ва вї́пила. зробї́ло йї́ сьї́ трóшка холо́днї́шчи і лéкши. Йї́ди́м ми до до́му, і доро́гоу́ с тéтоу́ обóїи розмо́ульї́їи. Ка́жи тéта: У́же бїльши ны́гдé ни пої́диш, бо ко́ли ворóшка ка́зала, жи́ вона́ ни вї́їди, то пé́уни, жи́ ўмре. Йа́ ўже тоби́ сама́ ни ка́жу бїльши ны́гдé йїхати. — При́йїха́у йа́ до до́му і ни дї́йїу́ сьї, шчо́ ворóшка лы́чїла. Будú йа́ типéр сам лы́чїти. Загрї́у йа́ пї́ва пї́у гальби́ так, аш кшї́ло, двї́ йáйцї́ ўби́у, пиримї́шїу́, ўкрї́у до́бри йї́, дау́ йї́ вї́пити. А вона́ мшнї́ ка́жи: Йа́ вї́джу, шчо́ ти хоч мшнé заду́шїти. — У́же ми ўсьо́ йї́днó, ўже типéр сьї́ душі́. Йáк ма́йш жи́ти, то жи́й, а ньї́ то ўми́ра́й. І робї́у йа́ йї́ то́й інтэ́рес кї́лькана́цьтї́ вéчирї́у, хоть вона́ ни хты́ла, а́ли йа́ сї́дува́у і мúсьї́ла пї́ти. До па́ру нéдвї́ль стáла мо́я жїнка здо́рова і Бо́гу дя́кувати і до нї́нька. А йа́ вoзї́у від Никола́йа, від грúднї́, до Пéтра, цы́лїй пї́урї́к, шчо́ ни б́уло тї́жнї́, абї́ ни бу́у ў ворóшки і то ўсьо́ за дúрно. Вїно́снї́у грóшї́ за фáйнї́ бикї́ до тих бо́гї́у, а пї́во мшнé коштува́ло ўсьо́го корóну.

Зап. в лїнци, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

371. Злодій, перед яким створили ся замки.

Буў одін Мацько Ляпйак, с Пужник. Пойіхаў він на спацір, йак служіў при воську, при уланах і цылій пуг пойіхаў, прійіхаў з ними так далёко за снло, а там йи одін домок файно забудованый. Прійшбуў він до тої хати, пообзираў і дивит сьи, йак там ў коморі замки находьи сьи. Стойт комора на підлозы, коло неї замок висит, колотка теньга, так йак шінка виглядала. Прійіхали лиш с спаціру, скочіў він до ковальа, ўзьвў собі рэшпіль (шльник) і говорит до Івана Кіндрата: Івани! Підем ў вєчир там, дєсмо обзирали, дє йи виліка колотка коло замка. — Вітпідайи Іван до Мацька: Йак ми там зайдєм? Там йи два пси припійтих на ланцах. — Ой ни бі сьи, дурійі, ми собі дало раду. Озьем си арібний клубок, намастио лойом, пєс сьи будє вабаўляти, а ми сьи будєм до комори добувати. — Узьвў дручка до рук, заважиў за двєри, ни рушайут сьи. Викигайи шльник з за пюйаса, пиритєр скоубу, пробуийи дручком другий раз. І мїслит собі: Там йи вилікі грюші, коли на два замки замкєно. — Поважиў він другий раз, віхонили сьи двєри, ўходит до сиридіни і шукайи за скриніў. Висувайи шуфляду, намацуийи пійтку грюшій. Йак намацаў пійтку грюшій, аш типєр ўже хорюший. Дьібраў скорши охоти більши, шчє трісє Ляпйак гірши. Надїбаў ў бантах сало, вітьих за двєри, подайи Іванови Кіндратови. Подаў йиго за паркан, а сам зачіў шчє шукати за йинчими річани. Надїбаў прїдива пійть повєсим, шчапійў тото до рук, вїносит на двір, кажи: Івани, ўже більши нима нїчю. — Али шукай, бо шчє шчюс йи! — Надїбаў він шчє штіри мїрі полотна, мїрийи чїрис хату, йи віт постилї до вікна. Йдем ни оба дорбогў, шрипускайи сьи: То він висє, то йа нису, аж на мїны сорючка мюкра. Кажи Іван: Ти, Ляпйак, гадайиш мнє обірвати коло того сала? — Узьвў він то сало, нисє сам. Привєсит до касарни, побудіў рекрутыў: Йшти, хлбпцї, сало і ни признайти нїгди нїкому, вітки воно тут постало. — А до того госпюдари ходіў вахмайстир до донькї. Сказаў гада вахмайстрови, шчю ў нєго пропало тої ночи: прїдиво, полотно, сало. Йак би то було дббри, коби ти мїны тото найшбуў. То йиго нїхто ни шчапійў, йак улани. — А вахмайстир кажи: Чикай! Прихюдит до дому і трюфүйи улани, ци ни знайди. Пітхюдит, ци би вони сьи котрий ни признали, жи шчюсь знайи о тьи. Клічи штельфиртрєтира Кіндрата вахмайстир Крушїньский. Прихюдит Іван Кіндрат, салтыруйи і пятайи, чо вахмістш хючи. — Котрі улани дома ни ночували? — Ушїсткі ночуйут. — Улани сала закрали ў снлы. — Проши пана вахмістша, улани мої ўшїсткі дома почуйут. — Чикай, улан штильфиртрєтир, побачим, ци будєш ка-

пра́лем. — Стаў Кіндрат і задумаў сьм. Кі́ннт він за то сáло, áли ни ска́жи, хóть би шче б́ули шт́ири л́ьуди. — Мильд́уйи пан вахма́йстир до пана рíтмайстра, шчоб́и ўзьй́ти улáни до гоптáху, аб́и стáли і тримáти, жиб́и сьм призвáли. Над́ыйшоў пан рíтма́йстир і антриту́йи л́ьуди. Мо-рòс т́ьашкый на двор́и, гíршого ни б́уди; йáкжи він й́х зьб́ораў ба й до ќупи, котр́ий гóлий буў, гóлий: ўлан Хóлод гóлий буў тáкжи, йáк му морòв доќучуў, м́усьйў зьв́нáти, шчо Лáпйак ход́йў с' п́ильником сáло добувáти. Добуў Лáпйак, шчо вьз́ята ўпáла на цáлий цу́г, за сáлом шука́йут, пиритр́исл́и ўсьм л́ушка і ў цáлы шкaдрон́и ўсьм стр́ихи, нй́гд́е ни могли знáйти. Говóрит рíтма́йстир до улáна Хóлода: Йáк ти знáйиш, шчо Лáпйак шчап́йў сáло? — Бо він принь́с до касáрны і буд́йў ўсьм рикр́ути, аб́и вони б́рали сáло, й́ли. — Улáни Лáпйак, призвáй сьм, ци то праў́да, бо Хóлод за тóби св́йаду́йи. — Пáньи ротм́истшу, сáло й́и. — Скаж́иж де? — Йáк йá мóжу сказáти де, йáк тáкá на шкaдрóну т́ьишкá вьз́ята пад́е? Гóлови вил́иќи мáйти, та за сáлом шука́йти. Хóть мáйти, хóть ни мáйти, то го ни знáйд́ети. — 'Али Лáпйак, призвáй сьм, бо Бриѓитки чика́йут. — Лáпйак кáжи: Сáло й́и ў цу́гу, áли ви й́гó ни знáйд́ети, хóть бнсти шче б́льш́и гóлови мáли. — Так рíтмайстрови пр́якро стáло, шчоб́и ни б́уло б́льшого ф́ильзо́фа по Лáпйака. Йáк рíтма́йстир ў́ййи ѓусто шука́ти, а Лáпйак ў́ййи шче густы́шчи сховáти. Йáк шука́ли, так шука́ли, нареш́ты на т́ым сьм ров́идиáли. Повиртáйи сьм до Лáпйака зноў рíтма́йстир: Призвáй сьм, бо Бриѓитки чика́йут. — Йá ўже сьм призвáў, най лиш́е шука́йут, бо й́и ў цу́гу сáло. — Тáжи йáк йá тиб́е, Лáпйак, найшоў, жис сьм м́усьйў призвáти, так м́усиш і покáзáти. Гаптáх! — Йáк Лáпйак стаў гаптáх, йáк й́гó рíтма́йстир ў п́исок ўдраў, аш м́усьйў св́ойими оч́има покáзáти, де тотó сáло сто́йáло. Вонó й́и тут п́ид стáйниў, де тр́угльа сто́й́т, п́ит тр́углиў, де сьм гн́ий в́икидáйи. — Лáпйак, де р́ешта б́льши р́ичиў? — Йáк йá покáзáў, де сáло, то й́ р́ичи тáж, де сáло. — Шука́йут, шука́йут, не ўда́йи сьм й́и, аб́и знáйшли́. М́усьйў Лáпйак покáзáти, де полотнó сто́й́т: П́ит коньом Етельр́е́том, так називáў сьм, ў штóньт́и запакóвани. — В́итыг полотнó: От й́и б́еди. — Лáпйак, а де шче й́и пр́идива трóха? — Пáньи вахм́истшу, нимá лиш́е п́ить пов́исим. — А деш? — Й́и ў цу́гу. — В́ильз на стрих, знимáйи мáндиль солóми зо стр́иху, ров́ийзу́йи й́гó і в́итыгáйи пр́идиво. — Лáпйак, призвáй сьм, де п́ить р́инских грéший. — Пáньи ротм́истшу, ў м́ени ўзьв́у трóха Чм́ла, трóха Ш́имшун, а р́ешту Йáнкиль. — За шчó ти й́и даў? — Однóму даў за гор́йку, др́угому за бул́ќи, тр́е́тому за сир і ўсьм тр́и сьм под́ы́лици. — Йáк сьм Лáпйак призвáў за ўсьм шт́уки, ў в́ечир о четв́ерт́и год́ин́и бир́ут Лáпйака до вил́икóйи м́уки. Привил́и й́гó на вахц́имбру, замќну́ли го ў гáйдáни: Тип́ер ти Лáпйак сид́и тут до корóткóй мáни! Сид́йў Дá-

п'як три днн. Випустнїу йнго на гоф, походнїу Ланпак двї годнїнї, за-
 пнраїнн йнго назат самого. Дрїгнїй денн пускайнн йнго і думайнн собї:
 Чо ти будеш так дїрно сидїти і мннш фасувати? Йди до магаїнну,
 та будеш мїндур кльїпати. — Кажнн Ланпак до вахмїйстра: Йа шче
 контнтнїшчнїй, абїмнн пїшоїу на йнншнїй сьвіт, бо тут эле, ўсе замкнїеннїй,
 та замкнїеннїй. — Пїшоїу до магаїнну, кльїпаїу мїндур цїлнїй денн, пн-
 рнд вїчнром ў дрїгї годнїнн шчапїїу панталїонн чнрвонї пїт свїоїу
 уланку і пнрндаїу йїх до цїгу ўлановн Хїлодовн. А Іван Кндрат по-
 обнраїу снн і пнзнаїу, шчо вонн не вїдатн в магаїнну, бо шче ннмїа
 нїмнра пїд нїмн. Пнтїайнн снн Хїлода: Дї ти, Хїлод, днстаїу йїх? —
 Ой, кажнн, мннн Ланпак в магаїнну подаїу. — Ой, Хїлод, будї бїда,
 Ланпак ў арїштн, шче й ти будеш. А тої Хїлод посьцївнїй буї, шчо
 снн бойїаїу дїжн того арїшту, ўбїгаїнн до Ланпак, кажнн: На тобї твоїї
 панталїонн, чоловїчн, нн хїчу с тобїї жїднго дочнннїнннїа мїтн. Вїддаїу
 йннїу панталїонн, прїбїгаїнн до цїгу, пнтїайнн снн штнльфнртрїтнр Іван
 Кндрат: Цнс ти йннїу вїддаїу? — Вїддаїу. — Мїаннш рнхт, шчос вїддаїу.
 Тн бн маїу ннпрїйннннїснїть, а йа пїпрнї тобн ннславу, а внн йак снн
 занастїїу, то йннїу йнднако, а нн потрнбїїнн служїтн, то нн потрнбїїнн
 чнстн жїтн, шчобн нас ннхїто нн цамуваїу, абїснмо буїї спокїїнннї. —
 За кїлька денн внн снн надїїаїу брнгдаїнн внлїкоїї, Ланпак, алн рїтнїаї-
 стнр добрнїй буї таї го с того вїручнїу, лнш вїснднїїу пїнтн денн
 ў арїштн. Вїтїак йнго вїпустнїї в арїшту, пнрнбїїїу внн два днн ў цїгу,
 а на трїтнїй денн пїшоїу ў вїчнр до мїста. А то снн днїїало ў пїїтнннннн
 на субїту; вальїс до склїпу, схопїїу двї парї чобїт фїїнннх і ўтнїкаїнн
 до цїгу. Утворїїу касїрнїу, збудїїу штнльфнртрїтнра Івана Кндрата:
 Устанн, Кндрат, шчос тн скажу. Йа йшоїу дорїгоїу, а йїхаїу швец на-
 пнрїд і йа знїаїшбїї двї парї чобїт фїїнннх. — Вїтпвїдаїнн до нїго Кн-
 драд: Мїжн тн ўкраїу? — 'Алн бїї снн Бїга, йа тобї важу праїду
 шчїру, шчо йа знїаїшбїї. — Прнванїї снн, бо йак йнс ўкраї, то йа будї
 знїатн, йак снн застосувїтн, а йак йнс найшїїу, то нн трїба снн ховїтн,
 бо в знїадїеннн ннхїто снн нн ховїїнн. Узнїїїу Кндрат двї парї чобїт вїд
 нїго і замкнїїу до свїого куфїрка. Прнбїгаїнн Жнд Сруїько, склнпїр,
 ўповнїдаїнн снн до капрїальн, Андрушка: Пїаннн капрїаль! Кобї вн шчос
 слнїдїїлн, бо ў мїнн прнїало двї парї чобїт. — Іван Кндрат ўже чїїнн
 та тутїу тругїьку пїт пахї та дальї тругїїнн. Вннїс внн у мїстн Мїстах
 за цвнїтар, а вїконаїу грабїр йїаму на мнрцїа, а внн нн багїто мнслїїу,
 та чїботн ў тутїу йїаму, прнкїдаїу трїоха, таї ўтнїк до цїгу. По цїгу
 звнїок за чобїтнїаї тннн. Кажнн Ланпак до Кндрата: Ужїс снн скрнїїу?
 — Отї, кобї нн здорївн, чїботн в мнрцїїм похованн. — Йак снн Сруїь-
 ко звннїїїу, зачїїї і по грїбах шукїтн. Нн найшїїу ннїгдї, бо буїї прн-
 кїданнї зннлїїї. Ужї снн Ланпак нн бойїт. Чнїкаї, Сруїьку, йа тн вї-

рихту́ю. — Ого́, Ла́пшак, шчо ми́ни зроби́ш? — Хі́ба сьм схова́йши с склепо́м під зе́млю, бо ти ва́жкію та́ких ни ма́йши, аби́ йа́ йіх ни ўтво́риў! Сру́лько бі́гом до до́му, до ві́кна ші́би дубильтові́ поўстаўльи́ў, до дві́рній колодо́к начи́паў і ляг собі́ спа́ти. Прийшо́ў Ла́пшак до не́го, пообзира́ў сьм: Е, Сру́лько, типе́р сьм буде́м вита́ти. Йак ўзы́ў дзильні́ий гак до рук, йак ўзы́ў сьм ўвиха́ти, аж мусьі́ли Сру́лькові́ дьі́ти с ха́ти ўтыка́ти. Сру́лько, Сру́лько, повірні́ сьм, шче до сво́ї ха́ти, буде́м сьм шче по дру́гий раз вита́ти. Ни слуха́ў ўже Сру́лько то́ї мо́ви. Віско́чиў Ла́пшак за ни́м, бі́гом да́лы, здоганя́йи. Обі́вдри́ў сьм Сру́лько нава́д, Ла́пшак го́нит, так тьі́шко ступа́йи, аш сьм болдо́то розлы́гайи. Пода́ў йи́го Сру́лько до сьду́. Прихо́дять до сьду́: Шчо ти ма́йши Сру́льку в Ла́пша́ком? — Ві́н ў ме́ни чо́боти ўкра́у і каза́ў, шчо йа́ тоби́ нагада́йи. Йа́ прийшо́ў до до́му, зами́каў собі́ две́рі на пйі́ть ва́жкі, а ві́н ўтвори́ў. — Ві́тки ти, Ла́пшак, тьі́лько кльучі́ў ма́ў, шчо ти́ сьм до пйі́тьо́х ва́жкіў добува́ў? — Мо́вить Ла́пшак до призэ́са: На шчо ми́ни кльучі́ў дзильні́их, йак йа́ ма́йу ў кула́цї с траві́. — По́кажи де! — А вот о́зди пі́т пінці́нами ми сто́йіт на самі́м скла́дї. По́казаў ві́н йи́ну тучу́ тра́ву, ка́жи: Ла́пшак, де ти то́то дьі́стаў? — Ми́ни рідни́й бра́т да́ў. — За́мкну́ли Ла́пша́ка, трима́ли бис клькна́цьїть ча́сьїю ў крими́налі, ві́пустили йи́го на спа́цїр, ка́жи ві́н до кльучника́: На шчо ви́ ми́не зами́кайі́ти? — На то́то, аби́с сиды́ў. — Чи й на ме́ни ва́мок йи́? На́ ме́ни сьм две́рі ни зами́кайі́т, бо йа́ кльуч ў кула́цї ма́йу. — По́кажи ми́ни то́ї спосо́б. — За́мкні́ две́рі та́й буде́ш ви́дїти. — За́мкну́ў ві́н две́рі, зла́паў Ла́пшак за ва́мок, по́каза́ла сьм пра́ўда, шчо́ сьм ўтвори́ў. Прихо́дит кльучник до сьду́, мильдуйі́: Ни трима́йіти йи́го, бо ві́н і сам ўти́че і злодья́ї пові́пускайі́. — Пу́сти́ли Ла́пша́ка на сьвіт до йи́го шкадро́ни, с шкадро́ни йи́го відда́ли до цу́гу. Статку́ваў Ла́пшак ца́лий мі́сьиць. По мі́сьици нагада́ў собі́ Сру́лька, пішо́ў до ку́вьні до кова́ля, ўзы́ў собі́ ра́шпіль, прихо́дит до Сру́лька, зла́паў за две́рі, две́рі му́ сьм ўтвори́ли, Сру́лько спит. Ві́тьга́йи пйі́льни́к в за по́яса, йак бухну́ў Сру́лька ў гру́ди: Аш типе́р тоби́, Сру́лько, ньі́ц ни бу́ди. І бу́тьти здо́рови, Сру́лько, бо йа́ йду. Та́й пішо́ў. Так ві́н ўмі́ў ва́мки ўтви́рати, а дзильні́ї браў на оборо́ну.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

XIII. ХМАРНИКИ.

372. Чому буря не шкочить усюди?

Говорят, що є діди, котрі вміють відганяти хмари, дощі, град. Вони якось говорять пацір від кінця тай шче приговорюють щось. Хмара підє аш за границю. Зараз за границев ци дощ, ци град вибе в полі до крихти, столочат, а тут в тїи селї дасть спокїй.

Зап. 1903, від Ст. Должанського, в Дрогобичи, В. Левинський.

373. Улашковицький хмарник.

Ми були у Ласкїўцях на жнивях. Окóман виїздит сїйати рїпак, ми отут (показує) їйежино їачмїнь, а отут будє рїпак сїйати. І вївїїу пáрупка і хлóнци: хлóниц будє кóны водїїу, а парубок підкїдаїу бóрони. Хлóниц маї пїїгнáцїть лїт. І кáже до окóмана: Їа би вав, пáны, не кавáїу тут сїйати рїпак нїнька. — Чому? — Бо, кáже, с тóго рїпакú не будє нїц, ми будєм їего сїйати дрúгий раз. — А окóман кáжи: Ёї, ти дúрню їакїїсь! Мєнї першїнка сїйати рїпак? — По-сїйали рїпак, вачїнаїут волочїти. Волочут їего до полуднє, а ми їйежем їачмїнь. Хмара вїтци від Бучїчи пїтхóдит тамтудá, тай грїмїт ї нї. Пустїли кóны на полуднє, а той хлóниц двї боронї до горї зубáми спер і пїт тотї боронї сїїу. Посїдыїу, посїдыїу під нїми і ўстаїу, с сéбе шмáтьє вїбраїу, перєвернуїу на вїворїть і вної сїи ўбраїу. І так хóдит, ходит, ми хóчємо носїти їачмїнь, бо, кáжемо, дощ будє; а вїн кáже: Не бїїтє сїи, нє! Їак прїїшлá хмара, їак ўзвїло гудїти, а вїн хóдит тай кáже: Агїї! тáже вїдїш, жи ту хлїб, отудї їди! —

Тай йак ұпала тұчи, выбрала рильу до чїста і ұпакувала ў лóси на долиньні, а на йачинь навить не покропило нїчó. Вилїтáйе окомáн по тым ўсым і ми йему зачáли росповідáти за тóго хлопця, а він хлопця до двора, тай го перебрáли, ўже го ўзьили від коний тай зробили в него такóго паначі, ўже бильше не буў при коньох.

Зап. в червни, 1902, в Пужняках, Бучацького пов. від Ігната Коєїнського.

374. Шешорський бурівник.

Буў йим ў Шешорах і видьў йим чоловіка, котрий розганьў хмáри і ни допускаў градьў, аны жáдних уливў на шешорский грунт і силó. Чоловик буў зростом сирéдний, чорныйий і похмуристий, а так доклядни знаў градóвi хмáри і ўлийўны роспраўйїти, жи наколї хмáра страшнá надьйшла пóнат камарáльскі лысї до границьї тóго силá, бурїўник вийшоў напрóтыў тих хмáриў, прихристїў йїх і примóвиў до них і зáраз хмáри сьи роздылїли і йидны пїшли йидным бóком пóза границьу, а другї другим бóком і нїгди ў тым силы від градү і від уливи пошкодóваний нáрид ни буў. За тотó браў вїт кóжного гáздї призначéних пáру гáрцьў вбїжи рóчни і по десеть грéйцарїў грїшми. І инáкши го льўди ни називáли, лише бурїўникóм.

Зап. в липни, 1902, в Пужняках, Бучацького пов. від О. Розовського.

375. Як панови збила буря лани.

Раз шóв якїсь пан і то булá польóва дорóга. Нїби той пан хотїв ітї польóвов дорóгов. А надїйшов хлоп, жи знав о тих рїчах вéдлуг бұри, мóжи і не хтїв того пана пустити. А надїхав знов пан такий, котрий мáе свїй фільварок, як пан от в Рїхтичох. Тай той пан повїдає до пёршого: Най пан їде мойбў дорóгов, нїчóго вам сї не стáне. — Тай пїшбў панóк, пїшбў собї паньськов дорóгов. А за хвїльку зробила сї хмура малéнька. Настáли грїмоти та блїскавицї. І пїзнїйше тóму пáнови, що повóзлив їхати свойов дорóгов, збило лани, тїлько бодото воставишо.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Ст. Должанського, В. Левинський.

XIV. ІНКЛЮЗНИКИ.

376. *Інклюз хлопцем.*

Інк чоловік віше йййце пяскліўки (курки) чорної, покладе пид ліве плече, девять день на печі, поза горном, буде сидіти, нічо до' нікого ни говорити, ни обивати си, за Бога ни гадати, то девятої днини випустит хлопця-інклюдза. Запитаи си тот хлопець-інклюдз: Куди йти? — Йди ў пид! — Видтиў си вертає тай до чого его схоче, ци до худоби пасти, щоби добре вело си, ци до бжід, ци до гроший, може его послати, то и в каси вибрати, а як хто побійця, то ў бійці ему помагає, ніхто его ни побий, бо тот хлопець ему побідит, ци до скрипки — додати охоти ў данци людям, ци стрільцєви приведег звїр.

Зап. в серпни, 1902, в Головах, Косівського пов. від Мих. Зеленського, Л. Гарматій.

377. *Як зробити інклюдза?*

Срібний грїш тре положити до ластіўчиного гнїзда і нех сьї там ті праўдиві ластіўки вимножит, ті молоді відлитьєт і зноў прилитьєт і зноў сьї вимножит. І потїм допіро той грїш взьєти сибї до кішенї і допіро піти сибї шось купити за него і він назад прийде до кішенї.

Зап. в червни, 1902, в Камінці Стр., від Б. Адамовича, А. Вергельник.

378. Звідки береть ся інклюз?

Щобі мати інклюз, робит сі так: Треба впапати живого лилика. Того лилика трéба зарізати чи грейцаром, чи шустков, чи ренським. Як вже сі заріже, то сі носит ренській через девіть днів під пахов. Не треба через той час ані мо́лити, ані до церкви ходити, ані дзвонів чу́ти. Як так сі робит, то с того ренського робит сі інклюз. 'Але хлоп зараз спізнає, чи гріш є інклюзом, чи ні. Як натрафит на інклюз, то бере гріш у зуби, подержіт трóха в передніх зубах, тай вже по інклюзі.

Зап. 1902, в Ясениці, Дрогобацького пов., від Ів. Багрія, В. Левинський.

379. Як дістати інклюз?

Би мати інклюз, трéба вийти на роздорóже, там де чотіри дорóги сі сходят в ночі по 12 години. Там сі виклікує нечїстого. Виходит нечїстий тай питає сі: Чогó хочеш? — Хóчу інклюз! Так три рáзи. А за трéтим разóm дає сму нечїстий гріш, чи грейцар, чи рінський — інклюз. Чоловік все ним орудує тай все до него вертає.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від Сеня Кушніра, В. Левинський.

380. Інклюзове товариство.

А виду я чуу, що у Львові є такé товариство, що дає інклюза. Я таке чув від ідного Жїда. 'Але ци правда — не знаю.

Зап. у січни, 1903, від Кучиндика, в Дрогобичи, В. Левинський.

381. Що робити, аби мати інклюз.

Говорять, жи єст такé товариство. Хто хóче мати інклюза, мусит вступити до того товариства. Мусит три рáзи плювати на хрест, переступити і передоптати. Товариство потóму видає ему чи грейцар, чи рінський. А він с тим йде. Купує і видає, а він ўсе до него приходит.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від М. Добрянського, В. Левинський.

382. Де продають інклюзи?

Кажут льуди, жи йак хто хочи внов купити собі інкльюза (властиво льуди ни купуйут, но Жит), то піде до Лашковец, там такий йи, жи продайи — по крадийици.

Зап. 1902, в Будванові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

383. Намість інкльюза гадина.

Буў у нас ў Головах Контраш Танасій, що граў ў скрипку. За-кортіло его до скрипки спровадити собі інкльюза. Ишоў до Сиготу, а там є такі боўтарі (бударі, крамарі, що краи мають у будах), що інкльюз продают. Входит до склепу, а боўтар питає: Хоч купити? — Хочу! — Ни знаю, ци купиш. — Видоткаў флешку, а в неї пустила си гадина в трона головами д нему, ид Контрашеви. Контраш си спу-диў, верг си, а боўтар кулаком ўтеў ў шию, ногою ў зад и гераўс, вон на двор и каже: Ти гадаш, що то так йик будь інкльюза держити? Йик си боіш — не купуй! — То треба твердого, шоби си Бога ни бойиў.

Зап. в сернии, 1902, в Головах, Косівського пов., від Мих. Зе-ленського, Л. Гарматій.

384. Знайдений інклов.

Йакьим ішов так биз дорогу і здибавим штири нових — таких стародавних, грубих. І ступивим до коршми і випивим горівки за тих штири нових. І потому йакьим пішов на місци — на то, де мавим прийти, сьагнувим до кьишені — будо ішче більши грошій і тих самих штири нових — той інкльус.

Зап. від Греська Роговського, в Будванові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

385. Як інклов освоюють ся?

Йак прийде цивільний*) до коршми випити горівки альбо шчось... альбо так за чимось і так платит. І тогда він — Жит — дивит се

*) Оповідач що йно вишов з войська. О. Д.

і зарас йакось хитайн сьн той інкльус — тайак живий. Тогди йнго шинькар бире і накривайн кьильшком. Тримайн добу піт кьильшком. А потому вже сьн освойт... і кьйдайн мижн гроші.

Зап. 1901, від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов., О. Деревянка.

386. *Інклюв не стїкає в кулака.*

Котрїй Жит дьїстани інкльуса віт хлопа йакого (бо то часом хлоп ни знайн, віт когось дьїстани і другому дасьць), йак дьїстани інкльуса, то ф кулацьї го затисни тей тримайн. Бо він с кьишенї фтьїче, а с кулака ни фтьїче.

Зап. 1902, від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов., О. Деревянка.

387. *По чому пізнають інклюза?*

Йак принесут податок до суду — дайн чоловік за податок гроші. І вйавит сьн інкльус мижн грїшма і кладут на мармуровий стїл і зарас інкльус скачи. — Пізнати інкльуса, бо зара грїш той скачи. І зара того інкльуса влapaiтут, пишут навіть в газетї, шчо влapaiли инкльуса і зара прибїут на сьцьїну і вже ни піде нїгдє.

Зап. 1902, від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов., О. Деревянка.

388. *Чому в касах мармурові столи?*

Інклюв покладений на мармурову плиту не покладе си йнк кожний иньший грїш, а лиш покотит си. Йнк покотит си по плиті і паде на землю, то касїєр назад подає тому, що платит, бо то інклюв. А інклюв йнк би си поцаў ў касу, то забраў би ўсї гроші в каси тому, у кого буў. А за те ў касах мармурові плити, шоби пізначно було, котрий інклюв, шоби не затратити грошїй в каси. Найбільше інклюзїв є у Туркїю.

Зап. 1903, від Петра Донекового, в Головах, Косївського пов., Л. Гарматїй.

389. *Інклюв на стінї.*

Менї сдѣн хлоп з Деренїць казав, що дав му нечїстїй інклюв. Він орудував ним через цїлий рік. Де го дав, той все до нбго вертав. Як раз прийшов до Жїда, то дав му грїш. А Жид вараз спїзнаў: Ти дурнїй гбю, ти гадаєш, що я не знаю, що то є? — Тай взев грїш тай прибіў цвбком до сьтїні. Від того чьисў хлоп не мав інкльоза.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від Сеня Кушнїра, В. Левинський.

390. *Як баба повбула ся інкльоза.*

Та бїла баба і мала такў шўстку, аїли ни знала, де її ўзвала. І ўна собї ўсе йшла до Льутовишч, та собї купїла соїли і шче там дечогó і шўстку принєсла. І вразу — та си лубовала, а потóму хотїла сьа тóго збїти, та не знала йак. 'Али її так повїдали, жибї ўзвала та переўїзвала вóлосом с кїньцького хвостá і бы положила пїт камїнь кóло лаўкы, кадї льуде хóдьбат. Бáчу клала, та її сьа не хотїў лишїти. 'Али йак вїйшла раз до Льутовишч і ўзвала си соїли і Жидїўка ўзвала ў неїї тотў шўстку, подивїла сьа і ўвїдїла, шчо тотó її. Пльóнула на ньу, удáрила її так долóнеў і ўже лишила сьи ў тóїї Жидїўкы. Вона навывала сьа стара Лєсьова і сама небїшка оповїдала, йа нерáс чуў від неїї; аїли не знала, де ўзвала.

Зап. в мартї, 1899, у Мшанци, Старосамбїрського пов. від Гриця Олїщака Терлецького.

391. *Як згубити інкльоз?*

Одна жїнка йшла на йармарок і здїбала такїй старїй грїш. Знайшла той грїш і пїшла до мїста і купїла хлїп за него, а по йакїмсь часї зобачїла грошїй бїльши і той самїй грїш. І зара сїї радила другїх, шо в ним зробити. Тїїї казали їїї, шчóби вона йнго пропила. Вона йак пїшла з ним на шиньк, випїла горівки і даїи той грїш Жидови. А Жит кажи до неїї: Дєсь ти йнго взїла? — Вона вїтповїла йнму, шчо вона здїбала. А він казав їїї, шчóби вона поставїла на то саме мїсци, тим самим боком, то він сьи її вїтчїпит.

Зап. 1902, від Осипа Деревянки, в Будзановї, Терєбовельського пов., О. Деревянка.

392. Жид — інкловник.

Ї нас буў такій йидён Жид, жи лагодиў кожухи. Али він маў тих двацьцять пйить грэйцаріў, жи то було ў кўпі і шчо раньні ходіў за тих двацьцять пйить грэйцаріў до склєну муки бра́ти. І ўсе йак озьмє тоїі муки тай прййде до до́му і зноў тих двацьцять пйить грэйцаріў йи. І так бис три рєки. Так то́го склипарá знішчиў і диўніи дївом нїхто ни мїг знати, шчо́ то йи. 'Али при остатку прййшоў купувати до склєну крушіў там, цўкру, герба́ти, доста так, жиби́ то коштувало двацьцять пйить грэйцаріў, так си віражуваў. А той склипар запичитаў му ўсьо і відаў. І той даваў йи́му двацьцять і пйить грэйцаріў, а склипар ўзьиў і зати-снўў йїх ў рўку і кинуў на маймуровий сьтыў, а вони́ зачили підлї-тати. Ожи, ка́жи, відиш — до то́го Жїда — то ти даўно́ биреш від мєни тих двацьцять пйить грэйцаріў! — Заскаржиў він до сўду то́го Жїда. 'Али кїм шче заскаржиў до сўду, то тих двацьцять пйить грэй-царіў, ўзьиў цьвник і пробіў гирў ў них і занїс до сўду. Прййшли тирїна і пішли до сўду. То́му Жїдови осудїли ў сўдї поплатїти за тих три лїта, шчо́ си той склипар жидаў, а за тоїи му шче ўсудїли три мїсьицы арєшту. 'Али шчо с то́го, той дўжи буў Жид бїдний; шчос му грєха повирнўў, а тото рєшту вітсїдыў, шчо му засудїли і бїльши с тим ни гиндлюваў ўже. То він шче й до сєго чїсу називаїи сьи „инкльўз“. Типєр гиндлўйи дра́нками у мїстї, у Манастирїсках.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Мель-ничука.

393. Як інклов притягав чужї гроші.

Йиджий Шинкаїло буў кушнїр і робіў ў йидно́го вилїкого газдї майўчого кожухі ў хатї. Поробіў му кожухи, дўжи си го спо-добаў той газда́, шчо шикўно му поробіў, йїсти му даваў добрий вікт, а по скінченї робьты запла́тиў му файно, потрактували сьи і газда́ ка́жи: Ходїт, шче вам дам файний прєзент. Ходїм до комьри. — Ўвійшли до комьри, підоймиў підло́гу, одну́ до́шку, а там вісьи́м банькиў шчос самїх сорокїўциў. Вирїт си, ка́жи, котрий вам сподобайи сьи звєрхи одєн сороковєц; вам сьи придасть. — Ўзьиў він одєн сороковєц ў кишєньу на тотї грєші — а самї даў сорокїўци — йшоў він до до́му, повирнўў до ко́ршми тай той сороковєц даў Жїдови, ориндареви. Казаў собі да́ти пачку тьутьунў, казаў шчос двом товаришам запла́тити горїўки і сам вїпиў. Побуў він ў ко́ршми доўгий час, мьжи в годїну,

али чуїи, тоті кишині йиго тьшкі з грішми, обі кишині. Мац до кишєні, дивит сьї, а той сороковєц на вєрха назад. Поўні кишині грóшнїй — спўдиў сьї, жи тьлькò грóшнїй маїи; али побуў там шче хвїлькò, зачинїи Жидыўка кричїти, шчо нїмá грóшнїй. Зачїла вона напастувáти то однòго, то дрўгого, а вїн кáжи: Йá вáших грóшнїй нї маїу, маїу тотò, шчом заробїў, а вáших грóшнїй нї потрибуїу. — Тай пішòу до Тисьминицы, бо буў тисьминєцкїй рòдич. Маїу за шчо йїсти, й пїти, маїу грóші. Чиряв два рòки гульáу, пив, а той сороковєц ўсе на вєрхи на грóшох. Еї, вїдїт, шчо бїдá. І нїрáд би вїн мáти тòго инкльóзa, а йи. На трєтїй рїк зачїў вїн жи тáкі дòбри воїувáти. Йїсьть, пїи, парупкáм, шляхтичáм мїским купїи, шче бїльши сьї грóшнїй пхáи до кишєні. Кїни музикáнтам ў скрїпки і вїтти забирє грóші той анкльóз. Ужє тьшкò кишєнїм носїти грóші. Вїн принисє до дòму, вїсиплє, а той сороковєц на вєрха. Бирє, йдє вїн дáли по кáсах по тáкїх шиньковїх, забирáи грóшнїй тьмá! Аж нарòшты — воїуваў вїн тим анкльóзом три рòки — маў грóшнїй до кїлька тїсьчї. Понїс вїн до кáси платїти заробковє за кусьнїрскїй áркуш, зачїў викидáти ў кáси на маймурòвнїй сьтьїў, йак звїкли зьїбрáннїй панòк, кїнуў і тòго анкльóзa, а кáсїйир кáжи: Ого! ўїйнцє пан нїи бєндї воїòвал тим сорокòўцєм. — Узьїў го ў рўки, понїс до дрўгої стáнцїї, пробїў го і бїльши ўжє ним нї воїуваў. А кáсїйир пїзнаў зáрaв, бо ним йак кїни на маймурòвнїм столї, окрўтит сьї докòла, тáй стáни на бòцы. І йиго так лапáйут, а кáсїйир вїдїў, злaпáў, тáй пропáў анкльóз на нїнї день.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олексї Сєньчука.

394. Грїх тримати инкльоза.

Йшòв хлоп дорòгов. Не мав грєйцарá, бїднїй. Аж на ровдорòжу дивит сї — лежит двї шўстки разòм давнїх. Вєзв тотї двї шўстки, пїдòймїв. Вступáє до кòрчми де-щò си купити, бо голòднїй. Трòха з'їв, трòха вєзв до хáти. Закупив щось всьòго на девїтнацїть грєйцарїв. Тай Жид видав му грєйцар с тих двох шўстòк. Йдє вїн вжє до дòму. Тай гáдки не мáє. 'Алє як сїгнув рукòв в кишєню, мацїє: Ов, а ту двї шўстки і грєйцар. Агá тото инкльóз! Тай так черєв двá лїтá дорòбив сї велїкого маєтку. По двох рокáх пішòв до спòвїди. Тай сказав всьò ксьòндзови, як прáвдa. — Кáжє ксьòнц: Слўхай но, вїдкис тото вєзв, там назад положї, бо то нечїстє. — Тай хлоп занїс тї двї шўстки на то самє мїсцє і вїд тòго чьїсу вжє не мав инкльóзa.

Зап. в сїчни, 1903, в Дрогòбичи, від Кучиндикá, В. Левинсьєнїй.

395. Чоловік, що не хотів інклова.

Вийшоу Клим Кіндрат на йармарок. Пообзирау, шчо йи файний купец на бики, махнуу він до сина свого, Стаха: Коби ти, Стаху, зыгнау бики до дому, бо йи файний купец, можи бисмо продали. — Вигнау Стах бики на йармарок, приходьит Жиди купцы. Шчо ти хоч за бики? — Сто десьить. — Повидайи Жид: Сину, та с тобою, абис шче буу за пастуха до них? — Він кажи: Йди, Жиди дурний, або чо би йа сибэ продавау, йа бики продау. — А деш тато? — Деш на йармарку. — Приходит тато до бикиу, годит сьи ж Жидами за бики. Згодили вони сьи за ринно сотку. Узьиу Мотью Климови грощи рахувати, аж мусьиу йиму с тоу соткою анкльуса ухати. Видьишоу Клим на бик, рахуйи тоти грощи: Йа мау згоду за сто, а то уже йи 101. Рахуйи раз, рахуйи другий раз, йи 101. А шчощ типер буди? Вирнуу би йа йиму — ни верну. Ни продер йис очи, то продер мошенку. Прийшоу до дому, йиго жінка лубила файну оковитку. Ай, кажи, Клими, Клими, наш Стах випас бики, продау йис, принисй хоть горіуки. — Клим ни такій буу, узьиу ринский у рку той, шчо лишіу сьи с сотки, побіх до коршми, привне сьи лютру горіуки. Звиньау йиго, той ринский. Приходит до дому, понанивали сьи, польгали спати, устали рано, грошии прийшло много до дому, поуна мошенка і той ринский. Кажи він жінцы: Купиу йим си йакус биду на йармарку, йа сей ринский сам видне і назад йи. — Ей, дурний ти, чоловічи, будем мати уже свіжий грейцар. — Ей, жінко, бий сьи Бога, та то гріх. — Та шчо гріх? Ту Пан Віг буюком ни карайи, а там ныхто видьити ни буди. — Думаий він собі так: Йака ти, жінко, лакома на грощи, дала бис своїи житьи за грощи. Узьиу чоловік, звиньиу той ринский у коршми, тьлько шшоу до склену, узьиу собі два фунтп мукі, дивит сьи, йи той ринский назад і ше більши коло него. Думаий собі: Шчо сьи значит? Шчо йа сьи у ничім ни чуу і грощи до мени приходьит. Скаржит він сьи Шимшунуви Жидови: Шимшун, Шимшун, коби ти знау шчо? Йа продау бики і згодиу сьи за сто, а минь Жид дау 101. Приходжу йа до тебе за горіукою, ти минь горіуки дау лютру, приходжу до дому і ринских більши коло мени йи і той сьи йи. Шчо сьи значит? — Ей, Клими, бо ти сьи згодиу за 100, а він дау 101. Ти типер мусиш бики купувати, йак сьи згодиш за 102, дай 103, бо йинакши сьи йиго ни збудим. Виходит Клим на йармарок, згодиу сьи ж Жидом за бики с тим самим, шчо він від него дьистау анкльуса. Мислит собі: Коли ти минь йиго дау, йа тоби йиго назад віддам. Погодили вони сьи за 105, а дау йиму Клим 106. Жид думаий собі: Шчо сьи значит, шчо йа мау більши ринский? Натходит другий хлоп до того Мотья: Мотью, звиний минь пидисьитку. —

Зміннійу. — Йак уже Мотьо пидисьятку зміньїу, пидисьятка ў кишени папером стоїт і друга дрібніми йи. Вібігаїи Мотьо с торгівниці: Кліиїи, Кліиїи! Чикаї, шчос ти скажу. А ужес сьи попас, шчо назад віддайїш? — Ої, кажи Кліиї, йак йис сьи пас, так сьи пасї, а йа ни хочу. — Най, най Кліиїи, адї, ў мени уже сотка йи. Йак сьи Жид зачіу пасти, так застаў добрим богачем, аш закупїваў лїсї і провадиў вітци с Коронїцїм лїс до Раковнї, до Залїшчкї, до Самушина, ўсьїди настачїу дроў, такїм купцїм застаў. І тогдї даў йиго своїї доньци, того анкльїза. Тотї донька йак ўзїла той анкльїз і так сьи ним пасла бшє два роки, а на третїй пішла до суду, вимпїувала грїші в дрібнїх на грубі. А там кидати ўсьї тотї грїші на майшуровїй сьтїїу. Йак найшли йиго, той рїнскїй злїтїй шїжа злїтїи, шчо він ўтыкаў віт тих грїшїй ўсе на бїк, він ни хтїї в нїи разїм стоїати, і дали йї знати, шчо вона мала такї грїші. Вона йак сьи нальїкла, шчо полицїян по ньу приходїїу, а вона с свого покоїу ўтыкала до лїоху, хтїла сьи сховати, засьвітїла собі лампу, бо сьи ни вітко бїло і несла ў руцї і там була в бочкоў нахта, а вона йак с сходїїу йшла, йак сьи зашпїтала і ўпала, тай сьи нахта займїла і горїла, вона сьи звїтти вїфатїла і лїтїт по мїсьтї і горїт. Йак Жидї побачили, коноўкї водї, і Жидїїку гасїл. Загасїли вогнї, аїи вона уже згорїла. То робїло сьи ў Злїтїм Потїцї. Той Жит називаў сьи Мотьо Бертман, він тепер поцїсором ўже.

Зап. в липнї, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Кїдрата.

396. Як пропали гроші.

Буў йа на живїах ў йиднїм силї, називало сьи тотї силї Базар. Заробїў йиї там збїжи і йїхаў йиї уже до дому. Прийїхаў йа до Бучїчи, мїшлїу собі: Тра продати піў кїрцьи пшїниці. — Прийшїоў Жид, йак то ў мїсьтї: Мїжи будети продавати збїжи? — А йа кажу: Маїїу пшїницьїу на продаж. Купї си. — Шчо хочити? — Даш штїри золїтїх, тай си возьмїш. — Даваў мїнї три золїтїх, аїи йак то гїда ў гїду за три пїидисьїтї погодїлїсмо сьи. Вїраховаў він мїнї грїші на долїнїу, пораховаў йа, йи ўсьї. Прийшїоў другїр, ўзьнї тутї пшїницьїу і нїсї, а йа тотї грїші трїмаїїу ў кулацї, навїтї ни ростїлїїу. Йїду за Жїдом по мїшїк. Вїсїпаў він пшїницьїу, даў мїнї мїшїк, а мїнї але було трїмати той мїшїк, тай йиї шче рас пораховаў тотї грїші і сховаў йиї до кишїнї. А ў кишїни було й бїльшї грїшїї

моїїх. Тоді їа пішо́к на плéчi, пішо́ў до фі́ри. Прихо́джу до фі́ри, на шчось мині́ тра бу́ло грóшнй, вийма́ю, раху́ю, нима́ й мо́їїх ўсьи́х, а за пшнíцью нима́ шчо й зга́дувати. Ни лишíло сьи нй́ фéника. Тоді́ йду до то́го Жíда, зачина́ю му каза́ти за грóшi, а вiн минé ви́ганьбу́ і йа с тмí пішо́у. А йа то́бi ни даў? Ти алóднíю, йа тибé возьму́ шче до маíстрату, ти! — А йа зди́хнуў до Бо́га, забраў сьи та́й пішо́у. Та́й ми́шлю собі́: То пе́ўни бу́у iнкльу́с. А то та́ки бу́ла пра́уда, шчо то вiн і самíй.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов., від Я. Махновського.

397. Як парубок прийшов до макту.

Буў йидéн па́рубок і буў вiн до́брый, робíтний, а́ли шчо́ж жé буў бíдний і ни маў де бу́ти, хоць шчо́ зароби́у, то ни маў де поды́ти. 'Али вiн чу́и, жи лóуди ка́жут, шчо то йи iнкльу́с. А вiн при́йшоў до ксьондза та́й зачу́ сьи ра́дити, де би вiн то́го iнкльу́са мiг дьiста́ти. Ксьондз йи́му ка́жи: При́йдi до мэни, ў мэни йи та́кий iнкльу́с-зы́льи; йа то́бi йи́го дам, а́ли абiс буў ў мэни цы́лий рік і абiс слóухаў, шчо йа то́бi ска́жу. — А вiн ка́жи: До́бри, йа бу́ду слóухати. — I на дрóгий де́нь при́ходит той па́рубок до ксьондза, а ксьондз ка́жи: На́ш то́бi на са́мий пiрéd отóй фéник; і кинь йи́го ў фльи́шчiну і нальба́й води́ і заўйи́жи і най так сто́йт цы́лий рік, а то́то робí, шчо йа то́бi ска́жу, то бу́диш ви́дбiти, шчо за рік той iнкльу́с то́бi принисе́. — Той па́рубок з охóтоу зроби́ так, йак йи́му ксьондз ка́заў. Намочи́ той фéник, заўйиза́у і покла́у йи́го до ша́фи і шчо днí сьи дíвiт до нéго, ци нима́ бiльши. 'Али нарэ́шты ка́жи ксьондзови, жи той iнкльу́с сам сто́йт, аш почорни́у ў води́, а бiльши нима́. А ксьондз ви́повідáйи: Най сто́йт аж до ро́ку, а ў рік вiн принисе́ то́бi бiльи. Ты́лько слóухай і робí і ны́куда ни ходí, статку́й, а ў рік бу́диш ви́дбiти, кiлькó той iнкльу́с то́бi принисе́ до́бра. 'Али той па́рубок так шчíро ксьондзови рóбит, так слóухайи, ны́куда ни хóдит, ны́гдэ ны́чо ни тра́тит, висéлий, здорóвий і той рік йи́му скóро зыйшо́у. Йак йи́му вийшо́у рік, то́дi йи́го ксьондз кли́чи до се́би: А шчо дивíу йис сьи до свóго iнкльу́са? — Ей, ка́жи, йа сьи дiўльу, дiўльу, та́й нима́ чо́го. — Йíдi-но ти, ка́жи, принисí йи́го сьудá, най йа сьи на нéго поди́йу. — А ксьондз ўже йи́му ви́драхува́у пийидисьiтку за той рік, шчо вiн ў нéго служи́у, а той па́рубок ни знайи́ того, бо вiн маў за iнкльу́са служи́ти. Вийма́йи ксьондз той iнкльу́с с то́й фльи́шчiни і дайи́ му пийидисьiтку. Ви́диш, ка́жи, шчо то́бi iнкльу́с

принис за той рік? Типер йак будиш шче друкый, а будиш статкуваў і слухаў, то той інкльуз тобі за той рік принисэ шче більши. — 'Али він ўадриў такі грóші і думайи собі: Дóбрый той інкльуз, тра бути дóуши. І прийиў сьи на друкый рік бути так сáмо, йак пёршого. Шчо ксьондэ йиу скажи, він з охóтоу рóбит, дужи сьи шинуўи. Вйбуў він друкый рік при рóбóты і при йигó висёлости скорёненько йиу сплиў. Кличи йигó зноу ксьондэ до сéби: А шчо, кáжи, твй инкльуз рóбит? — Ни знаўи, йигóмосць, йа ўже даўно до нёго сьи дивйў. — А ўже, кáжи, тобі сьи нйны рік кинчйт, трéба сьи до нёго подивйти. А ксьондэ на друкый рік відрахуваў йиу шисьдисьитку за тóйи, шчо він буў такий послушный, працьовйтий, дай йиу і кáжи: На, за два рóки, шчо твй инкльуз дльа тéби пристарáў. Той дйвит сьи пáрубок, шчо ўже мáйи 110 рйньских і зачинáйи ксьондэови дужи дйкувати за инкльуз-зыльи, жи ксьондэ дльа нёго вйшукаў. А ксьондэ кáжи: Вйдиш, той фéник такий самйй, йак йншй, тьйлько той инкльуз-зыльи, шчо ти рóбйў, слухаў, ни марнуваў, дльа тóго ти мáйиш. Типер будь дóбрый заўши, ни поспуй сьи, будиш мáти раз на заўжди. — І він подйкуваў ксьондэови, і відййшоу і ожинйў сьи і с тóго инкльуза прийшоу до вилйкого мáйтку.

Зап. в лицни, 1902, в Пужняках, Бучацького пов. від мам.

ХУ. Закопані скарби.

398. *Що робити, коли горить скарб.*

Чьсом можна відіти, як грощі горят. Але то не кождий може відіти. Як вже хто увідит, як грощі горят, то мусит зараз бігти до тих грощей. Як надбігне в час, то мусит кинути що будь з себи, або чоботи, або ремінь, або шепку. Як верже чоботи, то мусит так глибоко копати як чоботи, як ремінь, то по пояс чоловікови, а як шепку, то так глибоко як цілий чоловік. У нас вже так робили.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

399. *Нечисті гроші.*

Грощі нечисті, то якась біда чи дідько стереже. Раз увидів погонич наш на толоці півно грощей самих срібних, але таких великих, як талари. Він як увидів грощі, то сі втішив, тай зачів ховати по кишнях, то за пазуху. Як вже мав досить, а ще лишів, не міг всього взяти, хоче йти. А ту гов... не може. Що він робит, висипує з за пазухи грощі. Хоче йти, не може, то такє, як би го хто желізом обвалив. Скинув він з кишені тай то не помогло. Висипав всі, лиш си єден талар лишив на показ людям, та ще не міг відійти. Кинув і того талара, тай аж в точас пішов.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

400. Ляк перед скарбом.

Йак була дьўчина малá, мойá жінка, носíла запаскí до Олешí, шутковóйí нидьíлы пирид Вилíкодним. Йшла вона рано і обзира́йи сьí наза́д се́би, ўздрíла блиск. І не́сла чо́боти жо́ўты ў руцý; йак сьí спудила, так тьíкала биз душí аш до Мíлька пиривíзника до Горíгльíдь. І так сьí напудила тьíшко, шчо ў Мíлька ни моглá говорíти ў хáты. Шчо тобí, дьўчи, йи? пита́йи сьí Мíлько, шчо тí сьí так тьíшко напудила, шчо говорíти ни мóжиш. — Ой йа йшла і зобáчила йакíс блиск наза́д се́би, йа сьí силно бойáла, йа си гада́ла, шчо то за мно́у йакíс змíя литíт, йак говорí. — Ка́жи Мíлько: Ей, дурна́ дьўко, чо́ ти сьí спудила? То грóшí горíли. Йак биз була́ чо́бít кíнула на той пльац, то́ биз була́ глiбóко ни копа́ла за нiмнi, шчо́биз була́ два рáзи рiскалém закопа́ла і була́ биз грóшí забра́ла, а тí сьí так напудила. — Привилá вона́ Мíлька на той пльац, показáла, копа́ў вiн мéтир змiлý, вiкопаў збанý грóши́, сорокíўцý. І вiн до сéго чiсу дóбрим гáздóm с тóго стаў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

З М І С Т.

І. Чорти.

	СТОР.		СТОР.
1. Чи є чорт на світі?.....	1	12. Як повитуха бабила в чортів.....	6
2. Як на Йордан печуть чортенят.....	1—2	13. Швець на гостині в чорта.....	7—8
3. Чорт у чоловіці.....	2	14. Як кіт грав на басі.....	8—9
4. Чорт ховаєть ся під чоловіка.....	2	15. Чортівська скрипка.....	9—10
5. Грім убиває чорта.....	3	16. Як швець продав чортову душу.....	10—11
6. Чим можна відстрашити чорта?.....	3	17. Чорт і коваль.....	11—12
7. Пасічникова Луберія.....	3—4	18. Звалашений чорт.....	12—13
8. Чортівська пасіна.....	4—5	19. Як чорт служив у війську.....	13—14
9. Як чорт ударив хлопа в лице.....	5	20. Чорт димало.....	14
10. Чому не можна піяти?.....	5	21. За марний гріш.....	14—15
11. Як чорт переймав дівчат.....	5—6	22. Чорт під горшком.....	15—17

ІІ. Страхи.

23. Страх бандою.....	18	39. Страх у виді теляти.....	25—26
24. Страх у виді весілля.....	18	40. Страх у виді кози.....	26
25. Як страх гуляв.....	19	41. Страх серною.....	26
26. Страх музика.....	19—20	42. Страх баранцем.....	26—27
27. Страх у виді пані.....	20—21	43. Бідний баранець.....	27
28. Страх панною.....	21	44. Як вівця не дала ймити ся.....	28
29. Страх у виді жінки ліз на грушку.....	22	45. Страх вівцею.....	28
30. Страх у виді дівки.....	22	46. Страх у виді ягняти.....	28—29
31. Страх — Жид.....	22—23	47. Дивна череда овець.....	29
32. Страх у виді Жидків.....	23	48. Ягня заводить парубка в озера.....	29—30
33. Страх — хлопчик.....	23	49. Страх у виді свині.....	30—31
34. Біда — дитина.....	23—24	50. Страх льохою.....	31—32
35. Страх у виді коня.....	24	51. Льоха з пацятами.....	32
36. Дивна конина.....	24	52. Свиня зачіпає товариство.....	32
37. Як парубок скавав на страха.....	25	53. Страх-заяць товариство.....	32—33
38. Страх у виді лошака.....	25	54. Страх у виді пса.....	33

	СТОР.
55. Студений страх.....	34
56. Як страх ріс.....	34
57. Страх у виді хортів.....	34
58. Як пес перейшов парубка.	34—35
59. Страх котом.....	35
60. Кіт на черешні.....	35
61. Котя.....	35—36
62. Страх у виді індики.....	36
63. Страх — індики.....	36
64. Страх гускою.....	36
65. Страх когутом.....	37
66. Страх у виді курки.....	37—38
67. Страх у виді квочки.....	38
68. Як страх перемиював ся.	38—39
69. Метаморфози страху.....	39
70. Страх на Шні.....	40
71. Як страх женихав ся до дівчини.....	40—41
72. Як дівка здобала ся зі стра- хом.....	41
73. Перестрашений кінь.....	41—42
74. З пана кінь і пес.....	42
75. Стерня з пса.....	42—43
76. З котяти теля.....	43
77. З коня хорт.....	43
78. Зі страху попія.....	43—44
79. Ходяче крісло.....	44
80. Страх бочкою з дехтем.....	44
81. Страх боднею.....	45
82. Страх шнем.....	45—46
83. Біда в виді хамлати.....	46
84. Гіляки на конях.....	46
85. Страх у виді полотна.....	46—47
86. Страх переміткою.....	47
87. Страх у тополі.....	47
88. Через рогачку відлетів страх.....	47—48
89. Страх силе огнем.....	48—50
90. Чудний огонь.....	50
91. Страх не дає воякови стрі- ляти.....	50
92. Страх лякає воюка.....	51
93. Страх у магазині.....	51—52
94. Воля в арешті через страху	52—53
95. Хорт і воля.....	53
96. Пес у гробі.....	54
97. Два на одного.....	54
98. Як воля застріляв офіцера	55
99. Кінь замість страху.....	55—56
100. Живий страх.....	56
101. Страх і садівники.....	56—57
102. Садівники в бочці.....	57
103. Замість страху дівчина.....	57
104. Намість страху злодій.....	58
105. Страх видає чоловіка в гноївку.....	59
106. Хлоп у гноївці.....	59—60
107. Страх збиткує ся над чо- ловіком.....	60—61
108. Як страх завів бабу в воду	61
109. Страх і баба.....	61—62

	СТОР.
110. Як страх хотів утопати чоловіка.....	62
111. Страх втягає парубка під плиту.....	62—63
112. Страх завертає човен.....	63—64
113. Страх заводить чоловіка у світ.....	64
114. Страх у горальні.....	64—65
115. Чорт горальник.....	65—66
116. Страх тримає чоловіка цап- ки.....	66
117. Страх тягне за палець.....	66—67
118. Як верби хитали ся.....	67
119. Як страх гойдав кокору- дзми.....	67
120. Страх і стрілець.....	67—68
121. Страх у пасіці.....	69
122. Страх розпитує.....	69—70
123. Злодій перестає красти че- рез страхи.....	70—71
124. Узяв дідько смаженицю.....	71
125. Як страх їхав повозом.....	72
126. Страх у стайні.....	72
127. Страх на вові.....	72—73
128. Страх у млині.....	73
129. Люлька з соняшника.....	73—74
130. З люльки костюмаха.....	74
131. Виміняна люлька.....	74
132. Кельська виміна.....	74—75
133. Порцелянка за деревянку.....	75
134. Як страх ловив рибу.....	75—76
135. Страх і рибаки.....	76—77
136. Страх гонить рибу.....	77
137. Страх над Ченчою.....	77—78
138. Як страх крутив ся на воді.....	78
139. Страх силе піском.....	78—79
140. Страх у Св. Станіславі.....	79
141. Біда в дівки.....	79—80
142. Як страх водив Онуфрія Куріяка.....	80
143. Біда на плечах.....	80
144. Страх возить ся на плечах	80—81
145. Як тавад боров ся зі стра- хом.....	81
146. Згинний страхом.....	81—82
147. Перестрашений.....	82
148. Цьвити на свидовім корчи	82—83
149. Страх на очурі.....	83
150. Як парубок гонив терлицю	83—84
151. Як страх крутив ся.....	84
152. Як у хаті дзвонило.....	85
153. Нечисте місце.....	85—86
154. Якого страху мала баба.....	86—87
155. Перелякани воли.....	89
156. Страх у ярі.....	89
157. Страх на мості.....	89—90
158. Камінем у страху.....	90
159. Страх витягає руку.....	90
160. Страх виявлює з хати.....	90—91

	СТОР.
161. Непритомність наслідком перестрахи	91
162. Через страху хвороба.....	91
163. Через страху смерть.....	91—92
164. Не доїхав до дому через страху.....	92

	СТОР.
165. Страх перекидаєть ся в знайомих.....	92
166. Страх загороджує дорогу .	92—93
167. Страх у чоботях	93
168. Страх пряде кушілку.....	93
169. Пані — доглядачка коний.	93—94
170. Страх у лісі	94—95

III. Хованці.

171. Звідки беруть ся хованці?.....	96	лоних страв.....	98
172. Як дістати хованця?.....	96	178. Як хованці гуляли.....	99—100
173. Як дістати домовика ...	96—97	179. Воскреслий хованець ...	100
174. Хованець із яйця	97	180. Хованець держить па- рубка на сливці.....	101
175. Як виглядає хованець?.	97—98	181. Хованець бере душі....	101—102
176. Хованець у постаті ко- рови.....	98	182. Хованець із грішми....	102—103
177. Хованець не приймає со-		183. Хованець збяточник....	104—105
		184. Як повбути ся хованця?	105—106

IV. Б л у д.

185. Блуд у виді жінки	107	192. Як блуд вивів чоловіка довкола стирти?.....	110
186. Блуд у виді пані	107	193. Блуд водить по стодолі.	110—111
187. Блуд у виді кози	108	194. В блуді показують ся хрест і ліс.....	111
188. Блуд світлом	108	195. Блуд укавує кілька доріг	112
189. Блуд не дає місця пізнати	108—109	196. Блуд на пасовиску.....	112—113
190. Блуд на Вербці.....	109—110		
191. Блуд у Звенигороді	110		

V. Смерть і хвороби.

197. Смерть.....	114	205. Як виглядає холера?...	118
198. Смерть ходить бабою ..	114—115	206. Як чоловік відвернув від села холеру	119—120
199. Пані — смерть	115	207. Про пана, що мав холеру за жінку	120—121
200. Знак смерти.....	115—116	208. Муха і фебра.....	121—122
201. Діточа смерть	116	209. Фебра і тиф.....	122
202. Як праходила смерть по пана.....	116—117	210. Пропасниця	122—123
203. Холера в виді жінки...	117		
204. Холера у виді хортів ..	117—118		

VI. Мерці.

211. Мерці виходять на страсть	124	219. Як жінка позбула ся чо- ловіка-мерця.....	128
212. Чому не можна плакати за мерцями?.....	124—125	220. Як майстер ходив по смерти до жінки	128—129
213. Мама приходить по смер- ти до дитини.....	125	221. Як мерлець напивав ся по смерти.....	129—130
214. Як у Потоці ходила жін- ка по смерти	125—126	222. Мерлець не можна зай- мати.....	130
215. Як приходила жінка по смерти дусити чоловіка .	126	223. Мерлець заскоботує жін- ку на смерть	131
216. Як мерлець літав іскрами	126—127	224. Як умерла ходила сім літ	131—132
217. Батько приходить по смерти колясати дитуну.	127	225. Дід і мерці.....	132
218. Як умерлий ходив до живої.....	127—128		

	СТОР.
226. Мерлець радить грати на льотерії	132—133
227. Жандарм боїть ся мерця	133
228. Не можна спідницею відсувати горшки на поминки	133—134
229. Як піп перестав по смерті ходити	134
230. Піп в двома серцями	134
231. Як мерлець не міг підвестися через образок	134—135
232. Мерлець на гостині	135—136
233. Відважний Мазур	136—137
234. Програв заклад	137

	СТОР.
235. Мерлець і відважна дівчина	137—138
236. Мерлець без шапки	138—139
237. Мерлець забирає кохану	139—140
238. Смерть через збитки	140—141
239. Як мерлець задусив воляка	140—141
240. Як відкопували похованого Жйда	141
241. Як Жйди настрашили ся мерця	141—142
242. Як Жйд провиджував ся фіманови	143
243. Як Жйди налякали ся пблінки	142—143

VII. Покутники.

244. Дитина покутує по смерті	144
245. Жінка покутниця	145
246. Як чоловік покутував за табак	145—146

247. Як піп приходив по чисту сорочку	146
248. Мерлець не дає спокою своєму синові	146—148

VIII. Висільники і топельники.

249. Як повбути ся висільника	149
250. Дівка висільничка	149
251. З висільнички горстка конопель	150
252. Велеснівські висільники	150
253. Дезертир	151—151
254. Висільник вкидає коня до студні	151—152
255. Висільник на весілю	152—153
256. Як виглядає топельник?	154

257. Топельник на плечах	154
258. Як хлопці втопили жінку	154—155
259. Як баба пустила сплав	155—156
260. Як проходив топляник	156
261. Лошак-топельник	157
262. Топельник у постаті дитини	157
263. Як топельник хотів затягнути парубка до Буга	157—158
264. Як топельник змочив хлопа	158

IX. Опирі.

265. Як батько втопив сина опирчука	159—160
266. Як умерла жінка опира	160
267. Як опирі ловили газдиню	160
268. Опирі сьвічками	160
269. Опир у виді пса	161
270. Як опирі жерли ся по собачому	161
271. Собака — опир	161—162
272. Як опир ссав вров із молодят	162—163
273. Опир у Підгайцах	163—164

274. Захланний опир	164
275. Як опирся відтнали голову	164—165
276. Дівчина і два опирі	165—166
277. Як паречений умер і хотів узяти до гробу свою суджену	166—167
278. Як почтар боров ся з опирем	167—168
279. Князь опирів	169
280. Дівчинч, рожа і опир	169—171
281. Опир, цїсар і циган	171—174

X. Вовкулаки.

282. Вовкулак	175
283. Вовкулакова жінка	175—176

284. Як жінка розбила голову чоловікови-вовкулакови	176
285. Біда з вовкулаком	177

XI. Відьми і чарівниці.

	СТОР.		СТОР.
286. Як пізнаєть ся відьму?	178	303. Як роздобути багато мо-	
287. Три відьми на фігурі... ..	178—179	лока?.....	186
288. Сварка відьми з відьмою	179	304. Як чоловік доів терлицю	186—187
289. Пани відьмою.....	180	305. Молоко в обритуєніі... ..	187
290. Братова-відьма.....	180	306. Як Жид зробив збитка	
291. Непотрібний чин із відь-		відьмам	187
мою	180—181	307. Як наймит вигявав відь-	
292. Як жінка відчарувала		му	187
корову.....	181	308. Як парубок їдав за	
293. Як газда відвертав чари		відьмою.....	188—189
від коров.....	181—182	309. Пострижена відьма.....	189
294. Господар і чарівниця... ..	182	310. Як парубок спалив відьму	189
295. Зловлена відьма	183	311. Відьма призвана чарами	190
296. Відьми залежить на тайні	183	312. Відьми позгонувані до	
297. Відьма в постати суки	183—184	хати.....	190—191
298. З собаки відьма	184	313. Що дієть ся з відьмами	
299. Відьма в постати свині	184	на другим світї	191
300. Підкована відьма.....	185	314. Гукул відьмак.....	191—192
301. Відьма кобляю.....	185—186	315. Як зять доїхав кінця те-	
302. Відьма сятом	186	щі-відьми.....	193—194
		316. Боролівна-відьма.....	194—198

XII. Знахарі і чарівники.

317. Як дістати чорта пасіч-		342. Мельник, що орудував	
ника.....	199	щурями.....	214—215
318. Як можна побачити сво-		343. Вода в хатї.....	215
го судженого?.....	199—200	344. Чарівник і вода.....	215
319. Лік на любов	200	345. Гукул насилас дощ	215—216
320. Як привабити хлопця ..	200—201	346. За дармо гроші.....	216
321. Як причарувати дівчину ..	201	347. Як Гукул тримав у лісі	
322. Як причарувати дівку		стражників	216—217
лишком.....	201—202	348. Давні і теперішні чарів-	
323. Невдатні чари.....	202—203	ники.....	217
324. Кепський знахар.....	203—204	349. Чарівник — вішалник ..	217—218
325. Яцірки в яблуках	204—206	350. Як хлоп розбогатів через	
326. Яцірки в животї	206	Фармазонів.....	218
327. Жаба в животї	206	351. Як слуп давав молока..	218—219
328. Гадюка в животї.....	206—207	352. З чого жие знахар....	219
329. На місце баранів — град ..	207—208	353. Ринмар, що орудував га-	
330. Як чоловік відвернув від		дем.....	219—221
себе град.....	207—209	354. Гадюки на сплавї	221—222
331. Фірман — знахар	209	355. Пан над гадюками.....	222—223
332. Стрілець — знахар	209—210	356. Лікар від гадючої їди ..	223
333. Лапка на зьвірі	210	357. Насилас гадюк.....	224—227
334. Майстер майстрови шко-		358. Як знахар насилас на	
дить	210—211	людяй стеклих псів	227
335. Як млинські колеса обер-		359. Чоловік, що орудував	
тали ся проти води	211	звьїрятами	228
336. Спинений млин	211—212	360. Як циганка відворожила	
337. Зачарований млинський		дукати й коралї	228
камінь	212	361. Від ворожбитя до попа ..	229
338. Мельник — знахарї	212—213	362. Як хліб стогнав	229
339. Мельник чарівник	213	363. Лікарка від стеклини... ..	229—230
340. Суперечка двох мельня-		364. Хлопський лік	230
ків	213—214	365. Славний хлопський док-	
341. Як мельник прогнав воду		кор.....	231
зі ставу.....	214	366. Ворожка лічать волою ..	231—232

	СТОР.
367. Як ворожка лічила бабу і фірмана	252
368. Ворожити обманює молодде подружжє	233—233

	СТОР.
369. Чи можна вірити ворожбитам	234—235
370. По ворожках із жінкою	235—247
371. Злодій, перед яким замки втварили ся	248—251

ХІІІ. Хмарники.

372. Чому бура не шкочить усюди	252
373. Улашковецький хмарник	252—253

374. Шешорський бурівник	253
375. Як нанови збила бура лани	253

ХІV. Інклюзники.

376. Інклюз хлопцем	254
377. Як зробити інклюза	254
378. Звідки береть ся інклюз	255
379. Як дістати інклюз	255
380. Інклюзове товариство	255
381. Що робити, аби мати інклюз	255
382. Де продають інклюзи	256
383. Намість інклюза гадина	256
384. Знайдений інклюз	256
385. Як інклюз освоюють ся	256—257
386. Інклюз не втікає в кулака	257
387. По чому пізнають інклюза	257

388. Чому в касах мармурові столи	257
389. Інклюз на стіні	258
390. Як баба позбула ся інклюза	258
391. Як згубити інклюз	258
392. Жрд — інклюзник	259
393. Як інклюз притягав чужі гроші	259—260
394. Гріх тримати інклюза	260
395. Чоловік, що не хотів інклюза	261—262
396. Як пропали гроші	262—263
397. Як парубок прийшов до маетку	263—264

ХV. Закопані скарби.

398. Що робити, коли горить скарб	265
---	-----

399. Нечисті гроші	265
400. Ляк перед скарбом	266

Етнографічний збірник
ЕТНОГРАФІЧНИЙ ЗБІРНИК.

ВИДАЄ

ЕТНОГРАФІЧНА КОМІСИЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА.

Т. XV.

ЗНАДОБИ ДО ГАЛИЦЬКО-РУСЬКОЇ ДЕМОНОЛОГІЇ,

зібрав

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК.

RECEIVED

FEB 15 1950

У ЛЬВОВІ, 1903. Library of

FRANKO MUSEUM

Накладом Товариства.

З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

В КНИГАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

у Львові (ул. Чарнецького ч. 26, у власнім домі)

можна набути ось які видання, що доторкають ся етнографії :

Верхратський Іван, Знадоба для пізнання угро-руських говорів, т. 1—2 по	2-00	К.
Гнатюк Володимир, Словацький опришок Яношік в народній поезії	0-50	"
" " Русини Прянівської епархії і їх говори	0-70	"
" " Hungaro-Ruthenica	0-20	"
" " Хітарські легенди	0-35	"
" " Словаки чи Русини	0-80	"
" " Пісенні новотвори	0-50	"
" " Угдоруські духовні вірші	2-50	"
М. Грушевський, Розвідки й матеріали до історії Україна-Руси т. II. містять між иньшим пісні з поч. XVIII в.	2-00	"
Етнографічний Збірник, т. I. Містять:		
М. Крамаренко, Різдвяні свята на Чорномор'ї.		
О. Роздольський, Галицькі народні казки в Берліні лов. Бродського.		
О. Шимченко, Українські людські вигадки.		
Програма до збирання відомостей про українсько-руський край і наріч. уложена членами Наук. Тов. ім. Шевченка	3-00	"
Етнографічний Збірник, т. II. Містять:		
В. Гнатюк, Ліриння, ліричні пісні, молитви, слова і т. и. з пов. Бучацького.		
Ю. Жаткович, Замітки етнографічні з Угорської Руси.		
Митрофан Дикар'їв, Чорноморські народні казки й анекдоти	3-00	к.
Етнографічний Збірник, т. III і IV. Містять:		
В. Гнатюк, Етнограф. матеріали з Угорської Руси (Легенди, Новелі, Казки, Байки, Оповідання про історичні особи, Анекдоти) том по	3-00	"
Етнографічний Збірник, т. V. Містять:		
М. Дикар'їв, Народні гутірка з поводу коронації. — М. Бидик, Із народньої пам'яті про панцину. Гуцульські примівки (ріжних запасувачів). — Ф. Колесса, Людові вірвання на Підгір'ю в с. Ходовичах, Стрийського пов. — І. Франко, Людові вірвання на Підгір'ю (доповнене до попередньої статі). — Р. Кайндль, Фольклорні матеріали і иньші дрібніші статі	4-00	"
Етнографічний Збірник, т. VI. Містять:		
В. Гнатюк, Галицько-руські анекдоти	4-00	"
Етнографічний Збірник, т. VII. Містять: О. Роздольський, Галицькі народні казки	2-00	"
Етнографічний Збірник, т. VIII. Містять: О. Роздольський, Галицькі на- родні новелі	2-00	"
Етнографічний Збірник, т. IX. Містять: В. Гнатюк, Етнографічні ма- теріали з Угорської Руси. Т. III. (I. Матеріяли записані в ком. Землян, Шарощ, Спіш. II. Пісні записані в Вацці)	3-00	"

- Етнографічний Збірник, т. X.** Містить: Галицько-руські народні приповідки. Зібрав, упорядкував і пояснив д-р. Ів. Франко. Вип. I. (А—Відаги) 3-00 к.
- Етнографічний Збірник, т. XI.** Містить: Галицько-руські народні пісні з мелодіями. Зібрав д-р. І. Колесса 6-00 „
- Етнографічний Збірник, т. XII—XIII.** Містить: В. Гнатюк, Галицько-руські народні легенди I—II. 3-00 „
- Етнологічні матеріали, (з ілюстраціями) т. I.** Містить:
Хв. Вовк, Передісторичні знахідки на Кирилівській улиці в Києві — Хв. Вовк, Українське рибальство в Добружі. — М. Могильченко, Гончарство в с. Олешні у Чернігівщині. — В. Гнатюк, Кушнірство у Галичині. — М. Могильченко, Вуділя в Чернігівщині. — В. Гнатюк, Народна пожива і спосіб її приправ у Галичині. — О. Гриша, Весілля у Гадяцькому повіті у Полтавщині. — М. О. Максимович, Сороміцькі весільні пісні. — М. Кордуба, Писанки на Галицькій Волині. — Хв. Вовк, Палеолітичні знахідки на Кирилівській улиці у Києві. — Звістки і програми до науково-етнографічних розвідок 8-00 к.
- Етнологічні матеріали, т. II.** Містить:
Вол. Шухевич, Гуцульщина, ч. I. (з ілюстраціями) 4-00 „
- Етнологічні матеріали, т. III.** Містить:
Хв. Вовк, Знахідки у могилах між Веремем і Стретівкою і біля Трипшії. — В. Гнатюк, Трацтво у східній Галичині. — А. Веретельник, Рубане і виготовлюване дерева. — М. Зубрицький, Народний календар — В. Житє на віру у сибірських селян. — П. Литвинова-Бартош, Весільні обряди і звичаї в Чернігівщині. — Хв. Вовк, Звістки і листи. — М. Дикарєв, Програма до збирання відомостей про громади і збірки сільської молоді 4-00 к.
- Етнологічні матеріали, т. IV.** Містить:
В. Шухевич, Гуцульщина, ч. II (з ілюстраціями) 6-00 „
- Етнологічні матеріали, т. V.** Містить:
В. Шухевич, Гуцульщина, ч. III. (з ілюстраціями) 6-00 „
- Зоря, письмо літературно-наукове р. III, V, VI по 6-00 к. VIII, IX, X і XI по 10-00 „**
(містить між иншими етнографічні праці Д. Ленкого).
- Житє і Слово, вістник літератури, історії і фольклору, томи I—IV, разом 20-00 „**
Руська історична бібліотека, т. XIX. В праці Ю. Целевича про опришків вібрано також значне число народних переказів і оповідань про опришків. 3-60 „
- Збірник історично-філософської секції, т. I—IV. — М. Грушевського 13-00 „**
Історія України-Руси (містить етнографічний огляд українсько-руської людности в найдавніші часи)
- Збірник філологічної секції, т. II. Розвідки Мих. Драгоманова про українську народню словесність і письменство. Т. I. Містить: Україна в її словесности. — Про доконечність досліду народньої словесности в прикарпатській Русі. — Про науковий досвід русько-українських народніх пословиць. — Промова про М. А. Максимовича. — М. А. Максимович. Їго літературне і суспільне значінє. — Відгук лицарської поезії в руських народніх піснях. — До питання про слід великоруського богатырського епосу на Україні (Лист до Ор. Ф. Мільлера). — Замітки про систематичне виданє творів української народньої словесности. Учена — експедиція в західно-руську країну. — Матеріяли й уваги про українську народню словесність (I. Пісня про здобутє Азова. II. Стенька Разін — козак Гарасим. III. До справи про вертепу комедію на Україні. IV. Песоголовці в українській народній словесности). — Корделія-Замура. Літературно-критичний уривок. — Дві українські інтермедії початку XVII ст. — Найстарші руські драматичні сцени. — Турецькі анекдоти в українській народній словесности 3-00 „**
- Збірник філологічної секції, т. III. Розвідки Мих. Драгоманова про українську народню словесність і письменство. Т. II Містить: Байка Богдана Хмельницького. — Українські пісні про волю селян. — Два українські „фабльо“ та їх жерела. Нарис із історії загальної порів-**

няної літератури.— Шолудивий Буняк в українських народніх оповіданях.— До оповідань про Шолудивого Буняка.— Українські народні оповідання у французькій мові.— Іще про українські народні оповідання у французькій мові.— Фатальна вдова (Барно-психологічна тема в українській народній пісні).— Псоване українських народніх пісень.— Показачи до тт. I і II. Дзукарські похибки в тт. I і II.

	3-00	к.
Збірник фільологічної секції, т. V Містить: I. Верхратський, про говор галицьких Лемків. Побіч граматичної розвідки про говор Лемків подані тут також тексти лемківських народніх оповідань і пісень.	6-00	л
Зубрицький М. Тісні роки	0-30	"
" " Про рекручнину	0-18	"
Блаустон, Народні казки і вигадки	1-00	"
Левницький Нечуй I. Сьвітгляд українського народу. (Написано на основі книги Аванасва „Поетическія воззрѣнія Славянъ на природу“)	0-60	"
Микласевич Я. Опис Каменецького повіту	2-00	"
Огоновський Ом. Історія руської літератури, т. IV. (Житєписи і характеристики українсько руських етнографів)	2-00	"
Олехнович В. Раси Європи і їх історичні взаємини	0-70	"
Охримович В. Останки комуназму у Бойків	0-20	"
Руданський С. Твори (т. I—IV). Містить в собі багату збірку народніх оповідань і анекдотів, перобірнованих талановитим поетом	4-00	"
Студинський К. Лірика, студія. (Містить словар лірицького жаргону)	0-40	"
Франко Ів. Жіноча неволя в народних піснях	0-70	"
" " Коли ще звали говор лв (байки для молодіжи)	0-80	"
" " Абу Каземові шапці, арабська казка (віршом)	0-40	"
" " Коваль Бассім, арабська казка (віршом)	1-80	"
" " Веллаам і Йосаф, старохрист. роман	4-00	"
" " Лас Микита (віршом)	1-00	"
" " Наші коляди	0-40	"
" " Лукян Кобилянця	0-40	"

m

Ціна тому 4 корони.